

הישיבה המאה-ושבעים-ושמונה של הכנסת הראשונה

יום חמישי, כ"ז מנחם אב תש"י (10 באוגוסט 1950)

ירושלים, בנין הכנסת. שעה 09.10.

א. חוקי מכס ובלו (שינויים בצווים), תש"י—1950 *

דלת הבלו על הטאבאק, לפי הצו האחרון, לא תגדיל את הכנסות המדינה במידה ניכרת, או אפילו לא תגדיל אותן בכלל, אלא תכריח את הצרכנים להשתמש בסוגי סיגריות גרועים יותר, שאינם טובים כל-כך לבריאות. אני כשלעצמי, כמו שר-האוצר, אינני מעשן, אבל אני מסתכל באנשים, וקובע לפי זה את העובדות.

לכן אני מציע לכנסת לא לאשר את הבלו על טאבאק. אני מקווה שעלי-ידיה לא ירד סכום הכנסות המדינה מבלו על טאבאק אלא להיפך — הוא יעלה עוד.

ברל רפפורט (מ"מ):

התנגדנו בוויכוח על התקציב לתוספת מסים בבלו ובמכס, וכן התנגדנו להגדלת ממי משקאות. אנו סוברים שגם עתה, לאחר קבלת התקציב ולאחר מדיניות המסים המטילה נטל קשה על המוני העובד-דים, אין שום סיבה לאשר הגדלת המסים, לגבי מכס בלו ומשקאות. במיוחד עלינו להדגיש, שלאחר שלא הוגדלו מסי-המותרות על מצרכים בלתי-חיוניים להי-מוני העם, — הרי התנגדותנו להגדלת מסי מכס ובלו צודקת עוד יותר, ועל יסוד הנסיון של החדשים הא-חרונים ובניין התקציב הכולל איננו רואים שום סיבה לקבל את הצעות הרוב בוועדה, ונצביע נגדן.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

עד עכשיו השאלה אם אלה הן החלטות או חוקים אינה ברורה, וכן לא ברור אם הן טעונות שלוש קרי-אות.

לפני כמה חדשים התקיים כאן ויכוח בענין זה. כדי להימנע מוויכוח נוסף, נערוך קריאה ראשונה, שניה ושלישית.

שר-האוצר א. קפלן:

לפי הנהגת עד עכשיו לא היו עורכים שלוש קרי-אות בענין זה.

אהרן ציוזלינג (מ"מ):

אני מבקש שהיוש-בראש יודיע שהעובדה שלא תהיה כעת קריאה שניה, אינה משמשת תקדים.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

השאלה הזאת איננה ברורה; צריך לברר את הענין בירור סופי. אולם כיון שאני רוצה למנוע טע-נות, אני אומר שנערוך בבתיאחת שלוש קריאות בענין זה, בלי ליצור תקדים.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אני מתכבד לפתוח את הישיבה המאה-ושבעים-ושמונה של הכנסת הראשונה.

לפני שנגמור את הדיון בתקציב הפיתוח, שהת-חלנו בו אתמול, אביא לפניכם שלושה חוקי מכס ובלו — שינויים בצווים. רשות-הדיבור לשר-האוצר.

שר-האוצר א. קפלן:

כנסת נכבדה, לפי הפרוצדורה הנהוגה אצלנו, לא אני הייתי צריך בעצם להביא את השינויים בצווים אלה לפניכם, אלא יושב-ראש הוועדה. ברשות ד"ר גרנות אומר כמה מלים.

בזמנו, בקשר עם הדיון על התקציב, באו שינויים בבלו על משקאות חריפים, במכס על בנזין ובבלו על טבק. את השינויים הכנסנו בעקבות הדיון על התקציב. עדיין לא עברו חדשים מיום היכנס השינויים לתקפם, אך הם ייגמרו בזמן הפגרה, כך שאם לא נאשר את השי-נויים כעת, הם יהיו מחוץ לחוק.

בנוגע למשקאות חריפים, אנו נמצאים במצב כזה, שלמרות הגדלת הבלו, אין מספיקים ליצור די משק-אות, וקשה לנו להגיע לידי יצוא.

בנוגע לבנזין, דנה ועדת-המשנה וקיבלתי את הצע-רה. הגדלת המכס על בנזין לא גרמה להגדלת מחירי-ההובלה; להיפך, אנו הקטנו את מחירי הנסיעות ב"אגד", ומתנהל משא-ומתן עם האחרים. אם לא יהיו שינויים במצב הבינלאומי, ייתכן שנוכל להוריד יותר את המחירים.

בנוגע לטאבאק — הטענות כאילו האוצר אינו נותן בכוונה את ההספקה של הסיגריות אינן נכונות. אנו מגד-לים גם את ההספקה של הסיגריות מהמין הוול למכירה.

אלה אינם חוקים אלא החלטות; אני מציע לאשר את התחלטות האלה.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

כנסת נכבדה, אין לי מה להגיד בענין הבלו על משקאות. אם קיים איזה קושי ביצוא משקאות, בודאי בידו של שר-האוצר ובידו של שר-האספקה-והקיצוב לנקוט את הצעדים הדרושים לכן — והלאו וצעדים אלה יהיו מוצלחים יותר מן הצו בנוגע להלבשה והנעלה.

בנוגע לטאבאק, עלי לומר שעד כמה שאני יחיד וחבריו יכולים לדעת ולראות, מסתבר שהצו האחרון לא הצליח. האנשים התחילו לעשן סיגריות זולות, שהן כיום זולות יותר מסוגי הסיגריות שהיו מעשנים לפני פרסום הצו, אני חושב שבנוגע לטאבאק המצב הוא כזה, שהג-

ישיבה קע"ח, כ"ז אב תש"י (10 אוגוסט 1950)

— חוקי מכס ובלו (שינויים בצוים), תש"י—1950 (ניר); חוק הרשויות המקומיות (ארנונת העברת מקרקעים), תש"י—1950 (קפלן, ניר); חוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51 (ניר, רפטור) —

ה צ ב ע ה

ההחלטה לאישור צו מסי בלו על טאבאק (שינוי תעריף), תש"י—1950, נתקבלה.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אנחנו עוברים להצבעה על החלטה שלישית: לאישור צו תעריף המכס והפיתוח.

ה צ ב ע ה

ההחלטה לאישור צו תעריף המכס והפיתוח (מס. 9), תש"י—1950, נתקבלה.

אני מעמיד להצבעה את הצעת ההחלטה לאישור צו מסי בלו על משקאות משכרים.

ה צ ב ע ה

ההחלטה לאישור צו מסי בלו על משקאות משכרים (שינוי תעריף) (מס' 2), תש"י—1950, נתקבלה.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אנו עוברים עכשיו להצבעה על הצעת ההחלטה לאישור צו מסי בלו על טאבאק.

ב. חוק הרשויות המקומיות (ארנונת העברת מקרקעים), תש"י—1950 (*)

(קריאה ראשונה)

לרשותן. אולי אגלה סוד אם אומר, שבועדת-הכספים נדון החוק הזה גם לפרטי ולא היתה כלפיהו אף הסתייגות אחת. חברי ועדת-הכספים הבטיחו שלא יהיו פה ויכוחים; אני בכל זאת מציע להעמיד זאת רק בצורת קריאה ראשונה, וקריאה שניה ושלישית תבוא אחר כך. אך אני מציע להעביר את החוק הזה לוועדת-הכספים ולהשתדל לאשר אותו לפני הפגרה.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

האם יש הסכמה לוותר על הדיון בקריאה הראשונה? כיון שאין איש דורש את רשות-הדיבור, מניח אני שיש הסכמה כללית לוותר על הדיון בקריאה הראשונה.

האין התנגדות להעביר את החוק הזה לוועדת-הכספים?

ה צ ב ע ה

ההצעה להעביר את חוק הרשויות המקומיות (ארנונת העברת מקרקעים), תש"י—1950, לוועדת-הכספים, נתקבלה.

שר-האוצר א. קפלן:

אדוני היושב-ראש, אולי תסכים להעביר עוד חוק אחד. שיימשך רק חמש דקות? המדובר הוא בחוק הרשויות המקומיות (ארנונת העברת מקרקעים), תש"י—1950.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

טוב. נעבור איפוא לדיון בחוק הרשויות המקומיות (ארנונת העברת מקרקעים), תש"י—1950.

שר האוצר א. קפלן

ביקשתי רשות גם בשם ועדת-הכספים וגם בשם האוצר, להביא לקריאה ראשונה את החוק הזה. החוק בא לתת רשות לרשויות המקומיות להטיל תוספת של מס בגובה של 2% על העברות של נכס-דלא-נייד, באותן הסתייגויות שישנן בחוק ביחס לעיזור השקעות הון וביחס למסדות משוחררים.

בעת הדיון על התקציב דנה ועדת-הכספים ארוכות בשאלה זו וכולנו הגענו לידי הסכמה, לבוא לעזרת הרשויות המקומיות עלידי העמדת סכום הכנסה נוסף

ג. חוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51 (סוף הדיון)

דוח טרם נתברר, לאחר חזשים רבים, ובינתיים אין כל שינוי בכיוון המדיניות של משק התחבורה, ואין לנו איפוא ברירה, אלא לדון ולברר את השאלות התינויות של משק התחבורה בהזדמנות של בירור תקציב הפיתוח. ועדת-הכספים העמידה את ארבעת הסעיפים בתקציב התחבורה, רכבות, נמל חיפה, וואר, טלפון וטלגרף, ושדה-התעופה בלוד, בגובה של 6 מיליון לירות. אנו מציעים להגדיל את התקציב הזה, שחסרים בו כמה פער לות הכרחיות, ועלידי כך גורמים להוצאות מיותרות בכל פעולותינו הממשקיות הקשורות עם מפעלי התחבורה.

קודם כל כוונתי לתיקון אנוני בארץ. כידוע שולחים אנו את כל אנויותינו לתיקון לנמלים זרים, אנו מוציאים כזה כספים לזלך, לתשלום הוצאות לבתי-מלאכה ולבתי-חרושת. היצא מזה, שאנו מפסידים הרבה כסף במטבע זר. מחובות הממשלה לצמצם הוצאות אלה, בין במסגרת התקציב הקיים, ובין עלידי הגדלתו, למען נוכל לבצע את

היו"ר נ. ניר-רפאלקס:

אנחנו עוברים להמשך הדיון בתקציב הפיתוח: נדון עכשיו בסעיף 8 לפרטי ההוצאה של תקציב הפיתוח: תחבורה. אני מידיע לחברי-הכנסת, שהפעם לא אתחשב בהחלטות ועדת-הכספים בנוגע לזמן, וכל מסתייג יקבל רק חמש דקות, וכן גם יושב-ראש הוועדה. אבקש גם מאת השר, לא לדבר יותר מאשר חמש דקות.

ברל רפטור (מפ"ם):

יושב-ראש ועדת-הכספים אמר אתמול בפתיחתו, שסעיף התחבורה וכל בעיות משק התחבורה יתבררו הועדה מיוחדת ומוסמכת, כך שאין צורך להיכנס עכשיו לפרטי פרטים בשאלות אלה, בקבלת תקציב הפיתוח, אולם אני מצטרף מאד, שהרבה דברים שנמסרו לווע-

צעות כבישים מרכזיים נוספים. אנו בטוחים שתוספת הסכומים שבהצעתנו בסעיף התחבורה, יאפשרו לבצע את המפעלים, שלדעתנו אין לחכות את ביצועם.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים) :

ברצוני לציין, שלא רק הכנסת, כי אם גם ועדת הכלכלה — שנדמה לי כי היא אחראית מבחינה ציבורית לתחבורה — וגם ועדת הכספים, אינם מטפלים די הצורך בשטח הזה. כבר בשנה שעברה הועבר התקציב הזה בכללו, ללא בדיקה. היום נמצאים אנו כבר בחודש אוגוסט, חמישה חדשים לאחר התחלת שנת התקציב, ועד כה לא נעשו שום חקירה ולימוד בסעיף זה.

הסעיף הזה כולל את התחבורה בדרכים, בנמלים, בשדות-התעופה, וכן נכלל בו הפיקוח על פעולת חברות התעופה. אני מבליט את הדבר הזה באופן מיוחד, ואני מקווה שהמוסדות הנבחרים יעניקו תשומת-לב גדולה יותר, למפעלים אלה, במידה שהם ראויים לכך.

אני הסתייגתי בשני סעיפים. הסעיף האחד, נוגע להקמת נמל עמוק בתל-אביב. בשנת 1936 עמד הישוב בסכנה של ניוק הקשרים עם חוץ-לארץ בשטח הבאת סחורות, וזכורה התקופה הקשה הזאת, בה הציל נמל תל-אביב לא כמעט את מצב האספקה. כולנו יודעים שבסוף 1947 ובשנת 1948 מילא נמל תל-אביב תפקיד מכריע בשטח הבטחון. אני מטערר להגיד שהממשלה אינה רוצה לזכור לנמל את חסד נעוריו, למרות שהוא משרת אוכלוסיה עצומה. לא אגזים אם אומר שמחצית האוכלוסיה בארץ קשורה בנמל תל-אביב, הנתון כיום במצב פרימיטיבי ביותר. אני יודע שיש עכשיו פקפוקים רבים בקשר לכך שהינתן האפשרות לכנות נמל עמוק בתל-אביב. המשאומות בין „אוצר מפעלי ים“, שהוא מוסד ציבורי ממדרגה ראשונה, כי בו שותפים גם הסוכנות היהודית וגם מוסדות כלכליים ציבוריים, כגון ההסתדרות, ארגונים כלכליים אחרים וגם העיריה, המשאומות הנה הוא מייגע, מעייף, ואיני מתקדם. המשאומות נגדו בדרך כלל בחילופי מכתבים בלבד, בעוד שמצויה תכנית ממשית — ואני בטוח שהיא עשויה להתגשם במשך זמן לא ארוך. חברה אמריקאית הכינה תכנית לנמל זה. בתור יושב-ראש של „אוצר מפעלי ים“ בתל-אביב, באתי לידי הסכם עם משרד-התחבורה, ובמשותף אנו מתכננים את סידור עורקי הדרכים בסביבת נמל תל-אביב, בכלל זה מסילית הרכבת. הנהלת הנמל, העיריה, ומשרד-התחבורה הקימו קרן משותפת להכנת התכנית לסידור הדרכים לנמל. אני מאוכזב לא בעצם מעמדת הממשלה, שאינה מעודדת בענין חשוב זה. ייתכן שיש לא תכניות אחרות, אבל יש לי הרגשה פשוטה מאד, שאם יש אוכלוסיה גדולה כל-כך ופעילה כל-כך, ויש סביבה חקלאית הזקוקה לנמל להעברת פרייהדר שלה — והיא חלק ותגבר עם קיומם הפרדסנות — ויש נמל שיכולים להקים אותה, מה מצער שהביצוע דלדל נדחה. הקמת הנמל יכולה גם לתת עבודה קבועה לאלפי אנשים במשך שלוש-ארבע שנים, שלא נצטרך להאזין לעבודות תעשייה מקריות. אני מציע להקציב המשאומות אלה ל"י מטעם הממשלה בהשתתפות בעבודות הראשונות של הקמת נמל זה.

וכן מציע אני להקציב מאד-חומשיים אלה ל"י לפי חוק טלפונים ציבוריים במקומות מרוחקים ובישובי עולים חדשים. רבים הם המקומות שאין בהם כל קשר

כל העבודות האלה בארץ. כיום מוצאים כספים אלה על-ידי הממשלה, על-ידי משרדי הצבא, וכן על-ידי חברות פרטיות. אם נשקיע מעט כסף, ייתכן שאז שנמקץ חצי מיליון לירות במטבע זר, ולא נצטרך לשלוח את אניותינו לחוץ לארץ. אנו יודעים שהחברות „צים“, „שוהם“ וכן חברות פרטיות רבות, מוציאות הרבה כספים לצרכים אלה, ובטוחני שנוכל להעסיק מאות עובדים ולפתח ענף משקי מסחרי, חשוב, על-ידי הקמת מפעל לתיקון אניות בארץ.

שמענו בזמן האחרון, שחברת „צים“ וכן חברות אחרות התקשרו בדבר קניית אניות בחוץ-לארץ. ובר"י חזני להגיד, שלא מן הנמנע שנוכל לעשות התחלות חשיבות לבנין אניות בארץ, ודאי שישנם מוצרים רבים, כגון לוחית פלדה ומנועים, שהננו מוכרחים לקנותם בחוץ-לארץ, אבל אין ספק, שעל-ידי הבאה מומחים נוכל לבצע חלק מעבודות אלה בארץ, ובזה נצמצם הרבה הוצאות ונמנע מאת עצמנו קבלת הלוואות בחוץ-לארץ. הנה קנתה חברת „ציר“ שתי אניות בהולנד, והאוצר נאלץ להשקיע כספים רבים להלוואות לשם כך; אך אם נוציא סכומי כסף להתחלות שונות בארץ, נוכל להבא לקמץ הרבה כספים, על-ידי בניית חלקים של אניות בארץ.

נראה לי שכדאי והכרחי להקים סכום כסף לבנין נמל-אוויר בסביבות חיפה. אם ניקנס כאן לפרטים למה ומדוע נסגר נמל-האוויר בחיפה גופה. ייתכן שיש לכך שיקולים חשובים, אבל אפשר להקים נמל-אוויר בסביבות העיר, ביחוד באזורים שבהם היו שדות-תעופה בימי שלטון המאנדט. אין הדבר צריך להזיק לפיתוח נמל-האוויר בלוד, ותהא זו שגיאה, אם נרכז את כל כוחותינו באזור אחד של הארץ, בלי לפתח אזור אחר.

אנו יודעים שעל-ידי עכו נמצא שטח של שש-מאות דונם, המתאים לשדות-תעופה, והקצבת סכומים לפיתוחו רק יגביר את הכוח המשקי של עכו וסביבותיה, וראוי שנקציב את הסכומים הדרושים לצורך זה.

ועתה משהו לגבי הנמלים. אנו יודעים על חכניה הרחבת נמל חיפה, בקשר עם יישוב קישורן והעמקתי, תכנית שתביא לבנין מחסני-עריבה ופיתוח התרופה בסביבה, אולם נראה לנו, שידח עם פיתוח נמל לחיפה, הכרחי לפתח נמלים בדרום הארץ. מסופקני אם נחזין לנו בשעה זו להתחיל בבנין נמל תל-אביב, אשר, כפי שאומרים, יעלה בסכום של עשרים מיליון לירות בערך, ונצטרך לקבל הלוואה מגורמי חוץ למטרה זו, כעשרה מיליון לירות, דבר אשר מסופקני אם יש בכך הכרח משקי, ואם כדאי הדבר מבחינת ייצוגי הכסף. בכלל נראה לי, שלא ייתכן שפיתוח נמלים יימצא ברשות עיריה, או ברשות חברות, ולא ברשות המדינה. סוף סוף ארצנו קטנה ומן ההכרח שהנמלים יהיו מרוכזים ביוזמה המדינה, ומשום כך, דוקא כיום, יש להעדיף תוספת פיתוח נמל חיפה והתחלות בנין נמלים בדרום הארץ, דבר שיביא לפיתוח הנגב; ויש לדחות לזמן-מה את ההתחלות של בנין נמל בתל-אביב. למטרות אלה יש להקציב סכומי כסף מתקציב התחבורה.

כמו כן הכרחי להגדיל את פיתוח התחבורה, כפי שזה נעשה על-ידי סילת כביש נהניה — תל-אביב, שעלה לנו אגנם במיליון ל"י, מחיר יקר למדי, אולם, אם כבר נעשתה ההתחלה, הרי חשוב להמשיך קו זה לחדרה ולחיפה, כדי לקדם את התחבורה במידה ניכרת ולהקל על הקשר בין חלקים שונים של הארץ באמצעות

בבה אידלסון (מפא"י) :

האם זה כלול בסעיף 8?

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים) :

ללא ספק, בוועדת הכספים נסמר שבכמה מקומות הותקנו טלפונים בהתאם לסעיף 8(ג) של תקציב ההוצאה. כולנו, גם בוועדת הכספים וגם בבית הזה, נהיה שותפים להצעה ולבקשה שהטלפונים יותקנו. יש צורך בזה גם מבחינה משקית.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

אני מעמיד להצבעה את הצעות התיקון של חבר הכנסת רפסור לפעיק 8.

ה צ ב ע

התיקונים של חבר הכנסת ב. רפסור לסעיף 8 לא נתקבלו.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

אני מעמיד להצבעה את הסתייגותו של חבר הכנסת רוקח לסעיף 8.

ה צ ב ע

התיקון של חבר הכנסת י. רוקח לסעיף 8 לא נתקבל.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

אני מעמיד להצבעה את הסעיף 8 כפי שהוגש עליי ועדת הכספים.

ה צ ב ע

סעיף 8 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר נ. ניר-רפאלקס :

אנו עוברים לסעיף 9. חבר הכנסת סנה כבר נימק אתמול את הסתייגותו לסעיף 9(ב) ביחס לפעולות פיתוח הנגב. הסתייגות שניה לחבר הכנסת רוקח.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים) :

כנסת נכבדה, קיוויתי שלפחות בסעיף אחד של תקציב הפיתוח אצלי בכל זאת להעביר הסתייגות. למרות שידדי חבר הכנסת גרנות אמר שאני צודק, היתה תוצאה ההצבעה נגד הצעתי. הייתי רוצה פעם להיות בצד הטוב, ולכן אהיה עכשיו רחב לבב יותר ואוחר על הסתייגותי ביחס לתכנון כללי ארצי. הצעתי להגדיל את הסכום מ-400 אלף ל-500 אלף ל"א. אינני רוצה לפרט מדוע צריך להקדיש סכומים ניכרים להכנת תכניות. לדעתי הכנת התכניות אינה פחות חשובה מהביצוע, כי לעתים אי אפשר להתחיל בביצוע מפני חוסר תכניות מיכנות. כאשר אנו מדברים על תכנית מהחלים להחזקת על השאלה, מאין לקחת את אלפי הלירות הראשונים להכנת תכניות. וכך מדברים גם במועצות עירוניות על תכניות בלי תוצאות של מעשים ממשיים. בהיקף גדול כזה של 65 מיליון ל"א, המהווה למעשה סכום גדול יותר כי נכללות כאן השתתפויות רבות של מיסדות או עיריות, אין ההפרש הזה כה רב.

חבר הכנסת גרנות אמר כאן אתמול, שחברות פרטיות מוסיפות כספים משלהן. בכל העבודה שהעיריה מקיימת ישנם סכומים נוספים שאינם נכללים בהלוואות, על חשבון הבעלים. לפעמים מגיעות ההשקעות הבאות

טלפוני. אין אלה מקומות מסחריים שכדאי למסחר או לעסק לבקש טלפון ולשלם בעדו. בדרך כלל אלה הם מקומות סגורים, שיכונים שאין להם כל קשר עם העיר. אני מתכוון לרשת טלפונים לפרט זה או אחר, אולם כל נקודה מרוחקת וכל פרבר מרחק צריך שיהיה להם טלפון ציבורי, שכל החושבים יוכלו להשתמש בו בזמן הצורך. ישנה רורבה כללית של שלוש מאות אלף ל"א בתוך התקציב המוצע עליי משרד התחבורה. -- ואני בטוח שתישאר יתרה גם מתקציב הרכבות. אני מבקש איפוא מאת הכנסת להפריש מן הרורבות האמורות סכום של מאה וחמישים אלף ל"א לשם התקנת טלפונים ציבוריים בכפרים החדשים המרוחקים וספרברים וחדשים של שיכונים עממיים.

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים) :

אני יכול להצטרף לטענה שהושמעה עליי חבר הכנסת רוקח -- ושותפים לי בכך חברים רבים -- שלא ניתנה תשומת לב מספיקה ונחוצה לשאלות התחבורה. בדברי הפתיחה שלי אמרתי במפורש, שלוועדת הכספים יש בעיני זה הרגשה לא טובה, כי לא יכלה להקדיש את הזמן הדרוש לבירור שאלות התחבורה, ולא יכלה לבררן עם באיכות משרד התחבורה, בניגוד לסעיפים אחרים בתקציב שלגביהם היתה לנו אפשרות לברר את העניינים עם באיכות המשרדים המתאימים. ומשום כך החלטנו לדרוש מוועדת המענה שנבחרה למטרה זו, להחיש את פעולותיה. מתוך זה אני בא להסתייגות שהובאו עכשיו. כיון שלא הספקנו לברר את השאלות, לא הספקנו גם לברר את ההצעות שהוצעו עכשיו ואני רוצה להתחיל עכשיו את הדיון בשאלה אם הן טובות או כחאימות. ייתכן שבין ההצעות הללו ישנן הצעות חשובות ונכונות, אבל לא היתה לנו אפשרות לעמוד על טיבן. חבר הכנסת רפסור מציע, לנשל, דברים חדשים שלא היו כלל בתקציב. יש צורך לקבוע איך ובאיזו מידה הן נכללות בסמכויות משרד התחבורה, וכן צריך לברר אם יש כסף לשם הגשמת הצעות אלה. דומני שחבר הכנסת רפסור אינו מתכוון לקחת את הכסף הזה מהתקציב הקיים. מתוך כל הנימוקים האלה, אני מבקש מאת הכנסת לא לקבל את ההצעות של חבר הכנסת רפסור.

אשר להצעות של חבר הכנסת רוקח, אמרתי לי פעם ופעמיים : לבי עם תל-אביב, ואני בטוח שלא ימצא איש אשר שכח את חסד נעוריו של נמל תל-אביב. אבל השאלה היא אחרת, ואתה יודע זאת יותר טוב ממני, ידידי מר רוקח. ישנן בעיות רבות הכרוכות בהקמת נמל תל-אביב : אם להקים איך, באיזו צורה, ובכמה יעלה, ועוד שאלות טכניות, מדיניות ובספיות. לא שמענו עדיין ברורות על עמדת הממשלה בשאלה זו, ואין לי איפוא דרך אחרת מאשר להציע לכנסת לא לקבל את ההסתייגות של חבר הכנסת רוקח. אך אין זאת אומרה, שאין צורך לברר בירור יסודי את שאלת הנמל תל-אביב.

על הצעות האחרונה של מר רוקח, להקים טלפונים במקומות רחוקים, דובר בוועדת הכספים, ושמענו שכמה דברים כבר נעשו בכיוון זה. ייתכן שלא נעשה די הצורך ; ייתכן שעלינו לדרוש מהממשלה להקדיש יותר תשומת לב ולברר באיזה מקומות עדיין לא הותקנו הטלפונים הדרושים. ועדת הכספים או ועדת הכלכלה תדרוש שדבר זה יתקן, אבל אין מקום להסתייגות בשאלה זו, שלגביה אין כל התנגדות. לכן אני מבקש לא לקבל את ההסתייגות הזאת.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס :

למען האמת עלי לומר: לסעיף גדול ניתן זמן של חמש-עשרה דקות, ולסעיף קטן — חמש דקות, ד"ר סנה דיבר בסך הכל עשרים דקות, המשעשרה דקות בסעיף גדול וחמש דקות בסעיף הנוכחי. הסתכלתי על השעון. אני מבקש לא להאשים אותי בזה שאני מתייחס למישהו מחבריה-הכנסת אחרת מכפי שאני מתייחס לשאר החברים. יושב-ראש ועדת-הכספים הודיע לי, אילו סעיפים הם גדולים, ואילו סעיפים הם קטנים. סעיף 9 הוא סעיף קטן, ולכן מדברים עליו חמש דקות.

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים) :

בועדת-הכספים הוחלט במפורש, שהסעיפים הגדולים הם הסעיפים: שיכון, חקלאות, תעשיה ותחבורה. כל יתר הסעיפים הם סעיפים קטנים; ומי שדיבר על סעיף קטן הנוסף, דיבר חמש דקות נוספות.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

כל זה איננו נכון, שלוש פעמים שאלתי אם סעיף 9 הוא סעיף גדול, וענו לי: כן.

אני חושב שאני מקופח בזכותי לדבר; אני חושב שנעשה לי עוול, ואין זה דבר יוצא מן הכלל. מגמות כאלה קיימות בבית, ואני בוודאי שלא אוכל לדבר ארבעים-וחמש דקות, כמו חברים אחרים — ולכן אני מוותר.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס :

לא אתן עכשיו לדבר יותר מחמש דקות. רשות-הדיבור לחבר-הכנסת לביא.

שלמה לביא (מפא"י) :

אין לי צורך ביותר מחמש דקות. אם אני רוצה לדבר על העוול שנעשה לי לגופו של הענין — אל ייחשב הדבר כאילו אני מביע את אי-אמוני בממשלה, בזה שאני מציע במקום מיליון ו-800 אלף ל"י — 1,799.999 ל"י. הגשתי הצעה המתנגדת לייעור ממשלתי. הואיל והחבר קפלן הודיע בועדת-הכספים שבסעיף רזרבה יש לו גם סכומים לייעור, צירפתי זאת לסעיף הזה. אמנם זהו סעיף שלילי, אבל אינני מביע אי-אמון בממשלה. אימוני בממשלה הוא כה גדול שאינני יודע כיצד אפשר להגיד זאת עלי.

ועכשיו לעצם הענין.

חברים, אם אני לוחם כבר יותר משנה נגד ייעור ממשלתי — אל תחשבוני לאדם השונא ייעור. בעצם ידי נטעתי עשרות-אלפים עצים. אני אוהב את היער — אבל גם שיקול דעת בעשיית דברים. אני חושב שהייעור הזה כלול בתכנית הממשלתית ל-4 שנים בסך 8 מיליון ל"י לייעור, כלומר בערך מיליון ו-600 אלף ל"י לשנה. הממשלה איננה צריכה לעשות זאת עכשיו. אם יש לה כסף — תתן אותו להת-יישובות, גם אם יש תיעלת בייעור.

ישנם מקומות שהיו להם יערות וכשאנשי המ-קום צריכים היו להסמך את פודס'הם, קנו סמו-כות מרומניה, ולא השתמשו בשלהם. גם באפיקים השתמשו בזמן המלחמה באקליפטוסים שלהם, ואחרי המלחמה הביאו אותם מחוץ-לארץ. משום מה? משום שיום עבודה שלנו הוא יקר. אילו הייתי צעיר ב-20

מבעלי-הרכוש עד 75%. ההלוואה היא רק חוט השדרה של ההוצאה, וההוצאה למעשה היא גדולה יותר. רציתי להפנות את תשומת-לב הכנסת על ההכרה להקדיש סכר מים ניכרים להכנת תכנית. נדמה לי שאני מדבר מגרנו של שר-האוצר, אבל כפי הנראה אין לי מול בכנסת הזאת, היה לי יותר מול בחיים ציבוריים בנקום אחר. אם שר-האוצר לא יסכים גם לתביעתי אלה להגדלת סעיף ההוצאות לצרכי הכנת תכנית, הריני מסיר את הסתייגותי.

שר-האוצר א. קפלן :

בסוף הוויכוח אמסור הודעה ביחס לסעיף זה.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

מתוך כוונה ברורה לא השתתפתי בדיון הזה, כדי שתהיה לי הזכות בהזדמנות הוויכוח על הסעיף האחרון של ההוצאות לומר מה גישתי לכל הענין הזה.

זהו תקציב הפיתוח השני שלנו. אמנם קיים תקציב פיתוח, אבל עד היום אין לנו תכנית פיתוח. אני בוודאי אינני בין החסידים של ה"תכניותיות", שהוא מאד מאד אהוב על אוהבי כל מיני "איזמים"; אבל בכל זאת, אם יש מקום לתכנית, הרי זה הוא ביחס לתכנית הפיתוח. איך נתאר לעצמנו שהמדינה תוציא מדי שנה בשנה 60 עד 70 מיליון ל"י ללא תכנית, ולא רק ללא תכנית שנתית, אלא גם ללא תכנית קצת יותר כוללת. אף אילו היה שר-האוצר מלאך — והוא בוודאי אינו חושב כך — בלי תכנית מראש היה נתון לטעויות ולבזבוז.

מה רואים אנו כאן? מספרים גדולים, בלתי-מוגדרים, סעיפים כלליים ביותר וסעיפים המתייחסים לסכומים של שנים-שלושה מיליונים לירות. עלינו להקציב מיליונים, כי הרי הם מרובים בהצעה זו, בוודאי הייתי בכל זאת לא צודק כלפי הממשלה, אם לא הייתי מגיע למסקנה, שישנה איוז תכנית. וישנה סיבה שבגללה לא קיבלנו עד היום הזה שום פרטים; עד היום איננו יודעים בודק ובאופן רשמי מי קיבל את כל האשראי הזה שיער השנה עד 120 מיליון ל"י. אבל אם איננו יודעים את הפרטים, הרי יודעים אנו את הגישה ואח המגמה.

בזמן השלטון המאנדטורי היה לשלטון קו, היתה לו תכנית; להוציא עד כמה שאפשר את האמצעים מידי היהודים ולהעביר אותם לידי הערבים ולידי השלטון הקו-לוניאלי הבריטי; למצוץ את דם החיים של היהודים, של המשק היהודי, כדי המשק הערבי יצמח באופן פארא-יטי על הדם שנגזל מן המשק העברי.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס :

זמן הולך וקצר, ד"ר בדר.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

יש לי הרשות לדבר חמש-עשרה דקות.

הי"ר נ. ניר-רפאלקס :

אין לך הרשות לדבר חמש-עשרה דקות.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

חברר סנה, שאני מכבד אותו מאד, דיבר אתמול שלושים דקות, בדיוק.

שאלה זו בפרטורט בוועדת'הכנסת, צויין שרצוי יותר לא להרבות בדיוור על כך בשיבת הכנסת. ישנו רצון כביר לפתח את הגב, ולמטרה זו הוקצב השנה סכום של חצי מיליון לירות. אם וכאשר יהיה צורך בכך, ודאי שיימצא גם כסף נוסף. אולם עכשיו, לפני שהגיעה השעה, כלומר, לפני שגמרו את הטיפול בבקעות המחקר וההכנה, אין טעם להוסיף תקציב גדול כזה. העולה פי ארבעה על הסכום שהוצע.

על ההסתייגויות שהורדו מן הפרק — אני פטור מלהביע דעה. ברצוני לומר עוד מלה אחת בנוגע לרורבות. אני חושב שחבר'הכנסת לביא לא צריך היה להצטדק, שיחשבו בו שהוא רוצה להביע איאמון לממשלה. ההצעה להורדת לירה מן התקציב נחוצה היתה רק כדי לאפשר לו את עצם ההסתייגות, כדי שיוכל לדבר על הענין הנדון. אף-על-פי שהייתי ברצון מטפל קצת בשאלת הייעור — גם דעתי אינה רחוקה ביותר מדעתו של חבר'הכנסת לביא — אינני חושב שיש מקום לעשות זאת עכשיו. וכן לא אענה לחבר'הכנסת לביא עתה על הדברים שאמר בקשר לקרן הקיימת לישראל, כי בשעה שאני עוד על במה זו, איני רשאי להרבות בדברים על הקרן הקיימת לישראל. הני מוק, למה אינני חושב שהכנסת צריכה לקבוע עמדה בשאלה זו, הוא פשוט: אין עוד הצעה מטעם הממשלה. שר האוצר הביע בוועדת'הכנסת כמה רעיונות ומחשבות בקשר עם הרורבה, ובין הדברים האלה גם ענין הייעור. והוא הוסיף, שעוד לא ברור באיזו צורה ועלידי איזה מוסד תבוצע פעולת הייעור. מסיבה זו, אף-על-פי שאני מעריך את אחרותו של חבר'הכנסת לביא, אינני יכול לתמוך בהצעתו כאן.

ועכשיו — הערה קצרה להצעתו של חבר'הכנסת רוקה. כבר אמרתי בדברי הפתיחה שלי, כי הרורבה של שלושה אחוזים לגבי תקציב עצום כזה — היא קטנה בהחלט. והסברתי אז, שבשעת יש צורך ברורבה יותר גדולה, עצם בנין התקציב הזה ואופן הכנתו, מצריכים רורבה גדולה ולא טוב בהחלט להפחית את הרורבה מראש.

ואשר לתכניתו לשימוש בכספי הרורבה, הרי נאמר בוועדת'הכנסת במפורש, שסכום של שלושת רבעי מיליון לירות יישמר לבתי-ספר; וכן נאמר שחלק מסכום זה יוקח מתוך הרורבה הזאת. חלוקת כל הרורבה הזאת תלויה בצרכי המדינה ובדחיותות; אם לא יהיו דברים חשובים יותר, דומני שתהיה אפשרות להשתמש בהם גם להקמת בניני בתי-ספר. אני מציע איפוא לכנסת לא לקבל את ההסתייגויות הקשורות ברורבה.

הי"ר ג. ניר-רפאלקס:

אנו עוברים להצבעה על ההסתייגויות לסעיף 9.

הצבעה

התיקון של חבר'הכנסת מ. סנה לסעיף 9(ב) לא נתקבל.

הי"ר ג. ניר-רפאלקס:

חבר'הכנסת רוקה ויתר על הסתייגותו, נצביע עכשיו על הסתייגותו של חבר'הכנסת בדר למחוק את סעיף 9(2).

הצבעה

התיקון של חבר'הכנסת י. בדר, למחוק את סעיף 9(2), לא נתקבל.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אני מבקש את רשות'הדיבור להודעה אישית.

שנה, הייתי יוצא ומראה לכם בשטח שהממשלה או הקרן הקיימת יערה אותו — והיא יערה עלידי ניוכש — שהשטח כולו מנוכש בכדי שהעצים יגדלו יותר טוב, ובכדי שלא יישרפו. בשטח מנוכש זה נוסעים שזפים, וכמעט בלי דירוג. מקומות כאלה ייערו גם הממשלה וגם הקרן קיימת לישראל. בהרי ירושלים, נוסעים בלי מים. ובדרך עבודה זו, בני-כוש הזה, הצלחנו לגדל פרי יפה ביותר, כפי שגדל בהרי ירושלים.

בזדאי יותר קל לנטוע יער, אבל אנחנו צריכים לעשות חשבון. צריך שיקול-דעת: ואני חושב שבמה שנעשה בארץ, הסר לפעמים שיקול-דעת. הייתי יכול לבאר את המצב בשטח זה באריכות, אבל ה'איל' זומני קצר, אני מציע שהממשלה לא תעסוק בייעור. אין זאת אומרת שלא יהיה בארץ ייעור. הקרן-הקיימת לישראל צריכה לייער, לא בהגומה — כפי שהיא עושה זאת עכשיו — אלא במידות אחרות ובה'י' שובים אחרים, כדי לא לעשות זאת באדמה שיכולים לדרג אותה ולנטוע בה.

כל ישוב יעשה עבודות ייעור במידה ידועה, ויטע חורשות. אם יהיו בארץ אלף נקודות, והיו אלף חורשות כאלה, החורשות של כל ההתיישבות, של כל נקודה — החורשות שהקרן הקיימת לישראל נוסעת ומה שהיא צריכה לעשות עוד, — זה יהיה הייעור. והארץ לא תהיה ערומה. נטעו גם עצי פרי. ואני חושב שצריך לנטוע הרבה עצי פרי בארץ, והארץ לא תהיה ערומה.

לכן אני מציע, שהממשלה לא תעסוק בייעור. אלא כשיש לה כסף — תתן אותו להתיישבות. בה'י' דמנות זאת אני מציע, עוד פעם, להשאיר את הכסף שרוצים להשקיע בייעור, ולהקציב לקניית כבשים.

ישראל רוקה (הציונים הכלליים):

חבר'הכנסת נכבדים, הצעתי מיליון לירות, מסני שרציתי להפנות 800 אלף לירות למטרות הבאות: בנין בתי-ספר, בתי-מחסה והתקנת טלפונים. לאחר שההצלחה האירה לי פנים, אין לי מה לדבר עליכם. רציתי רק להדגיש, שלפי דעתי אין צורך במיליון ושמונה-מאות אלף לירות, ואני משוכנע שיישארו רורבות לא קטנות, כמעט ברוב הסעיפים. אבל אני מקווה, ששוב תאיר לי ההצלחה פנים ובסופו של דבר יוכלו להעביר מתוך הרורבה בחורה סכומים לבנין בתי-ספר, בתי-מחסה וה'י' קנת טלפונים ציבוריים.

שר-האוצר א. קפלן:

ברצוני רק להודיע למר רוקה ולכל התומכים האחרים בהצעתי, שבנוגע להוצאות לצרכי המחקר — שגם תכנון תכניות הוא בגדר מחקר, אם יתברר שהוצאות המחקר והוצאות התכנון במשך השנים הבאות ידרשו סכום של עשרות אלפים לירות, תהיה הממשלה מוכנה להקציב סכום זה, כי בגלל סכום של מאה אלף לירות לתכנון פעולות רציניות בארץ, לא נעטב את ביצוע הפעולות.

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים):

להסתייגותו של חבר'הכנסת סנה, המציע להוסיף שני מיליון לירות לפעולות פיתוח הגב: לעצם הענין כבר דובר אמש, וברצוני רק להוסיף כמה מלים, דיברנו על

הזה, אך היא היתה עד כה בלתי־חוקית, והיום עומדים לתת גושפנקא של חוק לדבר בלתי־חוקי זה. זהו דבר מוזק ונגד כל רוחו של תקציב הפיתוח — לתת מילוות אפילו לצרכים השוטפים; לתת מילוות למימון, אולי למימון מני גנון, ואולי למימון דבר נכבד כמו החזקת מחנות העולים, שהרי בכל זאת זהו מימון שוטף, ושום דבר קיים־ועומד לא יישאר ממימון זה. וזהו השינוי בחוק הזה.

יחד עם ההנגדותי לחידוש הזה, עלי לדרוש שבחוק תהיה גם הגדרה מה הן השקעות יסוד, וברשימת ההסתייגויות יש לי גם הצעה בקשר לכך.

ויש לי עוד הצעה שלישית: כיון שהשר דורש שבשיל עצמו רשות להשתמש באופן חפשי ברזרבות, שהן בחוק הזה בתחום של שני מיליון ושמונה־מאות אלף ל"י, כמעט שלושה מיליון ל"י לרזרבות — אני מבקש איפוא שרשות זו תהיה מוגבלת על־ידי הצורך באישור מטעם ועדת־הכספים של הכנסת.

ואלה הם הנימוקים לכל שלוש ההצעות האלה: מה זאת אומרת — תקציב הפיתוח? מה זאת אומרת כספים של תקציב הפיתוח? אכן הפינה של הכספים החדשים, אכן פינה למימון תקציב זה הוא — הכסף הנוסף; הכסף שנוצר על־ידי אשראי הממשלה ועל־ידי שטרי־מקרקעים, כלומר בסופו של פעולה זו יעלה הסכום הכולל לשלושים וחמישה מיליון ל"י, ובידי בני־אדם יהיו שלושים־וחמישה מיליון ל"י, שבצירוף כסף־נוסף ממקורות אחרים אולי יגיע הסכום הנוסף לסך הכל של חמישים מיליון ל"י כסף נוסף. האם זאת אומרת שיווצר ערך נוסף של 50 מיליון ל"י? לא! פירוש הדבר, שכמות הכסף שהיתה קיימת קודם לצרכי הפעולה הזאת, ערכה ירד, כי הסכום הכולל של הכסף שיהיה במחזור, בהתאם לתוצאות הפעולה, יהיה לו ערך שווה לסך הכסף הקודם, כלומר, פעולה זו תיעשה על־חשבון הרכוש הקיים במוזמנים מקודם. ומה זאת אומרת? זאת אומרת, שבידי כל מיני גורמים יימצאו ערכים רבים נוספים, שקודם היו בידי אנשים אחרים, שהיו להם ערכים במוזמנים ופקדונות, והגורמים שהיו להם ערכים קודם למימון זה, יפסידו למעשה, והגורמים החדשים, הגורמים שיהיו מן העברת העושר הזה, יתעשרו. אמנם הם יהיו חייבים כביכול להחזיר לקופת הציבור את המילוות באיזה תאריך שהוא, בעתיד הרחוק! אבל כיון שאחרי תקציב פיתוח אחד ושני, יבוא תקציב פיתוח שלישי, רביעי וחמישי, תיגרם על־ידי כך ירידת ערך יחידת המטבע לעתיד לבוא, ואז הגורמים האלה, הנהנים ממילוות תקציב הפיתוח, לא יחזירו למעשה, כעבור חמש־עשרה שנים, אלא חלק מן הסכום שהם קיבלו. בקיצור, הפעולה של תקציב הפיתוח סופה להעביר רכוש לאומי ופרטי, הכנסה לאומית ופרטית, מן הסך־טור שלא ייהנה מתקציב הפיתוח, או שיהנה ממנו במידה קטנה, לאותו הסקטור שיהנה ממנו במידה גדולה. ואם כן, תקציב הפיתוח, עם כל הטוב שיש בו, עלול לשנות את חלוקת הרכוש הלאומי הקיים היום, באופן מרחיק־לכת ביותר.

כבר אמרתי כמה מלים על המגמה שהיתה לברייטים בזמן שלטונם כאן, להעביר את הרכוש היהודי לידי הערבים. מגמה זו איננה קיימת כיום, אבל קיימת מגמה מקבילה: להעביר את הרכוש של הסקטור הפרטי, את החלק של הסקטור הפרטי בהכנסה הלאומית — לידי הסקטור בעל הפרוטקציה הפוליטית במדינה הזאת, וזו היא תכנית פשוטה, והגיגית היא תכנית הפיתוח שלכם; אבל כיון שיש להניח שלא בנקל יאותר העם התכנית

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

אני מעמיד להצבעה את הסתייגותו של חבר־הכנסת בדר לסעיף הרזרבה.

הצבעה

התיקון של חבר־הכנסת י. בדר, להעמיד את סעיף הרזרבה על סך 400 אלף ל"י, לא נתקבל.

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

עכשיו נצביע על הסתייגותו של חבר־הכנסת לביא לסעיף זה.

הצבעה

התיקון של חבר־הכנסת ש. לביא, להעמיד את סעיף הרזרבה על סך 1,799,999 ל"י, לא נתקבל.

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

עכשיו נצביע על הסתייגותו של חבר־הכנסת רוקח לסעיף זה.

הצבעה

התיקון של חבר־הכנסת י. רוקח, להעמיד את סעיף הרזרבה על סך 1,000,000 ל"י, לא נתקבל.

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

אני מעמיד להצבעה את סעיף 9 כפי שהוגש על־ידי היועדה.

הצבעה

סעיף 9 (קרנות ומפעלים שונים) בנוסח היועדה נתקבל.

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

אני מעמיד עכשיו להצבעה את הצעתו של חבר־הכנסת סנה, להעמיד את הסך הכולל של ההוצאה על סך 90,000,000 ל"י.

הצבעה

התיקון של חבר־הכנסת מ. סנה, להעמיד את הסך הכולל של ההוצאה על סך 90,000,000 ל"י, לא נתקבל.

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

עכשיו נצביע על הצעת תקציב הפיתוח לשנת 1950/51, תש"י—1950 — הוצאה — כפי שהוגשה על־ידי ועדת־הכספים.

הצבעה

תקציב הפיתוח לשנת 1950/51, תש"י—1950 — הוצאה — נתקבל.

היו"ר נ. ניר־רפאלקס:

אנו עוברים עכשיו לחוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51, תש"י—1950.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

שלש ההסתייגויות שיש לי לחוק זה, כולן מתכוונות לאותו דבר, והוא להבטיח ביקורת מאכסימאלית של הכנסת ושל ועדת־הכספים על דרכי הביצוע. יש כמה סכנות בחוק זה. הסכנה הראשונה היא חידוש לעומת החוק הקיים מלפני שנה. לפי החידוש מותר לתת גם מילוות מתקציב הפיתוח, אפילו אם המילוות לא יישמשו להשקעות יסוד. זהו שינוי ניכר, אך לא אומר שזהו שינוי לאור הנהגה למעשה. למעשה נהגו גם קודם בהתאם לשינוי

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

אני מעורר שוב את שאלת היחסים בין השלטון המרכזי לבין המוסדות הציבוריים המוכרים. שאלה זו מוכרחה למצוא את פתרונה, ולא תוכל לרדת מעל הפרק עליידי ויכוח ביני לבין שר-האוצר, שלא עשה, לדעתי, ניתוח יסודי של חובות הרשויות המקומיות וחובות הממשלה, ומה הן חובות אלה.

הרי אתם רואים, בקשר לתקציב הפיתוח, שחלק עצום מחובות הממשלה מועבר על חשבון מוסדות אחרים. כשהעירייה לוקחת הלוואה, הרי היא נותנת שירות תמורתה: אין היא לוקחת בחזרה מהורי התלמידים את ההשקעה לבנין בתי-ספר; אין היא לוקחת בחזרה מה' אזרחים את ההשקעה בבנין בתי-החולים, תיעול או עכו' דות פיתוח אחרות. אבל אופי תקציב הפיתוח הזה הוא, שהוא מוטל על האזרח, בעל-התעשייה, התקלאי או אדם אחר שאלי מועבר החוב, והוא חייב להחזירו למי דינה, אין זה חוב באסולוטי של המדינה, אלא היא גורמת לתת לאדם הלוואה והוא צריך להחזירו לאותו מקור שממנו לקח את הכסף.

אופי אחר נושאים החובות של העיריות והשלטונות המקומיים, שהם צריכים להחזיר את ההלוואות עליידי מסים ותשלומים.

כשאני מביא הצעה לתקציב הרגיל, על השתתפות הממשלה בהשקעות המקומות השונים, אומרים לי, שאין מקום לזה בתקציב הרגיל, ועלי להביא את הצעתי לתקציב הפיתוח. כשאני מביא את ההצעה בדיון על תקציב הפיתוח, כפי שעשיתי אמש, מחזירים אותי לתקציב הרגיל, איני יכול לשמש נדנדה, והדבר הוא רציני משאור כל לנדוד ממר פנקס למר גרנות, הלך וחזר.

הפתרון, לדעתי, הוא בכך שבתקציב הרגיל תופיע הרבית והאמורטיזאציה על חשבון המדינה, ואז יוכל סכום השתתפות הממשלה בהשקעות העיריות בבנין בתי-ספר, בתי-חולים וכיוצא באלה, להופיע בתקציב הפיתוח.

אולם, התשובה השלילית של האוצר אינה פותרת את השאלה. זוהי שאלה רצינית וחמורה מאד, והממ' שלה מוכרחה להשתתף בהשקעות היסוד של מוסדות ציבוריים חשובים. הממשלה צריכה להיות שותף בכל ההשקעות במידה זו או אחרת — אינני קובע עכשיו את שיעור האחוזים להשתתפות הממשלה. המקומות לא יוכלו בשום פנים לפתור את השאלה בעצמם, רק עליידי קבלת הלוואות, תשלום ריבית וכיסוי האמורטיזאציה.

משום כך אני חוזר על הצעתי לסעיף הראשון של חוק תקציב הפיתוח, להוסיף את המלים: „ומילות למטרות של השקעות יסוד" את המלים: „בהקצבות וב" השקעות יסוד של מוסדות עירוניים וציבוריים". אני עושה זאת בכונה, כדי להביא את שר-האוצר לידי הכרת ההכרח שבדבר.

אני רוצה בסוף דברי להזכיר, שנתמנתה פעם על-ידי שר-האוצר ועדה להסדר שאלות ההשקעות בין הממשלה והעיריות. ועדה זו שבקה חיים לכל חי, מה חושב שר-האוצר לעשות בכיוון זה? שקיעה זו של הוועדה באה מתוך היחס השלילי של האוצר לכל ההצעות שהובאו עליידי הגופים המוניציפאליים, ואני רואה את האוצר אשם בכך.

זו, אסור לפי דיני האסטרטגיה להודות בגלוי בתכנית זו נמצאת בשלב הביצוע, אבל אין זו תכנית של הלא' על החכמה של מסים; שהרי שתיהן שואפות לאותה מטרה, אלא שמפא" אינה מודה ומתוודה בכך, ותכנית זו נמצאת בשלב הביצוע, אבל אין זו תכנית של הלא' מה, כי הלאמה מכוונת לטובת כל העם; ואולם זוהי תכנית החמרה, תכנית החמרת כל הרכוש הלאומי וה' פרטי לטובת סקטור אחד, תכנית להפקעת כל ההכנסה הלאומית לטובת סקטור אחד. והדבר נעשה בהזדמנות של פיתוח, בהזדמנות של ביצוע תקציב הפיתוח; זה נעשה בפקחות רבה, תחת מסווה הפיתוח.

ואם דרושה למישהו איזו הכוחה פשוטה, ברורה וקולעת לעובדה זו, הרי היא העובדה שעד היום הזה לא ידוע לציבור מי הוא הנהנה מן האשראי האמריקני בסכום של מאה מיליון ל"י — איזה מוסדות? איזה מפעלים? מדוע אין פירוס ואין רשימה שתציין את הס' כומים? מי קיבל את האשראי מתקציב הפיתוח הקודם בסכום של 60 מיליון ל"י? מהו שם המוסד ובאיה סכום? מי, לפי התכנית הזאת, יקבל אותם ששים וחמישה מיליון ל"י שבתקציב הפיתוח הגדול?

הגורמים הנהנים מן המיליונים הללו, שהם בנועים מאד לכאורה, ודאי שאינם שואפים לפרסום, אינם רוצים להוסיף לאשראי שלהם בעיני הציבור עליידי הת' ימרות: ראו, קיבלנו אשראי כזה, בתנאים נוחים כאלה, לחמש-עשרה שנים. הם אינם יכולים לעשות זאת, בשעה שאיש בארץ אינו בטוח ביותר, מה יהיו סיכויי התש"ל לום של מאות מיליונים לירות בעוד חמש-עשרה שנה. ואם יקשה הנהנים להחזיר או את הסכומים האלה, לא, איש אינו מתיימר, השמות שמורים בסוד.

רבתי, זהו מין מציצת דם מן הגוף הכלכלי הקיים, כדי ליצור על חשבוננו, כדי להגדיל ולהפירות גוף שני, שעד היום פסור ממסים, באופן חוקי או למעשה, שאין לו כל חובות כספיים כלפי המדינה; בחובות המוסריות הוא מכיר — זה זול, אולם חובות כספיות אין לו, ומצד שני נמצא הסקטור המשלם את המסים, ששים מיליון ל"י כבנה זו, יעליו כל המשא, כו מר' ביץ שר-האספקה והקצבה, והוא ישלם למעשה את כל כספי תקציב הפיתוח ויקבל בתמורה רק חלק קטן, מכספים אלה, חלק זעיר, לשם הסוואה, לשם חיפוי ואשליה.

זוהי המציאות שמאחורי תקציב הפיתוח הנוכחי. היתה אפשרות אובייקטיבית להשתמש באמצעים עצור' מים אלה לטובת הכלל, בלי הפליטה נגד איזה סקטור שהוא. יחסי הכוחות הכלכליים היו נשאים כפי שהם, אלא כל אחד היה נעשה עשיר יותר, חזק יותר, יוצר יותר, מתקדם יותר מאשר היה קודם לכן. אילו היתה הממשלה הולכת בדרך זו, היתה תכנית הפיתוח גורמת לפיתוח, לעליה, לקליטה, להתפתחות הארץ ולגידול כוחה. אולם, כמו שתמיד הולך הגמד עם הענק, כן גם לגבי התכניות הגדולות של עם ישראל הולך תמיד גם הגמד לגולל, להבעיר, למצוץ את הדם, לעשות שניוניים, כדי שלמסטר הקיים הוה יתיה עזר בתור כוח כלכלי גדול, שהוא כולו שלו, שהוא כולו של הממשלה הזאת, ולכוח הכלכלי הזה תהיה אפשי' רות של התעשיות ללא גבול, התעשיות פאראזיטיות על חשבון הכלל, בעזרת המשטר הקיים. זוהי המציאות של תקציב הפיתוח הזה.

שהקצבנו לרשויות המקומיות, האם בסכומים שהקצבנו לעבודות ציבוריות, שעיקר מטרתו תעסוקת עור לים — האם בכל אלה יש משהו מן המשאבה להעברת הון מסקטור אחד לשני? האם לא אמרתי אתמול, בצורה מוסמכת, שהממשלה תקדיש תשומת-לב במידה הדרושה לסקטור של החקלאות הפרטית? באי זה סעיף של התקציב מצאת את המשאבה שלך? איך יכול אדם להרשות לעצמו סילוף דברים ממין זה? דיבורים כאלה אינם מהווים השמצה על עצם תקציב הפיתוח, אשר, כמו שאמרתי בהתחלת הדיון, מה זה את הכלי המצויין ביותר לקליטת העליה ולהגדלת הייצור.

מה הביא את ד"ר בדר לידי דיבורים בלתי-אחראיים על „מצצת דם"? האם תקציב זה אינו קיים לשם הזרמת דם בכל עורקי הכלכלה שלנו? כיצד מרשה לעצמו אדם משכיל לדבר כאן על פאראוויז טים? איפה מצאת את הפאראוויזים האלה? עכשיו אגלה את הסוד, מה המקור להתרגשות הזאת של ד"ר בדר. הוא דרש בוועדת-הכספים שיפרסמו את שמות מקבלי ההלוואות מן המלווה האמריקני. לדרישתו זו נאמר, שהדין-השבון על ההלוואות יפורסם במועדו. אולם, פרסום שמות של מקבלי-ההלוואות אינדיבידואליים אינו נהוג בעולם כולו, לא רק באמריקה, אלא בשום חברה תרבותית, כי הדבר עלול לפגוע באנשים. בלי הסמכת מקבלי ההלוואות אין לפרסם את שמותיהם. בגלל זה מצא ד"ר בדר לנכון לדבר בהתרגשות עצומה — ואני מצטער להגיד שאינני מאמין בכנות ההתרגשות הזאת; הוא מצא לנכון לדבר בצורה איומה כזאת, ולהשמיץ לא רק חוגים שונים בישוב, אלא גם את עצם המפעל הגדול שאנו מבצעים עכשיו.

אני אומר שוב מה שאמרתי בהתחלת הדיון על התקציב הזה. אני חושב שתקציב הפיתוח הוא מכשיר למפעל גדול; זהו המפעל העיקרי שלנו. הנתון את האפשרות לבנות את הארץ ולקלוט את העליה.

אני מציע לכנסת לא לקבל את ההסתייגויות בקשר לחוק הפיתוח.

שר-האוצר א. קפלן:

אינני רוצה להתווכח, כי לפי דעתי, הדבר אינו כדאי. אני רוצה רק למסור אינפורמציה יבנסת ולציבור.

חלוקת ההלוואות לתעשייה מהמלווה האמריקני נעשתה עליי ועדה משותפת, שהשתתפו בה באיכות התאחדות בעלי-התעשייה; החלוקה נעשתה לאור מסקנות הוועדה הזאת. את הכסף לחקלאות הקדשנו במידה גדולה לכל הסקטורים, בהתייעצות עם כל הסקטורים. בתקציב השיכון הקדשנו את הכסף לעולים, לא שמעתי על תלונות, על קיפוח סקטור מבין העולים, את החלוקה לשיכון הוותיקים סידרה ועדת-המשנה של ועדת הכספים, והאוצר לא השתתף בעצם בחלוקה זו. גם ד"ר גרנות הזכיר את התכניות לחלוקת הסעיף הזה. אנו מנצלים לפי מיטב יכולתנו את הסכומים האלה, לטובת פיתוח הארץ כולה בדרך היעילה ביותר.

הי"ר נ. גיר-רפאלקס:

אני מעמיד להצבעה את הצעת חבר-הכנסת ד"ר נ.

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים):

אתחיל דוקא בדבר האחרון, הקל ביותר. אני מכבד את עקשנותו של חבר-הכנסת רוקח, החוזר באופן שיטתי על אותם הדברים. חזרתו זו מחייבת גם אותי לחזור על דבר שאמרתי אותו כמה פעמים במשך הוויכוח על תקציב הפיתוח. אבל בדברי לא אגע בעצם הדבר. נאמר באופן ברור, שתקציב הפיתוח איננו תקציב להקצבות. חוק התקציב הוא רק המסגרת החוקית לתקציב. בתקציב נקבעו דברים ברורים. לשם מה לחזור שוב לענין שכבר דובר עליו, בשעה שאנו מטפלים בשאלת החוק לתקציב. ולא בעצם התקציב?

בגלל זה אני מציע לכנסת לא לקבל את הצעתו של חבר-הכנסת רוקח.

וכעת אני עובר להצעתו של ד"ר בדר. אדבר קודם כל על החלק השקט, היורדי, ואח"כ אגיד משהו בנוגע לצורה שבה נאמרו הדברים.

בשאלת הגדרת השקעות היסוד; ד"ר בדר רוצה להגביל את המושג הזה, ואנו חושבים — בלי כל הצדקה וללא שום צורך. ההגדרה להשקעות יסוד נעשה בה בקשר עם ההחלטה על שטרי מקרקעים. בהתחלה, עליי ועדת-הכספים. ביסוד ההגדרה היו כמה דברים ועיקרים, וקודם כל, בטחון ההלוואה. ובשביל זה היה צורך להתחשב באופי העבודה שבשכילה ניתנה ההלוואה, וכן גם באופי ההלוואה. שנית, היו שיקולים בדבר עצם הפעולות הנעשות באמצעות כספי תקציב הפיתוח. היה רצון להרחיב ולא לצמצם, וכל מי שבא עכשיו לצמצם, אינו עושה שירות למדינה. ד"ר בדר מציע לצמצם את ההגדרה לשני דברים בלבד: לבניית ייתקבע על כל סוגיה, בכלל זה לשיפורים בבניית קבע, בציוד ושיפורים בציוד. אם תצמצם — איך תוכל לכלול בתקציב כמה דברים חשובים, שעליהם דובר דוקא בוויכוח היום? הנה, למשל, כבישים. האם הם בגדר בניה או ציוד? מה בדבר הדיג, שעליו דיבר בצורה כה פיוטית חברו של ד"ר בדר, מר לנדוי? מה זה — בניה או ציוד?

הבאתי רק שתי דוגמות. כדי להוכיח שבמובן מעשי אין כל הצדקה להצעתו של ד"ר בדר.

משום כך מציע אני לא לקבל את הסתייגותו של ד"ר בדר, כי היא אינה לטובת פיתוח הארץ ולא לטובת ביצוע תקציב הפיתוח.

הרשונא לי לעמוד רגע על דברי ד"ר בדר — לא אגיע לצורת הדיבור שלו, אף שהוא ראוי שידברו אתו בשפתו הזאת. אבל אני מתקומם בצורה החריפה ביותר לצורה ולתוכן הדיבור של ד"ר בדר.

יונה קוסוי (מפא"י):

אין זה כדאי — מוקצה מחמת מיאוס.

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים):

המתחיל במצווה, אומרים לו גמור. ד"ר בדר אומר שתקציב הפיתוח אינו אלא משאבה להעברת הון מסקטור אחד של האוכלוסיה לאחר. אין אלה דברים בטלים סתם. שאין בהם כדי לפגוע בעצם תקציב הפיתוח; ואין שום שהר לדברים אלה. האם בשינוי מונהעשר מיליון ל"ו לשיכון עולים, האם בכל הכסף

ברל רפטור (מפ"ם):

בשם סיעת מפלגת הפועלים המאוחדת, הנני למסור את ההודעה הבאה:

מאז קמה מדינת ישראל קראה מפלגת הפועלים המאוחדת לתכנית פיתוח רבת-תנופה ולהתאזרות כללית למען הגשמה מזורזת של מפעל הפיתוח. בפיתוח היצוא והמשק ראינו והננו רואים את הדרך העיקרית לקליטת העליה העממית החפשית, לביצור בטחון הארץ, ולאיתנות המדינה והכלכלית. מתוך תפיסה יסודית זאת, אנו דרשנו והצענו גיוס ההון הפנימי במטבע הישראלי בזהב ובמטבע חוץ, לשם הרחבת מסגרת תקציב הפיתוח, להכפיל את ההקצבות לייצור חקלאי ותעשייתי, להלאים את ענפי היסוד של המשק, להוציאם מידי בעלי הזכויות הזרים ולהקים מכשירים פיננסיים של המדינה לחקלאות ולתעשייה.

מדיניות הממשלה, הדוחה את הצעותינו אלה, סותרת ואינה מדביקה את תפקידי הפיתוח הגורליים של האומה, מתוך שהיא נכנעת לאינטרס המעמדי של נציגי הימין ומתוך שהיא מוליכה את משק הארץ לחלות במילוט-חץ הצופנים בתוכם סכנות חמורות, מדיניות וכלכליות.

נגד מדיניות זאת של הממשלה נוסף להילחם בכנסת ובציבוריות.

עם זאת נצביע בעד תקציב הפיתוח, כאשר עשינו בעבר — אם כי אין השם הולם את תכנון ומגמתו — מתוך רצוננו לקדם לכל הפחות את הפעילות הכללית בתקציב זה, החיוניות לשיכון עולים, תעסוקה והרחבת המשק, ומתוך כך שכל סעיפי-התקציב הממשלתי היו כלולים גם בהצעתנו אנו.

יוחנן בדר (תנועת החירות):

בהצבעות על התקציב השנתי הצבענו בעד תקציב הבטחון, בעד תקציב הבריאות, בעד תקציב החינוך, בעד תקציב הסעד, בעד כל תקציבי השירותים החיוניים, למרות שאין לנו כל אומון שאפילו בתקציבים האלה תשתמש הממשלה הזאת כהלכה, אבל התקציבים האלה חשובים כל-כך בעינינו, שלא הצבענו נגדם. התקציב הזה, תקציב הפיתוח, היה, לפי ההצעה המקורית, רק פרק אחד בתקציב הכללי, והחלטנו, שכאשר התקציב יובא להצבעה במסגרת התקציב הכללי, נימנע מהצבעה, למרות שהחלטנו להצביע נגד כל התקציב כביכול לאי-האמון שלנו בממשלה.

במקרה, ואך במקרה, הוגש התקציב הזה להצבעה כתקציב נפרד. עלינו לשקול את חשיבותו של התקציב הזה כהלכה, ואת הניצול שהממשלה עלולה בודאי לנצל. דבר אחד מכריח אותנו להצביע בעד התקציב, דבר שני מכריח אותנו להצביע נגד התקציב. אחרי כל השיקולים, למרות הבנתנו הברורה שיש סכנה באישור התקציב הזה — ובודאי יהיו לנו אכזבות רבות בקשר לזה — לא נצביע בכל זאת נגד תקציב הפיתוח.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

אני מעמיד להצבעה את חוק תקציב הפיתוח 1950/51, תש"י—1950, על כל התוספות שלו.

הצבעה:

חוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51, תש"י—1950, על כל תוספותיו, נתקבל.

בדר, למחוק בסעיף 1 (א) את המלים „ומילות למטרת השקעות יסוד“, ולכתוב במקומן את המלים „להלן: „ומילות שכספם לא שמש אלא להשקעות יסוד“.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לא נתקבל.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

בסעיף 1 (א), מציע חברי-הכנסת י. בדר להוסיף: „השקעות יסוד — פירושו כל השקעה בבניית ית-קבע על כל סוגיה או בציוד או בשיפורים בבניה או בציוד או במלאי עד כמה שהם מוסיפים לערך הרכישי או מגדילים את פיריון העבודה אי-עיתותה“.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לא נתקבל.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

חברי-הכנסת י. רוקח מציע להוסיף בסעיף 1 (א) אחר המלים: „ומילות למטרת השקעות יסוד“ את המלים „והוצאות בהשקעות יסוד של מוסדות עירוניים וציבוריים“.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת י. רוקח לא נתקבל.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

עכשיו נצביע על סעיף 1 כפי שהוגש עלי-יד הוועדה.

הצבעה

סעיף 1 בנוסח הוועדה נתקבל.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

בסעיפים 2, 3, 4, אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 2, 3, 4, בנוסח הוועדה נתקבלו.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

בסעיף 5 הסתייגות לחברי-הכנסת י. בדר: להוסיף אחר המלים: „רשאי לקבוע“ את המלים: „באישור ועדת-הכספים של הכנסת“.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת י. בדר לא נתקבל.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

נצביע עכשיו על סעיף 5 כפי שהוגש עלי-יד הוועדה.

הצבעה

סעיף 5 בנוסח הוועדה נתקבל.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

בסעיפים 6, 7, 8, 9, אין הסתייגויות.

הצבעה

סעיפים 6, 7, 8, 9, בנוסח הוועדה נתקבלו.

היור"ג. ניר-רפאלקס:

כפי שנודע לי מ"מ יור"ר ועדות-הכספים ישנן הצהרות לפני ההצבעה — לסיעת מפ"ם ולחברי-הכנסת יוחנן בדר.

— חוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51 (גיר. קוק, שפרינצק): חוק שעות העבודה והמנוחה, תש"י—
1950: חוק איסור אפיית לילה, תש"י—1950 (שפרינצק, רובין, בן־אליעזר, מאירסון) —

הלל קוק (תנועת החרות):

ביקשתי רשות להודעה אישית לאחר ההצבעה הזאת. קרא, בבקשה, מה שכתבתי לך. איוו התנהגות מצד היושבראש? (קריאות מספספס: "י: מ פ א י:"). התנהג בדרך ארץ, כמו כל חבריה הכנסת! גם ליושבראש צריכה להיות מידה של דרך ארץ!

היו"ר י. שפרינצק:

הסערה שלך עכשיו היא "בין הזמנים". קודם ניהל יושבראש אחר את הישיבה, ואני אינני יודע את הענין שבגללו אתה צועק. נירגע קצת, ואולי במשך הזמן יתברר הענין.

הלל קוק (תנועת החרות):

הודעתי ליושבראש, שאני מבקש רשות להודעה אישית לאחר ההצבעה הסופית.

יוחנן בדר (תנועת החרות):
אני מבקש לשאול מי נמנע.

היו"ר נ. ניר־רפאלסק:

אני קובע שהחוק נתקבל כששלושה הצביעו נגדו וחשעה נמנעו מהצבעה.

היו"ר נ. ניר־רפאלסק:

אתמול הודעתי מן הבמה הזאת, כי שני חברים יקבלו רשות להודעות אישיות בסוף הישיבה: חברי הכנסת קוק וחברי הכנסת בן־עמי. מקובל שהודעות אישיות באות בסוף הישיבה. אם לשני חברי הכנסת האלה לא היתה סבלנות לחכות עד סוף הישיבה, והם לא היו נוכחים באולם כאשר הודעתי כי הרשות להודעה אישית ניתנת להם, הריני מפרש את הדבר כאילו ויתרו על מסירת ההודעותיהם.

ד. חוק שעות העבודה והמנוחה, תש"י—1950:

חוק איסור אפיית לילה, תש"י—1950*)

(קריאה ראשונה)

היו"ר י. שפרינצק:

אנחנו עוברים לחוק שעות העבודה והמנוחה.

חנן רובין (מפ"ם):

אני מבקש לסדר: אני מציע שלפני שנדון בחוק שעות העבודה, נדון בחוקים שהם בקריאה שניה, בחוק לימוד תוכה וחוקים אחרים. אין טעם להתחיל עכשיו בדיון על חוק שעות העבודה, כי ברור לכל אחד מאתנו שהדיון בחוק זה לא ייגמר עכשיו, ואף לא יועבר לוועדה.

היו"ר י. שפרינצק:

ועדת הכנסת קבעה את סדר העבודה של הישיבה הזאת. היא כללה בישיבה זו את כל הענינים הקשורים בקריאה שניה, ומלבד זה כללה גם את חוק שעות העבודה. בסדר זה יקום הדבר, ואין מקום לשינוי הסדר. רשות־הדיבר לשרת־העבודה.

אריה בן־אליעזר (תנועת החרות):

אין זאת החלטת ועדת־הכנסת.

שרת־העבודה והביטוח־העממי גולדה מאירסון:

כנסת נכבדה. אני חושבת לי לזכות גדולה, להביא את חוקי העבודה הראשונים לכנסת הראשונה של מדינת ישראל. העם העברי יש לו רשות לרשום על חשבונו, שהיה הראשון בפילוסוף דרך לערכים מוסריים יסודיים רבים, ובניהם — נדמה לי שנכון להגיד — אולי הביטוי הראשון לדאגה לפועל, למנוחתו, לשכרו, ולתנאי עבדו, נתן עליידי העם העברי; מפני שחוק ממה שמור צאים בכחבים עתיקים שלנו על נושא זה, אנו יודעים שאצל עמים אחרים לא באה ההתעוררות החוקית הראשונה, או הדרישה לחוקים אלא רק במאה ה־19, רק בקונגרס הסוציאליסטי הבינלאומי, שהתכנס בשנת 1889, הובעה הדרישה ליום עבודה של 8 שעות, שהפכה אחר כך לדגל לתנועות הפועלים בעולם.

רק לפני שנים מעטות עוד ידענו על תופעות של יום עבודה בן 16 שעות, ומלחמה על יום עבודה בן 10 שעות. גם לאחר שהדרישה הזאת הובעה עליידי התנועה הסוציאליסטית הבינלאומית עברו תקופות ארוכות, והפועל, האיש העובד, לא הגיע ליום עבודה מוגבל של 8 שעות. נכון שאחרי כן, גם עליידי התפתחות תעשייתית וגם עליידי מלחמת האיגוד המקצועי בעולם, יש ארצות שהגיעו ליום עבודה מקוצר ולשבוע עבודה מקוצר.

כשאנו מדברים על החוק הראשון שלנו בקשר לשעות העבודה והמנוחה, אנו יודעים שאיננו יכולים להתעלם מן המציאות הקיימת בארץ, ממצבנו המיוחד, מהמשימה שהוטלה עלינו בתקופה הזאת. החוק הזה — וייתכן שגם חוקים אחרים בעניני עבודה — יהיו במידה רבה מתאימים מאד למציאות הקיימת בארץ, אך יש הכרח — גם אם זה במידה מסויימת רק צילום של המציאות — להכניס זאת למסגרת חוקית, ואני עוד אסביר זאת.

דרכו של הפועל העברי בארץ לא היתה דומה לדרכו של הפועל בעמים אחרים. גם תנועת הפועלים המאוורגת, האיגוד המקצועי המאורגן בארץ, גם הוא לא היה יכול ללכת בדרך של איגודים מקצועיים בעולם כולו, כאשר המלחמה הראשונה של הפועל העברי בארץ היתה על כיבוש עבודה, ולא על תנאי עבודה. הוא היה מוכרח בתחילה לכבוש את העבודה לעצמו, הוא היה מוכרח להכשיר את עצמו לעבודה, הוא היה צריך ליצור מושג נכון על העבודה בתוך העם העברי, הוא היה מוכרח להרגיל את נותני העבודה המועטים שמצא בארץ למחשבה ולמציאות של פועל עברי, של יהודי עובד; הוא היה מוכרח לכבוש לעצמו עבודה חקלאית; הוא היה מוכרח להכניס לפסיכולוגיה של העם העברי — גם המעטים שישבו בארץ, ובעיקר לדעתם של ההמונים שישבו בארץ — את המהפכה הזאת של איש יהודי עובד, ולהכניס עליידי כך את המהפכה היסודית בחיי העם העברי, הוא הרים את מושג העבודה, והרים את כבוד האיש העובד לרמה שעד אז לא היתה ידועה בכל תקופות

יומי, בין עובד קבוע ובין עובד זמני. ההבחנה הזאת גורמת לא סעם אייזיבויות העובדים במקום עבודתם ופוגעת במשק ובפריון הייצור, ולכן נשתל לבטל במידת האפשר את המחיצות האלה.

אין חוקי עבודה נחקקים בחלל הריק, התקופה בה אנו חיים, תקופת הנחת יסודות למדינה, מן ההכרח שתמצא את ביטוייה בחוקי העבודה שלנו, אמצעי התור צרת העומדים לרשותנו, הצורך בהרחבת הייצור ובפיתוח המשק, כל אלה קובעים סייגים לחוקי עבודה.

יום-עבודה קצר אינו יכול להיות פרי מעשה המ' חוקק, אם אמצעי הייצור העומדים לרשותנו ותהליכי הייצור הנהוגים נשארים בלי שינוי יסודי. כן חייבים אנו להביא בחשבון את מצב כוח האדם העובד במדינה והצרכים המיוחדים הנובעים ממשטר קליטת עליה.

אלה הם העקרונות והמגמות שקבענו לחוקי העבודה, שהממשלה התחייבה להם בתכניתה ולאור עקרונות אלה נוסחה הצעת החוק, שיש לי הכבוד להביאה בפני הכ' נסת — חוק שעות העבודה והמנוחה.

ההצעה המוגשת היא פרי עבודת הכנה רבה, ונדונה בוועדה המייעצת לחוקי עבודה שליו משדר-העבודה ול' המצולותיה ניתנה תשומת-לב רבה.

אולי לא מקרה הוא, וודאי אפשר לראות בכך שילוב מעניין וסמלי, שהחוק הראשון במסכת דיני עבודה הוא חוק שעות עבודה ומנוחה. חוק שענינו הלכה חברתית יסודית בתורת ישראל והנחת יסוד במשטר המדינה כפי שחווה אותה הרצל. בענין שעות העבודה קבע הרצל הוראות מפורטות ואף ראה את שעות העבודה משתקפות כסמל בדגל מדינת היהודים.

אעמוד כעת על עיקרי החוק המוצע. לאור מגמת היסוד שהזכרתי, מגמת כלליות תחולתם של חוקי עבודה, חל החוק המוצע על כל העובדים, בין שמדובר בעובד כחעשה ובין בעובד במסחר, בחקלאות, או בכל ענף עבודה אחר. החוק המובא לפניכם חל על כל העובדים בלי שים לב לאופן תשלום השכר, בין שהוא חדשי או יומי ובין שהוא בקבלנות.

סעיף 25 קובע, שהחוק חל גם על חברות עובדים, המוציאה לפועל עבודה בצוותה בתנאים שאילו היתה העבודה נעשית על-ידי אחד, היו רואים אותו כעובד של האדם, שבשבילו נעשית העבודה. החוק המוצע דן בשלוש סוגיות : האחת — אורך יום העבודה ושכר העבודה ; השניה — משך המנוחה השבועית, והשלישית — הפסקות תוך יום העבודה ובין יום העבודה האחד למשנהו. לפי החוק המוצע נקבע תחום של 8 שעות ליום עבודה ותחום של 47 שעות לשבוע עבודה. בעבודות לילה, או בעבודה שלפני חג ומנוחה שבועית, קצר יום העבודה בשעה אחת.

שני נימוקים להגבלת יום העבודה : האחד — שמירת בריאותו של העובד ומתן אפשרות של נופש, והשני — יעילות העבודה והגברת הייצור. לא אעמוד על הנימוק הראשון, כי מה שאפשר לימר לנוכח ברור לכל הנימוק השני מחייב הסבר, כי לכאורה אפשר לראות בהגבלת יום העבודה ובהגברת הייצור דבר והי' פוכו. היה זמן שחשבו, שכל-מה שיאריך יום העבודה, תגבר התוצרת. מחקרים שנעשו בארצות רבות העלו, כי הפועל יספיק באמת כ-10 שעות יותר משיספיק כ-8 שעות, אך לרוב הוא יספיק כ-3 חדשים, שבהם עבד 8 שעות ליום. פריון העבודה מגיע לשיאו בגבול מסויים

ולתו של העם העברי, ומכך גם התביעה ליחס רציני של הפועל אל העבודה. הפועל העברי בארץ לא ראה מעולם את העבודה כמעמסה בלבד, הוא ראה במילוי תפקידו בצורה נאמנה בתור עובד, דבר של כבוד, ולא נגרר אחרי הופעות בעולם, ולעיתים אפילו בארץ, שאמרו שכבודו של הפועל, נוחותו של הפועל, דורשים או יכולים לוותר על היחס הרציני לעבודה. לפועל העברי בארץ היה זה מאז ומתמיד כבוד לעשות את עבודתו ברצינות, בכנות ובנאמנות ; ועכשיו עם העליות ההמוניות, כשאנו שוב עומדים בפני הסורבולמה של הכשרת המונים לעבודה, שבאים אלינו המונים שהנסיון שלהם בעבודה יהיה בתוכנו, גם צעירים וגם לא צעירים, אנשים שזכותם לעבודה קופחה בארצות שונות בגולה, שוב מחוייב הפועל העברי בארץ לקחת את מקומו בתור מורה ומדריך להמונים אלה, לא רק בהכשרה טכנית לעבודה, כי אם גם בהכשרה הנפשית של יחס האיש העברי לעבודה במורלית.

אמרת קודם שבמידה מכרעת יהיה החוק הזה צילום של המציאות בנושא שבו אנו מדברים. ייתכן שיכולה להתעורר שאלה : אם זה ככה, הרי למה נחזק לנו החוק בכלל, אם הנוהג בארץ ישנו ? אנו חושבים, שהחוק הזה נחזק משלושה טעמים : (א) האיגוד המקצועי לעולם אינו מקיף את כל ציבור העובדים ; דוקא הציבור שתנאי עבודתו הם ירודים ביותר, הוא לרוב גם הבלתי-מאורגן וכך אינם מגיעים אליו הישגיו האיגוד המקצועי, ונוצרים בציבור הפועלים שני חלקים, שתנאי עבודתם שונים תכלית שונים. (ב) בעל המפעל הגדול שעובדיו מאורגנים ושגם הוא מאורגן באיגוד מעבידים נאלץ להעניק לעובדיו תנאי עבודה וזכויות סוציאליות על סמך משא-ומתן עם האיגוד המקצועי, לא כן המפעל הקטן, שלעיתים אין עובדיו מאורגנים. נוצר מצב של התחרות בתחרות על חשבון תנאי עבודה, מצב המכביד דוקא על בעל המפעל המקיים תנאים הוגנים ; (ג) לא אחת פורץ סכסוך-עבודה במפעל לרגל תביעת העובדים להגיע לאותם התנאים, שאליהם הגיעו במפעלים אחרים, וקיום חוק הקובע כמינימום את הממוצע המקובל, מונע סכסוך כים כאלה ומאפשר עבודה סדירה במפעלים, כך שגם לפועל, גם למעביד וגם למשק המדינה נראה לנו החוק הזה לחשוב.

הואיל והחוק הזה מביע את הנוהג שישנו בארץ, אין הוא קובע את המאכסימום של זכויות וחובות, כי אם את הממוצע הנהוג בארץ.

העקרון השלישי לחוק עבודה זה וגם לחוקים אחרים שיבואו הוא תחולתם. על כך אפשר לדבר משתי בחינות, מבחינת ענפי העבודה ומבחינת מעמדו של העובד במקום העבודה. ישנו ארצות, בהן נוהגים להבחין בין תעשייה, חקלאות, מסחר ושירותים ולחוקק חוקים מיוחדים לכל ענף וענף או לענפים מסויימים בלבד. דרך זו יש בה משום הפליה בלתי-צודקת בין עובד לעובד ופגיעה בעובדים בענפי הכלכלה הנחשלים ביותר. קבענו כעקרון לשמור במידה האפשר על כלליות תחולת חוקי עבודה. זאח אומרת, שהחוקים יחולו על כל העובדים בלי שים לב לעבודה, לענף העבודה, ובמסגרת החוקים הכלליים ניתן ביטוי לצרכים המיוחדים של ענפי המשק השונים. קבענו כעקרון את כלליות תחולתם של חוקי עבודה לא רק מבחינת ענפי המשק, אלא גם מבחינת מעמדו של העובד במקום העבודה. כשמדובר בתנאים סוציאליים, נוהגים לעיתים להבחין בארץ בין עובד חדשי, בין עובד

ענפים, בעיקר בענף הדפוס, בהם משלמים שכר שעות נוספות גדול מהמוצע בחוק. בהתאם לעיקרון שהוכרתי בראשית דברי קובע החוק רק את המינימום והוא לא יפגע בהסכמים הקובעים תנאי עבודה טובים מן המוצע בחוק.

הסוגיה השנייה הנדונה בחוק היא המנוחה השבועית. החוק קובע, שמנוחה של 31 שעות רצופות לשבוע חיתון לכל עובד. בהתחשב בפועלים הלא יהודים החיים בארץ נקבע, שלגבי יהודי תכלול המנוחה השבועית את יום השבת ולגבי מי שאינו יהודי את יום השבת או את יום הראשון או את היום הששי בשבוע, כפי שבוחר העובד. במקרים מסוימים אפשר יהיה לקבוע בתקנות מנוחה שבועית הקצרה מ־36 שעות, אך לא קצרה מ־25 שעות.

כשם שהחוק אוסר עבודת שעות נוספות, כן הוא אוסר עבודה במנוחה השבועית. גם במקרה זה אין האיסור יכול להיות מוחלט ובמקרים המפורטים בסעיף 11 ו־12 מותר להחילה, אם הנימוקים לקביעת שכר מיוחד בעד עבודת שעות נוספות מוצדקים, על אחת כמה וכמה שהם מוצדקים לקביעת פיצוי בעד עבודה במנוחה השבועית. ובמקרה זה השכר הוא 150% מהשכר הרגיל ונוסף לכך חיתון לעובד מנוחת פיצוי. במקרים מסוימים תנתן מנוחת פיצוי של 1/2 שעה תמורת כל שעה משעות המנוחה השבועית שבה עבד העובד, במקום שכר מוגדל.

כשם שבריאותו של העובד מחייבת הגבלת יום העבודה, כן היא מחייבת מנוחה במשך יום העבודה. החוק קובע, שיום עבודה העולה על 6 שעות יופסק לכל הפחות 3/4 שעה, ולא יותר מאשר 3 שעות. ההוראה המגבילה את משך ההפסקה באה להבטיח, שיום עבודה לא יפוצל כך, שהעובד יעבוד למעשה מבוקר עד ערב. נוסף להפסקה במשך יום עבודה מחייב החוק הפסקה של לפחות 8 שעות מיום עבודה אחד למשנהו ואוסר עבודה במשמרת לילה יותר משבוע אחד תוך 3 שבועות או מספר שבועות מסויים תוך פרק זמן אחד.

במשטר הקשר העולמי והמסחר הבינלאומי שבכלכלה של ימינו קיים משך הרוק בין חוקי עבודה שבארצות השונות, ולעתים מותנים תנאי עבודה בארץ אחת על־ידי תנאי העבודה בארצות אחרות, שאחז נמצאת אותה ארץ בקשרי מסחר.

לכן הגשתי את לוח־ההשוואה של שעות עבודה בארצות שונות, כדי להעמידכם על המגמות המקובלות בעולם כולו. ובלוח תראו, שהדרך בה בחרנו מתאימה לא רק לנוהג בישראל, אלא גם למקובל בארצות רבות.

מובן, שהחוק קובע סאנקציות על עבירות ואצין, שלפי ההצעה קיים קשר ישיר בין גודל המפעל ובין גודל הקנס שיוטל עליו.

לבסוף אציין את הסעיף 33 שבהצעת החוק, המבטל את הסעיף 495 של המגילה, אותו ספר חוקים שירשנו מהתקופה העות'מאנית. הסעיף המבוטל קובע, שהשוכר את הפועל ליום אחד נוהג עמו לפי מינהל המקום, אם עליו לעבוד מעלות השחר עד לשעת המנוחה או עד לשעת השקיעה, ודאי תסכימו אתי, חברי־הכנסת נכבדים, שטבעי הוא, שבמדינת־ישראל יבוטל חוק כזה.

ארבע אמנות עבודה בינלאומיות נתקבלו על־ידי ארגון העבודה הבינלאומי, הסמוכות לענין שבחוק המוצע. כוונתי לאמנה בדבר הגבלת שעות עבודה במפעלי תע-

ומאותו גבול ואילך הוא יורד, ואין רואים בארצות אלה סתירה בין גבול האופטימום של שעות העבודה ובין פריון העבודה.

לעבודת לילה נקבע יום עבודה קצר בשעה זה בהתחשב במאמץ המיוחד הנדרש מהעובד בלילה, ולעבודה שלפני חג ויום מנוחה נקבע יום עבודה קצר בשעה, כדי לאפשר לעובד לבוא לבית לפני היכנס חג.

התחום שנקבע בהצעת החוק ליום עבודה ולשבוע עבודה, מתאים למוצע הנהוג בארץ. מ־345 מפעלים, היינו 82.6% 47 שעות בשבוע, וב־82% של המפעלים, המעסיקים 67% של הפועלים, עובדים 7 שעות בערבי שבתות, אך ב־18% של המפעלים עובדים 8 שעות בערב שבת. מספרים אלה מכיחים, שהחוק המוצע מתאים לנוהג בארץ, אך הוא ישפר את הנאי העבודה של אחוז ניכר של עובדים, שתנאי עבודתם עדיין לא הגיעו לאותו ממוצע.

התחום ליום עבודה ושבוע עבודה נקבע בסעיף 2 של החוק ואינו יכול להיות מוחלט וזה בהתחשב בכלליות תחולתו של החוק. ישנן עבודות המחייבות סטייה מההוראה הכללית.

לכן בא סעיף 4 שבהצעת החוק ומאפשר לקבוע בדרך תקנות שעות עבודה שונות מהקבוע בהוראה הכללית. שינוי יום העבודה יוכל להיעשות גם בדרך הסכם קולקטיבי נאשר, בתנאי שהמוצע לתקופה מסוימת לא יעלה על 47 שעות בשבוע. הכוונה היא לחלוקה שונה של המשתמעת מקביעת התחום ליום עבודה ולשבוע עבודה היא איסור שעות עבודה נוספות.

אף איסור זה אינו מוחלט ואינו יכול להיות מוחלט. ישנם מקרים, שבהם הכרח עבודת שעות נוספות. מקרים אלה מפורטים בסעיפים 11 ו־12 של החוק המוצע. הצורך בשעות נוספות נובע לפעמים מהנסיבות המיוחדות בעבודתו, כגון עבודות עונתיות, עבודות הכנה וגמר כסויימות, עבודה במשמרות כדי לאפשר חילוף סדיר של משמרות ולפעמים נובע ממותר העבודה, כגון עבודה בענפי חקלאות מסוימים, עבודה בשירותי בריאות, עבודה בשירותים ציבוריים. אך יש שעבודת שעות נוספות פות דרושה מבחינת צרכי המשק, מצב כוח האדם והצורך בהגברת תעסוקה ולכן בא סעיף 12 של החוק המוצע המאפשר התרת עבודת שעות נוספות, אם קיים מחסור בבעלי מקצוע, ועבודת שעות נוספות של אלה תאפשר העסקתם של פועלים בלתי־מקצועיים: כן מאפשר החוק לאסור שעות נוספות, אם אמצעי זה דרוש להגברת התעסוקה.

כדי להגביל ככל האפשר את ההודקקות לשעות נוספות וכדי לפצות את העובד בעד עבודתו בשעות נוספות, באה ההוראה בסעיף 15, שלפיה ישולם 125 אחוז מהשכר הרגיל בעד עבודה בשתי השעות הנוספות הראשונות ושכר 150 אחוז מהשכר הרגיל בעד כל שעה נוספת שאחריה.

מטרת השכר המיוחד בעד שעות נוספות אינה להגדיל את שכרו של העובד, כי אם לפצותו על המאמץ המיוחד, ואין דרך נכונה יותר לפיצוי בעד מאמץ מאשר מנוחה, לכן בא סעיף 15 (ב) ומאפשר במקרים מסוימים הענקת מנוחת פיצוי במקום שכר שעות נוספות.

לפי המצב הקיים בארץ משלמים בתעשייה ברוב המקרים שכר נוסף, השווה לשכר המוצע בחוק, אך יש

המאפשר להתיר אפיה בלילה בנסיבות מיוחדות, או למטרות מיוחדות.

החוק המוצע הולך בעקבות האמנה של ארגון העבודה הבינלאומי משנת 1925, שפורסמה בחוברת מס' 10 של כתבי האמנה, ואם החוק יתקבל בנוסח שיאפשר לעשות זאת, נציע הצטרפות ישראל לאמנה.

קבלת החוק המוצע היא לטובת העובד ומעניינו של ענף האפיה כולו ובשם הממשלה הנני מציע לכו"ס לקבלו.

כפי אמרתי בסוף דברי על החוק הראשון, אלה הם החוקים הראשונים; כי ישנם חוקים שיהיו מוכנים במשרד העבודה בתחילת המושב הקרוב.

אחזור על כך, שאני חושבת זאת לזכות לי ולזו כות כל העובדים במשרד העבודה, העובדים אתי, ושעב"דו בהכנת החוק הזה; נדמה לי גם לזכות חברי הכנסת הראשונה, שבראשית פעילותיה נתפתחה לדון בחוקי עבודה בישראל.

היו"ר י. שפרינצק:

כיון שיש כבר נרשמים רבים לרשות הדיבור, נצטרך לקבוע את המשך הוויכוח. אתן עכשיו רשות הדיבור, עד לקביעת זמן הוויכוח, לנואמים בגדר של 15 דקות. רשות הדיבור לשרה הסעד, ואחריו לחברי הכנסת רובין.

שרה הסעד הרב י. מ. לויז:

יושבראש, כנסת נכבדה, אני נמנע מלהשתמש לע"תים קרובות בבמת הכנסת, ואת השקפותי אני מביע בממשלה, כי קיימת איזה חלוקת עבודה בין חברי הכנסת ובין חברי הממשלה, אך ישנם שטחים, וביחוד בעיות כלכליות, שעדיין לא נתגבשה בהם חלוקה רצויה. יוצא איפוא, שדברים שנאמרו בכל החריפות בחורי הממשלה, לא מצאו כלל את מחוץ כתליהם; שם הם נשארו תקועים לפני ולפנים.

כן זה היה גם בשבוע זה, בעת הוויכוח הגדול על המשטר הכלכלי של המדינה. אמרתי מה שאמרתי במ"שלה, הדגשתי שם בכל התקיפות והרצינות את הדברים שאמרו כאן חברי, כי לדעתי גוגע הענין לא רק לחלק של הישוב, כי אם לאומה כולה. מקוה אני למצוא ה"דמנות קרובה שיוכל להביע את דעתי גם בכנסת על המשטר הכלכלי, אך כשהובא החוק של שעות עבודה ומנוחה לדיון בממשלה, אמרתי שאשתמש בבמת הכנסת כדי להשמיע את דברי, ומה שאמרתי אז — ברצוני להציג ה"ר גם עתה.

סבורני, שעלינו להכין לראשונה את חוק השבת, לפני שאנו דנים בחוק שעות עבודה ומנוחה, ואם כי נכון, שאין אנו זקוקים לחוק שבת חדש, כשקיים אצ"לנו חוק השבת מאז קבלת התורה וגם לפני, הרי מא"דך תשתמש המדינה בכוחה עד כמה שאפשר, כדי להשיג ליט את הצו הנצחי הזה.

בשבילי ובשביל רבים מתוכנו די בהחלט להקריא את חוק השבת שבתורה, שם נאמר: „ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורותם ברית עולם ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינשם“.

שה, שפורסמה בחוברת ה"11 של כתבי האמנה, לאמנה בדבר הנהגת המנוחה השבועית במפעלי תעשיה, שפורסמה בחוברת ה"11 של כתבי האמנה, ולאמנה בדבר הסדרת שעות עבודה במפעלי מסחר ובמשרדים, שפורסמה בחוברת מס' 13 של כתבי אמנה. החוק המוצע נוסח תוך התחשבות בהוראות שבאמנות, אך הואיל ותחוקת ארגון עבודה הבינלאומי מחייבת חקיקה תוך התאמה מוחלטת לאמנות, נוכל לדון באישור האמנות רק לאחר שנוסח החוק ייקבע סופית עליידי הכנסת.

כנסת נכבדה, הנני מציעה את החוק בשם הממשלה ומקוה, שיתקבל עליידי הכנסת וישמש פתיחה למערכת חוקי עבודה במדינתנו.

עלי להביא בפניכם עוד חוק אחד, זה החוק לאיסור אפיית לילה.

החוק השני במערכת דיני עבודה המובא בפני הכנסת, הוא חוק איסור אפיית לילה, הדומה מבחינה מגמתו לחוק שעות עבודה ומנוחה, כי גם הוא קובע, מתי יעבוד העובד ומתי ינוח.

המאבק על איסור האפיה בלילה, ימ"ל כימי המאבק על יום עבודה של 8 שעות. ה"ן בהצעת החוק ישאל בודאי, למה דווקא בענף האפיה אסורה עבודת לילה? התשובה לכך היא, שענף האפיה הוא האחד בו השתלט מדורות הנוהג ההופך סדרי בראשית, הקובעים את היום לעבודה ואת הלילה למנוחה. וקבע את הלילה לעבודה ואת היום למנוחה; או מה שגרוע מזה, לעבודה נוספת. מצב זה סוגע פגיעה חמורה בכריאות העובד ובסדרי חייו ואין שום הצדקה ואין כל הכרח בו.

עוד בימי השלטון המאנדטורי תבע האיגוד המקצועי את איסור האפיה בלילה, נתמנתה ועדה ממשלתית, שבה היו מיוצגים גם נציגי עובדים ומעבידים, והוועדה המליצה על איסור אפיה בלילה, אך לכלל חוק לא הגיע.

רק אחרי שביתות רבות הונהג ברוכנ הגדול של המאפיות איסור עבודת לילה; אך הסדר זה, ככל הסדר חפשי, פרצות רבות בו, כי אין הוא מקיף את כל הענף, ונוצרו תנאים להתחרות בלתי הוגנת בין אופה לאופה. על כן הביעו גם נציגי העובדים וגם נציגי המעבידים בוועדה המייעצת לחוקי עבודה שלד משרד את תמ"כתם המלאה בהצעת החוק.

שלא ככל חוק עבודה, שנושאו הוא העובד והקובע תנאים וסייגים להעבדתו, ה"ן החוק המוצע בעצם ה"פ עולה — פעולת האפיה בלילה, ואוסר אותה. לא רק העבדת עובד בלילה אסורה, אלא גם עצם האפיה אסורה וזה כדי לסלק את ההפליה בין אופה המעביד אחרים ובין אופה העושה את המלאכה בעצמו או בעזרת בני משפחתו.

לא אעמוד על פרטי חוק המוצע, שההלכות הכלולות בו ברורות, ולא אציין אלא שלושה מסייגיו.

כאמור, מטיל החוק איסור כללי על אפיית לילה וכלליות האיסור מחייבת סייגים לו. סייג אחד הוא בהוצאת פעולות מסוימות מכלל החוק, והן אפיית אדם לצרכי ביתו ואפיית ב"סקוויטים ומצות, שהעבודה היא במשמרות — תהליך חרשתי רגיל, שדינו כד"ן ייצור חרשתי.

הסייג השני אינו מתייחס לעצם הפעולה, אלא לנ"סיבות בהן היא נעשית. כוונתי לסעיף 5 המחיר אפיה בלילה, אם מאורע שאין לראותו מראש מחייב זאת, וכן בלילה שלפני שבת וחג ושבתה, ולסעיף 6

יודע אני, שלרבים בבית הזה לא נעים לשמוע על רבנים, אך חלקם הם יכולים לפסוק הלכה בענין השבת. ואנחנו מציעים, שהיתר עבודה בשבת לא יהא אפשרי אלא רק בהסכמת רבנים. אני התנגדתי להצעה, שהיתר עבודה בשבת יהא תלוי בשרידות, מפני שחוקים הם קבועים יותר משרים, ואין אפשר לתלות את ההיתר בשם שמחר יכול להתחלף. גם ההצעה למסור את ההחלטה לידי ועדת-שרים אינה יכולה להתקבל עלי ידיו, כי בענין הדת צריכים להכריע רק המוסמכים לכך, ולמה לנו להתבייש ברבנים? למה ייגרע חלקם של הרבנים מארגוני העובדים והמעבידים, שלפי סעיף 30 ניתנה להם רשות ייעוץ?

נקודה שניה. באותו סעיף 7, (סעיף קטן 5) נאמר: „השר רשאי להחיר עבודת עובד בשעות נוספות ובמנוחה שבועית במפעלי תרבות, ספורט ושעשועים, ובסעפים קטנים אחרים נאמר על היתר עבודה במקום שתהליכה מחייב שהיעשה כל ימי השבוע, במקום שעובדים במשמרות בתחבורה, בעבודה, הקשורה במרשרין בטיפול בבעלי חיים וכן בהשקאה.

איראנער לנו להסכים, שיחללו את השבת עלידי מפעלי תרבות, ספורט ושעשועים. מדוע מוכרח זאת להיות דוקא בשבת? אין המדובר כאן על שעת-חירום, ואיזה הכרח יש איפוא להפעיל את התחבורה בשבת? אמנם דברנו בממשלה, אפילו אם יהיה הכרח בעבודה בשבתות, לא יכפו על הדתיים לעשות זאת, ובגלל סירובם לא יסגרו אותם מן העבודה. הממשלה הסכימה לכך, אך את הנקודות הללו יש להכניס להצעת החוק.

כשעלתה לראשונה ההצעה של החוק הזה הצעתי, שיקבעו חצי יום מנוחה נוסף מימות החול באמצע השבוע. רבות הן המדינות בהן עובדים חמישה ימים בשבוע. צרפת למשל, שעות העבודה בשבוע הן 36, בנירולנד 40, וכשפלנינו בעיה של קליטת עליה, של מתוסרי עבודה, מדוע לא תחולק העבודה בין מספר נוסף של אנשים, שינהגו חצי יום של מנוחה באמצע השבוע, והטוילים והשעשועים יסודרו אז והשבת תימסר כולה למנוחה שלמה?

התיגרות המרובות, להן אנו עדים בזמן האחרון במקומות שונים בארץ ובעיקר בירושלים, הרי הן תוצאה ישירה מניצול השבת לכל מיני דברים מיותרים ואסורים ועל הרקע שלהם רצוני להתעכב רגע.

הייתי חפץ, שתשתדלו לחדור למעמקי הלב שלנו, תבינו אותנו, גם בשעה שעדיין אינכם מסכימים לנו.

למה לא תבינו את חרדתנו, נוכח המצב הדתי בארץ, נוכח חילולי השבת, שעליה תונגנו עליי נביאנו זה אלפי שנים, ואם יהודים, אנשים, נשים וילדים יוצאים לרחוב וכשרואים חילול השבת בפומבי קוראים במר לבם: שבת! בקול ישראל, הבוקע ועולה מתוך גרונו, הרי דוקא כאן מוצאים שוטרי ישראל לנכון להכות עד זנב דם. אמנם העלינו את הדבר בישיבת הממשלה, ובכל חוקי נדרוש לערוך חקירה ולברר את המקרה לאשורו. נברר גם את הסיפורים על התנפלויות על המכוניות של הסגל הדיפלומאטי ואנשי א"ם, אם הם אמיתיים, אם אינה חבוייה כאן איוו כוונה, להציג את היהדות הדתית כפורעים לשם פרענות.

מדוע לא תבינו, שאנו רואים בשבת את קיום העם והמדינה ובחילול השבת את ביטול המדינה והריסת

הכרתנו היא, שהשבת היא יסוד העולם, עד נצחי לבריא. שבת בראשית, שבת קבלת התורה ושבת לעיד לבוא, הלא הן חוליות בשרשרת אחת, המאחדת ימרוממת את כל היצירה.

השבת היא עדות לכל הבריא שהשם בראה, וכשנאמרו הדברים מפי הגבורה „ושמרו בני ישראל את השבת — לדורותם“, אולי רעם הקול במיוחד לדורנו זה, שידע שאין השבת נחלת העבר, אלא צו עליון הניתן לכל הדורות, בכל התנאים ובכל המסיבות, לכל יהודי באשר הוא שם, בבית הכנסת או בממשלה, בבית ובמדינה, ברכבת ובחילאות, ברדיו או בטלגרף — לדורותם.

חוק השבת הנצחי הזה, החי וקיים בשבילנו לכל פרטיו ודקדוקיו, עולה לאין ערוך על החוקים וסעיפיהם הנעשים כאן בירגע. לפנינו חוק אלקי, שהאיר את דרכנו בכל הדורות ובכל הזמנים, שהרים והקדיש את נפש העם והיחיד והכשיר אותו לתפקידו, לשאת את שלהבתיה בדרכי גולה החשכים והארוכים.

ואם לצערנו שבת חלק מאחינו על קיומו של הצו העתיק, יבוא חוק השבת של המדינה ויזכירם על קיומו, ויופעל חוק השבת נגד מחללי עד אשר יבוא יום ה' הגדול.

חבריה הכנסת הנכבדים, לפנינו מונחת כעת הצעת חוק סוציאלי של מנוחה, הבה נתבונן רגע, היכן מקורם של החוקים הללו? הלא זוהי החוקה היהודית המקורית, שעמי תבל חיקו אותנו בה, חיקו אותה בצורה מסולפת ובלתי-מושלמת, ועתה מציעים לנו לקבל כחוק את מה שהגויים העתיקו מאתנו בלא טעם — ועלי מיטל התפיד להגן על השבת מפני החוק ושרשו.

יררשה לי לבאר, מהי השבת בשבילנו? — השבת היא לא יום מנוחה לבד, אלא, ובעיקר: יום קדוש! השבת מרוממת את היהודי ועלייה הוא יכול להבין ולהרגיש מה תכליתו ומטרתו בחיים. נרות השבת וכל ההווי המיוחד שלה הם המרוממים את נפש המשפחה הישראלית לעולם של מעלה. עיטוף העם בכסותה של השבת הלא מרומם את העם, את הבריא כולה בארץ הזאת לעילאיות.

אני מצטער מאד, ובאמת מצטער מאד על יהודים שאינם מרגישים את נפש השבת והמעורטלים מקדושתה, שכן „טועמיה חיים זכו“, טעם חיים אמיתיים יודעים רק אלה שיוודעים לטעום את טעמה של השבת.

ולא רק האדם צריך לנוח ביום השבת, אלא גם עבודת הייצור בבית ובסדנה בעיר ובכפר, כדי שכל הבריא כולה תפגין את שבת ה', זוהי השבת המחייבת את ישראל ועל שבת זאת מחייבים היינו לדון תחילה. אינני יודע במי האשמה, שחוק השבת לא הגיש עדיין ובמקומו קיבלו כתחליף את חוק שעות העבודה והמנוחה.

ואם הובא החוק הזה לפני הכנסת, ברצוני להביע את התנגדותי לסעיפים אחדים שבחוק זה, כפרק השביעי (סעיף קטן א) נאמר: „השר רשאי להחיר העבודת עובד בשעות נוספות ובמנוחה השבועית — בשעת ההכרח“. לטעני זה איננו יכולים להסכים. רק היודעים את חוק השבת של התורה והמקיימים אותה, יכולים לפסוק הלכה בשטח זה. מי שאינו שומר שבת אינו יכול להחיר את העבודה בשבת, כי הוא לא יכוון לאמיתה של הלכה זו.

אנו מצטערים שחל איחור רב כל-כך בהגשת החוק הזה. מבינים אנו שהיה לממשלה ענין להביא את החוק לכנסת עוד לפני הפגרה, אם כי ברור שהוא יתקבל ויאשר לאחר הפגרה; אנו מצטערים על הפיגור, וגם איננו מבינים מדוע היה לממשלה צורך בזמן של יותר משנה וחצי כדי להביא הנה את שני החוקים, חוק שעות העבודה והמנוחה וחוק איסור אפיית לילה. מכל מקום, בהודמנות זו רצוני להזכיר לשרת העבודה והביטוח-העממי את הבטחתה מחדש דצמבר 1949, שבעוד שלושה שבועות יוגש חוק בקשר עם הסדר לשכות העבודה ושאלות התעסוקה. אנו רוצים את החוק הזה כחוק שיש בו צורך דחוף כדי למנוע את ההופעות השליליות של סדרי העבודה וסדרי דורי העבודה. מחוץ לצינורות המאורגנים.

כשאבוא לדון על חוקי החוק, אגיד שאנו מקבלים ברור כלל את שני החוקים המוצעים כאן. חוק שעות העבודה והמנוחה, וחוק איסור אפיית-לילה.

אני רוצה לציין במיוחד כמה נקודות שאנו רואים בהן הישג חיובי. חוק זה מכיר בהסתדרות בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים. אנו מציינים זאת כפרט חשוב. השר, בהתייעצו בשאלות עבודה וביצוע החוק, חייב, מבחינה פועלית, לפנות להסתדרות. אך אנו מצטערים שבשטח זה לא היו מחייבי הצעת החוק עקיבים, ולכן אציע שני תיקונים. אציע שחובת ההתייעצות עם ההסתדרות תחול גם בקשר לקביעת שעות המנוחה השבועית. עליי הסעיף המתאים של החוק הזה אין חובה כזאת על השר. כן אנו מציעים שכל פקודה שתיעשה ע"י השר בקשר לחוק זה, ותחול על סוג מסויים של עובדים, לפי סעיף 27, תיעשה רק לאחר התייעצות עם המוסדות המתאימים של האיגוד המקצועי. כלומר: של ההסתדרות הכללית.

אם ציינתי שאנו מקבלים בדרך כלל את מבנה החוק הזה ואת תכנון, הרי מצד שני הטל עלי להביא כאן השגות בשם מפלגת-הפועלים המאוחדת. אנו חושבים שאין זה מספיק. מבחינת מספר שעות העבודה בשבוע, לקבוע את התנאים המינימאליים, ולא את התנאים הממוצעים, באורח חוקי. אנו מציעים ששעות העבודה בשבוע יהיו בקיץ 45 שעות, ובחורף — 46 שעות. אנו חושבים שבתנאים האקלימיים המיוחדים של ארצנו, ואנו אומרים זאת גם על פי נסיון שנעשה בענפי עבודה שונים, קיצוץ זה של שעות-עבודה אחת בחורף, ושתי שעות-עבודה בקיץ, רק יוסיף לפירוק העבודה ולהגברת הייצור. אנו רוצים להגיד לחבריה-הכנסת המספקים אולי בשטח זה, שההיסטוריה של האיגוד המקצועי בעולם, במלחמתו על זכויות הפועלים, היתה היסטוריה של קיצור שעות עבודה מ־14 ל־12, מ־12 ל־10 שעות ליום, וכי, תמיד היו אלה, שטענו בעד קיצוץ שעות העבודה, טוענים שהדבר הוא לטובת התוצרת בסופו של דבר, ולפער מים לא רק בסופו של דבר, אלא מראשיתו.

אנו יודעים יפה שרק פועל שיש לו אפשרות לנופש, רק פועל שיש לו פנאי, רק פועל אינטליגנטי היכול לשרת את המכונה המודרנית, רק פועל כזה מסוגל לתת את חלקו להגברת המשק בצורה יעילה. אלו הסיבות הנוספות לסיבות המובנות מאליהן, שבגללן אנו מציעים להגביל את מספר שעות-העבודה

העם? כלום זהו הביטוי לחופש, לפרוט על עצביהם של חרדי ירושלים בשבתות עליידי חילול שבת גם ומיותר במקומות מגוריהם? מן הכרח שיבוא קץ למחזות מבישים אלה, ואם אינכם מבינים אותנו עדיין, דעו כי בנפש שנו הדבר.

ולבסוף ברצוני להוסיף כמה מלים. לעינינו מתגשם בחלקו קיבוץ הגלויות. אנו מדינה קטנה ויודעים כמה דל ערכן של המדינות הקטנות במאבק העמים הגדולים. אנו רואים, כמה קשה ולמעלה מדרך הטבע למדינה קטנה כמונו להתחזק צבא ונשק, ויחד עם זה להתחזק את שווי המשקל של המשק. לקיים שירותים חיוניים, לאזן את המאזן המדיני, ויחד עם זה לקלוט עליה המונית, וכמוכם כמונו בהכרח רואים ויודעים, שאין לנו להישען אלא על אבינו שבשמים, ולנוסחיהם הללו איך יכולים אתם להכניס ללבנו את ההכרה, שעלינו לקבל את הדין, לראות ולשתוק נוכח השבת המקודשת, המתחללת בעיר הקודש ירושלים ובכל הארץ, ואיך אנו יכולים להבליג נוכח פני יהודים המוכים בגלל עמדם על נפש השבת?

כבר אמרתי לא פעם, שאנו מאמינים שרחמי ה' הם ברובים ואם נעשה וייעשה חשבוננו של עם ישראל, הרי שיובאו בחשבון כל הדורות וכל הטובות, כל היסורים וכל העקרות וכל החסדים של כל יחיד ויחיד שבכל דור ודור — הכל ייכנס לחשבון אחד, שיכריע את הכל לטובה. אך בכל זאת אנו זקוקים בכל רגע לעזרתו של ה', לקוות לישועתו ואיך איתנו נוכל להרחק ממנו כל כך, לכל דבר גבול. יכולים ליצור מציאות שלא רק שלא נוכל לשבת בממשלה, אלא עוד הרבה גרוע מזה. אך דעו לכם, יש עוד חשבון, חשבוננו של עולם! ודבר אחד אנו רוצים להגיד לכם במקרה הזה: אם תבינו אי לא תבינו, תשמעו או לא תשמעו, אך אנחנו מאמינים בלב ונפש בנאמר: „אלמלי משמרין ישראל שתי שבתות כהלכתן, נגאלין“.

חנן רובין (מס'ים):

כנסת נכבדה! גם לי ישנה הרגשת סיפוק על כך, שהממשלה הביאה שני חוקי עבודה ראשונים לדיון בכנסת. אנו שותפים להרגשת סיפוק זו. אם חוקים אלה יתקבלו, יהיו אלה החוקים השני והשלישי של המדינה, הדנים בעניני עבודה. לאחר שמשרד-העבודה והביטוח-העממי בממשלה הזמנית הביא בזמנו חוק בענין תיקון פקודת הפיצויים.

חושבני שחוק זה הוא תוצאה ישירה מן שלושים שנות פעולה של ההסתדרות; אולי לא תהיה זו הפרזה אם אגיד שקו ישר מוביל מאותו היום, בו הוקמה ההסתדרות לפני שלושים שנה — כאשר הפועלים היו ברור במחוסרי עבודה ושלווה את נציגיהם לקיים את ההסתדרות הכללית — ליום הזה.

החוק המוצע כאן נותן בעצם לבוש חוקי לנוהג הקיים. כפי שהוא מוצא את ביטויו בחוקים הקולקטיביים שנכרתו ונכרתים בין ההסתדרות הכללית לבין נותני העבודה. נוסף לכל מה שנגיד עוד סביב החוק, אנו חייבים לזכור היטב שחוק זה הוא תוצאה מן המלחמה המקצועית החפשיית של פועלי ארץ-ישראל. בלעדי המלחמה המקצועית החפשיית של פועלי ארץ-ישראל לא היינו מגיעים גם לידי חוק לשעות עבודה. ציבור הפועלים חייב לדעת ששום חוקי עבודה אינם יכולים לבוא במקום המלחמה המקצועית החפשיית.

יש להבהיר בחוק שהכוונה היא שהתשלום הנוסף יהיה לפי השכר הכולל.

אנו יודעים שכל תחיקת עבודה יכולה לבוא רק בתור תוצאה מפעולה מקצועית חפשית, והיא לפעמיים גולת הכותרת הבאה לסיים מערכה של מלחמה מקצועית.

בהודמנות זאת אני רוצה להשתמש בכמת הכנסת כדי להגיד, שציבור הפועלים לא ישלה את עצמו ולא יחשוב שתחיקת עבודה באה עכשיו במקום מלחמה מקצועית. אותם הסכסוכים הקשים, אותן השביתות של האחריות, של מורים ושל סוגים שונים אחרים של עובדי מדינה, אותם הסכסוכים בין עובדי מדינה ובין הממשלה, מוכיחים באיזו מידה יש צורך לסמוך לא רק על הממשלה, ולא רק על רוב זה או אחר בכנסת בענין זה, אלא על הכוח העצמאי של הפועלים. העריכות הטובות ביותר היא שהכנסת תבוא ותחוקק את החוקים הדרושים.

בקשר עם חוק אפיית לילה, אבקש לשקול על-פי ההצעות ששמענו מאנשי האיגוד המקצועי לאפיה, אבקש לשקול אם יש צורך לקבוע את שעות הלילה בין השעות תשע בערב עד חמש בבוקר ולא בין השעות עשר בערב עד שש בבוקר, יש בין פועלי האפייה לא מעטים החושבים שבענין זה יש צורך בשיקול נוסף. כן גם תובעים שיקול נוסף בקשר לשאלת היתר לגבי חמך ועבודות הכנה בשעות הלילה. אני רוצה להתעכב על הענין הזה, אך ברצוני להגיד שענין זה טעון בדיקה נוספת של ועדת העבודה תוך שיתוף פעולה עם אנשי האיגוד המקצועי.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

טוב עשתה הממשלה שהביאה לכנסת הצעת חוק זה, אם גם למעשה שמונה שעות-עבודה הן דין חי וקיים בארץ, בכל זאת כדאי לתת לכך צורה של חוק. ההתקדמות הטכנית והארגונית והישיגיה הם העשויים לשחרר את בני-האדם מן הדין האכזרי והנכון: "בזיו" עת אפיך תאכל לחם". במידה שפריון העבודה יעלה, במידה שיעלה השיפור הטכני, במידה שיעלה ארגון העבודה, באותה מידה תהיה לאדם אפשרות לעבוד פחות מבלי לקפח את שיעור התפוקה ולשמור על זמן למנוחה, לעיסוק רוחני וגם לאותו שכלול נפשי הדרוש לדמוקרטיה אמיתית, להבנת כל אדם מה הן זכויותיו במדינה, מה הן חובותיו במדינה, ועד כמה גדול הצורך לשמור על זכויות הפרט נגד כוח השליט. אולם דרוש שהיה ברור שיש גבול לכל דבר, כי אין מקום אחר לעושר, להכנסה, לפרנסה של הכלל אלא העבודה. איש בודד יכול להשתמש מתקפו של הדין הזה, אבל העם בשלימותו לא יוכל לעשות כך לעולם. לכן, העושר לא יקום בעם מאליה, השפע לא יבוא אלינו מעצמו; דרושה עבודה, דרושה תפוקה, דרושה הכנסה לאומית הוגנת, ולכן דרושים תנאים אלו:

(א) כמות עבודה במובן פיסי, כלומר שעות-עבודה, שעות עבודה שהן גם מתאימות לצורך העובד, לאותן המטרות שדיברתי עליהן, וגם מתאימות לצרכי התפוקה (ב) דרושה גם רמת הטכניקה, פרייון

בשבוע הרגיל לארבעים-וחמש בקיץ, ולארבעים-ושש בהורף.

אוסף ואגיד, שבשורה של ענפי עבודה בארץ כבר היגשם דבר הזה, כגון במקצוע הפקידות, ועוד. אציע כמה הצעות תיקונים בענינים פחות מכריעים אם כי גם הם בעלי חשיבות. בהערות לסעיפים 4 ו-5 של החוק אנו מציעים, שבכל המקרים של תקנות השר על הארכת יום עבודה — וישנן אפשרויות כאלה על-פי החוק — יש להבטיח שני דברים: (א) כי ביום ששי, בכל התנאים, יהיה יום-עבודה מקוצר; (ב) כי בכל מקרה של עבודה למעלה משמונה שעות ביום, אם כי בחשבון השבועי אולי יגיע סכום מספר השעות לארבעים-ושש או לארבעים-ושבע, יש לשלם באופן מיוחד שכר שגם נוספות. אנו חושבים שיהיה זה צורך להגיה שגם בחשבון השבועי של שעות-העבודה, לא יוכל להיווצר מצב שבו שעה תשיעית או עשירית ביום-עבודה ערכה כשעתי-עבודה ביום רגיל. בזה אנו רוצים ללמד גם לעובדים וגם לנותני-העבודה, שאין לנסות להאריך יום-עבודה בקלות.

ברצוני להעיר הערה בקשר לשעות-העבודה ביום השבת. לא מתוך הנימוקים שהובאו כאן עליידי שר-הסעד, אלא מתוך נימוקים משותפים לכל ציבור הפועלים, מתוך נימוקי הגנה על בריאות העובד וזכויות ליום מנוחה, אנו תובעים שכשיגשו לביצוע חוק זה ישמרו בקפדנות על צמצום עד ל"הכרח ההכרחי" ביום-תר — אם אפשר להגיד כך, — של עבודה ביום השבת.

הייתי מציע לחזית הדתית לתמוך באחת ההצעות שלנו, אשר ממילא תעזור לצמצם את העבודה בשבת. אם בחוק מדובר ב"כך שהתשלום בעד עבודתה בשבת הוא ב-50% מעל לתשלום הרגיל, הרי אנו מציעים הגדלת התשלום עד ל-100%. דבר זה יבטיח שני דברים: (א) שנותני העבודה ישקלו יפה את העבודה היא הכרחית, ובכל מקרה שזעזוע אינה הכרחית ידעו שאין זה כדאי לשלם שכר יומיים בעד יום עבודה. (ב) אנו חושבים שזה האמצעי היעיל ביותר כדי למנוע עבודה בלתי-הכרחית בשבת.

אם יהיו מקרים שבהם עבודה בשבת היא הכרחית, והדבר כורה בעיקר בקשר לשירותים הציבוריים, ישלם נותני-העבודה וישלם הציבור ביד רחבה לפועל העובד, לטובת הקהל, ביום השבת.

בקשר עם זה ברצוני להעיר עוד הערה. אינני יודע מה חשבו יוזמי החוק ומנסחי כשהם דיברו על תשלומים נוספים לגבי שעות-עבודה נוספות ולגבי עבודה בשבת. לא נאמר במפורש שהתשלום הנוסף יהושב לפי שכר-העבודה הכולל, אם הכוונה היתה לשכר-העבודה הכולל—אינני חולק על כך; אינני מחפש בענין זה חילוקי-דעות. צריך להבטיח את הדבר בנוסף החוק; התשלום לשעות-עבודה נוספות צריך להינתן לפי תשלום המשכורת, כלומר, לפי השכר היסודי + תוספת משפחתית + תוספת יוקר, לכל איתם הדברים המופיעים בשמות שונים ולפעמים גם בצורות-תשלום שונות. מקריאת-הבגניים של שרת העבודה אני מבין שיש בינינו הסכמה בענין זה. הערה חזיתית מכוננת רק לגבי הניסוח ולא לגבי התוכן.

מאלי של כוח האדם, כל זמן שהאיגודים המקצועיים לא יורדו לדרגת מכשירי המשטר בלבד, יהיה תוקף וערך לחוקים האלה, אם תסיפו לפתח את השיטה שהשלטון יקח על עצמו חלק רב והולך בתעסוקה, ברכישת מפעלים כלכליים, וגם ריכוז פונקציות כלכליות רבות, או כולן, בידי השלטון, תפגעו בכך לעתיד לבוא לא רק בזכויות הפועל והעובד ביחס לזמן עבודה, אלא בכל זכויותיו. זהו דין כל השלטונות הסוציאליסטאריים.

ועכשיו, רבותי, ישנם תיקונים רבים שעלינו להביא בקשר לחוק הזה. התיקונים האלה מטרתם להבטיח שהחוק הזה לא יהיה רק להלכה, ושיפעל בשלבי מותן. על התיקים האלה להבטיח שלא תהיה הפליה בלתי-צודקת בין מפעל למפעל, שלא תהיה הפליה בין פועל לפועל. על הדינים האלה להבטיח שלא רק הפועלים היהודיים ייהנו מהחוק הזה, על הדינים האלה להבטיח שהשבת, שהיא, למרות התיאוריה הגרמנית כולה רכוש רוחני יהודי וירושה יהודית, תקום ותתקבל במדינה.

יעקב גיל (הציונים הכלליים) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, שני החוקים האלה שהיבאו הינם לכנסת נותנים כבוד למדינה ולעם. הוקר אחד, ד"ר איזנשטט, הוכיח במחקר מעמיק שכתב על בעיית העבודה בחוקי ישראל, שהחוקים הצודקים ביותר והסוציאליים ביותר נתחדשו עליידי חכמי ישראל הקדמונים. כאשר אנו מחדשים את המדינה, וזוהי הוגן וראוי שנהדש את חוקי-העבודה הצודקים, הסוציאליים, הקדומים שלנו, שיעניקו לעם ישראל ולמדינת-ישראל צדק פנימי וקידמה פנימית. החוקים האלה הם צודקים כלפי הפועל ; הם שומרים על בריאותו של הפועל, ובבריאותו של הפועל תלויה בהריאתו של המדינה כולה. והם גם כלכליים, מפני ששפרון העבודה תלוי הרבה בבריאותו של הפועל, ובבריאותו של הפועל תלויה במספר שעות-העבודה. לכן, כל הישוב וכל העם יקבלו בברכה את שני החוקים הטובים האלה.

לצערי עלי להעיר שגם בחוק הזה, כמו בהרבה משטחי החיים במדינה, ישנן הפליות, וזה מצער מאד, כיון שחוק כזה, שהוא על-פוליטי ועומד מעל לשאיפות מפלגתיות, היה צריך להצטיין באובייקטיביות, ולא צריך היה להצטיין באי-צדק לגבי חלק מן הישוב.

נאמר עליידי שרת-העבודה, שהחוק בא לשמור על העובדים וגם להגביר את הייצור. נשאלת השאלה, האם רק פועל שעובד אצל מישהו לא צריך לעבוד יותר משמונה שעות, ואילו פועל בקואופראטיב מותר לו לעבוד יותר משמונה שעות? אין בחוק אי-סור כזה על פועל בקואופרטיב, ודובר על כך בוועדה המייעצת שהכילה חוק זה, והוצע לכלול בחוק הזה גם את שעות העבודה של חברי הקואופרטיבים, אך דבר זה נדחה עליידי באי-כוח המפלגה האומרת שהיא מייצגת פועלים, וצר מאד, לשם מה ההפליה הזאת? אם רוצים לשמור על בריאותו של הפועל, האם אין צורך לשמור גם על בריאותו של הפועל העובד בקואופראטיב? האם בריאותו אינה חשובה למדינה כב-ריאות הפועל העובד בבית-חרושת פרטי, או בחקל?

עבודה, ארגון עבודה, מאמץ אמיתי ושעות-עבודה מוגבלות — במידה נכונה.

מן ההכרח שיהיה גם מאמץ אמיתי לשם שכלול הטכניקה וארגון העבודה, שאם לא כן, לא נצליח, אז: אם לא כן, נשלם בעד שעות-עבודה קצרות בהורדת רמת החיים. לכן דרוש מאמץ כפול בכל מקום ששעות-העבודה יוגבלו. דרוש גם מאמץ, כדי שהתפיקה של השעות הנשארות תהיה גדולה ופוריה.

איני רוצה כאן לדון בבעיה, מהו זמן-העבודה האופטימאלי, הטוב ביותר מבחינת פריון העבודה, השגת תפוקה ראויה וסיפוק צרכי הפועל כאחד. יש לזכור את שמות אותם בניה-האדם הגדולים, שהוסיפו לידעויותינו בנושא הזה: יש לזכור את רוברט אוון, שהיה הראשון שהתחיל במלחמה רבת-היקף להגבלת שעות-העבודה והשוכיה באמת כי הגבלת שעות-העבודה אינה הגבלת פריון העבודה. יש לזכור את כל התוצאות המדעיות של אותו מחקר אשר נתן לנו שמינה שעות עבודה ליום, לא רק בתור סיסמה, אלא בתור הזמן הקרוב לאידיאל של זמן עבודה בדרך כלל. יש לזכור גם את קראפוטסקין הגדול, שנתן לנו את החזון, את התקווה, שיבוא זמן בו נגביל את שעות-העבודה לכמות קטנה מאד, שלש-ארבע שעות, ואף לשעה אחת, ושהמין האנושי יהיה ביום מן הימים פטור כמעט לגמרי מן העמל, אולם, עד שהטכניקה, עד שההתפתחות יתנו לנו את הזמן הזה, או לדורות הבאים, נזכור, שפריון עבודה ותפוקה הם הצו המלווה את הגבלת שעות-העבודה.

יש גם לזכור מאין באו לעולם החוקים האלה, שנתנו לנו את יום העבודה בן שמונה שעות. לאו דוקא הפארלאמנטים הסוציאליסטיים ברובם נתנו לעורלם את הדין הזה, ואם גם זכות גדולה לפועלים, שלחמו על זכויותיהם במובן זה, נזכור לטובה אותם הפארלאמנטים בכל העולם, שרובם לא היו סוציאליסטיים, ובכל זאת קיבלו חוקים כאלה. עלי להזכיר מתוך זכרונות אישיים קשים אותה ארץ ואותה שיטה, מר תופיק טובי, שבה נהרסה למעשה השיטה של שמונה שעות-עבודה ביום, מקום שם שמונה שעות עבודה, שהן המאכזמים של זמן עבודה, לפי דעתנו, נעשו לשמינה שעות שהן מינימום של עבודה, ומי שאינו עובד שם שמונה שעות ביום, מובא לבית הסוהר.

תופיק טובי (מק"י) :

מהיכן אתה מביא את הידיעות הללו?

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

הייתי שם. שם מכריח השלטון את הפועל, שיש-כיום כביכול מרצונו הטוב לעבוד ביום-המנוחה החרקי, שיוסיף שעות-עבודה, כאילו מרצונו הטוב, והפועל על שם אין לו מנוחה ואין לו שלוה, אלא עוני וסבל. בכל מקרה שהשלטון הוא גם המעביד וגם המחוקק והשליט, יש לו נטיה, בכל רגע שזה נוח לו בתור מעביד, לעבור על זכויות העובד. לכן, דעתי היא, שכל זמן שלא תנצח שיטה סוציאליסטית אצלנו, כל זמן שהמשק יהיה לחוד והשלטון לחוד, כל זמן שהשלטון לא יהיה מעוניין בתור מעביד בניצול מאכזרי

ביותר שעם ישראל תרם לאנושות ושזכה להכרת כבוד בין הוגי הדעות מהזמן הקדום ביותר.

הפילוסופים ביוון, ברומא, זבעת החדשה מערי כים הערכה רבה את השבת היהודית. אין צורך לצטט כאן את האמרות של הוגי הדעות הגדולים ביותר על המתנה הגדולה, הסוציאלית, האנושית, החברתית, שני תן עם ישראל לאנושיות בדמות השבת, למה להבליע ערך כה חשוב, כה קדום, כה ויסטורי, כה לאומי, בתוך החוק — שאם כי ערכו חשוב מאד, סוציאלי מאד, צידק מאד, והמדינה תתכבד בו, הרי בכל זאת הנהו חוק קטן וצדדי — ששמו חוק שעות העבודה ומנוחה?

למה לא הביאה הממשלה הזאת יחד עם החוק הזה, אי לפני, את חוק השבת, שיחזיר באופן זוקי-מדיני, את עטרת אותו החוק הסוציאלי ששמר על עם ישראל בגולה, ששומר עד היום על פזורי ישראל, בין אם זה ארצות-הברית, סיביר או טורקיה, שהודות לשבת הם נקשרים לעם ישראל. למה לא לכבד את הערך הזה, ולהביא חוק שבת, ולא להבליע אותו בטעני קטן אחד של חוק שעות עבודה ומנוחה?

וכאן באה הסענה לשירי החזית הדתית ולחבריה בכנסת הזאת. לשם מה קיבלתם מאנדאט כבוחרים? לשם מה נבחרתם לממשלה, אם לא לשם הגנה על הערכים המוסריים של היהדות? למה אין נלחמים בתוך הממשלה, בתוך הקואליציה, ולמה אין עוזבים את הקואליציה, אם לא מובא חוק השבת שהוא יסוד היסודות של מוסר היהדות, בפני הכנסת הראשונה של מדינת ישראל? למה לא עזבו את הקואליציה, כשלא הוקקו את חוק השבת מיד עם קום המדינה? דבר זה מסיל צל גדול על מעשיהם וכוונותיהם של השרים ושל חברי הכנסת הדתיים.

עקיבא גלובמן (יו"ר ועדת העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כאחד משליחי ציבור הפועלים בבית הזה הנני רואה לי לחובה — חובה נעימה — לברך את הממשלה ואת שליחה, שרת העבודה והביטוח-העממי, בהביאה לאישורה של הכנסת את חוקי העבודה הראשונים של מדינת ישראל. החוקים המוצעים ואלה שיתוספו עליהם באים לרת דפוס חוקי למלחמת הפועל בארץ על זקיפת קמתו, מעמדו בישוב, ולזכויותו כאדם וכפועל, על זכויות אלה נלחם הפועל העברי רבות בשנים מאז שבינת כנרת, שבינת פועלי הדפוס בירושלים שהתנהלה עליידי ידי די יצחק בן-צבי, שבינת פועלי היקב בראשון-לציון לפני מלחמת העולם הראשונה, שראש ממשלתנו שיי מש בו, בתקופה הראשונה לעולותו ארצה, כפועל שכיר, קרוב לימי דור נמשך מאבקו של הפועל העברי למעמדו ולזכויותיו, יש איפוא תולדות לדברים, ויירגע חברי הכנסת ד"ר בדר במכונו ואל ידאג, כביכול, דאגה גדולה, שהחוקים המוצעים יהיו בבחינת הלכה ואין מורים על פיהם. אלה המהווים כיום את הרוב בממשלה ולוחמים את מלחמת הפועל זה שלושים-ארבעים שנה, חזקה עליהם שידאגו ויעשו שחוקי העבודה במדינת ישראל לא ייעשו פלסטר.

צדק חברי הכנסת חנן רובין בטענתו, שהצעת החוק על שעות עבודה ומנוחה איחרה לבוא. אולם האי-

אות פרטית, או במסחר פרטי? האם פריון העבודה אינו נדרש מפועל חברי-קואופרטיב ממש כמו מספר על העובד במפעל פרטי? ילמדונו רבותינו ממסר לגת פועלי ארץ-ישראל, שהוקקו חוק זה: לשם מה ההפליה הבלתי-צודקת הזאת לגבי הענין הצודק הזה? אם המדינה, אם השלטון, אם הישוב, צריכים לדאוג לבריאותם ולפריון העבודה של עובדיה, למה הוא פטור מלדאג לבריאותם של עובדים בקואופרטיב? מה יש כאן: הפליה או שטות?

אהרן ציולינג (מ"מ):

יש פה שטות, אבל לא ברור איפה.

יעקב גיל (הציננים הכלליים):

יש בידני הפרוטוקול של הוועדה שהיתה מייעצת ליד משרד ממשלתי, והיה דיון ארוך, — אדוני אינו יודע על זה, — ונדהו ההצעות של כמה חברים באיתה יעדה מייצעת, לכלול להק זה גם את ענין שעות העבודה של חברי הקואופרטיבים. אדרבה, תשיב על כך שרת-העבודה.

זאת ועוד אחרת: אם קואופרטיב אינו מוגבל בשעות-עבודתו, הרי יוכל להתחרות במפעל פרטי המוגבל בשעות-עבודתו. ההיתר לקואופרטיב לעבוד בלי הגבלה מונע אותו מלהרחיב את גבולו ולקבל חברי רים חדשים.

ועוד הערה, בסעיף 30 של הצעת החוק נאמר, שהשר לא יתקין תקנות אלא לאחר התייעצות עם ארץ גון העובדים המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדים במדינה. לשם מה ההפליה הזאת? אין הבדל מוסרי וחברתי, אם יש לארגון עובדים פלוני מאה אלף עובדים או שיש לארגון עובדים אחר עשרת אלפים או שלושים אלף או מספר אחר. יש להתייעץ עם כולם. היה זמן שמפלגת פועלי ארץ-ישראל היתה מיעוט בישוב, ואז דרשה את זכויותיה בתור מיעוט. מתוך כך מה וכמה גורמים עלתה עכשיו בכנסת זו ל-40%, לכן אינה צריכה לדכא את זכויותיו של המיעוט. הלא מדור בר כאן לא על ארגוני מנצלים, בלשונם, ולא על ארץ גונים ראקציוניים, ולא על ארגונים קאפיטאליסטיים, אלא על ארגוני עובדים, ואם יש ארגון עובדים המייצג מיעוט במדינה, יש לו הזכות שיתיעצו אתו.

שמענו השבוע ששביתות מותרות רק לאלה שיש להם היום 40% בכנסת. אם חוג אחר בישוב רוצה להיגן על זכויותיו דרך שביתה, מאיימים עליו מעל במה זו, מאיימים עליו באלפי דורעות שישעברו את השביתה. האם מפלגת פועלי ארץ-ישראל אינה חושבת שער לול לבוא יום שגם היא תהיה שוב במיעוט ואז תצטרך מעל במה זו לטעון לזכויות המיעוט? לשם מה ההתעללות הזאת בזכויותיו של ציבור שאינו מיוצג במפלגה הזאת?

דבר אחרון. שרת-העבודה דיברה על המוסרי-יות של חוק זה. הרי יש עוד ערכים מוסריים בישראל, ערכים מוסריים שנתנו כבוד ונותנים כבוד לעם ישראלי ועזרו הרבה מאד, מבחינה היסטורית — לא אדבר מבחינה דתית, אלא מבחינה היסטורית לאומית — לשמור על ההגיבה הזאת ששמה עם ישראל, ובתוכם ערך השבת. הוא אחד החוקים הסוציאליים הקדומים

כפי שנוסח בהצעת החוק, אין בדעתי חלילה לקפת את שרת העבודה והביטוח העממי, אולם האמת היא כי ראשונה נכלל סעיף זה בהצעת החוק על השבת חיללים משוחררים לעבודתם, שהובאה לכנסת על-ידי ראש הממשלה ושר-ההבטחה, וועדות העבודה והכנסת סמכו ידן על סעיף זה.

מאז, חברי-הכנסת גיל, קרו בתולדות תנועת הפועלים בארץ הזאת שני מאורעות. בניגוד למאוייהם של מר גיל וחבריו הצטרפה להסתדרות הכללית, "הסתדרות המורים", איגוד מקצועי נכבד וחשוב. מן הוותיקים ביותר בארץ, והפועל המזרחי" מצטרף גם הוא לאיגוד המקצועי של ההסתדרות; ואני מניח כי "פור" עלי אגודת ישראל" יצאו בעקבותיו. ההסתדרות מייצגת את אפוא כיום רוב מנין ורוב בנין של פועלי ישראל, ונחוץ שאדם יהיה בעל מידה גדולה של נאיביות כי יסבור שהממשלה הזאת לא תכיר בהסתדרות אלא תודה ותכיר בארגוני פועלים שונים, מה שצריך כנראה לסיוע בידו מר גיל וחבריו לפורר את אחדותו של מעמד הפועלים. באחד הגליונות של "הבוקר" קראתי מאמר מאת יצחק רוקח, והוא משבח את הפרדסנים על קיימם איגוד אחד בענף הפרדסנות ושיווק הפרי ומציין לשבח כי הממשלה משתפת פעולה רק עם האיגוד הזה. משער אני לעצמי, מה שערורייה היה מר גיל מתורבד בבית, אילו היתה הממשלה מנסה בעקביות, באמצעות חוק, לפזר את האיגוד הזה ולעשותו קבוצות קבוציות. גם לפועלים, מר גיל, מותר בארץ להיות מאורגנים, כי הממשלה מסייעת בידם. אמנם כך, על סיועה של הממשלה לאיגוד המקצועי הכריז ראש הממשלה בהביאו בפני הבית את "קווי היסוד", ההסדרות העמיקה עקבות במפת הארץ הזאת והן לא יימחקו.

עלי לערער על כמה מהנחותיו של שר-הסעד. אינני מקבל את הנחתו כי על הממשלה היה להקדים את חוק השבת לחוק שעות העבודה והמנוחה. כיהודי וכפועל אני יודע להעריך אותה, "חמדה גנוזה" שאר מתנו, עוד בשחר ימינו. הנחילה לעצמה והנחילה — כהגדרתו של ביאליק ז"ל — "את הערך הסוציאלי הגדול ביותר לאומות העולם", העם הקטן הזה, אשר בשבתו על אדמתו היה ברובו עם של חורשים, יוגי בים, כורמים, רועים וכיוצא בהם, העלה את יום המנוחה לאדם ולבהמתו בשעה שאצל כל יתר אומות העולם — "העוֹלָם" היה אז המזרח הקרוב — היתה העבדות חלק בלתי-נפרד מעולמם החומרי והרוחני. גדוליהם, סופריהם ומשורריהם כפלוטארך, הוראציוס, יובינאל, מרטיאל, יוסטין, רוסליוס ואחרים, גלגלו ובוזו את ההישג הסוציאלי הגדול הזה, ואחד מהגלגלים על שבת היהודים, שהם מוציאים כל שבוע יום אחד לבטלה — סנקה — נאלץ להודות שעל-ידי שמירת השבת, שהתפשטה גם בין הרומאים, באו המנצחים (הרומאים) תחת עול החוק של המנוחות (היהודים).

כיהודי שאינו מדקדק במצוות מעשיות אני יודע להעריך ולהוקיר את היצירה הגדולה הזאת, וכאחד מנציגי הפועלים בבית ענין רב לי שבים המנוחה ניוחו ממש חברי הפועלים מעל רגליהם בכל ימות השבוע. אולם דבר אחד צריך להיות ברור: לא על-

חור הוא רב יותר מאשר טוען חברי-הכנסת רובין. עוד ב-1924 תבע מזכיר הוועד הפועל של ההסתדרות אז, ד. בן-גוריון, מאת ממשלת המנדאט קביעת חוק לקרי צור שעות העבודה, אולם ממשלת המנדאט לא שעתי לתביעתו זו. מאז עברו עשרים ושישה שנה, בלי ספק, יש להצטרף על האחרון הזה, אולם לא "הממשלה הזאת" ובמיוחד לא התובע שדאג לקביעת החוק, אחר-אם לאיחור הזה.

עלי להביע את תמהוני על הצעת חברי-הכנסת חנן רובין, לקצץ בשעות העבודה קיצוץ יתר מן המוצע בחוק. אם לחנן רובין ולחבריו במפלגה היתה הצעה על קיצוץ שעות העבודה בשבוע, למה הסתירו אותה חבריו כל השנה מן הוועד הפועל של ההסתדרות, מן האיגוד המקצועי ומן הוועדה המייעצת שעל-יד משרד-העבודה, אשר ביררה את פרטי החוק לפני שהובא בפני הבית ואשר בה השתתף גם חברו של חנן רובין? אני תמה שענין כל כך רציני וחשוב כצמצום שעות העבודה בשבוע נשכח מלב כל חברי של חנן רובין בכל ימות השנה והוצא לאוויר העולם רק עתה בהביא שרת-העבודה והביטוח העממי בפני הבית את הצעת החוק.

חנן רובין (מפ"ם):

אבל אתה מקבל את ההצעה שלי?

עקיבא גלובמן (יורר ועדת-העבודה):

תחילה תנהל משאומתן על כך עם חבריך אתה.

אחר כך תשאל אותי שאלות.

חבר-הכנסת גיל הרבה לדבר על הערכים המוסריים של היהדות ותבע מאת הממשלה את עלבונם, אולם תוך כדי דיבור זה על הערכים המוסריים הציע שחוק שעות העבודה והמנוחה יהיה גם על הקבוצה הקיבוצי, המושב והקואופראטיב. מי שמדבר גבוהה על הערכים המוסריים של היהדות, חייב לפחות להכיר בערך המוסרי החדש שהעלה בדורנו חלק מן היהדות בארץ זו, והוא הערך של חיי אדם על גיגע כפיו מבלי לנצל את עבודת זולתו, ערך מוסרי שאני אינני מכיר למעלה הימנו, ולו היתה כל האנושות מקיימת ערך זה, היו פני העולם אחרים משער הם כיום. החוק המוצע אינו בא עדיין לקבוע כמה שעות יעבוד אדם בכלל במשקו. בלי ספק תהא נודעת לו השפעה על כל מהלך חיינו, אולם, כאמור, אין החוק על שעות עבודתו והמנוחה בא להסדיר כמה שעות יעבוד אדם במשקו או בביתו, והקבוצה, הקיבוץ והמושב הוא ביתם של אלה החיים בהם ועובדים בהם. אני מקווה, כי כמו שהיינו למופת לגויים רבים בכמה וכמה ערכים מוסריים, כן נהיה להם למופת ביצירה המוסרית החדשה שקמה בישראל — ההתיישבות העובדת על צורותיה השונות, ואל יפגעו הפוגעים מטעמים של ערכים מוסריים כביכול בערך המוסרי הגדול הזה אשר קם ליש-ראל בכוחה של תנועת-הפועלים המאורגנת.

בפי חברי-הכנסת גיל היתה עוד טענה: למה מר כרת, לפי הצעת החוק, ההסתדרות הכללית של העובדים כנציגות היחידה של פועלי ישראל, אתה תתייעץ שרת-העבודה והביטוח העממי בנוגע להפעלת החוק וכו'; בהודמנות זו עלי להעמיד על טעותו את חברי-הכנסת חנן רובין, אשר בירר את שרת-העבודה כי כללה זו הפעם הראשונה סעיף ער הכרת ההסתדרות—

דהיינו, בהבנת משמעותו של החוק בתודעת האומה, ביכלתו לחשוף את החוסים המקשרים אותו עם היצירה הרוחנית שלנו ובאפשרותו לעשות את החוק לאחד הדברים העיקריים המעצבים את דמות העם במדינה.

את החוק הזה צריך היה להחזיר לתודעתה של האומה, כאחוז הנכסים החברתיים החשובים, כמעודת השחרור של העובד מכבלי השעבוד הבלתי-מוגבל לעבודה, אך דוקא חוק זה, בניסוחו הנוכחי, הפך לדבר של מה בכך, וגרוע מזה, לדוקומנט הקובע את הדרכים שבחן אפשר להשתחרר מכבלי ההגבלות המוטלות על העובד — כנראה שלא לטובתו ולא לטובת הכלל — ועל מי אין ההגבלות האלה חלות כלל.

לא הסעיפים 22, 3 ו-7, האומרים במלים יבשות מדי שיום-העבודה לא יעלה על שמונה שעות-העבודה, ושבו-עבודה לא יעלה על ארבעים-ושבע שעות עבודה, ואשר לפחות שלושים-ושש שעות רצופות לשבוע הן המנוחה השבועית של העובד — לא הסעיפים האלה קובעים את אפיו של החוק, כי אם הסעיפים 4, 5, 10, 11, 12, 14, 16 ובמיוחד סעיף 27, המפרטים פירוט אחר פירוט, מתי העבודה בכל זאת מותרת, למרות מה שכתוב בחוק, ועל מי אין החוק חל כל יקרה. לא הכלל של שעות עבודה מוגבלות ולא ההגנה על העמל מציינים אותו ונותנים לחוק את הטון המתאים, כי אם היוצא מן הכלל, שלפיו מותר לעבוד ולהעביר גם יותר מהזמן הקובע. לפיו מותר להתקין תקנות אשר בשלמותן מבטלות הן כמעט לגמרי את הכלל, וכן נקבעים לפיו לא פחות משהו סוגי עובדים, שעליהם אין החוק הזה חל.

אינני מעלים עין מזה שקיים הכרח לקבוע היתרים לע"ב בודה בשעות נוספות, ואפילו ביום המנוחה. יש בלי ספק פעולות לא מעטות, ובמיוחד בשטח הציבורי, שאין לקיים אותן בגדר שעות-העבודה המותרות לפי החוק. אבל מידת ההיתרים שהחוק מרשה היא כה מקיפה, שגדלה לי שהיה נוח יותר וגם נכון יותר — לפי הכלל, שאם עומדים לפני ברירה לבטא את הדברים בצורה חיובית או בצורה שלילית יש לבחור בנוסח היותר קצר — לקבוע באיזה סוגי עבודה אין להתיר עבודה נוספת, מאשר לקבוע מערכת היתרים שלמה וכוללת כזו, כפי שזה נעשה בנוסח החוק שלפנינו.

מתקבל הרושם, שכמעט ולא נותר שטח משטחי העבודה — חוץ ממסחר — שאין להתיר בו עבודה נוספת וביטול יום המנוחה.

אין להשתחרר מן הרושם, שלפני עיני רוחו של המחוקק עמד החשש, שמא יקבל תוכן החוק האמיתי, הגנה על העובד והבטחת המנוחה, משמעות של ממש; שמא ייהפך חלילה יום המנוחה למנוחה פשוטה כמשמעה — ולא התפקיד איך להחזיר את ההוכן הסוציאלי לתודעתו של הציבור, ואיך לשמור על עקרון המנוחה מפני פגיעות ופנימות, למרות הצורך בקיום מפעלים מסויימים וביצוע פעולות חיוניות.

הדבר הזה בולט באופן מיוחד בסעיף 27, בקביעת סוגי עובדים שעליהם אין החוק חל כלל. שרת-העבודה לא הזכירה בסקירתה בכלל את הסעיף הזה. הבלד גרול הוא אם חוק קובע, שאפשר להתיר עבודות מסויימות, או אם הוא מוציא מראש סוגי עובדים מגדר החוק, ואני שואל: איזה חוק הוא זה, שאינו חל מראש על אלפים עובדים, מההווים אחוז ניכר מאד של כלל העובדים במדינה? אני רגילים להכריז שכל האזרחים שווים בפני

פי חוק השבת על כל סייגיו, כפי שמעלה שרת-הסעד. תישמר השבת בישראל, ואל יתפללו המתפללים כי בהתפרעות של נטורי קרתא או במקל-חובלים של המשטרה תישמר השבת בישראל.

במסכת סנהדרין נאמר: „נועם — אלו תלמידי די חכמים שבארץ ישראל שמנעמים זה לזה בהלכה; חובלים — אלו תלמידי חכמים שבבבל שמחבלים זה לזה בהלכה.“ והריני לייצג לשומרי המצוות שבתוכנו והחורדים על הדת, שלא יבקשו לנהוג בארץ כתלמידי די חכמים שבבבל.

כן אני הולק על דעתו של שרת-הסעד הבאה לפסול את שרת-העבודה והכיסוח-העמלים לקבוע יחד עם צורה שני שרים, כפי שמציע החוק, מתי אפשר להתיר עבודה בשבת ומתי לאסור. לשרת-העבודה ישנה „סמך כוח“ בהלכות „ישוב הארץ“ ואין לפסלה; וכן אין להסכים כי בשאלה זו תפסוק הרבנות הראשית. בעניני עבודה לא הרבנות הראשית תפסוק. עליכם להכיר בתמורות שהתחוללו ומתחוללות באומה העברית ואל תתנכרו להן.

אתי מספר הערות מעשיות להצעת החוק על שעות עבודה ומנוחה והצעת החוק על איסור אפיית לילה. לגבי ההצעה האחרונה ביקשו ממני במיוחד אנשי הגוף המקצועי באפיה לדאוג לשינוי במועד שעות העבודה. מועד תהילתן וסיומן. אולם הערות אלה אשמור לזוועד-העבודה ולא אפרטן כאן.

לשבתם של מנחי הצעת החוק לשעות העבודה והמנוחה עלי לאמר, כי החוק חופף מקצועות רבים והוא בא להבטיח ענינים שרק תמול-שלשום חברי ואני לחמנו להם במקומות-עבודה שונים, כגון תשלום בעד שעות נוספות. עניני משמרת לילה וכו'. והריני לציין זאת לטובה ביום הזה. בו הובאו בפני הכנסת חוקי-העבודה הראשונים — יום גדול למעמד הפועלים, להי יות הישגיו וכיבושיו לחוק ולמשפט בישראל.

משה אונא (החזית הדתית המאוחדת):

כנסת נכבדה, חוק שעות עבודה ומנוחה הוא מן החוקים שהכנסת יכולה להתברך בהם, על שנפלו בחלקה לחוקים. מעטים החוקים המוגנים בצורה כה ברורה וחיובית את אפיה הכיציאלי והמתקדם של החברה והמדינה, כחוק הקובע את הסייגים להעבדת העובד על-ידי המעביד. בלעדי זאת אין להבטיח שהאדם לא ישועבד לעבודה ולא ייפך לבורג במכונת הייצור, ושיוכל להיות אדם, יצור הנברא בצלם אלקים, גם אם עבודתו היא חד צדדית וינוטונית; גם אם היא קשה ומפרכת ואף בזוויה.

היינו רוצים לברך על חוק זה ברכת „שהחיינו“, אבל לדאבוננו נבצר הדבר מאתנו, בשל הצירה שניתנה לו, ובשל אופן הבאתו לדיון בפני הכנסת.

כאן אפשר להיווכח, כיצד, על-ידי צורה חיצונית פגומה, נהפך דבר טוב ורצוי ביותר להיפוכו; כאן אפשר להיווכח עד כמה חשובה הצורה, שחוק מסוים מקבל, ועד כמה ניסוח בלתי-מוצלח של חוק עלול לבטל את החלק המכריע מערכו. כאן אפשר להיווכח עד כמה ניסוח של חוק איננו מלאכה שבעל-מלאכה מתקין לפי מומחיו תו, אלא מלאכה מתחשבת, שהצלחתה תלויה במידה רבה בכשרי המקצועי של המנסח בלחץ הפועמת בקרב,

— חוק שעות העבודה והמנוחה: חוק איסור אפיית לילה (אנא, שפרינצק): הודעה אישית של ה. קוק (שפרינצק, קוק) —

ובלב נכון. את הכנס של סעיפי החוק תוכל הוועדה שתטפל בו לתקן, ולא אחת כבר היינו עדים לכך שחוקים חזרו מהוועדה לכנסת בצורה אחרת לגמרי מכפי שהועברו אליה. ואני מקווה שגם חוק זה ימצא את תיקונו בוועדה. אבל את החכרון הזה, שאין הוא בא יחד עם חוק השבת, אין הוועדה יכולה לתקן. ועל כן אני מציע להחזיר את החוק לממשלה, כדי שתביא אותו לפני הכנסת יחד עם חוק השבת.

היו"ר י. שפרינצק:

יש עוד עשרים נואמים בחוק זה, ולא צריך להתפלל „שכן ירבו“, ודאי ירבו בלי תפילה, ואין צורך להראות מבט של תמיהה. עוד לא אמרתי שום דבר מתמיה. אך יש עוד שאלות שמוכרחים לפתור אותן בישיבה הזאת, ונולדות הצעות חדשות לסדר היום, הנראות למציעיהן כדחופות מאד. אבל בינתיים גם הזמן דוחק. אחרי כל הקאלקולאציה שלנו, אם אשתמש בלשון המסחר, עלי לומר, שהקאלקולאציה שלנו לגבי חלוקת הזמן עשויה להביא אותנו לידי פשיטת הרגל. ארבע שעות ויכוח הפכו לאחת עשרה שעות, ובמקום שלוש שעות התווכחו עשר שעות. אינני יודע כיצד קרה הדבר הזה בתקופת הצנע, שנתברכנו בהרחבת זמן הדיבור. והרי יש עוד דברים שמן ההכרח לסיימם במושב הזה. את מול בישיבה אמרתי שאולי נשב גם ביום ו', ברור שנשב היום עוד שתי ישיבות, וברור שצריך לצמצם את הוויכוח בכל הסעיפים, ועל כל זה נשוחח בישיבת ועדת הכנסת שתתקיים עכשיו, כדי להחליט על חלוקת הזמן לסדר היום, מה בא בחשבון ומה אינו בא.

ה. הודעה אישית של חבר-הכנסת ה. קוק

צווי קיצוב חדשים ולפני בכיות על חוסר דביוס, חוסר שיכון וחוסר עבודה, כי הממשלה לא תכננה ולא באה אפילו בהצעה תיאורטית, איך לצאת מן המבוך. אין זה תקציב פיתוח — זהו תקציב קצבה.

היו"ר י. שפרינצק:

ישנו הבדל בין הודעה לבין נאום: הודעה יש נוסח ידוע. אתה צריך היית להודיע שהצבעת נגד תקציב הפיתוח, כי לדעתך אין הוא תקציב פיתוח, ובוה לסיים. אין זו צורה של הודעה אישית.

הלל קוק (תנועת החרות):

הצורה של ההודעה תלויה באפיו של כל אדם. יש לי רשות לנמק במשך חמש דקות, מדוע הצבעתי נגד תקציב הפיתוח. אין לך רשות למנוע ממני את האפשרות לומר שזוהי פשיטת רגל, כי כך היא ממש המציאות.

הישיבה נפסקה בשעה 13.05.

החוק ואנו רואים בזה כלל גדול בחיים הציבוריים התי קיינים; ודוקא בחוק זה, שהיה צריך להיות דוגמה טובה להקיקת המדינה, נקבע שאין כל האזרחים העובדים שווים בפניו. והנה, אגב, אילוסטראציה יפה לוויכוח שהתנהל בשאלת החוקה, כאשר טענו שאין אנו מסוגלים לחוקק חוקה. הלא חוק זה, לפי מהותו, היה צריך להיות חלק מן החוקה של המדינה, אחד החוקים היסודיים, וחוק זה אינו חל על חלק ניכר מאזרחי המדינה. האם יש צורך בכלל להוציא סוגי עובדים מגדר החוק? לדעתי כלל וכלל לא! גם לגבי עובדים אלה יכולים להסתפק בהיתרים שיאפשרו את עבודתם של הללו שבלעדיה אין לקיים שירותים חיוניים, הביאו לנו סמוכים מחוקים של עמים אחרים, אבל בשום מקום אין צמצום כזה כפי שהוא בחוק שלנו. האם אין הדבר אומר דרשני?

אני חוזר ואומר: רוח לא טובה שררה בניסוח חוק זה, ורוח זו באה לידי ביטוי גם באופן הבאת החוק. חוק זה קשור לפי מהותו קשר אורגאני עם חוק יום המנוחה הכולל, הוא חוק השבת. אם חוק המנוחה והעבודה מסדיר את בעיות העובדים ברשות אחרת, ברשות זרה, הרי בא חוק השבת להסדיר את בעיות המנוחה לכל תושבי המדינה. ואני שואל: כלום אפשר להביא את הפרט בלי הכלל? כלום ייחכן להחליט על חלק של הבעיה בלי לדעת איך פותרים את הבעיה כולה? זהו לדעתי הליקוי הרציני ביותר בחוק שהוא חסר אותה מסגרת, שרק היא בלבד תוכל לבטא את האופי המיוחד שבחוק זה בחוך מערכת החוקים של מדינת ישראל. החוק כפי שהובא לפנינו יכול להיות מוצע בכל מדינה מתקדמת בארצות תבל: אך מה שיעניק לו את אפיו הלאומי, את אפיו היהודי — זוהי הצי מידות לחוק השבת, אותו חוק השבת שיהיה ביטוי לעובי דה ההסטורית, שעליו עם ישראלי ניתן לעולם יום המנוחה השבועי, זה התיקון היסודי הראשוני בחיים הסוציאליים של החברה האנושית. אם הוא ישרה מרוחו ומתכונת על חוק זה, או אז יש לקוות שהוא יכתב ברוח הנכונה

היו"ר י. שפרינצק:

לפני סגירת הישיבה, רשות הדיבור להודעה קצרה לחבר-הכנסת קוק.

הלל קוק (תנועת החרות):

אדוני היישראש, כנסת נכבדה, אני רוצה להסביר בשם חבר-הכנסת ערי ז'ובטינסקי ובשמי, מדוע הצבענו נגד תקציב הפיתוח.

אני חושב שפשיטת הרגל של הממשלה הנוכחית בשטח הכלכלה, מתבטאת לא בצווי הקיצוב של ד"ר יוסף, וגם לא בתקציב הרגיל, אס"כ הוא גרוע, כי אם במה שקוראים „תקציב הפיתוח“, כי אין זה תקציב פיתוח.

אם גם נוציא לפועל כל מה שכתוב בתקציב זה במאה אחוז — אם כי שר-האוצר אינו מבטיח אפילו זאת — יהיה מצבנו בסוף השנה, ממש כמו שהוא היום, ואולי עוד יותר רע.

ובכן, איה כאן הפיתוח? גם בסוף השנה נעמוד לפני

הישיבה נתחשה בשעה 15.10.

ו. שאלות ותשובות

ב. האם מחלקת רכוש המדינה הכירה בזהות מר סימון הירש לגבות שכר-דירה מדיירים בבנינים ממ-שלתיים? במקרה שכן — למה הכירה בזכות זו? למי עוברים הכספים של שכר-הדירה הנגבה על-ידי האדון סימון הירש?

ג. האם שר-האוצר ושר-המשפטים מוכנים לע-רוך חקירה מיידית בקשר עם כל הפרשה הזאת, על מנת להבטיח כי ההכנסות מכל הבנינים הממשלתיים בחוואסה — גם אלה שנגבו כבר על-ידי אנשים בלי תימוסמכים — יגיעו לאוצר המדינה ולא אל ידים פרטיות?

ד. האם שר-המשפטים ושר-האוצר מוכנים לערוך חקירה, כדי לבדוק אם לא נעשו כאן עבירות פליליות?

י"א בתמוז תש"י — 26 ביוני 1950.

תשובת שר-המשפטים פ. רוזן:

הטלתי על היועץ המשפטי לממשלת ישראל לע-רוך חקירה בדבר הטענות בשאלתה.
כ"ה בתמוז תש"י — 10 ביולי 1950.

ז. הצעות לסדר-היום

(מסירת עבודות ציבוריות בהכרזה פומבית; מנות הקמח לתושבי הכפרים הערביים)

בינתיים השקיעה הממשלה מכספי תקציב הפיתוח של אשתדק שבעה מיליון ל"י בחברת "עמידר", לבי-צוע מפעל השיכון לעולים. השנה יוצאו מתקציב הפי-תוח עוד 18 מיליון ל"י להקמת שיכונים עולים על-ידי הממשלה, וייבנו ארבעים-וחמישה אלף יחידות דור; מתוך מספר זה נחתמו כבר חוזים להקמת שלושים אלף יחידות, וכל זה לפי ה"סידורים" שעליהם רמו לי שר-האוצר בזמנו.

בסיכום: הממשלה מוציאה עשרים-וחמישה מ"ליון ל"י לבניה ציבורית, — עשרים-וחמישה מיליון ל"י, ללא הכרזות פומביות בקרב הקבלנים. עשרים-וחמישה מיליון ל"י מוצאים בדרך בלתי-ציבורית שאין דוגמתה בעולם. בדרך זו מונעת הממשלה מראש חס-כון, כי באין התחרות אין הוזלת מחירים. הממשלה אך מרבה את הבונוז ומורידה את הטיב. לגבי הטיב יש הרבה מ"ל להגיד. די יהיה אם ניגש להדריוסף ונראה שם את הבתים שנבנו. יש לי נסיון בענינים אלה. נבנו בתים שבהם פלס-המים אינו פלס-מים, הדלת אינה דלת, הטיח אינו טיח והבניה אינה בניה; לא באחד הבנינים האלה נסדקו הקירות.

מוציאים עשרים-וחמישה מיליון ל"י בדרך שאי-נה מאפשרת כל ביקורת ציבורית, בדרך בלתי-מוס-רית, הפותחת לדעתי פתח לקורופציה. עבודות בסך עשרים-וחמישה מיליון ל"י נמסרו בדרך של הפליה לגבי עשרות רבות של קבלנים, בדרך של פרוטקציה פוליטית, והמספרים ידברו ויעידו. רוב הבתים, בניי-תם נמסרה ל"סולל בונה" ולחברות המסונפות לו.

היו"ר י. שפרינצק:

הנני מתכבד להדש את הישיבה. נתחיל בשימעת שאלתה ותשובה עליה.

הקירה בדבר גביית שכר-דירה מבני-ינים ממשלתיים על-ידי איש פרטי

חבר-הכנסת חנן רובין שואל את שר-האוצר ואת שר-המשפטים:

בשכונה תואסה ליד חיפה ישנם בנינים ממשל-תיים, שהוקמו בזמנו לרגל חיסול שכונת פחים ער-בית בחיפה על-ידי ממשלת המנדאט על חשבונה ועל אדמה ממשלתית. הסוכנות היהודית שיכנה בבתים אלה, בדומה לפעולה במקומות אחרים, עולים חדשים. כפי שנודע לי גובה איש פרטי בשם הירש סימון שכר-דירה מדיירים בבתים אלה ומשתמש בטפסי קב-לות של "ההסתדרות הכללית של העובדים העבר-רים בא", מועצת פועלי חיפה, סניף תואסה.

בקשר עם עובדות אלו הנני מתכבד לשאול:
א. האם לשר-האוצר ידוע, כי איש פרטי גובה שכר-דירה מדיירים בבנינים ממשלתיים?

היו"ר י. שפרינצק:

רשות-הדיבור לחבר-הכנסת גנדי להצעה לסדר-היום.

חיים גנדי (תנועת החרות):

כנסת נכבדה. לפני שבעה חדשים, כשהתקיים בוועדת-הכספים הדיון על חלוקת כספי תקציב הפי-תוח, בזמן הדיון על השקעות הממשלה בחברת "עמי-דר", הצגתי דרישה שכספים אלה, המוצאים לעבר-ות לשם שיכון עולים, בהיותן עבודות ציבוריות, יבוצעו כנהוג בכל מדינה, ואפילו בכל עיריה ומועצה. בדרך ציבורית מקובלת, כלומר, על-ידי הכרזה פומ-בית. שר-האוצר ענה לי על כך, שקיימים סידורים מסוימים בביצוע העבודות על-ידי קבלנים. תבעתי לבטל את ה"סידורים" הקיימים, שנראו לי מוזרים, ולנהוג כמקובל — מסירת העבודה בהכרזה פומבית.

לשם ברור הענין נבחרה אז ועדת-משנה בת ארבעה אנשים, ואני בתוכם. במשך הזמן תבעתי את כינוסה של הוועדה שהיתה צריכה לדון בשאלה יחד עם שר-העבודה ושר-האוצר, אך על אף תביעותי המרובות לא כונסה ועדת-משנה זו אפילו פעם אחת.

לפני חודש ימים קיבלתי דיווח-שבון על מסירת עבודות ממשלתיות בסך 2.3 מיליון ל"י, בסלילת כבישים גרידא, בדרך של הכרזה פומבית. אבל המ-דובר בדיווח-שבון הוא רק בסכום של 2.3 מיליון ל"י לכבישים בעיקר ומספר עבודות קטנות שבוצעו על-ידי משרד-התחבורה.

הכרה להכניס הכרזה בעתון כדי שיופיעו עשרות קבלנים שאין להם כל אפשרות לבצע את העבודות. אך יש מספר קבלנים בעלי יכולת ביצוע, שהם מוזמנים לבצע עבודות גדולות בכל מחזו ומחזו. לעבודות באמת-מידה קטן יותר, מומינים קבלנים קטנים יותר, אבל בעלי יכולת ביצוע — נדמה לי שמומנים 5 או 7 קבלנים לכל עבודה — על-כל פנים לא פחות מ-5 קבלנים. אם כן, אי אפשר לומר, שעבודה שנמסרה בצורה כזאת, נמסרה שלא עלידי הכרזה.

יכול להיות ויכוח עם חבר-הכנסת לנדוי, אם זו צריכה להיות הכרזה לפי הבנתו שלו או לפי הבנתי אני. בכל אופן, זה יכול להיות נושא לוויכוח. יש בזה מידה של אמת ואפשר להתווכח על כך. אך צורת הצגת הדבר, כפי שנעשתה עלידי חבר-הכנסת לנדוי, משמשה תפקיד ידוע, אך כשום אופן אין בזה קשר למציאות, ואינני רואה על מה יש להתווכח.

עקיבא גלובמן (יו"ר ועדת-העבודה):

אני רוצה להציע מעל במה זו לחבר-הכנסת לנדוי, להסיר את הצעתו מעל הפרק, וכי ימתין למס' קנות ועדת-העבודה, שגם חבר סיעתו, איש "חרות", משתתף בה. בוועדת-העבודה עורר אחד החברים, חבר-הכנסת גיל, את שאלת ההפלות במסירת עבד דות. בעידודה של שרת-העבודה, שהשתתפה בישיבה זו, הקמנו ועדת-משנה כדי לחקור את השאלה הזאת. חבר-הכנסת כהן-מגורי, חברו של חבר-הכנסת לנדוי, משתתף באותה ועדה, ואם יש לו חומר, כפי שהערך הכנסת לנדוי מנפנף בנייר שבידו, ושאינו לא קראתי אותו ואיש לא קרא אותו, הרי הוא, או חבר-הכנסת המעוניין לדבריו לבדוק את הדברים ולהוכיח את האמת, חייב לעשות דבר אחד: להופיע בפני ועדת המשנה הזאת ולמסור לה את החומר, בתנאי שהחומר לא יכלול, לפי סיפורו הידוע של שרת-העבודה, מס' פרים מריגה, אלא מישראל.

קיימנו בוועדת-העבודה, במספר חדשים, עשר או שתים-עשרה ישיבות ובהן דנו על כל הפעולות של משרד-העבודה. שמענו דין-וחשבון מטעם משרד-העבודה על סלילת כבישים ובאיזה מקומות סוללים אותם; כיצד העבודות מוצאות לפועל; על השיכונים, טיפוס השיכונים, וכיצד מוציאים לפועל את העבר דות ובאיזה מקומות. ועלי לשאול: אם מתכוונים לביי רור ענינים, היה יכול חבר-הכנסת, איש תנועת החרות, המשתתף בוועדת-העבודה, להעמיד לביור ענין הכרזה פומבית או לא הכרזה פומבית. אך הוא לא עשה זאת. אינני רוצה לערער את מעמדו בתנועת החרות; אין לי כל ענין בכך; אולם עובדה היא שהוא לא עורר את השאלה הזאת. אינני יודע מדוע חילת, מר לנדוי, שבעה חדשים. דבר זה אינו ברור לי, ואני מציע איפוא לחבר-הכנסת לנדוי, שאם הוא רוצה ביי רור — ימתין לביור בוועדת-העבודה, וחברו ידרוש מאתנו מסקנות. אם המסקנות לא יבואו, יוכל להעמיד את שאלתו לסדר-היום. אני מעמיד אותך, חבר-הכנסת לנדוי, במבחן: במה אתה רוצה: בכיור הענין או בנאומים? ואתה חייב בתשובה ברורה לכנסת ולי.

היו"ר י. שפרינצק:

יש הצעה נגדית להסיר את הענין מסדר-היום.

בתוך עשרים-וששה אלף יחידות דיור, נמסרו ל"סולל בונה" ולחברות המסונפות לו כשבעה-עשר אלף יחידות.

איננו הראשונים בסוג המשטרים שבהם נמסרות עבודות ציבוריות מממשלות ללא הכרזה פומבית — יש אביסופוס למשטרים כאלה; אבל אני מתפלל שמשטרים אלה לא ישמשו דוגמה לנו, באשר הם מביי אים לדמוראליזציה מוחלטת.

אני מציע לפתוח בדיון בשאלה זו אשר חשיבות ציבורית ממדרגה ראשונה נודעת לה לשמירת היושר והצדק במדינתנו.

שרת-העבודה והביטוח-העממי גולדה מאירסון:

כנסת נכבדה, אולי כבר הגיע הזמן שעלינו לחדול מלהתפעל מדיבורים מצד ידוע של הבית הזה, כשדיבורים אלה מלאים הגומות, ועומדים בניגוד גמור לאמת.

אני יודעת שנבחרה ועדת-משנה של ועדת-הכספים; יושב-ראש ועדת-הכספים, חבר-הכנסת פנקס, מסר לי את הדרישה שאפגש עם ועדת-המשנה, כדי לדון אתה על דרך מסירת עבודות. עניתי, שאני מוכנה לבוא לישיבה בכל עת ובכל שעה, אך לא הוזמנתי לשום ישיבה. אין זה מתפקידו לכנס את הוועדה.

עם השאלתה הזאת יפנה חבר-הכנסת לנדוי למקום אחר. לפני שבועות אחדים, אולי לפני חדשים — נדמה לי שזה היה עוד לפני עזבי את הארץ — קיבלתי מכתב מיושב-ראש ועדת-הכספים, מר פנקס, בו ביקש למסור לו פרטים, איך נמסרו עבודות ציבוריות ועבודות בניה. המצאתי לו רשימה מפורטת מהתחלת עבודתי במשרד העבודה, גם בעבודות ציבוריות וגם בעבודות בניה. בכל מה שאמר פה חבר-הכנסת לנדוי אין שמץ של מציאות.

חיים לנדוי (תנועת החרות):

גברתי, בידי מונח הדוקומנט — מכתב רשמי של המדינה.

שרת-העבודה והביטוח-העממי גולדה מאירסון:

העבודות הן כדלקמן: בראשית עבודתי במשרד היתה תקופה קצרה של חוסר עבודה ולא היו תכניות מעובדות לעבודות ציבוריות באמת-מידה מספיקה. מסרנו אז מספר עבודות בלי הכרזה, לא לקבלן אחד בלבד. אך כעבור זמן קצר הנהיגו הכרזות לכל עבודה שנמסרה עלידי משרד-העבודה, — גם בעבודות ציבוריות וגם בשיכון. אשר למספר הזה של 25 — 26 מילי יון לירות, אינני יודעת מדוע חבר-הכנסת לנדוי הוא צנוע כל-כך. בדיוק באותה מידה של שמירה על המצוי אור, יכול היה לנקוב מספר של 56 מיליון לירות, מפני שכל עבודות השיכון שנמסרו עלידי משרד-העבודה, נמסרו עלידי הכרזה. קבלנים רבים עסקים בעבודות שיכון ובסלילת כבישים שנמסרו עלידי משרד-העבודה.

חיים לנדוי (תנועת החרות):

עלידי הכרזה פומבית, גברתי?

שרת-העבודה והביטוח-העממי גולדה מאירסון:

עכשיו מדבר חבר-הכנסת לנדוי על ענין אחר. עכשיו עבר מחזית של הכרזות בכלל, להכרזות פומביות. אין

התוצאה של הסידור שננטע עליי משרד-האספקה היתה, שבעלי היכולת בכפר, שאגרו כמויות ניכרות של חיטה, העלו את מחירה בידעם שרוב החושבים יודקו לתבואתם. שלילת מנות מספיקות מתושבי הכפרים לא רק שהיא מעודדת את השוק השחור, אלא, ובעיקר, ממיטה רעב ומחסור על העניים חסרי-היכולת, מאחר שאין ביכולתם לקנות חיטה במחירי השוק השחור.

די לתושבי הכפר הערבים באבטלה ובעוני. אל נא נפחית ממנות הקמח שהוקצבו להם, הבה נרחיק מהם את השוק השחור, את הרעב והמחסור.

אי לזאת, הריני מציע לכנסת לקיים דיון בנושא זה, שהוא חיוני לגבי התושבים בכפרים הערביים המה' ויום את הרוב המכריע של הישוב הערבי בישראל, ולהח' ליט על ביטול הוראות משרד-האספקה והקיצוב בדבר הפחתת הקצבות הקמח לכפרים הערבים.

שר-האספקה והקיצוב ד. יוסף :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, לצערי איני יכול לקבל כעובדות את הדברים שנאמרו על ידי חברי-הכנסת תופיק טובי. איני יודע משום מה העמיד לסדר-היום את ענין אספקת הקמח בכפרים הערביים, בשעה שהעני' ניגם הם שונים לגמרי מזה שסיפר לנו חברי-הכנסת תופיק טובי. קודם כל אני רוצה להודיע, שלא ידוע לי אף כפר אחד שבו נותנים רק 3—2 ק"ג קמח לנפש.

תופיק טובי (מק"י) :

אבל זוהי עובדה.

שר-האספקה והקיצוב ד. יוסף :

אני מצטער מאד להודיע לך, שלפי ידיעותי אין זו עובדה. איני מדבר על התושבים הערביים העירוניים, שמצבם בדיוק כמו של היהודים, ובנצרת מצבם במקרה טוב יותר ; לתושבי נצרת היו מחלקים את אותה כמות הקמח האחיד שמחלקים לתושבים היהודים, ועוד קילו קמח לבן לנפש, כמו אצל יהודים. אך רוב התושבים היהודים אינם משתמשים בקילו שלם של קמח לבן, והתושבים הערביים משתמשים, והם ביקשו מאתנו להחליף את הקמח הלבן בקמח אהוד — שהם אוהבים יותר — ועשינו זאת. כל התושבים הערביים בנצרת מקבלים 8 קילוגרם קמח אחיד לנפש בשעה שהתושבים הערביים מקבלים 7 קילוגרם לנפש. עם זכית לקילו נוסף קמח לבן, שאינם מנצלים אותו.

ואשר לכפרים במשולש, הואיל ושם יש סידור יעיל של אוסף היבול, מקבלים כל התושבים הכפריים 8 קילו קמח לנפש. במקומות אחרים, שבהם אנו כעת בתהליך של קבלת הדינים וחשבונו על היבול — ידוע לנו, שאין מוסרים דינים וחשבונו נכונים — לכמה מהכפרים, שחשבנו שהעניינים שם נחות או יותר בסדר, הקצבנו 7 קילו קמח לנפש, ולכפרים אחרים 4 קילו קמח לנפש, ואמרנו להם שבינתיים יקחו מהמלאי שבי' דיהם, ולאחר שנעשה את החשבון, נגה בדיוק כפי שאנו נוהגים אצל האחרים. ואם חברי-הכנסת תופיק טובי יודיע לי על איזה כפר, שבו אין מקבלים חיטה, אני יכול להבטיח לו שהם יקבלו את כל הכמות המגיעה להם, כמו כל תושבי הארץ. לי לא ידוע על כפרים כאלה. אך אם ישנה איוו עובדה, בבקשה להודיע, ומיד יביא הדבר על תיקונו. בכל אופן, אין כל חילוקי דעות בינינו על מה שצריך להיות ; אין כל הוראות המכוונות

חיים לנדוי (תנועת החרות) :

אני מוכן להסיר את הצעתי מסדר-היום, אם יושב-ראש ועדת-העבודה, מר גלובמן, מסכים לכך שמסקנות הוועדה הזאת יפורסמו.

עקיבא גלובמן (יו"ר ועדת-העבודה) :

כמובן.

היו"ר י. שפרינצק :

אני קובע שההצעה לא הובאה להצבעה. הואיל ובעל ההצעה קיבל לתשומת רבו את הודעת יושב-ראש ועדת-העבודה.

נשמע הצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת תופיק טובי.

תופיק טובי (מק"י) :

כנסת נכבדה, לפני כחודש ימים פרסם משרד-האספקה והקיצוב הוראות בדבר הפחתת מנות הקמח המוקצבות מדי חודש בחודשו לתושבי הכפרים הערביים, משמנה קילוגרמים לארבעה, לשלושה, ולפעמים אף לשנים.

משרד-האספקה והקיצוב טוען שהכפרים הערביים אינם זקוקים לכל מנות הקמח בעונה זו, מאחר שעונת החיטה ממששת ובאה, ועל הכפריים לסמוך יותר על תוצרתם המקומית.

הכפריים הערבים השתוממו מאד בקבלם את המ' נית המצמצמות. החלטה זו של משרד-האספקה והקיצוב עוררה התמרמרות עצומה בקרב כל תושבי הכפרים הערביים, מכיון שההקצבות החדשות אין בהן כדי סי' פוק הצרכים המינימאליים ביותר.

הטענה של משרד-האספקה והקיצוב האומרת שתושבי הכפרים הערביים אינם זקוקים לכל מנות הקמח בעונת-הקיץ, טענה זו מופרכת מיסודה, והיא עומדת בסתירה למציאות הקיימת בכפרים הערביים.

לא כל תושבי הכפרים הערביים הם בעלי-קרקע' עות — יצרנים. קיים בתוכם מספר גדול של פלחים עניים שאין להם קרקע בכלל, והם עובדים כשכירים בחקלאות או במקומות-עבודה אחרים, או שהם בכלל מובטלים. יש פלחים זעירים בעלי חלקות-אדמה קטנות. המעובדות עתה לזריעת ירקות ולזריעה קיצית. יש כפרים שלמים שאינם זורעים תבואה, אלא מתפרנסים על מטעי הית.

כן ידוע שהייצור החקלאי הולך ומשתנה זה שני תיים בהשפעת הביקוש הכללי בארץ, ובה בשעה שייצור התבואה הצטמצם, הורחב ייצור הטבק, ירקות, השמשום וזרעים אחרים.

אם נביא בחשבון ששטחים נרחבים של אדמות' מישור, השייכות לכפרים הערביים, אין בעליהם יכולים לנצל אותם ולעצדם, הרי מובן באיו מידה מופרכת טע' תו של משרד-האספקה והקיצוב האומרת שתושבי הכפרים הערביים אינם זקוקים להקצבות בשלמותן.

אלה שיש ביכולתם לסמוך על יכולי-התבואה מאד' מותיהם הם, בעלי האחוזות הגדולות, בעלי האמצעים בכמר, הם המיעוט. ייתכן שסידורי משרד-האספקה הול' מים את אלה, אולם רוב התושבים של הכפרים הערביים, וזה עוול שאין לשאתו.

ישיבה ק"ח, כ"ז אב תש"י (10 איגוסט 1950)

— הצעות לסדר־היום (יוסף, טובי, שפרינצק): חוק לימוד־חובה (תיקון) (מס' 2), תש"י—1950
שפרינצק, פרסיץ —

בנוגע לסדר־היום, אני רוצה להגיד שעל דעת הירושביראש ועל דעת ועדת־הכנסת, איננו מחייבים לדבר הרבה, כי אם בצמצום. כולנו מעוניינים שהמושב ייגמר עוד הילילה, בהקדם ככל האפשר. כל הסעיפים שצריכים לבוא לקריאה שניה וכל הסעיפים הדחופים יובאו לדיון. כפי שקבעה ועדת־הכנסת, אם יש למי שהוא מחברי־הכנסת הסתייגויות, יגן על כל הסתייגויותיו באורח סעיף בבת אחת, במשך חמש דקות, ולכל היותר במשך שבע דקות. יושב־ראש הוועדה לא יענה על כל סעיף וסעיף, כי אם יענה על כל ההסתייגויות. באופן כזה נצליח לצאת ידי חובה המוטלת עלינו, להעביר את ההצעות והתיקונים לחוקים.

לשנות את הכלל הזה, שלפיו מגיעה לכל תושב ערבי אותה כמות כמו לכל תושב יהודי, ואיני רואה על מה יש להתווכח.

תופיק טובי (מק"י):

אדוני היושב־ראש, אני מסכים להסיר את ההצעה, על סמך הודעת שר־האספקה והקיצוב שאין הוראות להסיר את המנות, ושכל המנות אשר ניתנו קודם, יסופקו.

שר־האספקה והקיצוב ד. יוסף:

בדיוק כמו ליהודים.

היו"ר י. שפרינצק:

אני שמח שהיום הופעלה שיטה רצויה בהכאת הצעות לסדר־היום והסרתן לאחר הודעת השר.

ח. חוק לימוד־חובה (תיקון) (מס' 2), תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

שהוצאו על פיו תוך עשרה ימים מהמועד שנקבע בהוראה ככתוב.

בהצעה המקורית הציעה ועדת־החינוך והתרבות תיקון קל גם בסעיף 2 המכונה "הוראת שעה". כתאריך האחרון לרישום הילדים נקבע יום ט"ו באב, ועתה מציעה הוועדה לשנות את התאריך לעשרה באלול.

התיקון וההסתייגויות מונחות על שולחנות חברי הכנסת. אבקש לשמוע את ההסתייגויות, וכיון שאף אני בין המסתייגים, יגן על דעת רוב הוועדה חברי־הכנסת גורי.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מוכן לתת עכשיו את רשות־הדיבור לחברת הכנסת פרסיץ בתור מסתייגת, ואבקש לכלול את כל ההסתייגויות בבת אחת.

שושנה פרסיץ (הציונים הכלליים):

כבוד היושב־ראש, חברי־הכנסת, בהודמנויות קודמות הוזכרה את הדיבור על חוק זה המופיע בפנינו. ערכו ערך דמאוגי בלבד, ערך דמונסטראטיבי בהחלט. לפי עניות דעתי איננו מתאים למציאותנו, ועל אחת כמה וכמה להזמרת המצב שאנחנו נתונים בו במערכת החינוך. אני חפצה לומר שבמקרים מסוימים, כאשר מיישמו רוצה לזכות באיזה קאפיטאל פוליטי, מן הראוי בטל זאת להיזהר מלהביא לכנסת האשמות כבדות על הרשויות המקומיות בארץ. והנה מובאת לפנינו האשמה המניחה שבארץ זו ייתכן שתמצא רשות מקומית שלא יהיה בדעתה להוציא לפועל את הרישום הכרוך בחוק לימוד חובה. יכולות להיות וישנן רשויות מקומיות רבות מאד, שאין ביכולתן משום טעמים אובייקטיביים להתחיל ברישום ולבצע את החוק הזה: חוסר בנינים, חוסר ציוד, חוסר תקציב וחוסר מורל. והאם במקרה זה זקוק שר־החינוך שלנו להרחבת סמכויותיו, כדי לתת לרשויות הללו את האפשרות לקיים ולבצע את הרישום ואת חוק לימוד החובה גם יחד? האם אינו זקוק למי שהו אחר לגמרי, שהכנסת ואף הממשלה אינן יכולות

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף ב' של סדר־היום, תיקון לחוק לימוד חובה. רשות־הדיבור בשם ועדת החינוך ליושבת־ראש הוועדה, חברת־הכנסת פרסיץ.

שושנה פרסיץ (יו"ר הוועדה לחינוך ותרבות):

אדוני היושב־ראש, כנסת נכבדה. כזכור העבירה הכנסת לפני ימים מספר שני תיקונים לחוק לימוד חובה לוועדת־החינוך והתרבות. תיקון אחד, מס' 2, הוא תיקון שהכניסה לכנסת ועדת־החינוך והתרבות. התיקון השני, מס' 3, לחוק לימוד חובה, הוא תיקון של חברי הכנסת פנקס. תיקון ועדת־החינוך והתרבות כולל כסעיף שני גם את התיקון שהובא עליידי הממשלה לפני זמנא וסומן אף הוא בסומן מס' 2.

אמנם התיקון הזה הוא רק בבחינת הוראת שעה, הארכת מועד הרישום. ועדת־החינוך והתרבות כללה את הסעיף הזה כסעיף שני בתיקונה המונח עכשיו לפניכם. ההבדל בין שני התיקונים שהועברו עליידי הכנסת לוועדת־החינוך והתרבות נעוץ בסעיף הראשון, המכונה "הרצת סמכויות השר". התיקון של ועדת־החינוך והתרבות מרחיב את סמכויות השר במקרה שרשות מקומית אינה בודעת או ביכולתה להוציא לפועל את הרישום ומקנה לשר את הזכות לצוות בצו שהרישום כאותו מקום ייערך עליידי מי שהשר יצווה.

תיקונו של חברי־הכנסת פנקס מדבר על רשויות מקומיות שאין ביכולתן להוציא לפועל את הרישום ככתוב בחוק, ובמקרה זה מרחיב את סמכויות השר לדיחות את מועד הרישום לזמן שייראה לו.

ועדת־החינוך והתרבות עברה על שני התיקונים האלה ואישרה את תיקונה היא בשינוי קל בסעיף הראשון. השינוי הקל הזה מאריך בעצם את מועד הרישום שנקבע בחוק לעשרה ימים נוספים ומקנה לשר את הרשות להשתמש בזכותו לפרסם את הצו שדובר עליו לעיל רק כעבור עשרה ימים. לכן מתחיל סעיף ראשון בתיקון מס' 2 לחוק חינוך חובה: "להורות לרשות מקומית מקומית לערוך רישום לפי חוק זה והתקנות

סכום ההוצאות האמורות תשמש ראייה חותכת לכך. אני מניחה שתוצרו באמת ללכת לפי השכל הישר, ולא להזיק איש לרעהו.

אין כל צורך בסעיף הזה, אם הסעיף הראשון יתקבל לפי ניסוחו של מר פנקס.

ומלה אחת על התאריך בהוראת שעה. עמדתו על כך שלא צריך להאריך את הזמן עד שמונה ימים לפני פתיחת בתי הספר, הארכת מועד זה איננו נחוץ. ברשר יות המקומיות ירשמו את הילדים גם במשך השנה; אבל מתן אפשרות להורים לאחר ברישום לילדיהם עד למועד של שבוע לפני פתיחת בתי הספר -- זהו דבר מסוכן העלול לפגוע בפתיחת בתי-הספר, ועל כן הייתי מבקשת להסתפק בקביעת המועד עד ראש-חודש אלול.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות) :

כנסת נכבדה. על התיקונים הכלולים בתיקון לחוק לימוד חובה יש לומר את ה"יהי רצון" הידוע : יהי רצון שיימצא תיקון לכל הפגמות שפגמתי. הפגמות והליקויים שהם אורגאניים בתוך חוק חינוך חובה, מביאים פעם בפעם לדרישה לתיקונים בחוק עצמו, ותיקונים לחוק חינוך חובה. לפי הניסוח של התיקון מובא כאן לחברי הכנסת לעיון, ניתנת לשר סמכות רחבה לגבי המועצות והרשויות המקומיות, שלא יערכו את הרישום כפי שנצ" טוו. ואילו אני באה לשנות את הנוסח הזה, ולהעמידו על צורתו הבהא : "היה לשר יסוד להניח שאין ביכולתה של רשות חינוך מקומית מסוימת לערוך רישום לפי חוק זה, והתקנות שהותקנו על-פיו, מטעמים של חוסר בנינים או חוסר תקציב מתאים, ייערך הרישום על-ידי משרד-החינוך במועד שייקבע על-ידי השר ועל אחר-יתו". התיקון המוצע מכון לכוא לעזרתם של הישובים החלשים, ההדשים, אשר טרם בגרו וטרם התארגנו ולא יכלו עדיין לגבות מסים ולהכין את כל הציוד הטכני הדרוש.

ישנם מקומות כאלה בארץ, הן נקודות והיקות, והן נקודות חדשות. רק לפני ימים מספר שמרנו על כך מפי מנהל אגף החינוך. ישנן נקודות כאלה שצווים ופקודות לא יעזרו להן לבצע את החוק, אם לא יבואו ממש לעזרתן. ייתכן שהתיקון שאני מבקשת משנה כליל את רוח הניסוח והנוסח שהוגש לנו בזה, אבל אני עושה זאת בדיעה ברורה וברצון ברור. התיקון שאני מציעה הוא חיובי, ואילו התיקון שהובא כנוסח הוועדה נראה כשלילי לפחות, ומצמצם בו הדים מאותם הימים שזכרנו עירו את הבית, בוויכוח על הרישום במקומות שונים בארץ. וכדי למנוע את המשכת ההד למסעי הענישים, שלא יוסף לצמצם לאורך ימים באונינו, מציעה אני, שבמקרה שהשר נוכח לדעת שרשות מקומית אין באפשרותה -- משום שאין לה בנינים, אין לה מורים, אין לה ריהוט, אין לה הציוד הדרוש, או התקציב הדרוש -- לבצע את אשר היא צריכה לבצע, יבוא משרד-החינוך לעזרתה. הוא יבצע זאת על אחריותו. אם יאמר שיש אפשרות לרשום שמונת-אלפים ילדים בגיל הגן במקום פלוני או אלמוני, אף-על-פי שהרשות המקומית במקום טוענת שאין בכוחה -- יוכיח השר, על אחריותו, הוא, שהדבר ניתן להיעשות, ימצא מקור לתקציב ואפשרות לבניית הבנינים הללו וציודם בצורה המתאימה.

כן מציעה אני להשמיט את הסעיפים הבאים, סעיף קטן ג' ד', והאיל והם מיותרים לחלוטין. בסעיף קטן ד' נאמר : "רישום שנערך שלא על-ידי רשות

לתת לו, כדי לאפשר לו ביצוע חוק לימוד חובה ולבוא לעזרה לאותן הרשויות המקומיות שאין ביכולתן לעשות דבר זה ? למה נבוא עתה בשעה חמורה כזאת להכביד איש על רעהו, לגזול מזמנו ולהביא, רק משום נימוקים שדיברתי עליהם מראש, סיף העלול להבשיל את השר והממשלה ? וצריך להתפלא שהשר והממשלה מוכנים היו לקבל נימוק זה.

שערו בנפשכם דבר אחד. עברו עשרה ימים ויש נה אצלנו העיריה הידועה, שעליה אין מדברים בשם המפורש, הממרה את פי הממשלה ואינה מבצעת את הרישום לפי חוק חינוך חובה. עברו עשרה ימים. למחר יבוא השר ויתבע להוציא צו לרשום את הילדים, והילדים יירשמו, כי לא קשה למצוא מי שירשום את הילדים, אבל אחרי הרישום צריך לקבל ילדים לגן-הילדים, והיי' תי חספה לדעת, היכן יקבל שליח השר את הילדים באותה העיריה הממרה, שאין "בדעתה" להוציא לפועל את חוק לימוד החובה. כלום אינכם מבינים לאן אתם מביאים ? אילו הייתי חברת הקואליציה, הייתי צריכה להתנגד לזה, אילו הייתי רק חברת האופוזיציה, לא הייתי צריכה להתנגד לזה, אבל עיני החינוך ועיני הרשויות המקומיות נוגעים לי עד מאד, ולא הייתי חספה בחילול כבוד המדינה, בחילול כבוד הממשלה שאני יכולה להתנגד לה, אבל היא ממשלת מדינת-ישראל, ואני לא חספה שתיראה מגותכת על-ידי קבלת דברים כאלה.

לכן אני מציעה למחוק את הסעיף המוצע על-ידי ועדת-החינוך ולקבל את ניסוחו של חברי-הכנסת פנקס, האומר :

"היה לשר יסוד להניח שרשות-חינוך מקומית מסוימת אין ביכולתה לבצע חוק לימוד חובה כולו או חלקו מטעמים טכניים של חוסר בנינים או חוסר ציוד מתאימים או מחוסר תקציב מספיק, רשאי הוא לצוות, בצו שיפורסם ברשומות, שאותה רשות-חינוך מקומית חדחה את ביצוע חוק לימוד חובה לגבי גיל-ילדים מסויים למועד אשר ייקבע על-ידי השר, תוך התייעצות עם שר-הפנים".

האם ההצעה הזאת, כפי שנוסחה, אינה מתאימה יותר לחומרת השעה ולענין החינוך, וכלום אני צריכה להרחיב את הדיבור ולבקש את הבית לקבל ניסוח זה, שיתן אפשרות למנוע דאגה ולהתגבר על הקשיים ולהור ציא בפועל בשלמותו את חוק החינוך במסגרת שהיא יקרה לכולנו, ובשבלים מתאימים ליכולתנו ?

איענה עכשיו להוראת היושב-ראש, ואדבר גם גם על התיקונים האחרים, אם כי אין לי הרבה להוסיף.

אני מציעה גם הצעה מסוימת בקשר עם סעיף קטן ב' שבהצעה, שגם אותו צריכה הייתי לקבל, אילו הייתי מדברת פה כחברת האופוזיציה. אני מדברת פה כאדם שעניני החינוך יקרים לו, ואיננו מעוניין בשום סעיפים הבאים היום לעשות את ההפך מאיחוד כל הכוחות לשם ביצוע חוק חינוך חובה. אני מציעה לדחות את כל הבלטריסטיקה שניתנה מטעמים מסוימים, ובמקומה לק' בל -- אם תתקשו על כך -- את החוק כלשונה של ועדת-החינוך והתרבות, לשנות את סעיף קטן ד' ולכ' טוב במקומו : "רישום שנערך שלא על-ידי רשות-חינוך מקומית, בתוקף צו שניתן לפי סעיף זה -- תשא רשות-החינוך המקומית בהוצאותיה, שייגבו ממנה בדרך שהשר יקבע ; ותעודה חתומה בידי השר הקובעת את

ישיבה קע"ה, כ"ז אב תש"י (10 אוגוסט 1950)

— חוק ל-מדיחובה (תיקון) (מס' 2), תש"י—1950 (רזיאל-נאור, גורי) —

את החוק, משום שבענין זה יש חילוקי-דעות וחילוקי-הערכות. יש מי שסבור שאי-אפשר לבצע את החוק בכל מקום, ויש מי שסבור שדרושים מאמצים כדי לבצע את החוק בכל מקום, גם בעזרתה או בהשתתפותה של הממשלה. מכל מקום, אם ישנה רשות מקומית נחשלת מבחינה כלכלית, שאינה יכולה לבצע את החוק — צריך לעזור לה לבצע את החוק, משום שדוקא במקום נחשל, זקוקים האזרחים יותר לביצוע החוק מאשר ברשויות מקומיות חזקות מבחינה כלכלית: במקומות אלה יכולים האזרחים לתת חינוך לילדיהם, אולי בדרך אחרת.

מטעמים אלה מציע הרוב בוועדה לדחות את התיקון.

עכשיו להסתייגותה של חברת-הכנסת רזיאל-נאור. פירושה של הסתייגות זו הוא, שלגבי רשות מקומית, גם אם היא סתם מסרבת או שהיא עורכת רישום לפי תקנות אחרות, שהיא עורכת לעצמה — אין השר יכול לפעול: משום מה? אין סנקציות, אין עונש. זהו פירושה הממשי של ההסתייגות. הרשות המקומית יכולה לסרב, היא יכולה לבצע גם רישום — כמו שקרה ברשות מקומית אחת אי-שם בארץ, והשר אינו יכול לעשות מאומה. לכן אנחנו מוכרחים לדיחות את ההסתייגות הזאת.

התיקון מס' (ד) אומר: „רישום שנערך שלא על-ידי רשות-החינוך מקומית, בתוקף צו לפי סעיף זה — ייעשה הרישום על אחריותו של השר.“ פירוש הדבר, שהרשות המקומית יכולה להפיר את החוק ללא כל עונש. „על אחריותו של השר“ — פירוש הדבר, שהוא צריך לרשום, שהוא צריך גם לסדר את החינוך באותו מקום, בלי שהרשות המקומית תשא בכל אחריות שהיא, בלי שתשא באחריות — בין אם היא יכולה לבצע את החוק, ובין אם היא אינה יכולה לבצע את החוק. ההסתייגות ערוכה בצורה כזאת, שהשר אינו יכול לפעול נגד רשות מקומית שלא תבצע את החוק.

כל ההסתייגויות האלה ערוכות ברוח אחת ובכיוון אחד — לחבל בחוק הזה. במקום לבקש מן הכנסת לבטל את החוק או לתקן את החוק, באות הסייגויות, המכוונות אך ורק למטרה אחת: לחבל בחוק ולתת אפשרות לכל רשות מקומית, מאיזה טעמים שהם, — ואני מדגיש מאיזה טעמים שהם, משום שהענין הזה משמש סוס רכיבה לכל מיני דברים אחרים, שאין להם שום שייכות לגוף הענין — לחבל בחוק ללא כל עונש. הכנסת אינה יכולה לקבל הצעות כאלה. שאם כן, פירוש הדבר, שהכנסת תהרוס ביד אחת מה שעשתה ביד שניה. הכנסת קיבלה חוק חינוך חובה, והיא אינה יכולה להפעיל אותו רק על חלק אחד הרוצה לבצע אותו, ולשחרר את החלק האחר שאינו רוצה לבצע אותו.

אשר לתיקון האחרון: במקום „א. אלו“ — „א. אלו“, ברצוני להביא לידיעת חברי-הכנסת, שהוועדה לעניני חינוך ותרבות דנה בענין זה בנוכחות מנהל אגף החינוך, שנשאל אם אפשר להאריך את הרישום עד „א. באלול“, והוא אמר שאפשר להאריך עד „א. באלול“, מבלי שהדבר הזה יגרום לקשיים אדמיניסטרטיביים, לכן אני חושב שהוועדה

חינוך מקומית, בתוקף צו שניתן לפי סעיף זה, ייעשה הרישום על אחריותו של השר.“ אם יתקבל התיקון שהצעת, הרי הסעיף הזה איננו אלא כפל לשון, והוא מיותר לחלוטין.

מה שנוגע להארכת המועד, הסכמתי להאריך אותו רק עד יום א' באלול, מפני שהלימוד צריך באופן נורמאלי להתחיל ב"ח באלול, ואם ההרשמה תימשך עד „א. באלול“, יישארו רק שמונה ימים, שאינם יותר משהימי עבודה, להכנת כל הדרוש; ואם במשך שבועות וירחיים לא הספיקו, אי-אפשר יהיה להספיק במשך שבוע להכין את הכל.

לא טוב הדבר מבחינה חינוכית ואורחית גם בשביל ההורים, הם צריכים לדעת למלא את החובות המוטלות עליהם ולא להתרשל.

על כן אני מציעה לבית לקבל את התיקונים שהצעת.

ישראל גורי (בשם הרוב בוועדה לחינוך ותרבות):

כנסת נכבדה. בעצם, המסתייגים, או יותר נכון המסתייגות, — היו מיטיבות לעשות אילו הציעו תיקון קטן אחד לחוק לימוד חובה, סעיף 16 בחוק לימוד חובה קובע: „תקפו של חוק זה הוא מיום פרסומו ברשומות; אולם בתקופה שבין אותו יום ובין יום י"ג בניסן תש"י (31 מארס 1950) יבוצעו הוראות חוק זה רק במידה שיקבע השר בצו שיפורסם ברשומות“.

הן היו יכולות להוסיף רק פסקה קטנה אחת: ובמדה שהרשויות המקומיות, רשות מקומית זו או אחרת, תרצה לבצע את החוק, באשר כל ההסתייגויות שלהן מביאות לדבר אחד: אם הרשות המקומית תרצה לבצע את החוק — נוח; לא תרצה — לא תבצע.

אסתר רזיאל-נאור (תנועת החרות):

זהו ההבדל המהותי בין החוק לבין הצעתנו.

ישראל גורי (בשם הרוב בוועדה לחינוך ותרבות):

קודם כל בנוגע להסתייגות של חברי-הכנסת פנקס, שחברת-הכנסת פרסיץ הגנה עליה, ואילו קיבלנו או תה לא ז"ה צורך בשאר התיקונים. ובכן, אין אנחנו הרוב בוועדה, שאני טוען בשמו, מסכימים להפקיד בידי שר אחד, ויהיה זה אפילו שר-החינוך ותרבות, את הסמכות לפסוק באיזה מקום יבוצע החוק ובאיזה מקום לא יבוצע החוק; לאמור, שברשות מקומית אחת יבוצע ובאחרת לא יבוצע. אפילו אם שר-החינוך ייוועץ עם שר-הפנים — גם זה אינו מספיק; גם אילו החליטה הממשלה כולו — לא היה זה מספיק. סמכות זו מסורה בידי הכנסת בלבד. הכנסת יכולה להחליט אם אפשר לבצע את החוק או שאי-אפשר לבצע. עד כמה שידוע, עוד לא קרה שהכנסת תחוקק חוק שיחול רק על חלק אחד של המדינה ולא על החלק האחר. סמכות זו מסורה בידי הכנסת, אם ישנם חברים הסבורים שאי-אפשר לבצע את החוק, או שאי-אפשר לבצעו בשלימותו, זוהי זכותם להביא הצעה לסדר-היום של הכנסת, שהכנסת תקבל החלטה, אולי לתקן את החוק ואולי למסור בידי הממשלה סמכות כזאת. אבל, אז יהיה צורך לדעת, אם באמת אי-אפשר לבצע

— חוק לימוד חובה (תיקון) (מס' 2) (גור, שפרינצק): חוק לתיקון פקודת מחלות בעלי-חיים (שפרינצק, קוק, בדר) —

היו"ר י. שפרינצק:

עכשיו נצביע על הסתייגותה של חברת-הכנסת רויאל-

נאור.

הצבעה

בעד התיקון של חברת-הכנסת א. רויאל-נאור

לסעיף 1 — 19

נגד — 28

התיקון של חברת-הכנסת א. רויאל-נאור לסעיף 1

לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצבעה על סעיף 1 בנוסח הוועדה.

הצבעה

בעד סעיף 1 בנוסח הוועדה — 33

נגד — 17

סעיף 1 בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

לא ברור לי ביותר אם צריך להצביע גם הלאה, הואיל וימן ההצבעות הקודמות נובע, שניתנו לשר הסמכויות המתאימות. אך לשם יתר בהירות אעמיד להצבעה גם את ההסתייגויות הנותרות.

הצבעה

התיקון של חברת-הכנסת ש. פרסיץ וא. רויאל-

נאור לסעיף 1 לא נתקבל.

התיקון של חברת-הכנסת ש. פרסיץ וא. רויאל-

נאור לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

עכשיו נצביע על החוק כולו.

הצבעה

חוק לימוד חובה (תיקון) (מס' 2), תש"י—1950

בנוסח הוועדה נתקבל.

זו מוסמכת ומתקבלת עלינו יותר מאשר הודעה פרטית של מסתייגת.

הערה אחרונה. חברת-הכנסת פרסיץ אמרה, שהרשות המקומית הרי תרשום כל השנה. נכון, שהיא יכולה לרשום כל השנה, אם ימצאו אזרחים שלא נמצאו במועד הרישום במקום, או שאיחרו את הרישום ונתבעו לדין והטילו עליהם עונש, ואחר-כך רשמו את ילדיהם, מובן שמשרד הרישום יעמוד לעזרתם. אבל אין להגיד שרשמות מקומית לא תרצה לרשום ותודיע לאזרחי המקום שהם יכולים לרשום כל השנה. מה טעם לרישום הזה כאשר הלימודים מתחילים ב-18 לספטמבר?

כמה מחברי ועדת-החינוך יש להם תסביך משו"נה. כשמציעים חוק, כולנו יודעים שהוא אינו מכוון אך ורק לרשות מקומית אחת. אלא הוא מכוון לעשרים או שלושים רשויות מקומיות. ומספר הרשויות המקומיות הוא מאות, ואם בין מאות הרשויות המקומיות, עשרים, שלושים או ארבעים רשויות לא ירצו לבצע את החוק, או יבטלו אותו—צריך שתהיה יכולת בידי הממשלה להתגונן מפני הפרת חוק זו, ואני אינני מתכוון לרשות מקומית מסוימת. הדבר הזה מזכיר את המעשה באותו מלך, שהיתה לו חולשה לטיפה מרה, ואסרו אדם אחד שאמר „שיכור“; שאל הלה: מה פשעי ומה הטא? אמרו לו: הרי אמרת „שיכור“, ובודאי התכוונת למלך. כן הוא הדבר ביחס לרשויות המקומיות. שלא ירצו לבצע את החוק.

אני מציע לחברי-הכנסת לדחות את כל ההסתייגויות.

הצבעה

בעד התיקון של חברת-הכנסת ד. צ.

פנקס וש. פרסיץ לסעיף 1 — 21

נגד — 29

התיקון של חברת-הכנסת ד. צ. פנקס וש. פרסיץ

לסעיף 1 לא נתקבל.

ט. חוק לתיקון פקודת מחלות בעלי-חיים, תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היו"ר י. שפרינצק:

תבוא הודעה על כך מטעם היושבי-ראש.

אנו עוברים לחוק לתיקון פקודת מחלות בעלי-חיים. רשות הדיבור ליור ועדת-הכלכלה מנחם בדר.

מנחם בדר (יור ועדת-הכלכלה):

כבוד היושבי-ראש, כנסת נכבדה. תיקון החוק המוצע נוגע לפקודת מחלות בעלי-חיים משנת 1945. לפי חוק זה מוטלת חובה על הבעלים שבעלי-החיה שלהם נגוע במחלה להודיע על הדבר לשלטונות המוסמכים. הפקודה מעניקה סמכות להורות על שחיטתו או השמתו של בעל-חיה נגוע, וכן חיטוי המקום, וגם הטלת חובה על הממשלה לשלם פיצויים לבעלים בעד בעלי-החיה השחוט או המושמד, בהתאם להוראה.

היו"ר י. שפרינצק:

נתקיים דיון בחוק הדן בשעות המנוחה והעבודה ובהוק הדן בעבודת מאפיות בלילה. הדיון החל, והורשם הראשון הוא שהשרה יחס חיובי כמעט מצד כל הנואמים. אבל נרשמו עוד כעשרים נואמים, ומתברר שישנם עוד נואמים ויהיה צורך לקבוע שעות נוספות לדיון. בשם לב למצב שאנו נתונים בו, ומתוך הפרספקטיבה שהדיון בענין זה ילך ויתרחב, מצאנו לנכון לא לצמצם את הדיון אלא להרחיבו במדה הדרושה — אבל אחרי פגרת הכנסת. מטעמים טכניים אנו עוברים לסעיף י"ח בסדר-היום: חוק לתיקון פקודת מחלות בעלי חיים, תש"י—1950.

הלל קוק (תנועת החרות):

אני שואל, אם נקיים לפני הפגרה את הדיון על הבהמות במתנות?

ישיבה קע"ח, כ"ז אב תש"י (10 אוגוסט 1950)

— חוק לתיקון פקודת מחלות בלעייחיים, תש"י—1950 (בדף: חוק הגנת הצומח (נזקי עזים), תש"י—1950 (שפרינצק, לביא, לנדוי) —

היו"ר י. שפרינצק:
נציב.

ה צ ב ע

החוק לתיקון פקודת מחלות בלעייחיים,
תש"י—1950, נתקבל.

כיון שהחוק הזה היה מוגבל רק לעופות, והתברר שמחלה עלולה להימצא גם בביצה הנמצאת במדגרה, בא התיקון לחוק, המכליל את סמכות הפקודה גם בנוגע לביצה הנמצאת במדגרה.

התיקון לחוק הזה נתקבל בוועדה ללא כל הסתייגות, והנציגים לקבלו גם כאן בלי כל ויכוח נוסף.

י. חוק רגנת הצומח (נזקי עזים), תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

מביא הידעה זו של משרד החקלאות לתשומת-לבה של הוועדה.

לחוק זה יש שלוש הסתייגויות: אחת לחבר הכנסת לביא, בסעיף 3, ושתיים לחברי-הכנסת לנדוי וארם בסעיף 6. בשם הוועדה יענה למסתייגים חבר הכנסת צבי יהודה.

שלמה לביא (מפא"י):

כנסת נכבדה, אני מסכים לחוק זה. אף אני חורש בדעתי מוזיקה לשדות. אף-על-פי-כן, אל נשכח את המים שאינם נקיים כל-כך, בשעה שאין לנו מים נקיים יותר. אינני צריך לחזור ולומר מה הוא חוסר בעלי החי בארץ. דיברנו על כך אתמול. העז מתרבה וגם נותנת חלב ובשר יותר מהכבשים.

אלה אשר הביאו את החוק נימקו אותו במשל מהנגב: כל הנגב נחרב באשמת העזים. אני חושב שיש בכך משום הגזמה גדולה. העזים היו לא רק בנגב אלא גם בהרי יהודה, בהרי שכם, הרי שומרון והרי הגליל, במקומות שיש גשם ומשקעים טובים. קרקעות ברוכים ופוריים מאד. אם נחרב הנגב, הרי זה לא מפני שהיו שם עזים. ייתכן מאד שמספר העזים שם היה קטן בהרבה מאשר במקומות אחרים, אלא הנגב נחרב מפני שלא היו בו משקעים מספיקים.

הצעתו היא קצרה. עם קבלת חוק זה אני מציע להוסיף את המלים האלה: על אף האמור בחוק, מותר רעיית עזים באדמה שאינה אדמת מטעים, אדמת יערות או אדמת מורע, כל זמן שלא הוחל באותה אדמה בפעולת הכשרה, נטיעה או ייעור.

עליכן אבקש מחברי-הכנסת שבהצבעה על חוק זה יביאו בחשבון את המחסור הרב בבעלי-חיי בארץ הזאת.

חיים לנדוי (תנועת החרות):

רבות הן מימרות חז"ל בדבר הסוגיה שאנו דנים בה עתה. לכולנו ידועה בוודאי המימרה: לא יגדל אדם בהמה דקה בביתו כיון שדרכה לילך ולהזיק, לכך באמת מכוון החוק שלפנינו, אלא שבימים ההם לא היו עדיין פקחים, ולכן לא הורחבה המימרה לגביהם.

ההסתייגות שלי אינה קשורה לעזים, אלא לענין הפקחים, שבדרך כלל גם דרכם לילך ולהזיק, על-כל-פנים הם עלולים להזיק. עד עתה, לפי החוק הקיים,

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לחוק הגנת הצומח (נזקי עזים), תש"י—1950, רשות-הדיבור ליור ועדת-הכלכלה.

מנחם בדר (יו"ר ועדת-הכלכלה):

מגמת החוק הזה היא לרפא באופן הדרגתי את הארץ ממכת העזים הנודדות, אשר חלק רב להן בהשחתת הצמחיה ובהתהוות קללת השממה.

העז הנודדת, בניגוד לעזיבת ולכבשה, עוקרת מהשורש וללא הבחנה כל עשב וצומח, מכרסמת נטיעות ומשמיה אותן. לא ניתן למצוא וליצור מעצור לשטפונות ולסחף הקרקע, העלולים להפוך במשך שנים שטחים פורחים לחול, לאבן ולמדבר, לא ניתן לעכב תהליך זה ולא ניתן לקדם את התחדשותה והתפתחותה החקלאית של הארץ — אם אין מבטחים לה מגן, ואם אין מחזירים לה עטרה ושפע של עצים ומטע, והנה, הנאי מוקדם לשפע של עצים ומטע היא — שמירה והגנה מפני כל מה שפוגע בצומח. העזים הנודדות פוגעות בצומח, ועל כן בא החוק להגביל הגבלה חמורה את החוקתן ורעייתן.

בשעה דיוונו בחוק זה לסעיפיו, לא התעלמנו מהעובדות הבאות: א. העזים הנודדות מוחזקות בכפרים הערביים בלבד, והחומרה ההכרחית והצודקת הכלולה בחוק, עלולה להתפרש כהפליה; ב. ענף זה, אף כי ערכו הוא אפסי בכלכלה הערבית, הנהו בכל זאת חלק ממטה לחמו של פלח זה או אחר, המחזיק עזים נודדות.

על כן ביקשנו והכנסנו שינויים: בסעיף 6 — סמכות להיכנס, בסעיף 7 — סמכות לתפוס, ובסעיף 8 — עכי רות וענשים, לעומת הנוסחה המקורית, כדי להבטיח, עד כמה שאפשר, שלא תהיה קלה ההסתמכות השרירותית על סעיפים אלה. על כן דרשנו הודעה ברורה מאת משרד החקלאות שיסייע לבעלי העזים הנודדות להחליף אותן בעזיבת או כבשים. כן שינינו והארכנו את תקופת הביניים מיום פרסום החוק עד הפעלתו, עד הפעלתו במלואו, ותבענו ממשרד-החקלאות שיקדים להפעלת החוק פרסום קולע ומסביר ורבי-פעמי בכל הכפרים.

משרד-החקלאות הודיע ב-21 ליוני 1950, במכתב שנשלח אלי, את הדברים הבאים: "מגמת משרד-החקלאות היא להשתמש בהוראות חוק זה לשם חיסול עדרי העזים הנודדות בתשלום תמורה מלאה לבעליהן, תוך סיוע להחלפתן בעזיבת, או עדרי כבשים לאלה מבעלי העזים הנודדות, שירצו בכך. תכנון של חוק זה יתאריך הפעלתו יובאו מיד אחרי פרסומו לידיעת ההקלאים, שלוש פעמים בכל הכפרים בארץ". אני

במשק הערבי, יעלה ערך הכבשים, ויעמדו במדרגה גבוהה יותר מזו של העז הנודדת.

ואשר לדברי חברי-הכנסת לנדוי: אתו קשה לי להתווכח, יותר מאשר עם חברי-הכנסת לביא. יש סכר זה שאקבל מה שקיבלתי כבר מחבר אחר של סיעתו, שאני זוכר את שמו, שהוא, הביא יותר תועלת לא ר"ק. אולי יגיד חברי-הכנסת לנדוי כעת שהוא, מבין בהקלאות יותר ממני — וייתכן שזה נכון...

בכל פעם שמציעים לנו חוק, ישנם אלמנטים הדורגים לכך שאי-אפשר יהיה לקיימו במציאות.

העוים בורחות, רצות, ואפשר להוביל אותן לכל כרהק. העז לא תחכה עד אשר הפקח יסע לתל-אביב או לחיפה להביא רשיון, מפני שאסור יהיה לתת לו להיכנס לחצר; העוים לא יעמדו ויחכו לפקח, לפי היושר של המסתייג ולפי תפיסתו. תהיה זו קארי-קאטורה ולא חוק, אם לא ניתן למי שצריך להוציא לפועל את החוק, רשות ויכולת לעשות זאת. אמרנו ש...הפקח אינו רשאי להיכנס על-דעת עצמו, כי אם עליו להיכנס בלוויית שני עדים, ובלוויית באיכות הרשות המקומית. רק מי שרוצה שלחוק לא יהיה ערך של ביצוע, יכול לומר דברים כגון אלה, שאמר הפעם חברי-הכנסת לנדוי. חברי סיעתו עושים בכל פעם דברים המביאים אותי לידי מחשבות נוגות.

אני מבקש מאת חברי-הכנסת לא לקבל את ההסתייגויות האלה.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את הצעת התוספת של חברי-הכנסת לביא.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת ש. לביא
 לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד עכשיו להצבעה את הצעת התיקון של חברי-הכנסת לנדוי.

הצבעה

בעד התיקון של חברי-הכנסת ח. לנדוי — 26
 נגד — 23

התיקון של חברי-הכנסת ח. לנדוי נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את החוק כולו, עם התיקון שנחקל זה עתה.

הצבעה

החוק להגנת הצומח (נזקי עוים), תש"י —
 1950, נתקבל.

אין פקח יכול להיכנס בלי הרשאה מוסמכת לרשותו של הפרט, של היחיד. אולם על-פי החוק המוצע נ"ח תנת למפקח הרשות להיכנס לתחומי כל קרקע ולערוך שם בדיקה וכו' — ולכן מסכימים הכל, הצעת הרוב באה לפרוץ פרצה רצינית בחוק המקובל, כי לפיה רשאי הפקח להיכנס גם לרשות היחיד ולערוך בה בדיקה, אמנם בלוויית שני עדים, או באיכות הרשות המקומית. אנו יודעים שאם יידרשו לפקח עדים, הרי ימצא אותם; כן ימצא, איש מתאים מן הרשות המוניציפאלית המקומית. ואין הגבלה זו משרה ולא כלום. זוהי פרצה רצינית. אין לי כל ערובה שהפקח, אשר בתוקף החוק הזה יהיה רשאי להיכנס לביתו או לחצר של היחיד, ייכנס כדי לחפש עוים. אין לי כל בטחון בכך, שהעוים לא ישמשו אמתלה גרידא. הדמוקראטיה שלנו עוד לא שכנעה אותי, שזכויות היחידה היא להגשים את החוק ככתבה, כל יונו וכוהו. על-כ"פנים, איננו חייבים להרשות פריצת פרצים ואין זה החוק הראשון בו ניכרת המגמה להדור דרך-אגב לרשותו של הפרט. היו כבר חרי לים קודמים, שבהם נעשו נסיגות לעקוף את הסייגים שתחם החוק, ולפגוע בזכויותי של האזרח. בחוק זה אני מוצא חזרה לאותה מגמה.

על-כן הצעתנו היא שסעיף 6 ינוסח כך: „מפקח רשאי, בכל עת, להיכנס לתחומי כל קרקע שאינה בית או חצר, ולערוך בה בדיקה, אם יש לו חשש שעוברים בה על הוראה מהוראות חוק זה“.

והיה אם ירצה המפקח להיכנס לתוך בית, יעשה את אשר החוק מחייב, ויצטרך לתעודה מרשות מוסכת, שתאפשר לו לערוך את החיפוש בבית או בחצר.

צבי יהודה (בשם הרוב בוועדת-הכלכלה):

חברי-הכנסת הנכבדים, אין ויכוח ביני, כנציג הרוב בוועדה, לבין חברי-הכנסת לביא, בשאלה אם אנו זקוקים להרבות בארץ-ישראל בעלי-חיים העשויים להביא תועלת לאדם, כולנו יודעים שהכבשה היא, בכל המובנים, מועילה יותר ומוזיקה פחות מאשר העז. עובדה קיימת היא, שבכל המשק העברי הקיים אין עוים נודדות. ידוע לכל החקלאים שעז היא בהימה דקה, אשר נוסף לתועלת שהיא מביאה, היא גורמת נזקים עצומים, הממשלה תעזור לבעל עוים, שיר כל למכור את העוים ולקנות במקומן כבשים, ואין הגבלה למספר הכבשים הללו, כי אותם השטחים יכיר לים להזין כבשים, ממש כמו שהם יכולים להזין עוים.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

מה ההבדל בין כבשה ועז?

צבי יהודה (בשם הרוב בוועדת-הכלכלה):

הכבשה אינה מוזיקה, והעז מוזיקה לצמח ולאדמה. סגולות הצמר של הכבשה, הן חשובות יותר מאלה של העז. החלב והבשר של הכבשים שווה כמעט לחלב ולבשר של העוים הנודדות. אם יעלה טיב הכבשים

ישיבה ק"ח, כ"ז אב תש"י (10 אוגוסט 1950)

— הנה לתיקון פקודת הרועים, תש"י—1950 (שפרינצק, בדר): חוק תקציבי השירותים הדתיים. תש"י—1950 (ורחפטיג, פראי)—

יא. חוק לתיקון פקודת הרועים, תש"י—1950 *

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היו"ר י. שפרינצק:

מן העזים אנו עוברים אל הרועים: חוק לתיקון פקודת הרועים.

מנחם בדר (יו"ר ועדת הכלכלה):

כבוד היושב ראש, כנסת נכבדה. התיקון הזה הוא הגיוני ונובע מקבלת החוק להגנה על הצומח. בחוק שקיבלנו הבדלנו בין הכבשים ובין העזים, ולפי סעיף 4 של החוק שנתקבל קודם, רשאי שריהחלקאות או אדם שהורשה לכך על ידו, להתיר החזקת עזים ורע-

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע.

ה צ ב ע ה

החוק לתיקון פקודת הרועים, תש"י—1950, נתקבל.

יב. חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים (תיקון), תש"י—1950 **

(קריאה שניה)

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף הבא: חוק תקציבי השירותים הדתיים.

זרח ורחפטיג (מ"מ יו"ר ועדת הפנים):

בשם ועדת הפנים אני מביא לקריאה שניה את חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים. הסעיף היחיד של החוק הזה נוגע להארכת תקופת כהונתן של המועצות הדתיות הקיימות, עד כ"ג באדר תש"א—31 במאוס 1951. הוברר לנו בועדה, גם עלידי שריהדורות וגם עלידי שריהמשפטים, שהצעת החוק למועצות הדתיות נמצאת כבר בעיבוד, אבל יעבור זמן רב למדי עד שהממשלה תוכל להביא את הצעת החוק לפני הכנסת. מכיון שהחוק הוא מסובך, ויש הרבה צדדים מעוניינים בכך, לכן, עד שייגמר הדיון, ייתכן שיעברו כמה חדי שים. נתבקשנו איפוא להאריך את מועד כהונתן של המועצות הדתיות הקיימות, עד כ"ג באדר תש"א.

בקשר עם הענין הזה נתעוררה עלידי אחד מחברי ועדת הפנים שאלת הרכבה של המועצה הדתית בירושלים. מטעם משרדהדורות נתבקשתי להודיע, שב- עיית הרכבה של מועצה זו שנבחרה לפני זמן רב— ולכן אולי נתיישן היום הרכבה — מעסיקה מאד את משרדהדורות והוא משתדל להסדיר במשך הזמן הקרוב ביותר את ההרכב של המועצה הדתית לשיעור רצונו של הציבור המעוניין בירושלים.

אני מבקש ליתן את האפשרות למר פראי להסתייגות נגד הצעת החוק הזאת, ולמר גורי לענות בשם הוועדה.

אליעזר פראי (מפ"ם):

סיעתנו תצביע נגד חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים. אנו שוללים את החוק לגופו ומתנגדים להארכת תקפו מהטעמים הבאים:

(א) החוק מסדיר רק את השירותים הדתיים היהודיים

דיים. ההבטחה להביא הצעת חוק להסדר שירותי שאר הדתות, שניתנה לפני שנה ומעלה עלידי שריהדורות, לא נתמלאה. החוק מקיים איפוא הפליה גם בענייני דת לגבי האוכלוסיה המושלמית והנוצרית שבקרבת המיעוט הערבי.

(ב) החוק, מלבד היותו שלילי לגופו, הוא גם פגום במבנהו. ההבטחה שניתנה לפני שנה ומעלה עלידי שריהדורות, להציע במשך שנים-שלושה שבו- עות חוק קבוע להסדר השירותים הדתיים וחוק לבחירת המועצות הדתיות — אף היא הופרה. שרירה וקיימת איפוא הפקרות גמורה בשטח השירותים הדתיים. מועצות דתיות אינן קיימות, או שהן מתמנות באופן שרירותי לחלוטין. כופים אותן על הציבור. אין פיקוח בכלל, אין פיקוח יעיל על ההכנסות וההוצאות של המועצות הדתיות. במצב זה צריך היה איפוא, לפחות, להתנות את מינויין של מועצות דתיות נוספות באישורה של ועדת הפנים, אך הממשלה לא הביאה הצעה זו, ולנו לא ניתן, בשלב זה, להעלותה בוועדת הפנים.

(ג) החוק הקיים בנוי על סימיק כל הצרכים של מיעוט דתי עלידי רובו הגדול של הישוב, שהוא חרדי- לוני ואיננו נזקק לשירותים הדתיים. הוא בנוי איפוא על כפיה — כפיית מסים על רובו של הישוב. לעומת זאת מציעים אנו שצרכי הדתיים יסופקו בחלקם ממקורות משרדהדורות, מתוך ההקצבה שהועמדה לרשותו בתקציב הכללי, ובחלקם עלידי תרומות ותשלומים שהמועצה הדתית תגבה בעד שירותים דתיים מתורבים הנזקקים לשירותים אלה. שיעור התשלומים יאושר עלידי שריהאוצר ושריהדורות.

(ד) החוק הקיים בנוי על כפיה מצפונית. הוא מו- סר למועצות הדתיות שליטה על שירותים שלפי טב- עב אינם כלל דתיים, כגון: נישואין, גטין, החזקת בתי-קברות וכו'. חוק זה מכריח איפוא את כל הציבור שאינו דתי, וזהו רובו של הישוב, להזדקק למסודות ומנהגים שאין הוא מכיר בהם, שאינם מהווים בשי- בילו סמכות מוסרית כלשהי ושהוא שולל אותם בתכ-

* דברי הכנסת, חוב' כ"ג (מושב שני): "כפחות עמ' 2615.
** דברי הכנסת, חוב' ל"ד (מושב שני).

— חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים (תיקון), תש"י—1950 (פראי, גורי, שפרינצק):
חוק העיריות (הוראות שונות) (מס' 2), תש"י—1950 (ורחשטיג, רוקח) —

כל המפלגות — אין אף מפלגה אחת שתשלול את הצורך בקיום שירותים דתיים, כלומר, בארגון השירותים הדתיים ובצורך לספק להם תקציב. אילו דחינו את הצעת החוק, היה נוצר מצב כזה, שלמחרת היום אי-אפשר היה לקיים את השירותים הדתיים במדינה. אני יודע אם חברה הכנסת פראי מתכוון לכך, אם אינו מתכוון לכך, הרי צריך היה להבדיל בין שני הדברים, בין יחסו לארגון השירותים לבין סיפוק השירותים, ולפיכך צריך היה להסיר את הסתייגותו. אני מציע לחברה הכנסת לדחות את ההסתייגות של חברה הכנסת פראי.

היו"ר י. שפרינצק:

שמעתם את הצעת התיקון לחוק, וכן שמעתם את הצעת חברה הכנסת פראי ואת הסבר הדברים מפי באיכות הרוב בוועדה.

אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

התיקון של חברה הכנסת א. פראי לחוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים (תיקון), תש"י — 1950, לא נתקבל.

חוק תקציבי השירותים הדתיים היהודיים (תיקון), תש"י — 1950, בנוסח הוועדה, נתקבל.

יג. חוק העיריות (הוראות שונות) (מס' 2), תש"י—1950 (*)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לחוק העיריות (הוראות שונות).

רשות-הדיבור לחברה הכנסת ורחשטיג, ממלא מקום יושב-ראש ועדת-הפנים.

ורח ורחשטיג (יו"ר ועדת הפנים):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק העיריות (הוראות שונות) מורכב רובו מסעיפים המכלילים תיקונים טכניים, שנתיצותם הובררה לנו בקשר עם התכנית לבחירת לעיריות. רוב התיקונים נתקבלו פה אחד בוועדה, מחוץ לסעיפים אחדים שלגביהם יש הסתייגויות.

אני רוצה להוסיף, שבענין אחד נחלקו הדעות בוועדת-הפנים שווה בשווה, והחלטנו להביא את שתי הגירסות לפני הכנסת — לא כהסתייגויות, כי אם כשתי גירסות — בדבר ענין מחיקתו של מועמדים אחד החברים ינמק את הגירסה א' נגד מחיקתו, ואחד החברים ינמק את הגירסה ב' בעד מחיקתו.

התעוררו גם שתי שאלות פורמאליות: (א) בקשר עם ההסתייגות של מר פראי לסעיף 4, בה הכניס את בעיית הסיפוחים, התעוררה אצלנו בעיה פורמאלית, אם אפשר להכניס זאת להסתייגות, אך מכיון שאנחנו נמצאים בימים האחרונים של המושב הנוכחי של

הכנסת ולא יכולנו להעביר את השאלה לוועדת-הכנסת לשם בירור והכרעה, סבורים היינו, שבאין ברירה עלינו להביא את הענין לפני המליאה והיא תחליט על כך; (ב) ברשימת ההסתייגויות ישנה עוד הסתייגות פורמאלית של חברה הכנסת לס, שאיננה מודפסת ברשימת ההסתייגויות, הואיל ונמסרה לנו לאחר ההדפסה. אנו מבקשים מאת היושב-ראש לתת לו את האפשרות לנמק את ההסתייגות.

בנוגע להסתייגות הראשונה, אבקש לתת את האפשרות לשני ותיקי הישוב לריב פה את ריב שם תל-אביב—יפו: מר רוקח ינמק את ההסתייגות, ומר בן צבי ישיב בשם רוב הוועדה, על יתר ההסתייגויות יענה מר גורי.

ואשר לשתי הגירסות, ינמק מר מרלין את גירסה א' ומר גורי — את גירסה ב'.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

אני חוזר על הצעתי ובקשתי, להשאיר את השם תל-אביב לעיר העברית הראשונה, ואני חושב שאני אומר דבר זה ברוח המייסדים. הכרתי את רובם ואני יודע את דעתם של השרידים שנשארו. נשארו רק עשרה מחוץ ששים-ושנים הראשונים. אני יודע גם את דעת הוותיקים, ונדמה לי — אינני יכול עדיין להר

עוד לא. לפיכך יש ערך מיוחד וחשיבות מיוחדת להביא ליט לא רק את ערכה ההיסטורית הישראלית, אלא גם את קיומה כיום כעיר מערי ישראל. אם נמחק את שמה של יפו כעת, ונוציא אותה מרשימת השמות של ערי ישראל, סבורני שנעשה בזה שגיאה פוליטית גדולה מאד, ולא יהיה בזה משום שירות לישראל. כמה מאמצים השקענו בשעתו, כדי להוכיח לעמים שאין אנו ליסטים — כיום אומרים אימפריאליסטים — ובאנו עתה לרשת נחלת־אבות, את נחלתנו שביפו. חבר־הכנסת רוקח, ראש עיריית תל־אביב, שהקציב בנדיבות־ליב תקציב הגון לחפירות תל־קסילה, גרם בעקפיין לכך, שבאותו מקום נתגלה הנמל העתיק של יפו, בשטחה של העיר תל־אביב עלי־ד הירקון. בתל־קסילה זו היו בימי שלמה המלך מעגן ונמל — נמלה של יפו בימי גשם וסגריר. יפו היתה נמל ישראלי בזמן שלמה, אליה הובלו ברפסודות עצי הלבנון ומשם הועלו לירושלים. מנמל יפו הובל היצוא לארצות־חוץ, כגון השמן הטוב — מצאנו חרס המעיד על כך, עם כתובת עברית מפורשת — ולשם הובא גם זהב אר־פיר, בזמנו קוראים לכך „דביוזים“. כנראה היה צור־רך בזה גם בימי שלמה המלך, זהותו של נמל־יפו זה בשטח תל־אביב רבתי הוכח על־ידי החפירות, שעיריית תל־אביב אפשרה אותן, כאמור. בזמן ירבעם השני ירד יהונה הנביא מנמל יפו לאניה ללכת תר־שישה — כנראה מבלי שעבר את בית־המסע. על מל־המת־הים הנואשה, מלחמת הגבורה של יהודה, מעידה ה„יודיאה נאוואליס“. גם התלמוד מזכיר שמות של תנאים ואמוראים מיפו, לאחר החורבן, ובבית־הקברות הקדמון של הארון אוסטימוס נמצאו מצבות וכתובות המעידות שהישוב היה קיים עוד הרבה זמן אחרי החורבן. אני משתתף בסנטימנטים של אדון רוקח, ואני מודיע — סבורני בשם כל תושבי ירושלים — שכולנו יודעים להעריך מהו המפעל של תל־אביב; זוהי הרגשה כללית. אולם, הרי שום איש לא הציע חלילה למחוק את שם תל־אביב. ניתן לה מה שמגיע לה. היא כבשה את זכותה ההיסטורית גם בזמן המלחמה הזאת; אבל אין שום סיבה למחוק את השם יפו מתוך רשימת ערי ישראל. ויש הכרח להכיר ליל אותם בשם הכפול „תל־אביב—יפו“; ואת הדבר הזה אני מציע לקיים היום, בשם כל היהודים.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

אני מסיר את הסתייגותי.

היו"ר י. שפרינצק:

שמענו היום סנטימנטים, פרקי היסטוריה ולבסוף באה גם הסכמה משני הצדדים. מה שנוגע להסתייגויות גויות הבאות, אני רואה פה שברוב ההסתייגויות יש משולש: חברי־הכנסת פראי—טובי—מרלין, וברצוני לשאול אם אפשר היה שאחד ידבר בעד כולם. דבר זה היה טוב לשם קימוץ בזמן. מכיון שאין הסדר כזה, אני מבקש את חברי־הכנסת פראי לדבר על כל הסעיפים במקום ששמו נזכר, בתחום של שבע דקות. כפי שקבענו קודם.

אליעזר פראי (מפ"ם):

ההסתייגות הראשונה שלי היא. בענין מינוי ועד

ציא משפט — שהרוב הגדול של אוכלוסיית תל־אביב מחזיק בדעה זו, להשאיר את השם תל־אביב כמו שהוא מבלי להוסיף לו את השם יפו.

כבר הסברתי דבר זה בקריאה ראשונה, והסברתי זאת גם מעל במה פומבית ביחד עם שר־הפנים. אינני יודע מי הצליח יותר באותה אסיפה פומבית, ואם הוא נעזר בנימוקים של ההיסטוריה, הרי ההיסטוריה שלו היתה יותר עמוקה ושלי היתה יותר נפשית והרבה יותר קצרה.

אני חושב שהכנסת היתה יכולה להכות עד הארבעה־עשר בנובמבר, כאשר מאה־ושבעים אלף בוחריה של תל־אביב ילכו לבחור במועצה הדשה, ובהודמנות הבחירות יצרפו פתק למשאל בין הבוחרים, מה דעתם ביחס לצירוף השם תל־אביב—יפו. אני חושב שזוהי הזדמנות טובה, לתת לאזרחים אפ־שרות לחוות את דעתם, והכנסת תוכל אחר כך להכריע בענין. אני מבין שמועצת־העיריה החדשה תוכל, באחת מישיבותיה הראשונה, לדון על כך; נשמע חות־דעת חשובה מאד, ואז תכריע הכנסת ותחליט. הייתי שמח מאד, אילו היתה הצעתי זו מתקבלת, כלומר להשאיר את השם תל־אביב עוד שלושה חדשים וחצי, ונחליט על השם סופית על סמך דעת הציבור ההולך בפעם הראשונה לבהירות. אם אין מקבלים את הצעתי לדחות את ההכרעה הסופית עד הארבעה־עשר בנובמבר, אני מבקש להשאיר את השם תל־אביב לעיר העברית הראשונה.

יצחק בן־צבי (בשם הרוב בוועדת־הפנים):

אין זה, רבותי, דבר רגיל לדון בכנסת על ציון השם, אבל כנראה יש נימוק מיוחד לזיכוח על שמה של יפו. שתי הערים, יפו ותל־אביב, אינן בנות בלי שם, ומכיון שכעת התאחדו, ויפו צורפה לתל־אביב, יש צורך בקביעת השם, ואין לדחות עוד דבר זה.

הרשו לי כמה מלים מההיסטוריה. אבותינו יסדו בימי קדם את יפו, כפי שמעיד שמו העברי, המביע את יפיה של העיר, הדור הקודם לנו, לפני מאה שנה, מצא את יפו בלי יהודים. עולי צפון־אפריקה היו הראשונים שהקימו את הישוב היהודי בשנת 1839, ואחר־יהם באו אלפי אשכנזים וספרדים. אולם לא היה עתיד לישוב המודולד בתוך סימטות יפו העתיקה — ואחר כך בשכונת מגשיה — והנה גם מעשה גדול, מעשה חלוצי. חזון גדול הוגשם בידי אותם האנשים שהגיעו לידי החלטה לייסד עיר עברית. כולנו יודעים להוקיר את שם המייסדים של תל־אביב. דבר דומה היה בירושלים, בצורה אחרת, מצד אותם חלוצי הישוב הישן, שפרצו את החומה וייסדו את ירושלים, שהיתה נקראת אז „ירושלים אשר מחוץ לחומה“. אינני יודע אם בלעדי ההתפשטות מעבר לחומה היינו מגיעים עתה למה שהגענו — לירושלים בירת ישראל. על יד המפעל הגדול של המושבות צריך לציין ייסוד ערים, כמו תל־אביב וירושלים המורחבת.

אולם לא ויתרנו על יפו. במלחמת השחרור הצ־חנו להחזיר את יפו לנהלת ישראל, ודבר זה היה בניגוד לכל תכניתיה של ממשלת המאנדאט. יפו היא כיום שלנו, כמו תל־אביב. אולם אינני בטוח שאין עוד מערערים. יש עוד מישהו שלא השלים עם זה,

לרשויות המקומיות, להשתתף בבחירות. הכוונה היתה לכך, שעד החמישה-עשר באוגוסט יספח שר הפנים את שיכון "המזרח" לרשות המקומית של ראשון-לציון, ועלידי כך יוכלו תושבי שיכון זה להשתתף בבחירות. אבל מלבד התושבים בשיכון זה יש לנו עוד אזורים שהם מקופחים; יש עוד נוה-עוז, יש עוד גבעת-השלושה, אשר המשא ומתן על סיפוחם מתנהל כבר זה שנתיים ולא סודר עדיין; לא סודר באשמתו של הרוב בפתח-תקה, לא סודר באשמתו של שרה-הפנים, שלא השתמש בסמכותו כדי להכריע בדבר.

איני רוצה במתנת חסד מאת שרה-הפנים, ועליכן אני מציע שנאריך את התאריך ובמקום אחד ביולי, נקבע את יום חמישה-עשר באוגוסט. ואני גם תובע, שהכנסת החייב את שרה-הפנים, שעד לתאריך זה ימליץ על סיפוח נוה-עוז וגבעת-השלושה לפתח-תקה.

תופיק טובי (מק"י):

כנסת נכבדה. מטרת התיקון שאני מציע בזה היא להבטיח זכות ייצוג בועדת-הבחירות לכל מפלגה שאינה מיוצגת בועדת-העיריה, שייתכן שנבחרה לפני שנים רבות או נמתנה על-ידי השלטונות, ואותה מפלגה רוצה להשתתף בבחירות.

הסעיף התשיעי בחוק הבחירות לעיריות מייפה את כוחו של שרה-הפנים לצרף חברים נוספים כדי לייצג קבוצות שאינן מיוצגות בועדות-העיריות. אך לא, בביצועו של סעיף זה בעת ההכנות לבהירות הוכח, ששרה-הפנים אינו משתמש בסמכותו זו אלא לטובת המפלגות המוצאות חן בעיני כבוד השר.

ידוע שרוב המועצות והעירוניות והמקומיות נבחרו בזמן שבו היתה המפלגה הקומוניסטית מפלגה בלתי-חוקית בארץ, או שמועצות אלו היו מועצות ממניות, והמפלגה הקומוניסטית הוצאה מכלל ההשתתפות בהן. וכתוצאה מכך הוקמו ועדות-הבחירות בכל המקומות ללא השתתפותה של המפלגה הקומוניסטית בהן. על אף פניותינו לשרה-הפנים, סירב השר לשתף נציג מטעם מפלגתנו לכל ועדת-הבחירות שהיא בארץ, בתרצו את הדבר בתירוצים שונים. לא ייתכן ששרה-הפנים, או כל אדם העוקב אחרי ההתפתחות הפוליטית בארץ, יתעלם מן העובדה שמפלגתנו מייצגת ציבור שיש לו קיום בחברה הישראלית בכל הישובים. סירובו של שרה-הפנים להסכים לייצוגה של מפלגתנו בכל ועדת-הבחירות שהיא, נחשבת, ביסודו של דבר, לפגיעה בדמוקרטיה של הבחירות ובזכותו של ציבור הבוחרים לפקח על מהלך הבחירות פיקוח מלא.

מכאן שמסירת ענין צירוף נציגים נוספים לוועדת-הבחירות לרצונו החפשי של שרה-הפנים יש בה משום פגיעה בזכויותיהן של המפלגות או הקבוצות העומדות באופוזיציה לממשלה. שרה-הפנים פוסק בענין זה לא בהתאם לצדקתה של בקשת מפלגה זו או אחרת, אלא בהתאם לאינטרסים של הקואליציה הממשלית.

ברי איפוא, שכדי להבטיח את זכותן של כל הקבוצות הרוצות להיכנס למערכת הבחירות למועצות העירוניות, יש לתת למפלגות או לקבוצות אלה

דו-תבחירות במקום שאינה קיימת מועצה נבחרת. אינני חולק על עצם ההצעה, שבמקום כזה תמונה ועדת-בחירות על-ידי שרה-הפנים, אלא שאני רוצה לסייג את סמכותו. הצעתי אומרת, ששרה-הפנים הייב למנות ועדת-בחירות בהתאם ליחסי הכוחות הציבוריים במקום, ולאחר שתתמנה ועדת-הבחירות כזאת, ייבחר היושב-ראש שלה על-ידי ועדת-הבחירות עצמה, ולא על-ידי שרה-הפנים.

ההסתייגות השניה היא בשאלה: מי פסול להיות חבר במועצת העיריה. רבותי, אני רוצה להזכיר לכם, שכאן הוחזרה לכנסת שאלה, שכבר הוכרעה בשעתה, בזמן שנתקבל חוק העיריות. מה תכנה של הצעת הרוב? קודם כל עומדת היא בסתירה להחלטה שנתקבלה על-ידי הרוב בבית הזה; לפני שנה בערך. הצעה זו פוסלת את זכותו של עובד עיריה לכהן במועצת העיריה. אני רואה ענין זה כחמור ביותר. מי שאינו בקי בדבר יכול לחשוב, שזוהי שאלה קטנה. האמת היא, שאין כאן הכוונה רק למספר מצומצם של אנשים העובדים במועצת העיריה; הכוונה היא לכל הפקידים; הכוונה היא לאחים, ולאחיות; למורים; לעובדי נקיון ולעובדים בשאר השירותים הציבוריים. בתל-אביב יכולים להיות מאות אנשים כאלה, שעל-ידי הצעת הרוב נפסלת זכותם לכהן במועצת העיריה — ואינני רואה כל יסוד לדבר הזה. ואינני רואה כל נימוק לכך.

הצעתי לצמצם את האיסור הזה רק לגבי פקידים גבוהים, לגבי מנהלי מחלקות במועצת העיריה, העובדים בשכר. אני יכול להבין שמנהל מחלקה בעיריה — ובתל-אביב יכולים להיות חמישה-עשר אנשים כאלה, המעורבים בענינים היומיומיים של העיריה — אני יכול להבין שאפשר לפסול את זכותם של אנשים כאלה, אבל לא ייתכן לעשות כזאת לגבי מאות רבות של עובדים.

שואלים: אם כן, על שום מה נפסלת זכותו של פקיד ממשלתי לשמש כחבר-הכנסת, על-ידי להתפטר מתפקידו בממשלה משנבחר לכנסת? תשובתי היא: אין ללמוד גזירה-שווה מן הכנסת. אדם שנבחר לכנסת, הציבור והכנסת ניתנים לו אפשרות לשרת את הציבור; הוא מקבל משכורת. לעומת זאת, אדם העורב בעיריה — וייתכן שמחר ייבחרו אח או אחות, מירה או רופא מקבל משכורת בעיריה. אדם כזה יקפח את פרנסתו — אם ירצה להיות בשירות ציבורי, או שיצטרך לוותר על תפקידו בגלל הפרנסה.

ולבסוף, ההסתייגות האחרונה שלי היא בענין מסובך במקצת, אסכי הוא כבר נדון כמה פעמים בכנסת. לפי הצעת החוק שהוצעה על-ידי הממשלה ואושרה על-ידי הרוב בועדת-הפנים, ניהל תנת לתושבי האזורים שסופחו לרשויות מקומיות ולמועצות עד האחד ביולי 1950, אפשרות להשתתף בבחירות הקרובות שיתקיימו בארבעה-עשר בנובמבר שנה זו.

אני מציע במקום תאריך זה — אחד ביולי 1950 — את התאריך חמישה-עשר באוגוסט 1950, ואסביר מדוע. בועדת-הפנים נשמעה הודעה של שרה-הפנים, כי הוא מוכן להשתמש בחוק כדי לאפשר לתושבי האזורים שסופחו עד חמישה-עשר באוגוסט

רץ, מאות של פקידים, מעמד של אלפים ורבבות אני שים, ומצד שני יש כוונה ויש נטיה לא לתת להם שוויון מלא וזכויות האזרח, אני חושב שאזרח, אפי' לו הוא פקיד, עדיין צריך לשמור על כל זכויותיו והוא גם ראוי לכהן בכל המשרות הציבוריות. אולם אז נתקבל כמעט אבסורד, והבית החליט שאיש העובד בעירייה, שבשטח שלטונה הוא גר, יכול לכהן כחבר במועצת עירייה; אולם איש שיש לו משרה בעירייה אחרת — פסול לכך. מובן שזהו מצב אביסורדי, ויש לתקן את המצב הזה ולהרשות לכל מי שנבחר, לכהן במקום שנבחר. עכשיו מציעים תיקון אחר לגמרי. מציעים שגם איש שנבחר למועצה מסדר יימת ויש לו משרה באותה עירייה שבתחום שלטונה הוא גר, לא יוכל לכהן באותה מועצה. אנו מציעים שלא לקפח את זכויותיהם של מאות ואלפים אנשים, ולתת להם אפשרות לכהן במועצה במקרה שייבחרו לכך, אך בכל המקרים שאדם ממלא תפקיד מרכזי, בתור פקיד או בתור מנהל מחלקה, לא יוכל להיות חבר המועצה. אבל אם האדם הזה הוא מורה, משום מה לא יוכל להיות חבר המועצה? ואפילו אם הוא מקבל משכורת בבית-ספר, האם הוא לא ראוי לכהן במועצה? והוא הדין לא רק לגבי מורה, אלא לכל מקצוע או עבודה.

לכן אני מציע שנדגיש בחוק, שרק אדם העובד בשכר באותה עירייה, והוא מנהל מחלקה באותה עירייה, לא יוכל לכהן במועצה.

יוסף לס (מפא"י):

כנסת נכבדה, אני מתנגד לסעיף השולל מעובדי העיריות והמועצות המקומיות את זכות הבהירה הסבילה. אבל לא לשם כך ביקשתי את רשות-הדיבור. לפיר דעתי, ההצעה שהוצעה על-ידי הוועדה אינה יכולה לעמוד היום להצבעה, והיושבראש הנכבד של הכנסת אינו רשאי איפוא להעמיד אותה למניין. העיר לי מישור שאני מביע את דעתי במאוחר, הבעתי את דעתי בכחב בפני ועדת-הפנים, אולם היא העדיפה להרשות את ההסתייגות, במקום להעביר את ההכרעה בשאלה שעוררתי לוועדת-הכנסת.

חבריה-הכנסת זוכרים בוודאי שלפני כמה ימים הציע חבר-הכנסת ורהפטיג הצעת חוק הקיבעת, שעובדי עיריות ותפקידים סותר את המעמד כנבחר, לא יוכלו להיבחר למועצות שבהן הם עובדים. בוויכוח הכללי על ההצעה הזאת הסברתי שההצעה איננה הגיונית, אם כי אני שמח שרוב הוועדה קיבל את נימוקי, הרי עלי לקבוע, שמה שמציע עכשיו הרוב בוועדת-הפנים איננו חוקי. ההצעה שהובאה עכשיו לפנינו היא חדשה לגמרי. אני מזכיר לכבוד היושבראש את ההצעה בדבר השכרת-משנה, שהוצעה על-ידי משרד המשפטים רק בנוגע לעולים ולחיללים. כאשר הצעתי אז בוועדה להרחיב את הזכויות גם לגבי כל אדם קבעה ועדת-הכנסת כי זהו חידוש, שבתור הצעה החדשה צריכה היא לעבור קריאה ראשונה. אם כי במקרה הנדון אין משום הרחבת זכויות, אלא שלילת זכות יות, סבורני שגם כאן אין לנהוג אחרת, וכיון שאין להחליט על מתן זכויות בלי קריאה ראשונה, על אחת כמה וכמה שאסור להחליט על שלילת זכויות

זכות חוקית להיות מיוצגות בוועדות-הבחירות, במקרה שיוידעו לשר-הפנים על רצון להשתתף בבחירות ועל כך שהן נתמכות על-ידי שני אחוזים ממספר התורשים המקומיים שיש לשער שישתתפו בבחירות, או שהן נתמכות על-ידי מאתיים איש, כמספר מאכסימאלי. זהו הדבר שהחוק מתנה לכניסת רשימה מסוימת לבחירות.

הצעתנו לשינוי הסעיף בצורה זו, יש בה כדי להבטיח את זכותן של הרשימות לפקח על הבחירות ולהשתתף בהכנותיהן. לכן הנני פונה לחבריה-הכנסת בבקשה לתמוך בהצעה זו.

שמואל מרלין (תנועת החרות):

כנסת נכבדה, אדבר קודם כל על ענין ההסתייגות. אשר להסתייגות הראשונה, אינני מבין באמת כיצד אפשר להתנגד לה. אני פונה לא רק לכל חבריה-הבית, כי אם גם לשר-הפנים, שיסכים לכך שוועדות-הבחירות יתמנו לפי יחסי הכוחות הנמצאים במקום, אחרי שידונו עם ועדת-העירייה.

דוד הכהן (מפא"י):

מתי ניפטר מן הענין ששמו ועדות-הבחירות?

שמואל מרלין (תנועת החרות):

שר-הפנים איננו צריך להתנגד לכך, לא רק משום שבדרישה הזאת, בהצעה הזאת, יש צדק, כי אם גם משום שבסופו של דבר הסמכות היא בידו ובד המשרד שלו, והוא ימנה את ועדות-הבחירות לפי ראות-עיניו.

לא הייתי עומד על כך שאנו נחייב ונדגיש את הציור להתחשב עם יחסי הכוחות הציבוריים במקום, לולא העובדה שבכמה מקומות היו בכל זאת הפליות, עד היום, כלפי תנועתנו. למשל, בחולון אין אנו מיוצגים בוועדת-הבחירות, אף-על-פי שאנו קיימים שם בתור גוש ציבורי ניכר למדי. ישנן הפליות, ויש קיפוח.

שר-הפנים מ. שפירא:

האם ידוע לך שהוספנו?

חיים לנדוי (תנועת החרות):

לא, לא הוסיפו. לפני שבוע ימים ביקרתי שם ודיברתי עם קצין המחוז.

שמואל מרלין (תנועת החרות):

אדוני השר, אם אתה חושב שזה צורך ואתה גורג בין כך ובין כך בשיטה זו, למה מתנגד לניסוח הזה, שיש צורך להתחשב ביחסי הכוחות הציבוריים במקום?

אשר להסתייגות השניה, הרי אף-על-פי שיושבראש הכנסת רוצה מאד שנקצר, ארשה לעצמי בכל זאת לרענן את זכרונם של חבריה-הבית בנוגע לקבלת החוק הזה לפני שבעה חדשים בערך. אז הצעתי, שמיעמידים הנבחרים לרשויות מקומיות, יוכר לו לכהן כנבחרים אף-על-פי שהם עובדים או פקידים בעיריות שונות בארץ, אבל בדרך כלל חשבתיו שאין זה נכון, שמצד אחד יוצרים מעמד ענקי באי

אילו אמרנו „בהתחשב“, הרי המושג הזה כלול כבר במה שנאמר „לאחר התייעצות עם ועדת העיריה“. אבל אם ועדת העיריה מתמנית עליי שרפהנים בהתחשב עם יחסי הכוחות בציבור, והוא שואל את דעת הוועדה העירונית, הרי היא שמציעה לו להקים ועדת בחירות.

בעצם אפשר היה להכניס לחוק את המלה „בהתחשב“, לולא הנימוק שחוק אינו סובל הגדרות בלתי מורייקות. יש צורך והכרח למצוא מונח מדויק בהחלט, שלא יתן מקום לפקפוקים ולפירושים שונים.

מטעמים אלה דחה הרוב את ההצעה הזאת, ואני מציע לכנסת לא לקבל אותה.

אני עובר להסתייגות השניה, של חברי הכנסת פראי, המציע להוסיף פסקה לסעיף 4, נוסף על הצעתו שהתאריך יהיה 15 באוגוסט, במקום ה' ביולי.

אשר לתיקוני בנוגע לתאריך, ברצוני להזכיר לחברי רבים שהיום אנו עומדים כבר בעשרה באוגוסט; כשהיה דיון על חוק זה בוועדת הפנים, כבר ידע חברי הכנסת פראי, שהוא יובא למליאה רק בימים אלה, אם כן, מה הטעם להציע את התיקון הזה, כשהיום הוא כבר העשרה באוגוסט. אין הבדל היום, אם התאריך יהיה האחד ביולי או החמישה עשר באוגוסט.

ברור, שאם גם יחליט שרפהנים לצרף את נהיגת גביעת השלושה לפתח תקוה, יעבור כמה ימים עד שהצו ייחתם ויתפרסם ב„רשומות“. לתיקון זה אין תכלית מעשית; לדעתי אפשר לכתוב 15 באוגוסט או 1 ביולי — זה היינו הך מבחינה התוצאה המעשית. לחברי הכנסת שהיו בעד התאריך של חמישה עשר באוגוסט, אני רוצה להגיד שעליהם לדעת שלא השיגו כל מטרה שהיא בהצעתם.

אשר לתוספת, היה ויכוח גם בוועדת הפנים וגם מעל במת הכנסת, ואני מצטער על כך שאני, כחבר ועדת הפנים, אינני יכול לחייב את שרפהנים לפעול כרצוני. אינני יכול להתעלם מן המצב החוקי, שלפיו לא יכלה ועדת הפנים לצוות על השר, ולא הכנסת יכלה לעשות זאת, כי הדבר נתון בסמכותו של השר. אפשר להתייחס ויכוח אתו, אפשר לבקר אותו, אבל אי אפשר להציע לכנסת לקבל החלטה על סיבוכים וצירופים — גם אם בעניין זה אני בדעה אחת עם חבר הכנסת פראי.

לכן איננו יכולים להציע לכנסת לקבל את התיקון הזה.

אעבור לדבר האחרון, בקשר לפקיד העובד במשרד, באותה העיריה. עובד במועצת העיריה איננו יכול לכהן כחבר המועצה, אולם אין זאת אומרת שהוא אינו יכול להופיע כמזעזעז ברישומה, ומשייכר יעמוד בפני הברירה, אם להתפטר ולכהן כחבר במועצה, או לוותר על חברותו במועצה.

הייתי מבין את הטענה של המסתייגים, אילו היה המדובר על מאות ואלפים הנמצאים במצב כזה של שליחות זכותם לכהן כחברי מועצה. לא כן הדבר למעשה. למעשה המדובר הוא לא במאות, כי בין העובדים ייתכן שיהיו אחד או שניים שהציבור ירצה לבחור בהם. אם הציבור חפץ ביקרו של האיש, אין השאלה, ממה יתפרנס האיש, חמורה כל כך. אם הוא ראוי לכהן כחבר המועצה, הרי יש לו מינימום של סגולות שיאפשרו לו לעבוד במקום אחר, והוא לא יהיה נתון במצב של חוסר פרנסה. השאלה הזאת אינה חמורה.

כלי שהבית ישמע את כל הנימוקים הכרוכים בהצעה החדשה.

כל העניין הזה איננו דחוף, והוא יכול לסבול דחיה לכמה חדשים. לפיכך אבקש מאת היושב ראש, לא להעמיד את ההצעה בסעיף הנדון להצבעה, אלא להעביר אותה לוועדת הכנסת. והיא תחליט אם ההצעה מהווה חידוש הטעון קריאה ראשונה.

שמואל מרלין (תנועת החרות) :

בשאלה זו, אם לבחור ישנה רשות למחוק מועמדים שאינם מוצאים חן בעיניו, יתחלקו הדעות לא לפי קואליציה ואופוזיציה וגם לא לפי מפלגות. חלק מן הוועדה טען, שלא כדאי לבטל חוקים שכבר נתקבלו, כי אם אך ורק אם יש הכרח חיוני בכך.

אני חייב לציין שהדבר קצת מוזר, כי מצד אחד, רוב הבית, הממשלה וראשיה ממשיכה, הם זהירים מאד ואינם רוצים להתקנסטיטוטיות למדינה ולעם, כי הם חושבים שאין צורך להיות פזיזים ומוכרחים להיות אחראים כלפי הדורות הבאים והעולים הבאים לארץ, ומצד שני ישנה נטיה להתייחס בפזיזות לחוקים שכבר נתקבלו, וחושבים שאפשר לבטל אותם, אם משהו נמלך בדעתו, מפני שהחוק שנתקבל אינו מוצא חן בעיניו ביותר.

דבר שני, אנו חיים במדינה זו תחת שלטון של מפלגתיות. אני חושב שזהו חולשה רבה, גם של המדינה וגם של הציבור כולו. אני מקווה שיבוא יום והמפלגה תמלא תפקיד הרבה יותר מצומצם בחיינו מתפקידה כיום.

אנו צריכים להתקרב לאותו מצב, בו יהיה האזרח חפשי בבחירתו. ההצעה, שהבחרים יוכלו לבחור את האנשים, המתאימים לדעתם יותר לתפקיד, מקרבת אותנו למצב זה שהאזרח יעמוד על זכויותיו ועל רשות הבחירה שלו.

אני מבקש להביא בחשבון דבר נוסף. יש הכרח שהבחרים לעיריות יכירו את המועמדים. אם בבחירות ארציות, כגון בחירות לכנסת, אפשר עוד לנהוג לפי גבולות מפלגתיים גרידא, הרי בעניינים מוניציפאליים יש הכרח שהבחרים יכירו את המועמדים. אני חושב, שאם ניתן לבחור אפשרות למחוק את המועמדים שאינם מוצאים חן בעיניו, מסיבה זו או אחרת, יהיו גם המפלגות והירות יותר בבחירת המועמדים שלהן.

ישראל גורדי (בשם הרוב בוועדת הפנים) :

כנסת נכבדה, אתחיל בהסתייגות הראשונה, האומרת: „ליד עיריה, בה מכהנת ועדת העיריה, חוקם ועדת בחירות, שתמונה עליי שרפהנים, בהתאם ליחסי הכוחות הציבוריים בעיר, לאחר התייעצות עם ועדת העיריה“.

ובכן, אנו מדברים כאן לא על מינוי ועדת בחירות לרשות מקומית, אלא לוועדת העיריה, ועדת העיריה היא, בדרך כלל, מוסד זמני, מוסד מעבר, המתמנה עליי שרפהנים, לפי שיקול דעתו, בהתחשב עם יחסי הכוחות בציבור. לפעמים יוכלו גם לעשות ערעורים, אולם בדרך כלל אין שרפהנים יכול למנות ועדה עירונית, שלא בהתחשב עם יחסי הכוחות הציבוריים.

אי אפשר לנקוט את המונח „בהתאם“, כי הוא קובע כבר נורמה ומקבל בטייט ופרמולה מסוימת ומפתח מסויים, דבר שלא ייתכן כשאין רשות מקומית נבחרת וישנה ועדה עירונית מממנה.

הזה, הכניסו אותו לסדר-היום, היה על כך ויכות, והע' בירו את הנושא הזה לוועדת-הפנים, שדנה עליו. מעולם לא התעוררו לטעון — אפילו אלה המתנגדים להשק' פתי — שענין זה אינו בתחום הנושא.

אני מציע לכנסת לדחות את כל ההסתייגויות, וגם את הטענה הפורמאלית של חברי-הכנסת למ.

יצחק בן-צבי (מפא"י):

ענין המחיקה לא הובא הנה כהסתייגות; נחלקו הדעות בענין זה במספר שווה, ואני מבקש לדבר על כך.

אליעזר פראי (מפ"ם):

קבענו שנואם אחד ידבר בעד ההצעה ואחד נגדה.

היו"ר י. שפרינצק:

הוועדה לא הכריעה בענין זה, ועל הכנסת להחליט. אנו עוברים עכשיו להצבעה. נתחיל בהצבעה על ההס' תיגות של חברי-הכנסת פראי ומרלין לסעיף 2 (א).

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת א. פראי וש. מרלין לסעיף 2 (א) (1) (II) לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את הצעת התיקון של חברי-הכנסת טובי לאותו סעיף.

הצבעה

התיקון של חברי-הכנסת ת. טובי לסעיף 2 (א) (1) (II) לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנחנו עוברים להצעתו של חברי-הכנסת למ, לא להחליט על הענין עכשיו, כי אם לבדוק אותו מחדש בוועדה.

הצבעה

הצעת חברי-הכנסת י. למ לא נתקבלה.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

האם המטרה היא לדחות את הבחירות?

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את הצעת חברי הכנסת פראי, טובי ומרלין, המציעים נוסחה מתוקנת בנוגע לעובד בשכר באותה העיריה.

הצבעה

בעד התיקון של חברי-הכנסת א. פראי, ת. טובי וש. מרלין לסעיף 2 (א) — 16

נגד — 33

התיקון לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

עלינו להכריע עכשיו בין גירסה א' ובין גירסה ב'.

הצבעה

גירסה א' לסעיף 2 (א) (4) נתקבלה.

(קריאות: למנות את הקולות).

אולם לא זאת השאלה. גם אילו היתה השאלה הזאת חמורה, כפי שהמסתייגים מציגים אותה, הייתי מתנגד לכך, שאדם המכהן כחבר במועצה יעבוד באותה מועצה, מאחר שאין אדם יכול לכהן גם כעובד וגם כנותן-עבודה. העובד כפוף לממונה עליו, וזולת אם הוא משרת בדרגה עליונה ואין עליו ממונים. אם העובד עובד במ' רות של אחר, הוא צריך למלא את פקודותיו. אם נסכים לכך שעובד במועצה יהיה כחבר בה, נכניס אותו ואת הממונה עליו לירי קונפליקט, כי הממונה לא יוכל להש' תמש בסמכות שניתנה לו באותה מידה שהיה משתמש בסמכות זו אילו לא היה האיש חבר במועצה, כי לא יעיו להשתמש בסמכותו, וגם אולי לא יהיה לו כדאי לעשות זאת.

אביא דוגמה. נניח שעובד זה, המכהן כחבר במועצה, הוא חבר בוועדת הדירוג, והוא שצריך לפסוק מה תהיה דרגתו של הממונה עליו. במקרה זה אנו מכניסים את שני האנשים לקונפליקט מצפוני, והאיש שבנוגע אליו תיתכן הפליה, אם הוא בעל מצפון, יאמר שמפלים אותו לפני משורת הדין. אסור בהחלט לעשות כך. אין בזה כל שלילת זכויות למעשה. יש כאן התנגשות בין זכר' יות היחיד וזכויות החברה, וזכות החברה קודמת לזכות היחיד, ואנו נפגע בזכות החברה אם נתיר מצב כזה שבו יוכל עובד במועצה להיות חבר בה.

אעיר הערה אחרונה בנוגע לגירסה השניה. כנסת נכבדה, היתה לי כבר ההזדמנות לדבר על השקפתי בענין זה בקריאה הראשונה של החוק לפני הכנסת. אוסיף עוד שניים-שלושה דברים בנוון זה. הגירסה הזאת, כפי שהיא מנוסחת כאן, האומרת שאם אחד המועמדים לא ייבחר על-ידי 50% מהבוחרים, יא' מהרשימה, היא בלתי-מציאותית ואילוסורית. איננו צריכים לחוקר חוקים שאין בהם ממש. אין כאן כל פגיעה בזכות הבחור. זכות זו מעוררת יצרים של אלה שמעוניינים למחוק. אני מציע לא לקבל את הגירסה הזאת.

ועדת-הפנים בחרה בוועדת-משנה, שמתפקידה היה לברר את סדרי הבחירות בצבא, ועדת-משנה יושבה עם באי-כוח הצבא וביררה את כל הפרטים. ישנם עשרות סעיפים, והענין מורכב ומסובך מאוד. ישנו קושי עצום, כי אלה אינן בחירות ארציות, אלא בחירות בארבעים ושלושה מקומות; אם בכל מקום יהיו שתי-עשרה רשי' מות או יותר, הרי שיהיו בסך-הכל למעלה מתמש-מאות רשימות. את כל הרשימות האלו, צריך, לפי ההצעה, להמציא לצבא, כי חייל צריך לראות חלק גדול מהן, כדי לבחור את זו המתייחסת למקום שהוא אורח בו. הוא צריך לעבור על הרשימות. בצבא, הדבר הזה הוא פחות מציאותי מאשר אצל האזרחים.

על סמך זה באו לכלל מסקנה שיש לוותר על התקנה הזאת בצבא, ולהטיל את החוק על האזרחים בלבד. אבל אם החוק חל רק על חלק מן האזרחים, — כי החיילים הם אזרחים מבחינה זו, ולא חיילים, כי הם צריכים להצ' ביע ככל יתר האזרחים — הרי אנו נוטלים את שארית הגיונה של תקנה זו, כי אי-אפשר לתת את הזכות הזאת רק לחלק מן האזרחים. אם רוצים לקיים את החוק, אי-אפשר לעשות הפליה, וצריך לתת את הזכות הזאת גם לאזרחים וגם לצבא — ודבר זה הוא בלתי-אפשרי כלל וכלל. זהו הנימוק השני להצעתו, לא לקבל את הגירסה הזאת.

בטענות של חברי-הכנסת למ, שדבר זה אינו נכלל בנושא, אין ממש. חברי-הכנסת ורפהשיג הרצה על הדבר

— חוק העיריות (הוראות שונות) (מס' 2) (שפרינצק); חוק המועצות המקומיות (הוראות שונות), (ורחפטיג); חוק לתיקון פקודת החברות (רוזן); חוק המילוא העממי (גרנות) —

ה צ ב ע ה
התיקון של חבריהכנסת א. פראי ות. טובי
לסעיף 4 לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצבעה על החוק כולו.

ה צ ב ע ה

חוק העיריות (הוראות שונות) (מס' 2), תש"י—
1950, בנוסח הוועדה — נתקבל.

ה צ ב ע ה ש נ י ה

— 27

— 20

בעד גירסה א'

בעד גירסה ב'

גירסה א' לסעיף (א) (4) נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק:

עכשיו נצביע על הצעת התיקון של חבריהכנסת
פראי וטובי לסעיף 4.

יד. חוק המועצות המקומיות (הוראות שונות), תש"י—1950 (*)

(קריאות: ראשונה, שניה ושלישית)

ישר לקריאה שניה. תוכן החוק הוא — שלגבי בחירות בקרב חיילים לא יצטרך שריהפנים לפרסם ענינים מסויימים ב"רשומות", דבר הנתון לסמכותו לפי חוק העיריות. להצעת חוק זה אין, כאמור, שום הסתייגויות.

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע.

ה צ ב ע ה

חוק המועצות המקומיות (הוראות שונות),
תש"י—1950, בנוסח הוועדה נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:
אנו עוברים לסעיף הבא של סדרהיום: חוק המועצות המקומיות. רשותהדיבור לחבריהכנסת ורחפטיג, ממלא מקום יושב ראש ועדת הפנים.

זרח ורחפטיג (מ"מ יו"ר ועדת הפנים):

זהו חוק בעל סעיף אחד, שאין בו שום הסתייגויות. היה זה סעיף בחוק העיריות, אבל מבחינה טכנית החלטנו לנסחו כחוק מיוחד. הוועדה החליטה, שהואיל וחוק זה הופיע כסעיף בהצעת החוק הקודם, הרי זה כאילו עבר את הקריאה הראשונה, ולכן מותר לנו להעבירו

טו. חוק לתיקון פקודת החברות, תש"י—1950 (*)

(קריאה ראשונה)

אנגלו פלשתינה, "אוצר הישוב" ואחרים, שמבחינה משפטית הן חברות אנגליות, שגרשמו בארץ כחברות נכריות. חברות כאלה רוצות בקיום המדינה להתנער מתוך מעמדם המשפטי המירמאלי ולהיהפך לחברות ישראליות, ובאופן כזה ליצור התאמה בין אפיין הצינוני לאומי, הציבורי, ובין צורתן המשפטית. מטרת החוק שאנו מביאים לפניכם היא, לאפשר את התאורחותן של החברות הללו גם מבחינה משפטית במדינה.

אני מבקש, להעביר את החוק ליועדת החקיקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את החוק להיקון פקודת חברות, לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה צ ב ע ה

הוחלט להעביר את החוק לתיקון פקודת החברות, תש"י—1950 לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר י. שפרינצק:
בתור יוצא מהכלל אנו מכניסים עכשיו לדיון הצעת חוק בשלב של קריאה ראשונה — חוק לתיקון פקודת החברות, הואיל והוסכם עליידי הכל שאפשר להכניס את החוק בגדר של הצעות לסדרהיום, מפני שאין צורך להרבות בדיבור עליו. רשותהדיבור לשרהמשפטים.

שרהמשפטים פ. רוזן:

כנסת נכבדה. ברשות היושב ראש אני פותח ואני גם מקווה שאסיים את הקריאה הראשונה של החוק לתיקון פקודת החברות, תש"י—1950.

החוק המונח לפניכם לשוני יבשה אך משמעותו חשובה למדי. כידוע לכולם, ישנם בארץ מפעלים שצו"ח המשפטית היא צורה של זכרות בע"מ, מפעלים התופסים מקום מרכזי בחיים הכלכליים והציבוריים של הישוב ושל המדינה, אך מבחינה משפטית הן חברות נכריות. בין המפעלים האלה נמצאים: הקק"ל, באנק

טז. חוק המילוא העממי, תש"י—1950 (*)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים):

כנסת נכבדה. כמו שנעשה כבר פעם בתולדות המדינה, עוד לפני בחירת הכנסת הזאת, מתכוונת ממשלת ישראל להוציא מילוא חדשים. בעצם מדובר עכשיו על

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף י"א של סדרהיום — חוק המילוא העממי. רשותהדיבור לחבריהכנסת גרנות, ממלא מקום יושב ראש ועדת הכספים.

— חוק המילואה העממי (גרנות, בדר, רפטור, שפרינצק); חוק המילואה (מוסדות כספיים) (קפלן); חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים) —

המילואה. המדינה זקוקה לכסף זה. בסעיף ההוצאה של תקציב הפיתוח ישנו סכום לא־קטן, שבכוונתנו להכניסו ממילואות פנימיים, ובניהם המילואה העממי.

החוק הנוגע למילואה העממי נתקבל בוועדת־הכספים פה אחד, חוץ משני סעיפים שעליהם ישנה הסתייגות לחבר־הכנסת יוחנן בדר.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

אני מוותר על הסתייגותי.

ברל רפטור (מפ"ם):

הוסכם בוועדת־הכספים, שלפני ההצבעה על החוק תינתן לנו אפשרות למסירת הודעה.

אנו מתייחסים בחיוב לחוק המילואה העממי, המובא לקריאה שניה, בסכום של שנים־עשר מיליון לירות, אולם אנו נימנע מהצבעה, הואיל ויחד עם חוק המילואה העממי, שיוטל בקרוב על העובדים ועל שכבות עממיות, לא הובאו יתר החוקים למילואה, כגון: מילואה למוסדות כספיים, ובעיקר המילואה השלישי שיוטל על בעלי־היכולת.

אנו סבורים שלשם הבטחת הצלחת מלאה של גיוס הכספים, מן הראוי יותר להכריז על כל שלוש המילואות יחד, למען תובלט תכנית המילואות הכוללת, ואני מקווה ששר־האוצר יעשה כן מתוך שיקולים כספיים־פיסקאליים ויחליט על ביצוע כל המילואות יחד.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מעמיד להצבעה את חוק המילואה העממי.

הצבעה

חוק המילואה העממי, תש"י—1950, בנוסח הוועדה, נתקבל.

יז. חוק המילואה (מוסדות כספיים), תש"י—1950 (*)

(קריאה ראשונה)

לדאבונו הרב איננו יכולים להביא לפני גמר המושב את המילואה השלישי, אך אני מציע לכנסת, להעביר לוועדת־הכספים את המילואה השני, שהוא גם הפעם בגובה של 5 מיליון לירות.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו מצביעים על ההצעה להעביר את חוק המילואה לוועדת־הכספים.

הצבעה

הוחלט להעביר את חוק המילואה (מוסדות כספיים), תש"י—1950, לוועדת־הכספים.

יח. חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים), תש"י—1950 (*)

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף נוסף בקריאה שנייה, סעיף ט': חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים),

(*) ראה נספחות.

שני מילואות, אבל ברגע זה אני מביא לפניכם, בשם ועדת־הכספים, את הצעת המילואה העממי, כלומר, מילואה הכ"ך במתן זכויות לפרסים. המילואה יהיה בגודל של שנים־עשר מיליון לירות, ויבוצע בצורה של הוצאת אגרות־החוב, כל אגרות־חוב בסך עשרים לירות; תהיה גם אפשרות לקנות חצי אגרה, שתעניק, כמובן, רק את חצי הסיכוי, או, יותר נכון: הסיכוי למחצה, כלומר, אם האגרת תזכה בגורל, יקבל בעל האגרה רק את מחצית סכום הפרס שזכה בגורל.

תקופת המילואה היא לעשרים־חמש שנה, והפדיון ייעשה בכל שנה ושנה. בכל שנה ושנה תתקיים גם הג'רלה. המילואה בנוי על העקרון, שאין משלמים רבית בעד הכסף, אבל כל אגרת היוצאת בגורל, ולא זכתה בפרס, מקבלת תוספת רבית חד־פעמית של 3%. אם בתום תקופת המילואה יישארו אגרות־חוב שלא זכו בפרסים ולא נפדו, יקבלו בעלי אגרות־חוב אלה תוספת־פרמיה. על גודל סך הפרמיה יחליט משרד־האוצר.

הפרסים והפרמיות פטורים ממס־הכנסה.

בשאלת הפרסים טיפלנו באופן יסודי בוועדת־הכספים וגנקע שיהיו פרסים קטנים מרובים וכמה פרסים גדולים. הפרס המינימאלי יהיה 50 ל"י, והפרס המאכס"י מאלי יגיע, כנראה, לסך של עשרים־חמישה אלף ל"י. קביעת כל הפרטים לביצוע החוק נתונה בידי משרד־האוצר, ושר־האוצר יחליט עליהם.

אלה הם ראשי פרקים למילואה העממי. הבה נקווה שאגרות־החוב של המילואה הזה יירכשו עליידי הציבור הרחב בקצב מהיר. שר־האוצר רשאי להוציא למכירה את אגרות־החוב סדרות סדרות, ואני מקווה שסדרה תבוא אחרי סדרה ללא הפסקות ונוכל להכניס את כל סכום

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לסעיף ח' של סדרה־היום — חוק המילואה (מוסדות כספיים), תש"י—1950. רשות־הדיבור לשר־האוצר.

שר־האוצר א. קפלן:

אני מביא לקריאה ראשונה בפני הכנסת את הסעיף הזה. אני מביא גם מילואה שני, מילואה למוסדות כספיים. אנו הולכים בעקבות הדוגמה מזמן המועצה הזמנית. אז הוצאנו שלושה מיליונים כדי לגייס אמצעים בארץ (א) משום שזה נחוץ; (ב) מפני שזה לטובת המשקיעים; (ג) זה גם אמצעי טוב למלחמה נגד האינפלציה.

— חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים) (גרנות, שפרינצק); חוק ערבויות מטעם המדינה (גרנות, בדר, נפתלי) —

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים):

חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים) כבר הובא לפני הכנסת. ועדת הכספים טיפלה בו ואני מתכבד להביאו בשם ועדת הכספים בלי שום הסתייגות. אך עלי לציין שהנוסח שהוגש היום על שולחן הכנסת, שונה מן הנוסח הראשון שהובא בשעתו לפניכם, ורצוני לציין במלים אחדות מה הם השינויים.

ראשית כל — השם.

השם המתוקן הוא: חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים) — לא ארנונה, כפי שהיה בהצעה הראשונה. שינוי שם זה בא לשם הדיוק וכדי למנוע אי הבנות, כי השם ארנונה כבר ידוע ברבים בקשר לחוק אחר שבו מטפלת עדיין ועדת הכספים.

ב) אגרה לטובת רשויות מקומיות למיניהן כוחה יפה לגבי העברת מקרקעים וחליפין; כל עסקי קרקע אחרים, כגון רישום, העברת משכנתא וכו', אין אגרה זו חלה עליהם.

יט. חוק ערבויות מטעם המדינה, תש"י—1950 (*)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים לחוק ערבויות מטעם המדינה, קריאה שניה. רשות הדיבור לחבר הכנסת גרנות.

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים):

כנסת נכבדה. לפני זמן קצר הובא לפניכם עלי ידי שר האוצר חוק ערבויות מטעם המדינה, ואז הוסבר מה היא חשיבותו של החוק הזה. עכשיו אני רוצה לעמוד על הדחיות שבו.

המדינה גותנת מטעם לפעם ערבויות בקשר לפעולות חשבוניות. עד עכשיו צריך היה, בכל מקרה ומקרה, לבוא לכנסת ולהעביר חוק מיוחד בהתאם לצורך. פרוצדורה זו הכבידה על העבודה ועל ביצוע כמה מפעלים חשובים. משום כך בא חוק ערבויות מטעם המדינה. יש חשיבות מרובה לקבלת החוק בכנסת בקריאה שניה, עוד לפני התחלת הפעולה, כדי שבמשך שני החודשים שבהם את תקיים הכנסת את ישיבותיה תהיה לממשלה אפשרות לפעול ולתת ערבויות בשעת הצורך.

בעצם לא נעשו בחוק זה שינויים חשובים לגבי הנוסח הראשון. אסכם בכמה פסוקים את תכנון של החוק המוצע.

ערבויות אינן צריכות להינתן לכל מילווה, כי אם רק לאותם המילווה שהם בעלי אופי ציבורי, כלומר ערבויות צריכות להינתן רק לפעולות העשויות לשמש לפיתוח הארץ או לעידוד הייצור, וכן לפעולות שהן בעלות חשיבות כלכלית לאומית, או לתכלית אחרת שיש לה חשיבות ויש בה ענין כלכלי. מירושו של דבר: לא מילווה המיועדים למפעלים פרטיים, תהיה חשיבותם אשר תהיה.

הקו האפייני השני של החוק הוא, שערבויות אלה הניתנות עלי ידי שר האוצר, באישור ועדת הכספים, אינן יכולות לעבור את הגבול של 10% מן התקציב הכללי—

(*) דברי הכנסת חוב' 5"ד (מושב שני); נספחות עמ' 2040.

ג) מס העברה זה יהיה בשיעור של 2% במקום 1%, כמו שהיה עד עכשיו למעשה.

דבר אחרון: בנוסח החדש של החוק הוכנס סעיף חדש שלא היה בנוסח הראשון, הוא סעיף 7 הון בשח' רור מתשלום האגרה. כוונת הסעיף היא לקבוע אחידות בנוגע לשחרורים מתשלום האגרה והעברת מקרקעים בכלל, החוק קובע, שכל גוף שיהיה פטור מתשלום מס העברה, יהיה פטור גם מאגרה.

את השינויים האלה קיבלה ועדת הכספים ללא התנגדות.

היו"ר י. שפרינצק:

כפי ששמעתם, אין הסתייגויות לחוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים). אנו עוברים להצבעה.

הצבעה

חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים), תש"י—1950, בנוסח הוועדה, נתקבל.

אני מדגיש כאן: התקציב הרגיל של המדינה — או כל סכום אחר שהממשלה, באישור מפורש של ועדת הכספים תחליט עליו, למעשה מדובר כאן, איפוא, בסכום של ערבויות עד ששה מיליון לירות בערך.

בענין זה היו חילוקי דעות בוועדת הכספים. רוב הוועדה תחליט, שבמקרה של צורך במתן ערבויות לסכום העולה על רבע מיליון לירות יש תוקף לאישור הוועדה רק אם הוא ניתן פה אחד. אך גם לגבי החלטה זו יש חילוקי דעות, כפי שראיתם מתוך ההסתייגויות של חברי הוועדה.

קביעת תנאי הערכות והבטחונות שיידרשו ממקבלי ההלוואות נתונה לסמכותו של שר האוצר. אם סכום המילווה יעלה על רבע מיליון לירות, יצטרך שר האוצר לקבל אישור לכך מטעם ועדת הכספים. אלה הם הפרטים החשובים בחוק הזה.

יש כמה הסתייגויות לחוק הגדון ואני מבקש מאת היושב ראש, שגם כאן ינהג לגבי המסתייגים לפי העקרון "הקיבוצי", כלומר שכל מסתייג יביא את כל הסתייגויותיו בבת אחת.

היו"ר י. שפרינצק:

אני מבקש מאת חבר הכנסת בדר להביא בפני הכנסת את כל הסתייגויותיו בסעיף זה.

יוחנן בדר (תנועת החירות):

הייתי מבקש, אם מותר, שחברי הנכבד מר נפתלי יהיה הראשון, כי ייתכן מאד שאם הוא יוותר על הסתייגותו, נשקול גם אנחנו אם לוותר על הסתייגויותינו.

פרץ נפתלי (מסאי):

כנסת נכבדה. הסעם לא אדבר על שאלה כלכלית, אלא על שאלה עקרונית במשטר הדמוקרטי. בדרך כלל אינני אוהב להפריע לפשרה שהוסכם עליה בוועדות, אך הסעם

לגלגלי האוצר במקרים של צורך דחוף במתן ערבות למס' עלים בעלי חשיבות ככית, המחייבת החלטה מיידית או שהיו נימוקים מסויימים, שאין להביא לפני הכנסת הצעת חוק לערבות מסויימת.

אולם הרוב אינו רשאי למסור את הזכות לערבות על ששה-שבעה מליונים לירות לשנה לאוצר בלי אישור הכנסת.

אנו בטוחים שהצעתנו אינה מכבידה על האוצר ועל המפעלים שיורשו ערבויות — ומאפשרת גם לשמור על זכות הכנסת לריבונותה.

אנו מציעים לקבל את התיקון הנדון לחוק.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

רבותי, אני פונה קודם כל לרוב, כי יש לי הרושם שבאווירה של חפזון הקיימת כאן —

היור"ר י. שפרינצק :

לא קיים חפזון, קיימת יעילות בעבודה.

יוחנן בדר (תנועת החרות) :

באווירה של חפזון שאני מרגיש אותה למרות שאינה קיימת, יכול להיעשות דבר שלא יהיה לטובת המדינה. מה תפקידו של חוק ערבויות? חוק ערבויות תהווה גם הוא תקציב, אבל זהו תקציב הכרוך בתנאי. במקרה של חוק התקציב אנו מקציבים כספים ומשלם המס צריך לשלם; אבל במקרה של ערבויות — אנו מחליטים עליהם, ואם בעל החוב הראשי לא ישלם את החוב, הרי יצטרך משלם המסים לשלם את החוב. במקרה הנדון, שאנו מקציבים לתקציב הפיתוח באופן סופי תמורת מיליון מליונים רבים, אין משום אסון בזה שניתן לוועדת-הכס' פים ולשר-האוצר יחד עם ועדת-הכספים זכות לתקציב לצרכים חיוניים לא כספים אלא ערבויות. אבל יש גבול בענין זה. הגבול הוא בזה שהסמכות צריכה להיות מוג' בלת מבחינת גודל הסכומים. וזה לא יפגע בחשיבותו וביעילותו של הענין ובדמוקרטיה הפארלאמנטארי. אבל אב נקבל חוק זה לפי הצעה זו יחד עם הצעתו של מר נפתלי, שלממשלה יחד עם ועדת-הכספים תהיה הרשות לתת ערבות ללא גבול ובכל סכום, הרי שנהרוס על-ידי כך את עצם קיומה של הכנסת, כי באופן זה תוכל הוועדה לאשר לממשלה סכום שיעלה על סכום התקציב. ומה מש' מעות הסמכות הזאת? אין זה ענין של מיעוט או רוב. נניח שנקבע בחוק הזה שהסכום לא יהיה מוגבל באופן סופי לחמישה מיליון לירות, אלא בכל עת יוכל הרוב להחליט על חוק נוסף לאישור שלשה מיליון, או חמי' שה מיליון לירות. והרי גם לפי הנוסח הנוכחי ניתנת אפשרות לוועדה, להוסיף סכומים למעלה מ-10% של התק' ציב, וזה אינו פוגע בסמכות הרוב, כי הכנסת יכולה לאשר מתן ערבויות נוספות באמצעות חוק מסויים ונוסף.

אולם, רבותי, אם ניצור מצב כזה, שנהיה מוכנים לתת לממשלה ולוועדת-הכספים סמכות להתערב בשם המדינה ללא גבול וללא סייג, הרי מצב כזה יהיה מסוכן מאד. יש אולי כוונה לשמור באופן כזה על היקף הערבויות של המדינה. אבל זוהי טעות גדולה, ואין טעות גדולה יותר ממנה: (א) לא תוכלו שלשה לדרוש מחברי הווי' דה שישמרו בסוד דבר שאינו סוד מדיני — זה אינו סוד מדיני — יש פה רק ענין של ערבויות המדינה; (ב) על-ידי סודיות כזו אפשר ליצור בהלה גדולה יותר בציבור מאשר על-ידי דבר גלוי.

סבורני שנעשתה שגיאה בנוסח. המדובר הוא בזה, שדבר מיוחד — הגדלת הסכום הכללי לפי החוק שלפניכם — תלוי בהחלטת הוועדה פה אחד. אני מתנגד לעקרון הזה. אנחנו מתקינים את החוק הזה, כדי להגן על יעילות המשטר הדמוקראטי; והסכמה הגדולה ביותר לדמוקרא' טיה היא חוסר יעילות, חוסר תוקף להחלטות. כדי לשמור על היעילות, צריך להיזהר מאד מלקבוע באיזה ענין, שההחלטות צריכות להתקבל פה אחד. דמור קראטיה יעילה יכולה לפעול, לפי דעתי, רק לפי החלי' טות הרוב. דמוקראטיה התלויה בהחלטות המתקבלות פה אחד, אינה יכולה להיות יעילה.

אולי יבואו ויאמרו: בסעיף הזה הדבר אינו מפריע כל-כך; אך אני מזהיר מפני הליכה בדרך זו, ואני מבקש לקבל את הסתייגותי, כלומר — למחוק את המלים "שניתן על דעת כל חברי הוועדה שהשתתפו בישיבה".

ברל רפטור (מפ"ם) :

אנחנו מציעים להוסיף לסעיף 1 (א), אחרי המלים "או ערבות למלוה, אשר" את המלים "אינו עולה על 100,000 לירות ואשר". בסעיף 1 (ב) אנחנו מציי' עים למחוק את הסימן (ב) ולכתוב במקומה (ג). ולסעיף 1 מציעים אנו להוסיף סעיף-משנה (ב) כדלהלן: "שר-האוצר מורשה, באישור ועדת-הכספים של הכנסת, לערוב לסכום העולה על 100,000 ל"י, אם ועדת-הכספים תחליט פה אחד שמתן הערבות כג' נעשה מתוך צרכים דחופים בעלי חשיבות כלכלית לאומית, המחייבים החלטה מיידית, או שקיימים נימוקים מיוחדים שלפיהם אין להביא הצעות חוק לערבות מסויימת לפני הכנסת". ויורשה נא לי לנגח הסתייגותנו זו.

אנו יודעים ששר-האוצר נתבע לערבויות בסכומים שונים לצרכי מוסדות כספיים ומפעלים משקים, ומתוב' תנו לדאוג לכך, שלא יהיו עיכובים בביצוע מפעלים שונים, במידה שהדבר קשור בעזרת האוצר וערבותו. אולם נראה לנו שצורך זה בערבויות כספיות אינו צריך לפגוע בסמכות הפארלאמנטאריה של הכנסת.

ואם יש איפוא צורך לתת ערבות בסכום קטן עד 100,000 ל"י, הרי לפי הצעתנו מוסרת הכנסת יפוי-כוח לשר-האוצר. אולם היו עובדות ומקרים שנדרשנו לתת ערבות למיליונים לירות — לפיתוח מפעלים כלכליים שונים: בפרדסנות, במפעלי ים ובשטחי משק אחרים. המפעלים לא הפסידו דבר על-ידי כך, שהצעות חוק הער' בות הובאו לכנסת. להיפך — בבידור בהצעות חוקים אלה אפשרו לכנסת לא רק מתן סמכות פורמאלית חוקית, אלא בהודמנות הצעת החוק התבררו בעיות משקיות חשובות, שהועילו למפעלים שביקשו את ההלוואות. ועם כל האמת שלנו לשר-האוצר, איננו סבורים שאפשרי מתן יפוי-כוח כולל שיעיז לששה-שבעה מיליון ל"י לשנה, ובלי שהכנסת תדון כלל בהצעות אלה.

אנו יודעים ששר-האוצר טוען שבמקרים מסויימים אין אפשרות — מכמה סיבות — להביא לכנסת לדיון פומבי מתן ערבויות, כפי שזה היה בעבר בקשר לשא' לות קליטת העלה ומילואות לסיכנות היהודית. ייתכן שמקרים כאלה יהיו גם בעתה. ואז יש רק אפשרות אחת — אם יש הכרח במקרים כאלה לוותר על הזכות של החלטת הכנסת — הרי זה ניתן לעשות רק אם ועדת-הכספים תחליט על כך פה אחד. שר-האוצר יעיד שגם המפלגות שאינן מיוצגות בממשלה לא הכניסו מקלות

— חוק ערבויות מטעם המדינה (בדר, רוקח, גנחובסקי, קפלן) —

בשנה הבאה ייתכן שיגיע לשמונה מיליון ל"י ובעוד שלוש שנים אנו יכולים להגיע לסכום של עשרים מיליון ל"י, בלי להעביר דבר לכנסת, אנו דורשים שיהיה צורך בהסכמה כללית לכך בוועדה, ואם לא תהיה הסכמה כזאת, יועבר הדבר לכנסת, והיא תחליט ברוב דעות.

אני חוזר ואומר לשר-האוצר, שאני מוכן לוותר על הסתייגותי בנוגע ל-5%, בתנאי שערבויות העולות על 10% יהיו טעונות אישור הכנסת, במקרה שלא תהיה הסכמה כללית בנוגע להן בוועדה.

אליהו משה גנחובסקי (החזית הדתית המאוחדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, על החוק הזה אפשר לומר שהוא דומה לישראל: בזמן שעולים — עולים לרקיע וכשירד — יורדים.

בעבר היתה הממשלה מביאה את כל הענינים האלה לכנסת, אולם באו ואמרו כי דבר זה גזול זמן רב ומק"ש על שר-האוצר, ולכן לא יובאו הדברים להבא למ"י לאת הכנסת. אולם, אי אפשר מפאת חוסר זמן להסיר מן הכנסת את כל האחריות לכל מיני ערבויות שהממשלה נותנת בשם המדינה.

משום כך באה ההסתייגות הראשונה שלי, האומרת שהחוק הזה תקפו יהיה לשנה אחת ובכל שנה יהיה צורך לחדש אותו. אני מציע שתקפו של חוק זה יהיה רק לתקופה של התקציב השנתי, תקציב שנת תש"י—תש"א. בכל שנה, כששר-האוצר יביא את התקציב השנתי, יביא גם חוק חדש בנוגע לערבויות, שאם לא כן ייחד צר מצב כזה, שבשנה השניה או השלישית או הרביעית, תהיה הממשלה ערבה לסכום של שלושים, ארבעים, חמישים מיליון ל"י, ובזה ישנה סכנה רבה.

ברצוני להזכיר לשר-האוצר מה שאמר פעם „שר-האוצר“ הקודם, שלמה המלך, בענין הערבויות: „בני אדם ערבת רעך — נוקשת באמרי פוך — בני עשה זאת, איפוא, בני, והינצל, כי באת בכף רעך: לך התרפס ורבה רעך; אל תתן שנה לעיניך ותנומה לעפעפיך; הנצל כצבי מיד וכצפור מיד יקושו“.

אני מזהיר את שר-האוצר ואת הכנסת שיחשבו היטב בשאלה זו, כי אחרת יימצאו במצב קשה מאוד.

מכאן אני עובר להצעת השניה, אני חושב שחמישה אחוזים מן התקציב השנתי מספיקים בהחלט; וזהו סכום גדול למדי, אם יהיה צורך, ואני מניח שיוכל להיות צורך, להגדיל את הסכום, הרי הכנסת עדיין קיימת, ברוך השם, ואפשר לבוא אליה ולקבל אישור, אין צורך לתת את כל הסמכות הן לוועדת-הכספים; נמסרו לה כבר יותר מדי סמכויות, ואני חושב שזה גורע הרבה מסמכות הכנסת ומאחריותה.

שר-האוצר א. קפלן:

כנסת נכבדה, נדמה לי שחברי-הכנסת התרגשו יותר מדי בקשר לסעיף זה. אני רוצה לנסות לתת כמה הסברות גם בשביל חברי-הכנסת וגם בשביל הציבור כולו.

קודם כל אני רוצה לומר ששישנו מדברים על ערבות, יות, אנו מקבלים את הדבר ברצינות גמורה ואיננו נותנים סתם ערבויות על ימין ועל שמאל.

יוחנן בדר (תנועת החרות):

רק על שמאל!

ועוד דבר, ובזה אסיים. — רבותי, לא לחינם ולא לשוא קיים נוהג בכל העולם וגם אצלנו, שהבאנו להוצאה מפרסם מדי שבוע בשבוע את המספרים המדויקים בנר גע להיקף המטבע ולכיסוי המטבע, זה לא נעשה כדי להוריד את האמון במטבע, אלא שזה גם משפיע על הדיון בתקציב, שעליו מחליט הבית, והסכום הוא ידוע, ויש צורך לעשות כך גם בנוגע לערבויות. דבר זה אינו בגדר סוד צבאי.

ואני מבקש משר-האוצר שיתחשב בענין זה, כי אני בטוח שאם ההצעה של מר נפתלי התקבל בצורה זו, יהיו התוצאות כולן שליליות, הייתי מעדיף איפוא שתתקבל הצעה זו: „לוועדה סמכות מוגבלת, ויתר הסמכות יות — לבית“.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

מחמת הרוחק שבגללו נכנסה בזמנו ועדת-הכספים למבחן רציני מאוד, הייתי מייצץ שלא למהר בדבר בצורה זו.

מתקבל הרושם, מתוך מה שנאמר על-ידי הכל, שמה שעשינו מתחנן בנו. ד"ר בדר ואני רצינו להקל על שר-האוצר, רצינו להקל עליו במתן ערבויות, בלי שיצטרך לבוא לכנסת ולבקש בכל פעם ערבויות על 100 אלף ל"י, על 150 אלף ל"י או 250 אלף ל"י, מתעורר בי הרושם, שהצעת היות שר במדינה, למרות שאני באופוזיציה: אני יכול להחליט על תקציב הבטחון, על עירבויות, ועוד מעט — גם על תקציב החינוך, ועוד עט אינני יודע מה יישאר עוד לכנסת. קיבלתי יפוי-כוח גדול כל-כך, עד שאני חושב שאנו חוטאים לעצמנו בזה שאנו מטילים על שכמנו אחריות גדולה כל-כך, ומצד שני, זה גם מרוקן את הכנסת מענינים רציניים ביותר, אם ענינים כספיים כאלה, בסכום של מיליונים לירות, לא יצטרכו לאישור בכנסת, אינני יודע מה טעם יהיה ליתר החברים להתעסק פה רק בשאלות של קוריאנה, או בשאלות אחרות, כיון שרוב השאלות הכספיות יר"באו לפני ועדת-הכספים, ואני מזהיר את הבית, שלא ילך בדרך זו, למרות שאני, בחור חבר האופוזיציה, יכול הייתי לקבל על-ידי כך השפעה יותר גדולה — כאחד מול חמישה, בוועדה, לעומת אחד מול מאה ועשרים, במליאה.

הצעתי להעניק לשר-האוצר סמכות לתת ערבויות עד גבול של מאתיים-וחמישים אלף ל"י, בלי לקבוע את תנאי ההלוואה. אולם, מעל לסכום הזה, יש צורך להחליט על התנאים בוועדת-הכספים.

היתה כאן סתירה, מצד אחד אומרים כי ערבות בשיעור 10% תינתן באישור ועדת-הכספים, ומצד שני אומרים, שמעל לסכום זה לא תהיה כל הגבלה; אם כך, הרי אפשר למחוק את ה-10%, שר-האוצר לא יתן מיליונים של לירות בלי אישור הממשלה, ולשם מה ההגבלה של חמישה או עשרה אחוזים? אם הממשלה יכריז לתת באישור הוועדה ערבות על כל סכום וסכום, הרי שאין מגבילים את הסכום והוא יכול להגיע למיליונים רבים. הסברתי את הסתירה הזאת בוועדת-הכספים, והוסכם שבמקרה של ערבות ל-10% יבוא הדבר לאישור הכנסת, אם הוועדה לא תסכים על כך פה אחד. אם תתקבל דעתי, אני מוכן לוותר על הצעתי בנוגע ל-5%.

סכום הערבויות הגיע השנה לששה מיליון ל"י.

שר-האוצר א. קפלן:

אני שמח מאד, שלפי דעת חברים רבים בנסת משתייך כל ציבור הפרסונים לשמאל, וכן עיריית תל-אביב ועיריית חיפה, ויכולתי להאריך עוד את הרשימה. לעת עתה יש לי רק תקווה שהם ישתייכו פעם לשמאל.

אני חוזר ואומר, שאנו בודקים יפה כשאנו נותנים את הערבויות, ואנו אוחרים באמצעים ובאמצעים די קשים, כדי להבטיח את הערבויות האלה.

ההנחה האלמנטרית היא, שאנו מקבלים את הדברים ברצינות, ואיננו רוצים ליצור עוד סניף אחד לתקציב, או תקציב מקביל.

ביחוד בתקופה זו אנו עומדים לפני שורה של תפדים גדולים וקשים, היוצאים מגדר הרגיל. אני מקווה, שאחדים מתפקידים אלה הם זמניים, אך חלק מהם הוא קבוע. כדי שתהא אפשרות לבדוק את הדברים האלה, לברר וללמוד אותם, הצענו שהזכות הזאת לתת ערבות תהנה לוועדה, לפי הצעת שר-האוצר. אני רוצה להדגיש את המ"לם, לפי הצעת שר-האוצר, כי יש בזה הגבלה ניכרת. ועדת-הכספים אינה יכולה להציע ערבות, אלא אם כן מציעה זאת הממשלה. כל אחד מחברי-הכנסת יכול לבוא ולהציע חוק בכנסת. לפי הצעה זו צריך חברי-הכנסת, הרוצה להציע ערבות, לבוא לכנסת, ואינו יכול לעשות זאת דרך ועדת-הכספים. יש בזה הגבלת הסמכויות ולא משום הרחבתן. — ולאחר שהאוצר והממשלה יבדקו את הדברים, הם יבואו לוועדה ויציעו לה לאשר מתן ערבות, (א) כדי שהוועדה תבדוק את הדבר, (ב) מכיון שטובת הכלל מחייבת, ורצוי שהדבר יהיה נדון במסיבה מצומצמת יותר. אינני מפתח לומר, שהתפקידים שהטיל עלינו המצב בקשר לקליטת העולים, הביא את כולנו פה אחד לידי ההחלטה, שבמקום לזון על עניינים אלה בפומבי — אם כי הכל כאילו יודעים זאת — יש לזון עליהם במסיבה סגורה יותר.

הצענו, שתנתן לוועדת-הכספים הרשות לאשר 10%. קיבלתי ברצון את הסתייגותו הנוספת של חברי-הכנסת רוקח, שבדרך כלל יקבע שר-האוצר את התנאים, אך אם ידובר על הסכום של יותר מרבע מיליון ל"י — יהיה על ועדת-הכספים לאשר את התנאים.

אליהו אלישר (הספרדים):

פה אחד.

שר-האוצר א. קפלן:

לא. אחזור אחר-כך אל הענין הזה.

לאתר מבטיח הדבר את הבטחונות לסוכמים קטנים יותר. אם אישרנו ואם אנו רוצים לאשר לעיריית תל-אביב הלואה של 250 אלף ל"י, הרי ועדת-הכספים צריכה לקבוע את התנאים. אך קרה, שנינתו לעיריית תל-אביב 150 אלף ל"י; דבר דומה קרה גם לגבי עיריית חיפה, עיריית עכו ועיריית רמלה. זה אינו מראה כל בטיחות או חוסר בטיחות. כשאנו ערבויות קטנות יותר אמרנו, ששר-האוצר יכל לקבוע את תנאי המשא ומתן.

אילו היו הדברים כתיקונם, הייתי מסתפק ב-10%, אך לא בגדר סוד הוא, שאנו עמדנו ועומדים השנה לפני כמה פעולות גדולות, היכולת לתרוג מהמסגרת של 10% — לא בקשר עם הפעולות הרגילות של הממשלה. ערבויות אלה תלויות במצב בשטח הקליטה, ומצב זה יכול לחייב אותנו לצאת לחדשים, או לשנים וחצי חדשים, מהגבול של 10%.

אני מקבל בדרך כלל את הרעיון של חברי-הכנסת נפתלי, שההסכמה לתת ערבויות תהיה פה אחד, אך לא הייתי מציע להכניס זאת בחוק, במקרה יוצא מן הכלל, שבגללו אנו רוצים לצאת מגבולות עשרת האחרונים, במקרה שאיננו רוצים להביא לכנסת את ההצעה בגלל כך שהזמן קצר, בגלל הפגרה, או מפני שהענין מחייב זאת, ומאחר שבסופו של דבר יבוא הדבר לכנסת, — אנו יכולים לקבל החלטה לאו דוקא כשמצביעים פה אחד, אך כשחברים אינם מוונגדים. כבר קרה בוועדה, שחבר אחד הודיע שהוא אינו רוצה להצביע בעד ההצעה, אך לא יצביע גם נגדה. בתיקונו הוא דורש באמת לא החלטה פה אחד, אלא שלא תהיה התנגדות.

אינני מבין את ההתרגשות; לא יכול להיות כאן תקדים, שאנו מוסרים כאן לוועדה זכויות גדולות בדברים שהכנסת צריכה בדרך כלל לשקול אותם. אנו אומרים, שבמקרה של הסכמה הוועדה יכולה להחליט לצאת מגבולות של 10%. אם אין הסכמה בוועדה, רשאי האוצר להביא את הדבר לכנסת, אל נעשה את הדברים חריפים יותר מדי. אל נדבר כמו שדיבר חברי-הכנסת י. בדר על התקציב שהוא בסכנה ועל סמכויות הכנסת שהן כאילו בסכנה. דוקא פה תצטרך ועדת-הכספים לדבר על התנאים, ואני מקבל זאת ברצון, כי אינני רוצה שהאוצר יקבל על עצמו את האחריות.

מסיבה זו אני מציע, לקבל את הצעות הוועדה. אני קובע ומכריז שזה אינו תקדים.

יעקב קליבנוב (הציונים הכלליים):

מדוע זה אינו תקדים? זהו חוק שיוזיה קיים שנים.

שר-האוצר א. קפלן:

זה אינו תקדים כלפי חוקים אחרים, כי פה אנו מוסרים לוועדת-הכספים סמכות גדולה להחליט בלי להביא לכנסת. רק בסעיף אחד נתנו זכות כזו לוועדה.

עקיבא גלובמן (מפא"י):

תקציב הפיתוח.

שר-האוצר א. קפלן:

זה היה בשנה שעברה, אך השנה הוצאנו מהוועדה את הסמכות הזאת, והעברנו אותה לכנסת. רק בקשר לתקציב הבטחון יכולה הוועדה להחליט, ושם קבענו שאין זכות ויטו לחבר אחד, אלא הדבר נקבע ברוב דעות.

אם החברים יחליטו בכל זאת להקטין את הסמכות עד ל-10%, כדי לא ליצור תקדים, הם לא יישמשו את הענין הפעם, שכן אם לא תהיה לוועדת-הכספים הסמכות להחליט על סכומים גדולים יותר, ובפרט בנוגע לדברים יוצאים מן הכלל, יועמדו הדברים האלה בספק.

מכל מקום, הסבירתי לחברי-הכנסת את המצב כמו שהוא.

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת-הכספים):

עלי לקבוע קודם כל, שבשאלה זו לא היתה ואין עכשיו שום מבוכה, כפי שאמר חברי-הכנסת רוקח. בוועדת-הכספים טיפלנו בדבר בצורה יסודית למדי בלי כל התרגשות. אינני יכול להבין, על כן, למה ולשם מה באה ההתרגשות העצומה מצד כמה מחברי-הכנסת כאן? לא אבין מה גרם למידה גדולה כל-כך של זהירות מצד חברי-הכנסת לגבי עצמם, שאין הם רוצים שיימסרו להם

היו"ר י. שפרינצק:

מאחר שהמסתייגים לא הסתלקו מהמסתייגויותיהם, נצביע עליהן.

נתחיל בהמסתייגותו של חבר-הכנסת נפתלי לסעיף 2.

ה צ ב ע ה

בעד התיקון של חבר-הכנסת פ. נפתלי

— 28

לסעיף 2

— 25

נגד

(קריאות: למנות 1)

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע שנית.

ה צ ב ע ה ש נ י ה

בעד התיקון של חבר-הכנסת פ. נפתלי

— 23

לסעיף 2

— 30

נגד

התיקון של חבר-הכנסת פ. נפתלי לסעיף 2

לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנחנו עוברים להצעת התיקון של חבר-הכנסת י. בור.

שר-האוצר א. קפלן:

הוא ויתר.

היו"ר י. שפרינצק:

מה דעתו של חבר-הכנסת רפטור?

ברל רפטור (מפ"ם):

אינני מוותר!

היו"ר י. שפרינצק:

נצביע על המסתייגותו של חבר-הכנסת רפטור

לסעיף 1.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת ב. רפטור לסעיף 1

לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

הצעת חבר-הכנסת רוקח — — —

ישראל רוקח (הציונים הכלליים):

באתי על סיפוקי. אני מסיר את הצעתי.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצבעה על הצעתו של חבר-הכנסת

גנחובסקי-לסעיף 5: למחוק את הספרה 5 ולכתוב

במקומה את הספרה 6.

ה צ ב ע ה

התיקון של חבר-הכנסת א. מ. גנחובסקי לסעיף

5 — למחוק את הספרה 5 ולכתוב במקומה את

הספרה 6 — לא נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

עכשיו נצביע על המסתייגותו הבאה של חבר-הכנסת

זכויות יתר, בעוד שהם כבר נהנים זה שנתיים מזכויות כאלה בשטח אחר של מדיניות כספית, לא פחות חשובה ולא פחות מכריעה, אני מתכוון לתקציב הבטחון.

הסכנה של התרוקנות הכנסת מתכנה, שהושמעה מפני כמה מן המסתייגים, מופרכת בהחלט. אין ענין הערבויות נושא המותח כל-כך את הקהל ואף לא את חברי-הכנסת, שאם יוותרו על דיון בכל ערבות וערבות בכנסת, תתרוקן הכנסת מתכנה.

יצחק בן-אהרן (מפ"ם):

זוהי סמכות יחידה של ממש.

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת-הכספים):

אינני חושב שחבר-הכנסת נפתלי, אף שאני מבין יפה את הלך מחשבותיו, עושה שירות לענין בהסתייגותו. מהו המצב? שמעתם שהיו היסוסים להרחיב יותר מדי את הסמכויות שניתנו לשר-האוצר בנדון זה. ההסתייגויות שהובאו לפנינו מתכוונות להגביל סמכות זו, מי ב-50,000 ל"י, ומי ב-100,000 ל"י, אך אצל שום חבר מחברי הוועדה לא הייתה הכוונה להרחיב את הסמכות עד כדי מתן חופש מוחלט לשר-האוצר. רוב ועדת-הכספים, הרוב המכריע שבה, רצה לקבוע סייגים מסויימים. מה הם הסייגים האלה? האחד הוא, שאין לעבור במתן ערבויות על הגבול של עשרה אחוזים מן התקציב בדרך הפשוטה של אישור מנ"ם רוב ועדת-הכספים, כי כאן קיים חשש, אכזר חשש תיאורטי בהחלט, שבאין גבול למתן ערבור יתר, מי יודע לאיזה סכום אפשר יהיה להגיע. אינני רוצה לחזור על הדברים ששמעתם משר-האוצר בענין זה. הואיל וכל הערבויות מובאות עליידי שר-האוצר, אינני חושב שלמעשה קיים חשש רציני שירצה להגדיל אותן יתר על המידה. לשם מה רוצה אתה, חברי הכנסת נפתלי, לבטל כל סייג לגבי הגבלת הסכום במתן ערבויות, אם הוא נותן בסחור'מה לאנשים מרובים? חושבני, שבמקרה זה, קבלת החלטה פה אחד היא במקומה בהחלט, ואני מציע לכנסת לא לקבל את המסתייגותו של חבר-הכנסת נפתלי.

מאידך גיסא, אינני יכול להסכים להגומות גם בכ"ו וזו אחר. אם חבר-הכנסת רפטור רוצה לקשור כל ערבות העולה על 100,000 ל"י בתנאי של קבלת הסכמה בוועדת הכספים פה אחד, אני חושב זאת להגומה בלתי-מבוססת, והצעה זו עלולה לעשות את כל עבודת משרד-האוצר מבחינת הערבויות — פלסתר. חבר-הכנסת רפטור יודע יפה, מה גדלן של הערבויות. הערבויות למוסדות חש"י בים וגדולים הגיעו כולן לסך העולה קצת על 100,000 ל"י. קביעת סייג מעין זה, קבלת החלטה פה אחד היא ענין מתן ערבויות. אני מבקש איפוא מאת הכנסת לא לקבל גם את המסתייגות הזאת.

שמעתם כבר — ואינני רוצה לחזור על כך — למה אינו מספיק הגבול של 5%, בתור סף-הכל של הערבור יתר. אני מקווה שלא תקבלו את המסתייגותו של חברי הכנסת נפתלי, ואם כן — הרי כיון שקיים הסייג בדבר קבלת החלטה פה אחד, למה נגמיר את הגבול עד 5%? חברי ועדת-הכספים יודעים היטב מה עומד לפנינו, והצורך בערבויות דחופות עובר בהרבה על 5%. לכן מציע אני לכנסת לא לקבל את המסתייגות הזאת.

אני מבקש מן הכנסת לדחות את כל המסתייגויות לגבי חוק ערבויות מטעם המדינה.

— חוק ערבויות מטעם המדינה, תש"י—1950 (שפרינצק); הצעה בקשר לתקציב החינוך (בר"ב-האי, ציולינג, קליבנוב) —

גנחובסקי, להוסיף סעיף 5 כדלהלן: תוקף זה הנו לשנת הכספים 1950/51.

הצבעה

התיקון של חבר הכנסת א. מ. גנחובסקי, להוסיף סעיף 5 האומר: "תוקף חוק זה הנו לשנת הכספים 1950/51" — נתקבל.

היו"ר י. שפרינצק:

אנו עוברים להצבעה על החוק כולו.

הצבעה

חוק ערבויות מטעם המדינה, תש"י—1950, נתקבל.

כ. הצעה בקשר לתקציב החינוך

סדר, ואיננו יודעים מה יהיה במשך השנה הבאה, אף למרות העובדה שהכנסת יוצאת עכשיו לפגרה, איננו יכולים לדון דיון אדמיניסטרטיבי קל בתקציב החינוך, ואיננו יכולים להסתפק בכך, שוועדת הכספים תחליט על חלוקת הסעיפים. חלוקה זו במצב הנתון, פירושה קביעת תוכן החינוך ומסגרת החינוך. איננו מוכנים למסור סמכות זו לוועדת הכספים.

ברצוני להודיע שסיעתנו מעוניינת שההכרעה וההחלטה יפלו בכנסת עצמה. בדיון בוועדת הכנסת הודענו שאנו מוכנים לתמוך בהחלטה שהכנסת תתכנס לכנס מיוחד תוך החודש הזה. סיעתנו מוכנה לבוא לכנס הזה, על אף הפגרה. סיעתנו מעוניינת בדיון ציבורי וביהכרעה פארלאמנטאית על ביצוע חוק לימוד חובה, לקראת השנה הבאה.

ניסינו לאחד את ועדת הכנסת להצעת מינימום משרת. אני מצטער להגיד שהרוב בוועדת הכנסת, חברי מפלגת פועלי ארץ ישראל, שהם צריכים להיות אחראים לביצוע חוק לימוד חובה, לא הבינו זאת. הצענו למסור סמכות לוועדה מיוחדת, מעין כנסת בועיר אנפין, שתהיה מורכבת מחברי ועדת הכספים ומחברי ועדת החינוך, ועדה שתהיה לה הסמכות לקבוע את התקציב, את סעיפיו, ואף להגדיל את ההוצאה מעל לפורפורציה של החדשים האלה. אין לממשלה מה לחשוש; הממשלה יכולה לכנס את הכנסת, אם הוועדה המיוחדת הזאת תטיל עליה חובות, שהיא חושבת שלא תוכל למלאותן. לנו והי ערובת מינימום לסמכות הכנסת, ואני פונה לכנסת ומבקש לקבל לכל הפחות את המוצא הזה, שהוא מוצא מינימום, ואם פנייתנו זו לא תתקבל, הרי ניתן לנו להשתמש בזכותנו — לפי התקנון — כחבריה הכנסת, להבוע כנס מיוחד, אני חוזר ופונה לממשלה ולשר החינוך בתוכה: היו אחראיים לעניני החינוך יותר משרי היתם, כדי שחוק חינוך חובה יוצא לפועל בכל היקפו.

יעקב קליבנוב (הציונים הכלליים):

כבוד היישראש, כנסת נכבדה, אין ברצוני להסיג את גבולה של חברת הכנסת ריאל-נאור, שתבוא לדבר אחרי, ואני משאיר לה את הצד הביקורתי. שמענו כבר הבוקר מפי חברת הכנסת שושנה פריסין על מה שנעשה ועל מה שלא נעשה על-ידי משרד החינוך בשטח החינוך בארץ. ברצוני לנגוע בשאלה שלפנינו רק מנקודת השקפה משפטית וקונסטיטוציונית.

רבותי חבריה הכנסת. הזכות העיקרית והיסודית של הכנסת, שממנה נובע כוחה לחוקק חוקים ולבקש את הירות המוציאה לפועל, הרי היא הזכות לדון ולהחליט על תקציבי המדינה. אם מפיקעים את הזכות הזאת מידי הכנסת כולה ומסורים אותה למישהו אחר, ואפילו תהיה זאת ועדה של הכנסת עצמה, הרי נעשית הכנסת חסרת אונים ומאבדת את רוב ערכה. אם אין בית המחוקקים עוסק בעניני התקציב — הרי נהפכת כל העבודה האחרת

היו"ר י. שפרינצק:

רשות הייבור לחבר הכנסת בר"ב-האי, ממלא מקום יושב ראש ועדת הכנסת, בקשר לתקציב החינוך.

דוד בר"ב-האי (יו"ר ועדת הכנסת):

כנסת נכבדה, ועדת הכנסת נתכנסה היום לישיבה מיוחדת, כדי לדון במצב אשר נוצר בקשר לזה, שתקציב החינוך טרם אושר לפרטיו. חבריה הכנסת ודאי זוכרים שחוק התקציב שנתקבל כולל רק סכום כללי שהוקצב לצרכי חינוך, אבל אינו כולל את פירוט הסכום הזה. דוקא עכשיו, ערב התחלת שנת הלימודים חדשה, יש הכרח לקבל את התקציב על כל פרטיו. ועדת הכספים טרם הגישה לכנסת את פירוט תקציב החינוך, ולכן מציע רוב ועדת הכנסת להטיל על ועדת הכספים, לאחר שתתייעץ עם ועדת החינוך והתרבות, לקבוע את הסכום שיוצא מתוך התקציב הכולל לחינוך עד האחד בנובמבר 1950, וכן — את פירוט הסעיפים מתוך התקציב הזה באותה תקופה. הכוונה היא, שמתוך הסכום הכללי שהוקצב לחינוך, תהיה ועדת הכספים רשאית לקבוע במשך השנה מהו הסכום שהיא זקוקה לו עד האחד בנובמבר. ודאי שסכום זה אינו צריך לעמוד דוקא באור פן יחסי למספר החדשים שעברו, אלא הוא יוכל גם לעבור על החלק היחסי בהתאם לתוספות שיורשו אולי. ועדת הכספים תקבע את פרטי ההוצאה הזאת.

הצעה זו לא נתקבלה בוועדה פה אחד. ישנן שתי הסתייגויות; אילו היו המסתייגים מוותרים על ההגנקה, הייתי מוותר על התשובה, כי ההבדל ברור מאד. המסתייגים הם חברי הכנסת ציולינג וחברת הכנסת ריאל-נאור.

אהרן ציולינג (מ"מ):

כנסת נכבדה, קביעת התקציב היא מזכותה של הכנסת, התקציב איננו ביטוי חשבונאי להוצאה כספית, אלא שהוא קובע את תוכן הפעולה. אנו נמצאים עכשיו שלוש שבועות ערב פתיחת בתי הספר בארץ, והתקציב, היקף הפעולה, טרם נקבעו. אם נקצץ או נרחיב את התקציב, נחלק אותו כך או אחרת, עד לתקופת האחד באוקטובר, הרי שלמעשה נקבע את גורל החינוך לשנת הלימודים הבאה, אני מודגש: לשנת לימודים ולא לשלושה חדשים בלבד.

אני מצטער על כך, שהממשלה הביאה אותנו עד הלום בעניני החינוך. לצערי אין הממשלה ממלאה כהלכה את תפקידה בעניני החינוך, היא לא השתמשה בסמכויותיה ולא הטילה מרותה כדי להבטיח חינוך בבתי הספר העממיים, בגני הילדים, בבתי ספר לנערים עובדים, בישיבי עולים, לכל הילדים, בהתאם לחוק ליד מוד חובה, הממשלה לא הבטיחה את זכויות ההורים לבחור למעשה ביום החינוך הרצוי להם. היא הביאה אותנו, עד ערב פתיחת בתי הספר, ללא תקציב וללא

הם שורש הרע: בכפילות שבמנגנון ובזבוז הזמן שב־סכסוכים, עד כדי כך שלא נשאר זמן לעיבוד התקציב. עכשיו, שלושה שבועות לפני פתיחת בתי־הספר, אין עדיין תקציב ולא נפתרו הבעיות של הרשויות המקומיות, אולי מפני שלא מצאו אופן קשבת. לא נפתרה בעיית דרישות המורים, שלא הספיקו להחליט בה זמן שנה וחצי. לא נפתרה בעיית גני־הילדים, לא נשלמה עדיין פעולת הרישום. אין תמונה ברורה בדבר הצרכים המדויקים, וברור שיהיה הכרח בהגדלת הסכום.

כאשר התאספה הכנסת לראשונה ועובדה חלוקת הוועדות וסמכויותיהן, הצעתי בשם סיעתי בוועדת־הכנסת, לתת לוועדות את הזכויות ואת הסמכויות לעבד כל אחת את התקציב הנוגע לעבודתה ולהיקף עבודתה. הבית לא קיבל אז את הרשיעה הזאת, והוא צריך להיות עקיב. הררישה למסור את עיבוד התקציב לוועדה — לא נתקבלה, והוחלט והוסכם שאישור פרטי התקציב מהווה פרוגא־טיבה של הכנסת ולא של ועדה, ומכל שכן שאינו יכול להיות נתון לסמכותה של ועדה מעורבת. יש הכרח מחייב המציאות לקרוא למושב מיוחד של הכנסת, שידון ויחליט ויאשר את תקציב החינוך. ראוייה בעיית החינוך להשומת־לב זו, וראויים הסיכוכים המרובים, שבהם נתקל החינוך, לחיפוש אפשרות של פתרון. מן ההכרח שהכנסת תתן את דעתה להצעות ושתאשר תקציב לחר נוך במדינה.

שר־האוצר א. קפלן:

לקחתי את רשות הדיבור, מפני שזוהי בעיה כספית רצינית מאוד. אילו היתה אפשרות לכנס את הכנסת, לא היינו לוחם כל כך, כי אינני נגד זה, אך אני חושש, שהדבר הוא בלתי־אפשרי. כל אלה המוסדות על תוספת בהוצאות, צריכים לזכור שנחוצה גם תוספת בהכנסות. אולי לאחר הפגרה תהיה לנו האפשרות למסור דין וחשבון, ואז נוכל לבדוק מה הן ההכנסות. אך אני מאוד מזהיר מלמסור לוועדה קביעת התחייבויות נוספות, שהיא אינה יכולה לשלוט עליהן, כי היא אינה יכולה לשלוט על הכנסת. ולכן אני חושב, שכל הסידורים צריכים להיות סידורים זמניים. אם כי אני יודע שזה קשה מאוד — אך אפשר לסדר סידורים זמניים. ועדת־הכנסת איננה מוסמכת להחליט בעניינים אלה, כי מאין תקח את הכסף. היא אינה רשאית לדון, ואינה רשאית לקבוע מספרים חדשים, והיא גם לא מסוגלת לדון על כך.

אם תהיה אפשרות לקרוא לישיבת כנסת, אין אני מתנגד לכך, אך אם אין אפשרות לישיבה כזאת, יהיו סידורים במסגרת התקציב, ואחר־כך תצטרך הממשלה לבוא בהצעה של תקציב נוסף, אך רציתי להוציא מזה את ענין המורים.

אני מצטער לומר, שעד הרגע הזה לא קיבלנו תשובה מאת המורים על ההצעות שהגשנו להם. וכיון שלא הגישו תשובה ולא קבעו את עמדתם, אי־אפשר לנהל עכשיו משא־ומתן. אך, בוועדת־הכספים מסרתי, ששאלה קביעת המשכורות היא פרוגא־טיבה של הממשלה, הממשלה תצטרך לנהל משא־ומתן ולגמור אותה. אם לרגלי המשא־ומתן הזה יצטרכו להביא תקציב נוסף, אין זה קשור קשר אורגני, כל נודיע גם למורים, שאנו נצטרך להביא תקציב נוסף לכנסת. מפני זה אני רואה את המאכסימום שאנו יכולים לעשות בכך, שנקבל את הצעת ועדת־הכנסת, שאם לא כן נסתבך.

שהוא עושה לעבודה ממדרגה שניה במובן הקונסטיטוטיוני. הכלל הזה מקובל בכל הפארלאמנטים בעולם, וזהו אחד ההישגים הגדולים שהשיגה הדמוקרטיה במלחמתה הקשה לשלטון העם במשך מאתיים השנים האחרונות.

אינני שמח להשמיע דברי בקורת על ועדת־הכספים, שראש הסיעה שלי הוא חבר חשוב בה. אבל נראה לי שיש לה נטיה להקיף יותר מדי עניינים, ואינני חושב שזה תולעת הענין. העבודה היתרה שהוועדה מקבלת על עצמה, מתוך שאיפה להתפשט ולחבוך זריעות עולם, נעשית לפעמים מתוך חפזון רב מאוד. מה מציעים לנו פה? אילו היה זה רק ענין של החלטה על פרטי תקציב החינוך, כלומר, איך לחלק, במסגרת של ארבעה מיליון ל"י שהקצבנו לענין החינוך, את הכספים השונים למטרות השונות, לא הייתי מתנגד שוועדת־הכספים תדון ותחליט על כך. יש אמנם לשקול, אם ועדת־הכספים צריכה לדון בזה לבדה, או אולי בשיתוף־פעולה עם ועדת־החינוך. אבל, הרי ברור שמתכוננים כעת לחרוג מן המסגרת הזאת של ארבעה מיליון ל"י, להגדיל את תקציב החינוך במידה רבה מאד, להיכנס להתחייבויות נוספות גם כלפי המורים וגם כלפי הרשויות המקומיות, ואולי גם לגבי צדדים אחרים, ולכן שואל אני: מהו הטעם בדבר שהכנסת תוותר על זכותה היסודית ומסור את כל כוחה בענין זה לוועדה, ותהיה זו הוועדה החשובה ביותר? אני מתנגד משום כך לשתי ההצעות שנשמעו פה, הן להצעת רוב הוועדה והן להצעת הפשרה של חכמי־הכנסת צילינג, ואני עומד על כך, שכל חריגה ממסגרת התקציב המארשר אפשרית ומוותרת רק אם הכנסת כולה תדון ותחליט בדבר.

אני מציע, שבמקרה שהממשלה תמצא לנכון לדרוש הגדלת תקציב החינוך, ייעשה הדבר בהסכמת הכנסת כולה, במושב מיוחד שיתכנס בתקופת הפגרה.

אסתר רויאל־נאור (תנועת החרות):

כבוד היושב־ראש, כנסת נכבדה. התנגדנו להצעה שהובאה ושהושמעה לפניכם, משני טעמים: טעם אחד הנוגע לענין החינוך, וטעם אחד הנוגע לסדרי הבית.

מה שנוגע לענין החינוך. ההצעה מדברת על תקציב עד האחד בנובמבר, אולם, מהתקשרות בשכירת דיירות וקביעת מקומות עבודה, משרות למורים, הלא היא לשנה שלמה ולא לשלושה חדשים אלה לבדה. כיצד יחולק התקציב, לפי מה ייבנה? התקציב בכללו הוא ארבעה מיליון ל"י. חסרים בו מיליון וחמש־מאות אלף ל"י: חמש־מאות אלף ל"י שהוצאו מתקציב שהוגש עלידי משרד־החינוך; מיליון ל"י שחסר לשם העלאת משכורת המורים לפי הדירוג. אגב, המשא־ומתן עוד לא נגמר ועוד אין לדעת איך ומתי ייגמר. אין אף פרוטה אחת לסיפוק הדרישות של הרשויות המקומיות; וזהו מאוחרות כלול, מלא מה הערכות מה שמרגישה עיריית חיפה, מרגישה עיריית ירושלים, ומרגישה עיריית תל־אביב; ומורגש הדבר בכפרי העבודה, במקום שיושבים על הארץ — ללא ספסל ולוח, ללא חינוך היגיני של התלמיד בבית־הספר. מה ואמין יילקח כל הדרוש וכל הנחוצ? מאין יהיה הכסף המספרים, מאין יילקח הצידוד, הספסל, השולחן והלוח? דיברנו לא אחת על כלים שלא הוכנו ועל תקציב שאינו הולם את הדרישות, ולא אחזור לוויכוח על הזרמים, אם כי עזה אמונתי ש־

ישיבה קע"ח, כ"ז אב תש"י (10 אוגוסט 1950)
— הצעה בקשר לתקציב החינוך (בר"ב-האי, רוקח, שור) —

דוד בר"ב-האי (מ"מ יו"ר ועדת-הכנסת) :

שר-החינוך-והתרבות ז. שור :

כנסת נכבדה. לא הממשלה ולא משרד-החינוך-יה"ת רבות אינם רוצים בשום פנים ואופן למצמץ את סמכויות הכנסת ולהקטין באיזו מידה את רצונה לשלם בשאלת החינוך, ולקבוע את היקף התקציב ופירוטו.

הכרתי היא — ואיני יכול להסתלק ממנה — שלמי שהממשלה הכניסה את התקציב המפורט על ארבעה מיליונים ו־75 אלף ל"י לחינוך ותרבות לכל חלקיו, בין אם הסכום מספיק ובין אם אינו מספיק, ומשום שצריך למצוא מקורות חדשים, גם באותה מידה ששללנו דרך והלכנו בה לכל פרטי הדברים, — יכולה הכנסת גם במושב זה למצוא אפשרות לדון ולהחליט בענינים אלה, אילו היתה לה הגישה הנדרשת לכך. — ואם הכנסת לא רצתה להיכנס לכל פרטי הדברים מבחינת מציאת מקורות חדשים, אם הכנסת יכולה להר"יב את תחומי העבודה ולמצוא מקורות חדשים — תכ"ר, תתפש ותמצא דרכים להרחיב, אך בשל הרצון הטוב להרחיב אל גא תשאיר הכנסת לעת-עתה את הדבר חלוי, ואל תימנע ממת את הסמכות והאפשרות החוקית לפעול בצורה הכרחית, שאי-אפשר לדחותה יותר.

משום כך טובה היא הדרך שבה רצו ללכת עכשיו, למסור את הדבר לוועדה שתחליט, אפ אפשר למצוא מקורות חדשים מתוך תחומי הכסף הזה. יש לתת למשרד זה לבצע את מפעליו, בעיקר בראשית השנה. באין ברירה, זוהי הדרך שיש ללכת בה.

איני מבין בשום פנים את יו"ר ציולניג, המתאר לעצמו, שאם יצורפו שתי ועדות, תיוסד עליידי כך כנסת קטנה; לא תיוסד כנסת קטנה, אלא יהיה גרמיום מקרי שאינו מייצג את הכנסת, את יכולת הכוחות בכ"ס; הרכב הכוחות לא יהיה זה הנחין להחלטה ולמציאת מקורות חדשים.

אסכים למסור את החומר לוועדה זו. יכמוכן לוי"ר ות-החינוך-והתרבות שעבדתי אתה ושאיני יודע את עב"ד הנה הרצינית. איני ריאה יכולת להחליט עליידי צירוף מקרי כזה של שתי ועדות, שבהרכבן יחד אינו כצטרף שום כוח המשקף במשורה את הכוחות בכנסת והמבטח את יכולת העבודה הזאת.

אם עשיתם את העבודה הזאת עד השעה הזאת, על גא תוותרו על זכותכם לשוב ולדון בענין הזה. איני חושב שזוהי שעת-חירום. איני מאמין שתוכלו לסדר כנס באמצע החופשה. אין גו"ת"ח ח"ש"ה כדי לקיים באמצע כנס. בשעת-חירום ייתכן שיש צורך לקרוא לכנס מיוחד באמצע החופשה, לכן אל גא תוותרו על זכותכם לשוב ולדון על כך בהתכנס הכנסת, ולעת-עתה מסרינא את ההחלטה למוטד, שיש בו כ"ר לתת דמות לכנסת עצמה, וזאת יכולה להיות רק אחת משתי הוועדות. אם ועדת הכספים תוכל לתת תוקף, שיש ב"ד כלתה להוראת מקום נוסף לכספים לשם הגדלת הס"כומים, הרי יש למסור את הדבר לוועדת-הכספים.

שר-האוצר כבר אמר בנוגע למורים, ואין לי מה להוסיף על דבריו. אנחנו מצויני עיבדנו את הצערינו. הצעתנו היתה על דעת כל חברי ועדת-השרים, ומסרנו אותה למורים. נחזיק בכנסת תדע, שיהא צורך בכ"ס — איני יודע כמה. איני מסוגל לנקוב סכום, באשר עדיין לא גמרנו את המשא-ומתן עם המורים. הכסף הזה אינו בתוך התקציב ולא יינתן מתוך התקציב הזה. כדי להשיג כסף זה נחזיק יהיה לחפש מקור נוסף. כש-

כנסת נכבדה. כרצוני להסתפק במספר משפטים, אם כי לפעמים מביא הקיצור לאי-הבנות. כרצוני לומר קודם כל, שוועדת-הכנסת לא העלימה עין מאפשרות של הכרח בתוספת, ואני אמרת, נדמה לי ברור למדי, שבכוונה לא אמרנו בניסוחנו: כך וכך חלקי שנים-עשר מתוך התקציב של ארבעה מיליון ל"י. אמרנו שעד האחד בנובמבר הקבע ועדת-הכספים את הסכום שיש להוציא אותו, ולא קשרנו את ועדת-הכספים בכך וכך חלקי שנים-עשר מכלל סכום התקציב. הסכום שייקבע אינו צריך להיות חלק יחסי בהתאם למספר החדשים. ייתכן שבמחצית השניה של השנה תבוא הממשלה, כפי שאמר שר-האוצר, בדרישת תוספת לכל התקציב הזה.

ההפרש העיקרי בין הצעת חברי-הכנסת ציולניג לבין הצעת הרוב הוא הפרש עקרוני ואין נוגע דוקא לשאלת החינוך. כשוועדת-הכנסת דנה על חילוקי הדעות בין הוועדות השונות בקשר לדיון והכרעה בתקציב הפיתוח, אישרה את הכלל, שכל השאלות התקציביות הן פרררי גאטיבה של ועדת-הכספים. לא ייתכן שכל ועדה תעבד תקציב משלה; צריכה להיות אינסטנציה, בה יבואו הדברים לידי התאמה. החלטנו שישה חובת התייעצות עם ועדת-החינוך, אבל ההכרעה הסופית נמצאת בידי ועדת-הכספים.

דבר זה בא לידי ביטוי בהצעה זו, שהכנסת מטילה על ועדת-הכספים, לאחר התייעצות עם ועדת-החינוך-והתרבות, להחליט. ההכרעה בשאלות הכספיים — וזה לא יכול להיות אחרת — היא תמיד אך ורק בידי ועדת-הכספים.

לכן התנגד הרוב להצעת חברי-הכנסת ציולניג, ליצור גוף חדש משותף של ועדת-החינוך וועדת-הכספים, שבידי תהיה נתונה ההכרעה.

הענין השני — קריאת כנס מיוחד של הכנסת לענייני חינוך, לא נתקבל בוועדה. בעיית החינוך קרובה ללב כלונא, אבל איננו חושבים שדוקא בענין זה יש צורך לקרוא לכנס של הכנסת בזמן הפגרה. כל הבעיות, שעליהן דיברה חברת-הכנסת רזיאל-נאור, הן חשובות וראויות לדיון מיוחד, אבל הדבר לא יהיה מעשי אם לא ניתן היום לוועדת-הכספים את יפוי-הכוח הנידון, ובמקום זה נציע כנס מיוחד בתקופת הפגרה. אין זה הזמן לדיון רציני בשאלות אלה.

אני מבקש מאת הכנסת, בשם הרוב, לאשר הצעה זו.

ישראל רוקח (הציונים הכלליים) :

כנסת נכבדה. אני רוצה לשאול את שר-האוצר, אם תהיה הסכמה לזה, שוועדת-הכספים תחליט להוציא את כל התקציב הזה של שלושה מיליון ושלוש מאות-אלף ל"י עד האחד בנובמבר. האם הדבר צריך להיות מובן כך, האם הוועדה תוכל להוציא את כל הסכום? סכום זה אינו ארבעה מיליון ל"י, כי הסכום של ארבעה מיליון כולל את תקציב התרבות. האם מותר לוועדת-הכספים להחליט בקשר להוצאת הכסף עד האחד בנובמבר?

ישנן שתי שאלות, שאלת התוספת והכסף למורים. היתיי מציע לא לכלול את התוספת למורים בענין זה. לדעתי נחוצים מיליון ושמונה-מאות אלף ל"י נוספים כדי לכסות את התוספת למורים. אני אומר זאת בכל האחריות, אחרי שבדקתי את הדבר.

— הצעה בפשר לחקציב הדיני (שזר, שפרינצק, פלן, ציולינג) : חוק לתיקון פקודת החברות.
תש"י—1950 (ניר) : חוק המילוה (מוסדות כספיים), תש"י—1950 (גרנות) —

מרחיקה לכת של חבריהכנסת קליבנוב ורויאל-נאור לקראו בסוף החדש למושב מיוחד של הכנסת.

אהרן ציולינג (מפ"ם) :

אני מבקש להצביע תחילה את הצעתי. אם לא — לא אוכל להצביע, מפני שאם הצעתי לא תתקבל, אצטרף להצעת חבריהכנסת קליבנוב ורויאל-נאור.

היו"ר י. שפרינצק :

לא, לא ! יש הגיון בסדר ההצבעה. יש הצעה מרחיקה לכת ואין כל טעם לדרוש סדר אחר.

ה צ ב ע ה

בעד הצעת חבריהכנסת י. קליבנוב וא.

רויאל-נאור, לקראו למושב מיוחד של

הכנסת בתקופת הפגרה

17 —

29 —

נגד

הצעת חבריהכנסת י. קליבנוב וא. רויאל-נאור

לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק :

חבריהכנסת ציולינג מציע שוועדה מורכבת מוועדת החינוך וועדת-הכספים תדון על תקציב החינוך ותחליט בו.

ה צ ב ע ה

הצעת חבריהכנסת א. ציולינג לא נתקבלה.

היו"ר י. שפרינצק :

עכשיו נצביע על הצעת ועדת-הכנסת, שוועדת-הכספים תתקבל מתוך תקציב החינוך את הסכום שיש להוציא לצרכי החינוך עד האחד בנובמבר 1950.

ה צ ב ע ה

הצעת ועדת-הכנסת נתקבלה.

בא. חוק לתיקון פקודת החברות, תש"י—1950 (המשך הדיון)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

הכנסת, קודם כל לא להתחשב בתקנה, שצריך להביא את החוק למליאה עשרים וארבע שעות לפני הדיון בו, הואיל והחוק הוא דחוף. שנית, הואיל והסברת מטרת החוק נתינה לפני ששתיים, מקוה אני שחבריהכנסת זוכרים ידיו את המטרה, יאין לי צורך לחזור עליה. אני מבקש לקבל את החוק שאין עליו כל הסתייגות.

ה צ ב ע ה

החוק לתיקון פקודת החברות, תש"י—1950, בנוסח הוועדה נתקבל.

נעבור לסידור בעיית הגננות, וראה, שגם לגננות נהוג יהיה למצוא מקור נוסף. הכנסת והממשלה צריכות לדעת, שהכרח יהיה למצוא דרך כיצד להרחיב את הסכום, לא מהתקציב הזה המתקבל עכשיו. חובתי להגיד זאת, כי מתוך הנחה זאת אנו נכנסים לעבודתנו. את העבודה הזאת לא נעשה במשך 2 החדשים האלה. בשני החדשים האלה נעשה את הדברים שהכרחי לעשותם מיד. זה לא יהיה דוקא החלק החל בשני החדשים, ושיש בהם גם סידורים, פתיחת מוסדות, אפשרויות של פעור לה, סמינאריונים ופעולות אחרות שדוקא בימי הפגרה יש הכרח לעשותם. נעשה זאת תוך תקווה ובטחון, שבשעה שנגיע לענין מורים, נחפש יחד עם הכנסת ונמצא מקור נוסף לכיסוי הכספים לעניני המורים והגננות.

שושנה פרסיץ (הציונים הכלליים) :

שאלה קצרה. נאמרו כאן דברים — — —

היו"ר י. שפרינצק :

היו הסתייגויות. לא נחדש את הדיון.

שר-האוצר א. קפלן :

היתרו היחיד שיש לוועדת-הכספים, שהיא תצטרך לדון גם על הכנסה. גם אם וועדת-הכספים אינה יכולה להכניס זאת בפועל, אם היא תגיע ברוב דעות להחלטה כזאת, יהיה הרבה יותר קל לדון על הגדלת ההוצאות.

שושנה פרסיץ (הציונים הכלליים) :

אני מבקשת את זכותי לשאלה, שאלה קצרה מאד. אני חפצה לשאול, אם הובא תקציב החינוך, או פירוט תקציב החינוך, לפני הכנסת, ואם הכנסת נמנעה מלדון בו. לא הבינתי את דברי שר-האוצר.

היו"ר י. שפרינצק :

האם זוהי שאלה ? עלינו לקבל החלטה. יש הצעה

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים לסעיף הבא : חוק לתיקון פקודת החברות. רשות הדיבור לחבריהכנסת ניר, יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט.

נחום ניר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :

כנסת נכבדה. התקיימה ישיבה מיוחדת של ועדת החוקה, חוק ומשפט, לשם טיפול בתיקון חוק החברות שהועבר לוועדה רק לפני ששתיים. אני מבקש מאת

כב. חוק המילוה (מוסדות כספיים), תש"י—1950 (*)

(קריאה שניה וקריאה שלישית)

אברהם גרנות (מ"מ יו"ר ועדת-הכספים) :

אני מקווה שכולכם זוכרים עדיין את ההצעה שהוכנסה בכנסת לא לפני זמן רב בענין המילוה, שיגויס

היו"ר י. שפרינצק :

אנו עוברים לחוק המילוה (מוסדות כספיים). רשות הדיבור לחבריהכנסת א. גרנות

ישיבה קע"ה, כ"ו אב תש"י (10 אוניסט 1950)

— חוק המילוא (מוסדות כספיים), תש"י—1950 (שפרינצק); דיון על המהומות במחנות (ציזלינג, פראי); שאלות ותשובות (אונא) —

הי"ר י. שפרינצק:

שמעתם את הודעת ממלא מקום יושב ראש ועדת הכספים על חוק מילוא (מוסדות כספיים), שאין לו הסתיי גריות. אני מעמיד חוק זה להצבעה.

ה צ ב ע ה

חוק המילוא (מוסדות כספיים), תש"י—1950, בנוסח הוועדה נתקבל.

כג. דיון על המהומות במחנות

נדבר ארוכות, כהכנת היושב ראש. ארשה לעצמי ציטוט פסקה אחת ממסקנותיה של הוועדה, שבה — בצד המסקנה ש"המאבק על החינוך במחנות הנו נקי מנימוק קים מפלגתיים" — מדובר על חלק אחד מהציבור בנוי סה: "ההתעוררות בחוגים הדתיים היתה תמימה ולשם שמים" וסגולת התמימות הנה, כנראה, לפי מסקנות הוועדה, תכונה של דתיים, "מתעוררים" בלבד, אשר על כן כל ציבור העובדים לא וזה אלא לתעוה של "רצון להכשיר את הנוער והעולה להסתדרות" אגב קיפוח הדתיים.

אם אין כאן משוא פנים מצד הוועדה, הרי נתחדש מושג חדש על ידה, והוא משוא לבבות, שבא ללמד על כלל עבודתה.

הרינו מוחים, על כן, על ההשגה ועל ההטעה שנגרמה בעקבותיה, ומטילים את האשמה על האחראים לכך.

הי"ר י. שפרינצק:

אני רואה שצדקתי באמרי שכאשר ישנן הודעות, צריך מישהו לקרוא אותן קודם. ועדת הכנסת אישרה את מתן הרשות להודעה, אבל זוהי פתיחה לדיון.

אהרן ציזלינג (מפ"ם):

זוהי הודעה על סעיף, שקיבלנו זכות לדון בו, וזוהי מהאזה מוצדקת. אין ליושב ראש זכות לדרוש צנזורה על הודעה.

הי"ר י. שפרינצק:

אין זו צנזורה. אני מבקש מאת חברה הכנסת ציזלינג להקפיד בדבריו כאשר הוא מדבר אל היושב ראש, ולדבר לפי המעמד המתאים ליושב ראש. היושב ראש צריך לדעת מה יבוא בעוד כמה רגעים.

עלי למסור כאן שקיבלתי פתקה מחברה הכנסת הלל קוק, — שאיננו כאן כרגע; הוא מבקש ממני להודיע שהוא מוחה על שלא נתתי לו למסור את הודעתו והוא יפנה לוועדת הפירושים. אני מודיע זאת, ואין לי כל התנגדות שוועדת הפירושים תהיה פעילה בעבודה.

אליעזר פראי (מפ"ם):

הוחלט אתמול לקיים דיון בקשר לנייר.

הי"ר י. שפרינצק:

זה יבוא בסדר השאלות. לא הוחלט שזה יבוא היום.

כד. שאלות ותשובות

הם מקבלים תוספת מזון (במיוחד בשר) כורך שמקבלים העובדים עבודה קשה בעיר.

שאלתי את אגף המזון לסדרי תוספת המזון ונענית כי עובדי החקלאות באזורים המנוקדים ובישובי ספר מקבלים תוספת מזון, באזורים שאינם מנוקדים ושבהם ניתן

עלידי באנקים ומוסדות כספיים, בשיעור של חמישה מיליון ל"י, לתקופה של חמש שנים, ברבית של שלושה אחוזים.

ועדת הכספים מציעה לכנסת, לקבל את חוק המילוא של באנקים ומוסדות כספיים, שלגביו אין הסתייגות.

הי"ר י. שפרינצק:

עלי לקיים חובה ביחס לשאלה שנשאלתי: מה על הסעיף י"ז של סדר היום, ששמו — דיון על המהומות במחנות. שאלה זו הובאה לבירור בוועדת הכנסת. בשני המושבים האחרונים ברור היה שסעיף זה, המהומות במחנות, עבר זמנו וגם נחרקו מתכנון, ויש להעלות אותו בתוכן אחר. התוכן הוא דיון בכנסת על הדין וחשבון של הוועדה שנמתנה לכך והגישה את מסקנותיה בנוגע למצב במחנות. בירורו שאלה זו בוועדת הכנסת, ובהתחשב עם העובדה שהדיון הזה על הדין וחשבון צריך להימשך זמן רב, לא ייכנס במסגרת דיוני הנעילה של המושב הזה, אלא יובא באחד הסעיפים הראשונים של סדר היום בישיבות הראשונים של המושב הבא.

רשות הדיבור לחברה הכנסת ציזלינג, למסירת הודעה.

אהרן ציזלינג (מפ"ם):

כנסת נכבדה, סעיף זה הוצע לסדר היום על ידי סיעתנו לפני הרבה חדשים, ונתקבל עלידי הכנסת אך הדיון בו נדחה והוחזק, ואף עברה עליו כבר פגרת הפסח, וכן נדחה הדיון בדין וחשבון של הוועדה שנמתנה עלי ידי הממשלה.

ההשגה המתמדת סייעה לטשטש עקבות האשמים האמיתיים בהתפרעות בקשר להנהלת עניני החינוך במחנות, שתקעו קוץ מעלה מוגלה בבשר הציבוריות היהודית בארץ ובעולם.

השהיית הבירור הכשירה את השדה לסידורים פייסניים עלידי הממשלה, סידורים שגרמו לפגיעה בורם החינוך של העובדים במחנות העולים.

השהיית הבירור פגעה קשה בציבור גדול של עובדי החינוך במחנות, שהורשע בפומבי וגשלה ממנו הגנת הכנסת וזכות הערעור, להוכיח, כפי שניסחו בתזכירם לכנסת, "טעות בית דין", במסרם תביעתם שנתקבלה בכינוס פה אחד, לאמור: "תנו לעובדי התרבות במדינת ישראל, המוכתמים במעשי כפיה נגד המצפון, את הזכות לערעור".

השהיית הבירור, אגב הנהלת תעמולת כוזב, השאירה בציבוריות בארץ וביהדות מושגים מסולפים על דמות הכוחות החינוכיים הפרעלים בישראל, על מגמותיהם וכוונותיהם. לכך סייע הדין וחשבון של הוועדה, שעליו עוד

1. תוספת מזון לעובדים בחקלאות באזורים בלתי מנוקדים.

חברה הכנסת משה אונא, שואל את שר האספקה—

והקיצוב:

חברי משקים, העובדים עבודה קשה, מתאינים שאין

3. דרישה לשחרור העסקנים הציוניים ברומניה ממעצרים ולהרשאת עלייתם לארץ.

חבר הכנסת מאיר גרובובסקי שואל את שר החוץ: בימים האחרונים פורסמו בעתונות ידיעות מדאגות על מאסר עשרות מנהיגים ציונים ברומניה. שמות הנאסרים מעידים על כך שהמדובר בטובי התנועה הציונית. ידוע שאנשים אלה הגישו לשלטונות הרומניים בקשות לדרכונים והיתרי ציאה למען יוכלו לעלות לישראל עם חידוש העליה ממדינה זו, אולם בקשתם נדחתה.

ברצוני לשאול את שר החוץ, אם ידועים לו פרטים על מאסרים אלה ואם יוכל לתת הסבר על סיבתם.

כן הנני לשאול אם נקטה הממשלה צעדים מתאימים להביא לידיעת הממשלה הרומנית, כי אין מדינת ישראל יכולה לקבל בשוויין נפש את המאסרים, והיא תובעת את שחרור האסירים ומתן אפשרות להם לעלות לישראל.

י"ח באב תש"י — 1 באוגוסט 1950.

תשובת שר החוץ מ. שרת:

ממשלת ישראל שמעה בצער ובדאגה על מעצרים של למעלה מארבעים עסקנים יהודים ברומניה, כולם ציונים, מהם שעמדו שנים רבות בשורות הראשונות של התנועה הציונית עד לסיום פעולותיה של ההסתדרות הציונית באותה ארץ, ואשר תרמו את חלקם האישי למפעל שהביא לידי הקמת מדינת ישראל.

ממשלת ישראל תמהה במיוחד על מעצרים אלה משום שהם נעשו ברובם דוקא בתקופה שבה חלה הר"חבה מסוימת בממדי העליה של יהודי רומניה לישראל — תמורה שממשלת ישראל קידמה אותה בברכה.

אין למשרד החוץ שום ידיעות על ההאשמות שיש בידי השלטונות הרומניים כלפי הנעצרים, ועד כמה שידוע לו לא נתפרסמו שום האשמות כאלו. בשלב זה אין הממשלה יכולה להביע תקווה כי בתוצאות החקירה ישוחררו האנשים האלה ממעצרים ובהתאם לרצונם המובע יורשו לעלות לישראל.

יש לממשלת ישראל כל היסוד להניח, כי ממשלת רומניה יודעת היטב עד כמה רדיפת ציונים באיוז ארץ שהיא עוכרת את יחסי הידידות בין אותה ארץ לבין מדינת ישראל ופוגעת קשה ברגשות העם היהודי בעולם כולו.

כ"ז באב תש"י — 10 באוגוסט 1950.

4. שחרור הקפאה ומתן היתרי השימוש במלאי בזמן העדרו של סגן המפקח על המזונות

חבר הכנסת יעקב גיל שואל את שר האספקה והקיצוב:

מה חשוב כבודו לעשות, כדי למנוע הישנות המקרה שקרה בשבוע החולף במשרדו, שהביא נזק לצרכנים ולייצרנים.

לרגלי המחסור החמור בחמרי גלם הוצא צו עלידי משרדכם, המחייב למסור פרטים גם על המלאי של חמרי גלם בתעשיית המזון. צו זה מקפא את המלאי ומעמידו למעשה ברשות משרדו. והנה יצא סגן המפקח

מזון מוקצב לתושבים, כגון משקי עובדים, אין עובדי החקלאות מקבלים תוספת.

והריני לשאול את שר האספקה והקיצוב: האם לא מן הראוי להקציב לעובדים בחקלאות תוספת מזון בשיעור שמקבלים אותה כל העובדים עבודה קשה? ג' באב תש"י — 17 ביולי 1950.

תשובת שר האספקה והקיצוב ד. יוסף:

סוגי העובדים עבודה גופנית קשה, הוכאים לתוספת מזון, נקבעו עלידי ועדה מיוחדת מורכבת מנציגי משרד העבודה, משרד האספקה והקיצוב, התאחדות בעלי התעשיה והאגוד המקצועי של ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בא"י.

בהתאם להחלטת הוועדה אין העובדים החקלאיים באזורים הבתלים מנוקדים מקבלים תוספת מזון, הואיל וידוע שיש להם לאנשי המשקים החקלאיים כמורות מזון גדולות מאלו המתחלקות בקיצוב, מתוצרת משקיהם.

כ"ז באב תש"י — 10 באוגוסט 1950.

2. הסברה ותעמולה באו"ם.

חבר הכנסת יעקב גיל שואל את שר החוץ:

משרד כבודו מוציא סכומים גדולים מתקציב המדינה, ובכל זאת התעמולה שמשרדו מנהל באו"ם לטובת ענייננו היא כמעט אפסית, ולעומתה מתנהלת בגושפנקה של או"ם תעמולה מצרית, ובשבת האחרונה נמסר בשידור מלייקססס תקליט מנאוגו של הנציג המצרי, שסיבת סירובה של מצרים לתמוך במועצת הבטחון נובעת מהתעלמותה של המועצה מדאגותיה של מצרים לערביי ארץ ישראל ולגורל פליטיה.

המצרים הפולשים והרצחיים מופיעים כשידור או"ם כצדיקים, ואילו ויתרו להם במלחמתם נגד מדינתנו היו אף הם מצטרפים למערב במלחמתו בקוריאה.

מה חשוב כבודו לעשות עלימנת להפסיק את שאננות משרדו נגד תעמולת זוועה וסחיטה מצרית זו בשידור או"ם?

תשובת שר החוץ מ. שרת:

שאננות משרד החוץ לגבי הסברה ותעמולה באו"ם קיימת רק בדמיונו של בעל השאלתה. כל הצגת העניין בשאלתה מופרכת בתכלית ומעידה על חוסר בקיאות גמור בעובדות. דברה של ממשלת ישראל נשמע בקרב המשלחות לאו"ם במידה נאותה ומכשירי הפרסום וההסברה של או"ם כלפי הציבור הרחב עומדים לרשותה במידה לא פחותה משמשים המשלחות אחרות. בעל השאלתה האזין כנראה במקרה לשירות הראדיו של או"ם דוקא בערב שבו ניתנה אפשרות השידור לנציג מצרים. אילו האזין בקביעות, היה שומע רק לפני שבועות מספר שידור ממושך בחסות או"ם שהוקדש כולו להצגת השקפותיה של ישראל, אשר נפתח בתשובות לשאלות מפי שר החוץ והיה מורכב בעיקרו מהסברותיו של השגריר מר אבן. תקליטים של נאומי נציגי ישראל שודרו פעמים רבות עלידי השירות של או"ם ואין ספק כי ישודרו גם בעתיד.

כ"ז באב תש"י — 10 באוגוסט 1950.

תשובת שר-האספקה והקיצוב ד. יוסף:

אין אני סבור שפקיד היוצא בשליחות הממשלה ובמצוות הממונים עליו לחוץ-לארץ, עובר על חוק.

סגן המפקח על המזונות, בצאתו בשליחות המשרד לחוץ-לארץ, הפקיד את הענינים שבסמכותו, ובתוכם הוצאת שחרורי הקפאה, בידי פקידים שהוסמכו לטפל בהם. עקב העדרו לא נגרמה כל הפרעה לייצור תעשיית המזון, הואיל והיתרי השימוש במלאי חמרי-הגלם הר-צאו ללא הפרעה או השהיה כלשהי מיד לאחר שהוש-למה בדיקת המלאי המוקפא.

כ"ז באב תש"י — 10 באוגוסט 1950.

על המזונות לחוץ לארץ, מבלי להשאיר אחריו שחרורי הקפאה ורשימות לייצור השוטף, הדרוש לאספקת הצר-כנים לפי שיטת הקיצוב החדשה. הייצרנים מילאו את חובתם גם כאזרחים נאמנים וגם כאנשי מקצוע מסורים, לא הפסיקו את הייצור ולא השאירו את הצרכנים בלי מצרכים, והנה הפך אותם משרד כבודו בניגוד לרצונם לעוברי חוק.

האין כבודו חושב, שסגן המפקח על המזונות הוא העובר על החוק בנסעו לחוץ-לארץ ובשכחו למלא את חובתו, ולא הייצרנים שהספיקו לשוק את הסחורה הד-רושה?

י' באב תש"י — ביולי 1950.

כה. דברי יושב-ראש הכנסת לנעילת המושב השני

המשלחת שלנו שעשתה עתה באנגליה, הוכיחו שעל כל צעד ושעל נפגשו בהערכה גדולה של המפעל הזה, של הפלא הזה, ששמו — פארלאמנט של מדינת-ישראל.

בקרב תשתתף המשלחת שלנו בכינוס הפארלאמנט טארי הבינלאומי, תיפגש שם עם שליחים של עמים וארצות, וכמובן ישתדלו שליחנו, מתוך רגש של סו-לידאריות ופאטריוטיות, שלא להזיק לרושם הטוב, כי אם לקיימו ולחזקו עלידי תיאור אמת, אמת המעשה בימים שלנו שצריך להיעשות, המטרה הגדולה והכוונה הטובה, הקשיים הגדולים ומיזוגם של הכוונה עם הקו-י הגדול, היוצרים ביחד את התוכן הנעלה של חיינו, של כינוסינו ושל הכנסת שלנו.

אנו נפרדים לתקופה של חדשים לחופשת פגרה, ואני מאחל לכם שתגבירו בפרק זמן זה את היכולת להשתמש שימוש נאה בחופשה הזאת, לטובת הגוף וה-נפש גם יחד.

הישיבה נעלה בשעה 21.15

היו"ר י. שפרינצק:

לא אלאה אתכם בנאום פרידה ארוך, אלא רק אגיד שהיתה לנו שנה רוויית עבודה תחוקתית רבה מאד; היתה זו שנה של צרכים, ענינים, ביטויי נפש וטמפרמנט בדיונינו.

דבר זה מוכיח ששטח הענינים התרחב וגדל, והמצב הופך להיות רציני יותר ויותר. הכנסת איננה כבר דבר שבחידוש, כי אם גורם מחדש. היא נעשתה מציאות ובי-טוי למציאות המתהווה, תוך כדי הרחבת אפקים והעמסת תפקידים נוספים.

הענין הופך ונעשה רציני מיום ליום. מתברר שתפ-קידה של הכנסת הוא תפקיד גדל-סיפוק ועם זאת גורם לנ-שיאה בעול קשה. כנסת ישראל צריכה להיות נושא היכולת להגשים את צרכי מדינת-ישראל.

לכנסת שלנו שם טוב בעולם העברי ובעולם הכל-לי. המשלחות שלנו, שעשו בחוץ-לארץ, ובתוכן גם

נספחות

א. סדר-היום לשיבות קע"ה—קע"ח

- א. המשך הדיון בשאלת הקיצוב בהלבשה והנעלה.
 ב. דיוק לימודי-חובה (תיקון) (מס' 2), תש"י—1950 (קריאה שניה).
 ג. חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י—1950 (קריאה שניה).
 ד. חוק לתיקון פקודת הירושה, תש"י—1950 (קריאה שניה).
 ה. חוק שעות העבודה והמונוחה, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
 ו. חוק איסור אפיית לילה, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
 ז. חוק לתיקון פקודת החברות, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
 ח. חוק המילוה (מוסדות כספיים), תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
 ט. חוק הרשויות המקומיות (ארנונת העברת מקר-קעים), תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
 י. חוק חסינות חמרי-הכנסת (שירות בצבא), תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
 יא. חוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51 (קריאה שניה).
 יב. חוק הארנונה לפיצי נזקי המלחמה, תש"י—1950 (קריאה שניה).
 יג. חוק הגנת הדייר (שכירות משנה והארכה), תש"י—1950 (קריאה שניה).
 יד. חוק המילוה העממי, תש"י—1950 (קריאה שניה).
- טו. החלטת ועדת החוקה, חוק ומשפט על הודעת הממ"שלה בדבר אי-השתתפות של שרים בשיבות הממשלה.
 טז. חוק לתיקון חוק להסדר תפיסת מקרקעים לשעת-חירום, תש"י—1950 (קריאה ראשונה).
 יז. דיון על המהומות במחנות.
 יח. חוק לתיקון פקודת מחלות בעלי-חיים, תש"י—1950 (קריאה שניה).
 יט. חוק להגנת הצומח (נזקי עזים), תש"י—1950 (קריאה שניה).

תוספת לסדר-היום

- א. חוק הערירות (הוראות שונות) (מס' 2) (קריאה שניה).
 ב. חוק המועצות המקומיות (הוראות שונות), תש"י—1950.
 ג. חוק תקציבי השירותים הדתיים (תיקון) (קריאה שניה).
 ד. החלטות בדבר הגדלת מס' מכס ובלו.
 ה. חוק לתיקון פקודת הרועים (מתן רשימות), תש"י—1950 (קריאה שניה).
 ו. חוק ערבייות מטעם המדינה, תש"י—1950 (קריאה שניה).
 ז. חוק הרשויות המקומיות (ארנונת העברת מקרק-עים), תש"י—1950 (קריאה שניה).
 ח. חוק לתיקון פקודת החברות, תש"י—1950 (קריאה שניה).

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות קע"ה—קע"ח

67. ה. פורדר (המפלגה הפרוגרסיבית): הקצבות נייר לעתונות היומית.
 68. י. רוקח (הציונים הכלליים): חלוקת הנייר לאגודות המורים של העתונים.
 69. ז. ורפטיג (החזית הדתית המאוחדת): התנהגותה של משטרת-ירושלים בשעת פיזור הפגנות שקטות למען השבת — בשלוש השבתות האחרונות.
 70. א. פראי (מפ"ם): ההפרעות בכוח התנועה בשבת בירושלים ואי-השתלטות המשטרה.
 72. ת. טובי (מק"י): ענין מנות הקמח בכפרים הערבים.
 63. מ. וילנר (מק"י): תשובת ממשלת-ישראל לבקשת מוכיר האו"ם למשלוח חיילים לעזרת התוקפים גים האמריקאניים בקוריאה.
 64. י. ריפסין (מפ"ם): הודעת הממשלה בענין הגשת עזרה לאינטרבנציה האמריקאנית בקוריאה.
 65. מ. וילנר (מק"י): עמדת ממשלת-ישראל בענין קבלת סין העממית לאו"ם ובענין התוקפנות האמריקאנית לגבי סין בקוריאה.
 66. ח. לנדוי (תנועת החרות): מסירת עבודות ממלכיות לקבלנים בלי הכרזה פומבית.

ג. הצעת חוק לתיקון פקודת הירושה, תש"י—1950

1. תיקון הפקודה
 פקודת הירושה תחוקן עלידי הוספת הפיסקה הבאה בסוף סעיף 4 (וו):
 "ד) במידה שבחוק המחייב יש כלל שלפיו עובר העונכו, כולו או מקצתו, למי שאיננו קרובו של המת קרבת-דם, נישואין, חיתון או אימוץ — אין נזקקים לכלל זה".
 2. תחולה
 פיסקה (ד) של סעיף (וו) לפקודת הירושה תחול על כל ירושה שבית-משפט צויה על חלוקתה אחרי שחוק זה נכנס לתקפו, בין שהמוריש מת לפני שחוק זה נכנס לתקפו ובין שמת אחריו.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

ז. ורה פטיג :

לפסקה (ד)

מציע בסוף פסקה (ד) להוסיף את המלים : "והנכסים כנכסים בלי יורשים יעברו לרשות מדינת ישראל לשם שיקומם של פליטי ע"ישראל, קרבנות הרדיפות הנאציות".

ז. ורה פטיג ושרהמשפטים פ. רוזן :

מציעים במקום המלה "למי" לכתוב "לירש".

ד. הצעת חוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י—1950

1. הארכת תוקף

תקפן של תקנות-שעת-חירום (חוקת השיפוט תש"ח, תש"ח—1948), בתיקונים הנתונים בתוספת לחוק זה, מוארך בזה עד יום כ"ו באייר תשי"א (1 ביוני 1951).

2. שמירת תוקף

תיקון התקנות האמורות אינו פוגע בכל פסקדין שניתן או פעולה אחרת שנעשתה לפיהן לפני שחוק זה נכנס לתקפו.

3. הוראות מעבר

(א) כל מקום ששימש ערב תאריך התיקון כבית-סוהר צבאי או כמחנה-מעצר צבאי או כחדר-משמר צבאי, רואים אותו כאילו נקבע לשמש כמקום כזה על-פי צו לפי תקנה 179 לחוק המתוקן.
(ב) כדי להרחיק ספק נאמר בזה, כי מתאריך התיקון ואילך יחולו הוראות החוק המתוקן לגבי הפעולות הבאות שנעשו לפי חוקת השיפוט תש"ח :

- (1) פקודת-מעצר שניתנה או שהארכה לפני תאריך התיקון ;
- (2) חקירה מוקדמת שהחלה לפני תאריך התיקון ;
- (3) ערעור שהוגש לפני תאריך התיקון ;
- (4) ביצוע פסקדין שניתן או עוגש שהוטל לפני תאריך התיקון.

(ג) בסעיף זה —

"תאריך התיקון" פירושו — היום שבו נכנס חוק זה לתקפו ;

"החוק המתוקן" פירושו — חוקת השיפוט תש"ח, כפי שהוקנה בתוספת לחוק זה.

4. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא מיום י"ט באלול תש"י (1 בספטמבר 1950).

תוספת

(סעיף 1)

חוקת השיפוט תש"ח תחוקן כך :

(א) בתקנה 2, בהגדרה חייל, תוחלף הנקודה שבסופה בפסיק, ואחריו יבואו המלים : "וכן כל מי שנמצא במשמורת (קסטורי) הצבא לפי חוקה זו".

(ב) בתקנה 3, אחרי הנקודה תבוא פסקה זו :

"תקנה זו לא תתפרש כגורעת מהוראותיה של חוקת השיפוט תש"ח החלות על מי שאינם חיילים".

(ג) במקום תקנה 3א יבואו תקנות אלה :

3א. תחולת החוקה עד לשחרור מהצבא

אדם שנתקבל לצבא לפי תקנות הצבא מזמן לזמן, תחול עליו חוקה זו כל זמן שלא שחררוהו מן הצבא בהתאם לתקנות המחייבות בצבא אותה שעה.

3ב. תחולת החוקה על מי שחזל מהיות חייל

(א) אדם שעבר עבירה על-פי חוקה זו בהיותו חייל וחזל מהיות חייל, תחול עליו חוקה זו, פרט לפרק ב' בחלק ב', בכל ענין הנוגע לאחרייתו הפלילית לאותה עבירה ומותר יהיה לעצרו, לחקרו, לשפוט, לבצע את ססקיהדין ולעשות כל פעולה אחרת כאילו הוסיף להיות חייל.

(ב) לא הוגש כתב-האשמה לבית-דין של הצבא על העבירה המיוחסת לאדם כאמור עד תום מאה ושמונים יום מן התאריך הקובע, תחול חוקה זו לחול עליו לגבי אותה עבירה, אלא אם היתה זו עבירה על-פי תקנה 94, 94א (ב) או 96.

(ג) בחישוב התקופה של מאה ושמונים יום מן התאריך הקובע, לא תובא בחשבון כל תקופה לאחר תאריך זה שבה היה אותו אדם מחוץ לשטח שמשפט מדינת-ישראל חל עליו.

(ד) בתקנה זו, "התאריך הקובע" פירושו — היום שבו חדל האדם מהיות חייל.

3ג. תחולת החוקה על כוחות המילואים

(א) אדם הנמנה עם כוחות המילואים של הצבא (בתקנה זו "חייל מילואים") תחול עליו חוקה זו

(1) לגבי כל עבירה שעבר בשירות ;

(2) לגבי עבירה שעבר שלא בשירות, אם עשה את המעשה המהווה את העבירה או לא עשה את המעשה אשר אי-עשייתו מהווה את העבירה, עקב היותו חייל מילואים והוא חייב להימנע מהמעשה או מאי-המעשה על-פי תקנות שהותקנו על-ידי שר-הבטחון במטרה לשמור על פעולתם התקינה של כוחות המילואים ועל רכוש הצבא שנמסר לחיילי המילואים.

(ב) לא הוגש כתב-האשמה לבית-דין של הצבא על עבירה המיוחסת לחייל מילואים עד תום מאה ושמונים יום מיום גמר השירות, תחול חוקה זו לחול עליו לגבי אותה עבירה, אלא אם היתה זו עבירה על-פי תקנה 94, 94א או 96.

(ג) בחישוב הזמן של מאה ושמונים יום שלאחר יום גמר השירות, כאמור בתקנת-משנה (ב), לא

(1) ע"ר מס' 20 מיום ד' באֶלֶל תש"ח (8.9.1948), תוס' ב', עמ' 105.

ספר החוקים מס' 28 מיום ט"ז בכסֶלו תש"י (7.12.1949), עמ' 17.

(ב) לסוג העבירות מן המנויות בתקנה 8 שמותר לכל סוג מפקדים לדון בהן ;

(ג) לסוג החיילים שמותר להטיל עליהם את העונשים שנקבעו בתקנה 11, או למאסר מום העונש שמותר להטילו על כל סוג חיילים.

(ז) בתקנה 21 —

(1) במקום המלים „ישבו שלושה שופטים“, יבואו המלים „ישבו שלושה שופטים או יותר“ ;
(2) במקום המלים „אחד משלשתם“, יבואו המלים „אחד השופטים“.

(ח) הקנה 24 — בטלה.

(ט) בתקנה 86, במקום המלים „יהיה צפוי לעונש של שלילת זכות לשירות כבוד“, יבואו המלים „יהיה צפוי לעונש מאסר עד שלושה חדשים“.

(י) בתקנה 87, במקום המלים „יהיה צפוי לעונש של ריתוק למחנה עד חודש ימים“, יבואו המלים „יהיה צפוי לעונש של מעצר-מחנה מלא עד חודש ימים“.

(יא) במקום תקנה 80 תבוא תקנה זו :

„80. העדר מן השירות שלא ברשות

חייל אשר ללא היתר ומבלי שיוכיח שהיה לו צידוק מספיק לכך —

(א) נפקד משירותו בצבא ; או

(ב) נפקד מהמקום שהוא חייב כחייל להימצא בו אותה שעה ;

יֵאָשֶׁם בהעדר מן השירות שלא ברשות ויהיה צפוי לעונש מאסר עד ששה חדשים ; ואם היה בשירות שעת-חירום — יהיה צפוי לעונש מאסר עד שתי שנים.“

(יב) בתקנה 84, בפיסקה א, במקום המלים „יהיה צפוי לעונש של הפקעת משכורת או קנס כספי עד רבע משכורתו של הנידון ולא יותר מאשר לתקופת חצי שנה“, יבואו המלים „יהיה צפוי לעונש מאסר עד ששה חדשים“.

(יג) במקום תקנה 94 יבואו תקנות אלה :

„94. עריקה

(א) חייל שעזב את השירות בצבא מתוך כוונה שלא לחזור לשירות או שנפקד מיחידת-צבא מתוך כוונה להשתמש מתפקיד קרבי, אף אם לא נתכוון שלא לחזור לשירות — ייֵאָשֶׁם בעריקה ויהיה צפוי לעונש מאסר עד חמש שנים ; ואם היה בשירות שעת-חירום יהיה צפוי לעונש מאסר עד חמש-עשרה שנה.

(ב) חייל שנעדר משירותו בצבא שלא ברשות עשרים ואחד ימים רצופים, רואים אותו כחייל שעזב את השירות בצבא מתוך כוונה שלא לחזור לשירות, כל עוד לא הוכיח היפוכו של דבר.

94א. גיוס, מינוי או שחרור במרמה

(א) חייל אשר נתקבל לצבא או נתמנה לתפקיד בצבא, ולפני קבלתו לצבא או לאחר-ימכן השתמש בטענות-שווא או העלים פרטים חשובים בקשר עם כשרותו להתקבל לצבא או להתמנות לתפקיד — יֵאָשֶׁם בגיוס במרמה או במינוי כמרמה ויהיה צפוי לעונש מאסר עד שתי שנים.

תובא בחשבון כל תקופה לאחר אותו יום שבה היה חייל המילואים מחוץ לשטח שמשפט מדינת-ישראל חל עליו.

(ד) חייל מילואים לא יישפט על-ידי מפקד מוסמך כשופט, אלא כשהוא בשירות והתלונה נגדו על אותה עבירה הודעה לו לפני תום ארבעים וחמשה יום מיום גמר השירות.

(ה) חייל מילואים שחל מהיות נמנה עם כוחות המילואים של הצבא, תחול עליו תקנה 33 ורר אים לגבינו כתאריך הקובע את התאריך הקודם משני אלה :

(1) היום שבו חל מהיות נמנה עם כוחות המילואים של הצבא ;

(2) יום גמר השירות.

(ו) למרות האמור בכל תקנה אחרת —

(1) רשאי מפקד מוסמך כשופט לפסוק לגבי חייל מילואים קנס עד שתי-עשרה לירות, ואם הוא מפקד גדוד או מפקד בדרגה גבוהה מזו — קנס עד שלושים ויש לירות.

(2) פסקדין של מפקד מוסמך כשופט המטיל על חייל מילואים קנס או המחייבו בתשלום נזקים, יוצא לפועל בדרך הקבועה בחוקה זו לביצוע פסקדין של בית-דין.

(ז) בתקנה זו, „יום גמר השירות“ פירושו —

(1) לגבי עבירה שנעברה בשירות מסויים — יום גמר אותו שירות ;

(2) לגבי עבירה שנעברה שלא בשירות — יום גמר השירות הקרוב ביותר שבו שירת חייל המילואים לאחר שעבר את העבירה.“

(ד) בתקנה 8, במקום הפסקות א' וב' שבין המלים „בגבולות הסמכות הבאים“ ובין המלים „בתנאי שכל נאשם“, תבוא פסקה זו :

„עבירות שבסמכות מפקד מוסמך כשופט

בעד עבירות לפי תקנות 77, 78, 79, 80, 81, 82, 88, 89 ו-98 וכן בעד עבירות לפי תקנות 91 ו-92 כשענשן מאסר עד שנה, ואם השופט הוא בדרגת מפקד גדוד או בדרגה גבוהה מזו — גם בעד עבירות לפי תקנות 83, 84 (א) ו-90 (א) וכן בעד עבירה לפי תקנה 86 כשענשה מאסר עד שלושה חדשים“.

(ה) בתקנה 11, בחלק הדין בענשים על-ידי מפקד

גדוד —

(1) בפיסקה ה', יימחקו המלים „או מאסר“ ;

(2) במקום פסקה (ו) תבוא פסקה זו :

„(ו) הורדה בדרגה או שלילתה, בתנאי שהג' אשם איננו בדרגת רב-סמל או בדרגה גבוהה מזו“.

(ו) אחרי תקנה 11 תבוא תקנה זו :

„11א. סייגים לסמכויות של מפקד מוסמך כשופט ראשי-המטה רשאי לקבוע בכתב סייגים לסמכויות הנתונות בידי מפקדים מוסמכים כשופטים ביחס —

(א) לסוג המפקדים הרשאים להשתמש בהן או למאכסמים העונש שהם רשאים להטיל ;

(3) בתקנת־משנה (ב), בשורה האחרונה, במקום המלים „מפקד מחור“, יבואו המלים „המפקד הממונה עליו שדרגתו איננה נמוכה מדרגת סגן־אלוף“.

(יט) בתקנה 136 —

(1) בשורה הראשונה, יימחקו המלים „לצרכי חקירה“.

(2) בשורה החמישית, במקום המלים „מפקד־מחור“, יבואו המלים „המפקד הממונה עליו שדרגתו איננה נמוכה מדרגת סגן־אלוף“.

(כ) בתקנה 138 —

(1) בתקנת־משנה (ג), תוחלף הנקודה שבסופה בפסיק, ואחריו יבואו המלים „והוראות סעיף 3 של הפקודה האמורה יחולו על כל הודעה שנרשמה בה“.

(2) אחרי יזקנת־משנה (ג) תבוא תקנת־משנה זו :

(ד) אדם שמסר בשבועה, בשעת חקירה מוקדמת או משפט, עדות הסותרת בענין בעל־חשד בות את העדות שמסר בבדיקה, כאמור, מתוך כוונה להונות את עורך הבדיקה או את מי שנבנה עדותו בשבועה — יאשם במתן עדות כוזבת ויהיה צפוי לעונש מאסר עד שתי שנים. מי שאינו חייל לא יישפט על עבירה זו, אלא לפני בית־משפט אזרחי.

(כ"א) במקום תקנה 142 תבוא תקנה זו :

„142. הנהלת חקירה מוקדמת ותוצאותיה

(א) פרקליט צבאי העורך חקירה מוקדמת (להלן „פרקליט חוקר“) יתחיל את החקירה בקריאה בפני הנאשם את האשמה או האשמות המיוחסות לו.

(ב) סעיף 15 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (שפיטה על־פי כתב־אשמה),^(*) פרט לסעיפיו הקטנים (1) ו־2), וכן הסעיפים 16, 17, 18, 21(1), 22(1), 26 ו־27 לאותה פקודה יחולו על חקירה מוקדמת הנערכת על־ידי פרקליט חוקר בתיאומים אלה :

(1) במקום המלים „שופט שלום“ ו„בית־משפט שלום“ קרי „פרקליט חוקר“ ;

(2) במקום המלים „זקן־השופטים“ ו„היועץ המשפטי“ קרי „הפרקליט הצבאי הראשי“ ;

(3) במקום המלים „בית־משפט לפשעים חמריים“ ו„בית־משפט מחוזי“ קרי „בית־דין של הצבא“.

(ג) נגמרה החקירה המוקדמת, יעביר הפרקליט החוקר את החלטתו לפרקליט הצבאי הראשי לא־שור וזה יהיה רשאי ;

(1) לאשר את ההחלטה ; או

(2) לא לאשר את ההחלטה ולבטל את האשמה ;

או

(3) לא לאשר את ההחלטה ולחזור בכתב אתה

מאלה :

(ב) חייל שהשיג את שחרורו מהצבא בהשחמשו בטענות־שווא או בהעלילו פרטים חשובים בקשר עם זכותו לשחרור מהצבא — יאשם בשחרור במרמה — ויהיה צפוי לעונש מאסר עד שלוש שנים.

(יד) בתקנה 99, הפסקות ז' וי"ב — יימחקו.

(טו) אחרי תקנה 99 תבוא תקנה זו :

99. עונשים — הוראות שונות

(א) ראש־המטה רשאי, באישור שר־הבטחון, לקבוע בכתב הוראות בדבר דרכי הביצוע של העונשים המנויים בפסקות ט' י"א וט"ו שבתקנה 99.

(ב) חייל שהוטל עליו עונש מאסר ירצה את עונשו בבית־סוהר צבאי או במחנה־מעצר צבאי או בבית־סוהר, כמשמעותו בפקודת בתי־הסוהר 1946^(*), או מקצתו באחד מן המקומות האלה ומקצתו במשנהו.

(ג) חייל שהוטל עליו עונש מעצר־מחנה ירצה את עונשו במחנה־מעצר צבאי או בחדר משמר צבאי, או מקצתו באחד מן המקומות האלה ומקצתו במשנהו.

(ד) שום דבר האמור בחוקה זו לא יפורש כגורע מסמכותו של ראש־המטה או של מפקד, שהוסמך לכך על־ידי ראש־המטה, להוריד חייל מדרגתו הזמנית.

(טז) בתקנה 124, במקום המלים „וכן ישאל את הנאשם או סניגורו האם יש לו להגיד דבר לביטול האשמה או להקלת העונש“, יבואו המלים „וכן ישאל, תחילה את התובע ואחר־כך את הנאשם או סניגורו, מה יש לו להגיד ביחס למידת העונש“.

(יז) במקום תקנה 134 תבוא תקנה זו :

„134. עצירת חייל בלי פקודת־מעצר

(א) היה יסוד לחשוב שחייל עבר עבירה לפי חוקה זו, יכול כל חייל הגבוה ממנו בדרגה לעצור בלי פקודת מעצר, אלא שחייל בדרגת סגן־משנה או בדרגה גבוהה מזו רשאי גם לעצור חייל השווה לו בדרגה או הגבוה ממנו בדרגה, המשׁתתף במריבה, בקטטה או בהפרעת סדר.

(ב) האמור לעיל אינו בא לגרוע מהוראות פקודת הפרוצדורה הפלילית (מאסר וחיתופשים),^(*) או מהסמכויות הנתונות בידי שוטר צבאי על־פי תקנה 137.

(ג) חייל שנעצר, כאמור — יושם מיד במקום מעצר, וישוחרר תוך עשרים וארבע שעות לאחר מעצרו, אם לא ניתנה עליו לפנייחן פקודת־מעצר“.

(יח) בתקנה 135 —

(1) ברישא של תקנת־משנה (א), במקום המלים „פקודת־מעצר לצרכי חקירה בעבירה“, יבואו המלים „פקודת־מעצר על חייל חשוד או נאשם בעבירה“.

(2) בסיפא של תקנת־משנה (א), במקום המלים „למפקד־מחור“, יבואו המלים „למפקד הממונה עליו שדרגתו איננה נמוכה מדרגת סגן־אלוף“ ;

(1) ע"ר מס' 1472 מיום 5.2.1946, תוס' 1, עמ' 6.

(2) חוקי א"י, כרד א', פרק ל"ג.

(3) חוקי א"י, כרד א', פרק ל"ו, עמ' 446.

צו, הוראה או מינוי, ישמש ראייה לכאורה למתן המקורה, הצו, ההוראה או המינוי.

(ב) תעודה שנראה מתוכה, כי נחתמה בידי ראש המטה או בידי חיל שראש המטה חסמיכו לחתום על תעודות מאותו סוג, המעידה על שירותו של אדם בצבא, או על תאריך התגייסותו לצבא או שחרורו ממנו, או על דרגתו או תפקידו בצבא, תשמש ראייה לכאורה על תכנה.

(ג) מסמך שנראה מתוכו, כי הוא העתק מפקודת קבע של כל יחידת צבא או העתק מפקס, מיומן או מכל רישום קבוע המתנהל ביחידת צבא על פי הנוהל המקובל בצבא, וכי הוא מאושר כהעתק נכון על ידי הממונה על ניהול הפקס, היומן או הרישום ישמש ראייה לכאורה על תכנו.

(ד) תעודה שנראה מתוכה כי נחתמה בידי שוטר או בידי שוטר צבאי המעידה שחיל נאטר ביום פלוני במקום פלוני, חשמש ראייה לכאורה על כך.

(ה) (1) פרוטוקול של דיון בפני בית דין של הצבא, שנראה מתוכו שהוא חתום בידי אב בית הדין, ושנשמר בידי אדם הממונה על שמירתו, יתקבל כעדות אם יוצג על ידי הממונה על שמירתו.

(2) העתק של פרוטוקול כאמור, או של קסע הימני, שנראה מתוכו שהוא מאושר כהעתק נכון בידי האדם הממונה על שמירתו, ישמש ראייה לכאורה על תכנו.

(כ"ז) בתקנה 171, במקום תקנת משנה (א) חבוא תקנת משנה זו :

„(א) מפקד המאשר הארכה שניה או יותר של פקודת מעצר לפי תקנה 136, וכן נשיא בית דין מחוזי הנותן פקודת מעצר לפי תקנה 173, לא יעשו כן, אלא לאחר שיקבלו את חוות דעתו של פרקליט צבאי בכחב.“

(כ"ח) אחרי תקנה 172 יבוא פרק זה :
„פרק ה. — שונות

173. מטערו של הנאשם בזמן המשפט

(א) נשיא בית דין מחוזי רשאי לתת בכל עת, לאחר הרכבת בית הדין, פקודת מעצר נגד נאשם שהועמד לדין בפני בית דין מחוזי.

(ב) נשיא בית הדין העליון או אחד מסגניו רשאי לתת בכל עת, לאחר הרכבת בית הדין, פקודת מעצר נגד נאשם שהועמד לדין בפני בית דין מיוחד.

(ג) תקפה של פקודת מעצר, שניתנה לפי תקנה זו, הוא עד מתן פסק הדין בדרגה ראשונה, אלא אם כן בוטלה לפני כן.

174. שינויים בדרגות לאחר הרכבת בית הדין הורכב בית דין לפי חוק זה, לא יפגע כל שינוי שחל לאחר מכן בדרגת שופטי בית הדין או הנאשם בחוקיות הרכבו של בית הדין.

175. הזמנת עדים שאינם חזילים

(א) עד שאינו חיל יוזמן על ידי בית הדין באמצעות הזמנה חתומה על ידי נשיא בית הדין או אב בית הדין בדרך שמוינים עדים בבית משפט השלום, בשינויים אלה :

(1) פקיד המסירה יהיה חיל ;

(א) לגבות עדות נוספת בפני פרקליט חוקר ;

(ב) להגיש כתב אשמה נגד הנאשם על כל עבירה או עבירות הנובעות מן העדות שנתן בתה בשעת החקירה המוקדמת.

(ד) בוטלה האשמה נגד הנאשם, בין לפי תקנת משנה ג (1) ובין לפי תקנת משנה ג (2), יפקע תקפה של פקודת המעצר שניתנה עליו על ידי מפקד מוטמך כשופט בקשר לעבירה שבה נאשם.

(כ"ב) אחרי תקנה 150 תבוא תקנה זו :

„150א. טמכות בית הדין במוגרת ערעור

במדרגת הערעור רשאי בית הדין —

(א) לאשר את פסק הדין ואת העונש שניתן בדרגה הראשונה ; או

(ב) לתקן את פסק הדין שניתן בדרגה הראשונה, בין כתיאור העבירה שהוכחה ובין בסעיף החוק שעליו מסתמך פסק הדין, ולתת את אותו פסק הדין שלדעתו צריך היה להינתן על ידי בית הדין בדרגה הראשונה על פי כתב האשמה וההוכחות שהיו בפניו, ובכלל זה להקל בעונש או להזמיר בו ; או

(ג) לבטל את פסק הדין שניתן בדרגה הראשונה ולספק אתה מאלה :

(1) לזכות את הנאשם ;

(2) לבטל את היכוי, לחייב את הנאשם בדין ולהטיל עליו עונש ;

(3) להחזיר את המשפט לדין חרש בפני בית דין הוד בדרגה ראשונה בהרכב הקודם או בהרכב שונה עם הוראות ביחס למעצרו של הנאשם את הוראות אחרות שיהיה צורך בהן. במקרה זה לא יהיה בית הדין בדרגה הראשונה חייב לשמוע את כל העדויות מחודש ויכול להשתמש בפרוטוקול של המשפט הקודם ולשמוע עדויות נוספות, אלא אם כן הורה בית הדין בדרגת הערעור אחרת.

(כ"ג) בתקנה 152, אחר המלים „רוב דעות“ תבוא ובמקום כל המלים „לאחר הרכבת בית הדין“ יבואו המלים „היו דעות חברי בית הדין שקולות לגבי ענין כל שהוא, פרט לחיוב בדין או לעונש — יכריע אב בית הדין ; היו הדעות שקולות לגבי החיוב בדין — יוכיח הנאשם ; היו הדעות שקולות לגבי העונש — יוכרע לקולא.“

(כ"ד) בתקנה 156 —

(1) אחרי המלים „שבו כלוא הנאשם“ יווספו המלים „או על ידי שוטר צבאי בדרגת סמל או בדרגה גבוהה מזו“ ;

(2) הנקודה שבסופה תימחק ובמקומה יבואו המלים „ועל ידי הנאשם או עד אחר, הכל כפי שייקבע בטופס שהוצא לפי תקנה 170 (ד).“

(כ"ה) בתקנה 166, במקום המלים „ששה חדשים מיום עשיית העבירה“, יבואו המלים „שנה אחת מיום עשיית העבירה“.

(כ"ו) אחרי תקנה 167 תבוא תקנה זו :

„167א. מסמכים רשמיים

(א) טופס מודפס של פקודת המטה הכללי או של הוראות המוצאות על ידי ראש המטה בתוקף טמכות מיוחדת מאת שר הביטחון, המכיל פקודה,

(ה) בתקנה זו „בית־דין“ ו„אב בית־הדין“ כוללים פרקליט חוקר.

177. המחתקת ענשים

(א) ראש־המטה רשאי על סמך המלצה של ועדת עיון בעונש להמתיק את עונשו של אדם שנידון עלידי בית־דין של הצבא, אם אותו עונש איננו חמור ממאסר של חמש שנים, ולחזור לעשות כן בכל עת לגבי העונש המומתק.

(ב) ועדת עיון בעונש (בתקנה זו „הוועדה“) תהיה מורכבת מהפרקליט הצבאי הראשי או בא־כוחו ושני מפקדים בדרגת סגן־אלוף או בדרגה גבוהה מזו, שיתמנו עלידי ראש־המטה.

(ג) הוועדה רשאית לעיין בכל עונש שאיננו חמור ממאסר של חמש שנים, אשר הוטל על ידי בית־דין של הצבא על־פי פסק־דין סופי, והיא יכולה, לצורך עיון מחדש בעונש, להשתמש בכל חומר שתמצא לנכון ולהמליץ על המתקת העונש ולחזור לעשות כן בכל עת לגבי העונש המומתק.

(ד) פסק־דין שהוועדה רשאית לעיין בו, המטיל עונש מאסר לתקופה של שנה אחת או עונש חמור מזו, יובא לעיון הוועדה עלידי הפרקליט הצבאי הראשי אחת לכל ששה חדשים. פסק־דין, כאמור, המטיל עונש קל ממאסר של שנה אחת — יובא לעיון הוועדה כל אימת שהפרקליט הצבאי הראשי ימצא זאת לנכון, אך לא לפני תום שלושה חדשים מיום מתן תוקף סופי לפסק־הדין.

(ה) שום דבר האמור בתקנה זו לא יגרע ממסמכות לחון עבריינים ולהפחית ענשים הנתונה לפי כל חוק אחר.

178. ועדת חקירה

(א) שר־הבטחון, ראש־המטה הכללי וכל מפקד מהמטה הכללי שהוסמך לכך עלידי ראש־המטה, רשאי למנות ועדת־חקירה לשם חקירת כל ענין הנוגע לצבא.

(ב) כל מפקד בדרגת מפקד גדוד או בדרגה גבוהה מזו, רשאי למנות ועדת־חקירה לשם חקירת כל ענין הנוגע ליחידת צבא שמפקדה הוא אחד מפקדיו.

(ג) ועדת־חקירה מוסמכת לגבות עדויות בשבועה או בלי שבועה.

(ד) נתמנתה ועדת־חקירה לשם בדיקת ענין הנוגע בשמו הטוב של חייל, או שתוך עבודתה נתקלה בענין כזה, תינתן לאותו החייל האפשרות להיות נוכח בשעת החקירה, להזמין עדים, לחקור עדים ולהשמיע את דברו.

(ה) שום דבר שהושמע במהלך חקירתה של ועדת־חקירה, בין מפי עד ובין באופן אחר, ושום דין־וחשבון של ועדת־חקירה, לא יתקבל כראיה במשפט נגד אדם כל שהוא, מלבד אם הובא אותו אדם לדין על עבירה של עדות־שקר שנעברה לגבי אותה ועדת־חקירה.

179. בתי־סוהר, מחנות־מעצר וחורי־משמר צבאיים

(א) שר־הבטחון רשאי, בצו בחתימת ידו, לקבוע שמקום פלוני המתואר בצו יהיה בית־סוהר צבאי.

(2) ההזמנה תהיה על טופס שיוצא לפי תקנה 170 (ד).

(ב) עד שהוזמן ובא הייב להימצא בפני בית־הדין עד תום המשפט, אלא אם בית־הדין הורה אחרת.

(ג) עד שאינו חייל שהוזמן לבוא, כאמור, ולא בא, והוכח לבית־הדין כי הוזמן כדין, רשאי אב בית־הדין לתת לשוטר צו בחתימת ידו המצוה לאסור את העד ולהביאו בפני בית־הדין. היה אב בית־הדין מושוכנע על סמך עדות בשבועה, כי העד לא ייענה להזמנת בית־הדין אם לא יבִי־אוהו, וכי יש חשיבות לעדותו במשפט שלפניו, יוכל הוא לתת צו לשוטר לאסור את העד ולהביאו בפני בית־הדין אף בלי לשלוח לו הזמנה, כאמור.

(ד) צו, כאמור בתקנת־משנה (ג), דינו ביחס לשוטר וכלל אדם אחר כדין צר־מאסר לשם כפיית הופעה שניתן על־פי סעיף 21 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (שפיטה על־פי כתב־אשמה) (י).

(ה) בתקנה זו — „בית־דין“ ו„אב בית־דין“ כוללים פרקליט חוקר, ו„משפט“ כולל חקירה מוקדמת.

176. טמכויות מיוחדות בעניני בזיון בית־הדין

(א) חייל שעשה לגבי בית־דין של הצבא אחת מאלה —

- (1) הוזמן כדין לבוא בפני בית־הדין ולא בא, או בא ועיבו לפני שהיה מוסמך לעשות זאת ;
- (2) סירב להישבע או להצהיר בהן־צדק לאחר שנדרש כדין עלידי בית־הדין לעשות זאת ;
- (3) סירב להמציא מסמך שברשותו לאחר שנדרש כדין עלידי בית־הדין לעשות זאת ;
- (4) בהיותו עד סירב להשיב על שאלה שבית־הדין רשאי לדורש תשובה עליה ;
- (5) ביזה את בית־הדין עלידי נקיטת לשון מעליבה או מאיימת, או עלידי גרם הפרעה או הפסקה במהלך הדיונים —

יכול בית־דין זה לצוות לעצרו מיד, לחקרו ולשפטו על אותה עבירה, אולם לא יטיל יליו עונש חמור ממעצר־מחנה מלא של חודש ימים.

(ב) פסק־דין כאמור, לא יהיה טעון אישור ויבוצע מיד או לאחר גמר מושב בית־הדין, הכל לפי החלטת אותו בית־דין. היה העברייני עד שנידון על סירוב למלא אחרי דרישת בית־הדין היושב במשפט, רשאי אותו בית־דין לבטל את העונש שהוטל עליו, אם בינתים, לפני סיום המשפט, חזר בו העברייני מסירובו.

(ג) אדם שאינו חייל שעשה לגבי בית־דין של הצבא אחד המעשים המפורטים בתקנת־משנה (א), ייאשם בפני בית־משפט אזרחי בבזיון בית־הדין ויהיה צפוי לעונש שצפוי לו אדם שעשה אותו דבר בפני בית־משפט אזרחי.

(ד) תעודה מאת אב בית־הדין ערוכה אל בית־משפט אזרחי, בה מעיד אב בית־הדין שאדם עשה אחד המעשים האסורים בתקנת־משנה (א), תשמש ראיה לכאורה על תכנה.

הפנימי ויתר הסדרים במחנות מעצר צבאיים ובחוריי-משמר צבאיים, וכן בענין משמעת החיילים המוחזקים בהם והאמצעים שיינקטו לשם קיומה, ובלבד שבין אמצעים אלה לא יהיו ענשים משמעתיים חמורים מהענשים המשמעתיים שנקבעו בתקנות האמורות בתקנת-משנה (ד).

(ו) אין חובה לפרסם ברשומות צו שניתן על-פי תקנה זו או תקנון שהותקן לפיה. תקנון כזה יפורסם בפקודות המטה הכללי או בהוראות המוצאות על-ידי ראש-המטה בתוקף סמכות מיוחדת מאת שר-הבטחון.

180. חייל בעל-דרגה שנידון למאסר

חייל שנידון על-ידי בית-משפט או בית-דין אזרחי על עבירה שיש בה משום קלון — רשאי ראש-המטה לשלול ממנו את דרגתו.

(ב) ראש-המטה רשאי, בצו בחתימת ידו, לקבוע שמקום המתואר בצו יהיה מחנה-מעצר צבאי.

(ג) מפקד מוסמך כשופט רשאי לקבוע מקום כחדר משמר צבאי.

(ד) שר-הבטחון יתקין תקנות בענין ההנהלה, המשמר, המשטר הפנימי ויתר הסדרים בבתי-סוהר צבאיים, ובענין משמעת האסירים והאמצעים שיינקטו לשם קיומה.

(ה) כל עוד לא הותקנו תקנות, כאמור בתקנת-משנה (ד), או בכל ענין שלא נידון בתקנות אלה, יחולו על בתי-סוהר צבאיים תקנות בתי-הסוהר בשינויים לפי הענין.

(ו) ראש-המטה יקבע מזמן לזמן, באישור שר-הבטחון, תקנון בענין ההנהלה, המשמר, המשטר

הסתייגויות לחוק הנ"ל

כשופט, במקום המלים „וכן בעד עבירות לפי תקנות 91 ו-92 כשעונשן מאסר עד שנה“, יבואו המלים „ובעד עבירה לפי תקנה 91 כשעונשה מאסר עד שנה, וכן בעד עבירה לפי תקנה 92, שנעברה לגבי רכוש ששווי אינו עולה על מאה לירות“.

לתיקון (ז)

י. ב ר י ה ו ד ה :

למחוק את התיקונים לתקנה 21.

ז. ו ר ה פ ט י ג :

בתיקון (1) לתקנה 21, אחרי המלים „או יותר“ להוסיף את המלים „ובלבד שלא יהיה בית-דין שקול“.

אם הסתייגות זו תתקבל, תתוקן הרישא של תקנה 29 ותקבל נוסח זה: „בכל משפט ישבו שלושה שופטים או יותר ובלבד שלא יהיה בית-דין שקול“; וכן בתיקון (כ"ג) בתקנה 152, „מחוק המלים „היו הדעות שקולות לגבי העונש — יוכרע לקולא“.

לתיקון (ט)

ז. ו ר ה פ ט י ג :

אחרי תיקון ט' יבוא תיקון זה:

(י) בתקנה 76, במקום תקנת-המשנה (א) תבוא תקנת-משנה זו:

„(א) בית-הדין רשאי להביא בחשבון כגורם לשחרור מאחזריות פלילית או כגורם להקלת העונש, את טענת הנאשם שנאלץ לעבור את העבירה בגלל טעמי מצפון“.

אם הסתייגות זו תתקבל, יוחלפו בהתאם לכך הסימנים של כל התיקונים הבאים אחרי תיקון (ט).

לתיקון (י"א)

י. ב ד ר ו מ ג ר ב ו ב ס ק י :

בתקנה 80, במקום המלים „ויהיה צפוי לעונש מאסר עד ששה חדשים“ יבואו המלים „ויהיה צפוי לעונש מאסר עד שנה“.

לתיקון (ג)

י. ב ר י ה ו ד ה ו י ב ד ר :

למחוק תקנה 3א.

י. ל פ ו ז, ו ר ה פ ט י ג :

בתקנה 3ב, בתקנת-משנה (ב), למחוק את המלים „אלא אם היתה זו עבירה על-פי תקנה 94, 94א, (ב) או 96“.

אם הסתייגות זו תתקבל, תתוקן גם תקנה 3 (ג) (ז) על-ידי מחיקת המלים „אלא אם היתה זו עבירה על-פי תקנה 94, 94א או 96“.

י. ב ר י ה ו ד ה :

בתקנה 3ג, בתקנת-משנה (א), במקום פסקה (2) תבוא פסקה זו:

„(2) לגבי עבירה שעבר שלא בשירות, אם עבר אותה —

(1) שעה שהיה מוסמך לשאת את מדיו הצבאיים ונשא אותם למעשה; או

(II) ביחס לרכוש הצבא שנמסר לו; או

(III) ביחס לידעיות על אימוניו או לידעיות אחרות שהגיעו אליו עקב היותו חייל מילואים“.

ז. ו ר ה פ ט י ג :

בתקנה 3ג, בתקנת-משנה (א), במקום פסקה (2) תבוא פסקה זו:

„(2) לגבי עבירה שעבר שלא בשירות, אם עבר אותה בקשר עם חובת ההתייצבות לכוחות המילואים של הצבא או בקשר עם רכוש הצבא שנמסר לו עקב היותו חייל מילואים“.

לתיקון (ד)

ז. ו ר ה פ ט י ג :

בפסקה הדנה בעבירות שבסמכות מפקד מוסמך כשופט, במקום המלים „וכן בעד עבירות לפי תקנות 91 ו-92 כשעונשן מאסר עד שנה“, יבואו המלים „ובעד עבירה לפי תקנה 91 כשעונשה מאסר עד שנה, וכן בעד עבירה לפי תקנה 92 שנעברה לגבי ציודו האישי של הנאשם“.

י. ב ר י ה ו ד ה :

בפסקה הדנה בעבירות שבסמכות מפקד מוסמך

ז. ו ר ה ס ט י ג :

לתיקון (כ"ב)

י. ל מ ו ז ו ו ר ה ס ט י ג :

בתקנה 80, במקום המלים „ויהיה צפוי לעונש מאסר עד ששה חדשים“ יבואו המלים „ויהיה צפוי לעונש מאסר עד שלושה חדשים, אך אם עבר את העבירה מתוך כוונה להשתמש מהשירות יהיה צפוי לעונש מאסר עד שנה“.

לתיקון (כ"ח)

י. כ ר י י ה ו ד ה :

למחקר את התקנה 177.

בתקנה 178 —

- (1) בתקנת-משנה (א), במקום המלים „כל ענין הנוגע לצבא“, יבואו המלים „כל ענין שבירורו עלול להעלות את הצורך בבדיקה או בחקירה מוקדמת לפי חוק זה“.
- (2) תקנת-משנה (ב) — תימחק.

לתיקון (י"ד)

י. ס מ י ל נ ס ק י :

בתיקון (י"ד), במקום המלים „הפסקות ז' וי"ב“ יבואו המלים „הפסקות א' ז' וי"ב“. אם הסתייגות זו תתקבל, תימחק בתקנה 11 הפסקה (א), הן לגבי הענשים שבסמכות מפקד פלוגה והן לגבי הענשים שבסמכות מפקד גדוד.

ה. הצעת חוק חסינות חברי-הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם

(שירות הצבא), תש"י—1950

ועדת-הכנסת מקווה להביא לכנסת מיד לאחר הפגרה את הצעת החוק בשלמותו, אולם, בינתיים נחגלה הכרח למתן תשובה מיידית על השאלה, אם חברי-הכנסת חייבים בשירות צבא בעתוודות או לא.

כדי למנוע אי-הבנות בתקופת הפגרה, החליטה ועדת-הכנסת להביא לאישור הכנסת את ההצעה הנ"ל, שתמצא אחר-כך את מקומה בחוק הכולל את כל הזכויות והחובות של חברי-הכנסת.

ההצעה נתקבלה בוועדת הכנסת ברוב דעות, ובקרי"א שניה ייערך גם הדיון על ההסתייגויות של חברי-הכנסת מ. גרבוזבסקי.

א. חברי-הכנסת לא יהיו חייבים בשירות צבאי או בכל שירות-חובה אחר, מלבד אם החליטה הכנסת אחרת בימי מלחמה.

ב. חברי-הכנסת חייבים לקבל אימון צבאי בשירות עתוודות, לפי סידורים מיוחדים שייקבעו על-ידי ועדת-הכנסת.

ד ב ר י ה ס ב ר

ועדת-הכנסת דנה כעת בהצעת חוק חסינות חברי-הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם. ההצעה עובדה על-ידי ועדת-משנה מיוחדת.

ו. הצעת חוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51, תש"י—1950

לחוק זה, כולל את סכומי ההוצאה שנקבעו לאותו סעיף-הוצאה בחוק התקציב (אפריל—יוני 1950), תש"י—1950.

4. שינויים בתקציב הפיתוח

שר-האוצר רשאי, באישור ועדת-הכספים של הכנסת, להעביר כל סכום מסעיף-משנה אחד לסעיף-משנה אחר שבאותו סעיף-הוצאה.

5. שימוש ברזרבה כללית

שר-האוצר רשאי לקבוע מפעם לפעם את המטרות אשר להן ישמשו סכומי הרזרבה הכללית.

6. שימוש בעודפים

(א) נותר עודף באחד מסעיפי-ההוצאה בתום שנת-הכספים 1950/51, רשאי שר-האוצר להתיר את השימוש באותו עודף בתוך ששה חדשים מתום שנת-הכספים למי טרה שלה היה מוקצב, או — בהתחשב עם האמור בסעיף 4 — למטרה אחרת בתחום אותו סעיף-הוצאה.

(ב) נותר עודף באחד מסעיפי-ההוצאה בתום ששה חדשים מתום שנת-הכספים 1950/51, רשאי שר-האוצר, באישור ועדת-הכספים של הכנסת, להתיר את השימוש

1. תקציב פיתוח לשנת 1950/51

(א) הממשלה רשאית להוציא בשנת-הכספים המתחילה ביום י"ד בניסן תש"י (1 באפריל 1950) והמסתיימת ביום כ"ג באדר ב' תשי"א (31 במארס 1951) (הנק' ראת להלן „שנת-הכספים 1950/51“), בדרך של השקעות יסוד ומילולות למטרת השקעות-יסוד, סכום של 65,000,000 לירות למטרות פיתוח (להלן „תקציב הפיתוח“).

(ב) הסכום שהממשלה רשאית להוציא על-פי סעיף-קטן (א) כולל את סכום המקדמה לתקציב הפיתוח שנק' בע בסעיף 6 לחוק התקציב (אפריל-יוני 1950), תש"י—1950.

2. אומדן ההכנסות לתקציב הפיתוח

אומדן ההכנסות לכיסוי תקציב הפיתוח בשנת-הכספים 1950/51, הוא כמפורט בתוספת הראשונה לחוק זה.

3. פרטי תקציב הפיתוח

(א) חלוקת הסכום של תקציב הפיתוח לסעיפי-ההוצאה ולסעיפי-משנה של ההוצאה, תהיה כמפורט בתוספת השנייה לחוק זה.

(ב) הסכום שנקבע לכל סעיף-ההוצאה מתוספת שניה

באותו עורך בתוך תשעה חדשים מתום שנת־הכספים זה והשוואת ההוצאות שהוצאו לסעיפי־ההוצאה שבתר־
למטרה שבתחום אותו סעיפי־הוצאה.

7. פרטום

8. ביצוע

שר־האוצר יפרסם ברשומות את ההכנסות שנתקבלו

ואת ההוצאות שהוצאו בתקציב הפיתוח לשנת־הכספים
1950/51, תוך שנים־עשר חודש מתום שנת־הכספים.
פרטום זה ייערך בצורה שתאפשר השוואת ההכנסות שנת־
קבלו לסעיפי אומדן ההכנסות שבתוספת הראשונה לחוק

9. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא מיום י"ד בניסן תש"י 1)
באפריל 1950).

תוספת ראשונה

(סעיף 2)

אומדן ההכנסות לכיסוי תקציב הפיתוח

י"פ

1. מיליה מהבאנק ליצוא ויבוא של ואשינגטון 16,500,000
 2. שטרי מקרקעים 35,000,000
 3. מילות בארץ 10,000,000
 4. תקבולים ע"ח הצירוד מהמילווה האמריקאי 3,500,000
- ס"ה 65,000,000

תוספת שניה

(סעיף 3 (א))

פרטי ההוצאה של תקציב הפיתוח

א. הוצאה

1. שיכון :

י"פ	י"פ	י"פ
		(א) שיכון לעולים — (להקמת 45 אלף יחידות־דור, מזה כ־50% בנקודות־ התיישבות קיימות וחדשות)
18,000,000		(ב) שיכון אזרחי — הלואות באמצעות באנקים אפותיקאיים
2,000,000		(ג) שיכון הנוער העולה — הלואה לסוכנות היהודית לא"י להקמת בנינים לשי־ כון הנוער העולה
250,000		(ד) שיכון חיילים — הקמת בנייני־מגורים והלואות באמצעות באנקים לשיכון חיילי צבא־קבע
21,750,000	1,500,000	
		2. הלואות לרשויות מקומיות ולחברות ציבוריות :
		(א) לעבודות ציבוריות — ע"י רשויות מקומיות ע"י חברות ציבוריות
6,500,000	500,000	(ב) להקמת מוסדות תרבות ודת
		3. בנינים למוסדות רפואיים, בתי־ספר ומוסדות ממשל־ תיים :
		(א) בנינים רפואיים — הקמת מוסדות ממשלתיים והלואות למוסדות ציבוריים
750,000		(ב) הקמת מוסדות רפואיים וסוציאליים בשיתוף עם הגוינת
500,000		(ג) בנינים ממשלתיים בירושלים (ובכלל זה בנייני־מגורים לעובדים) ובמקומות אחרים
1,500,000		

י"י	י"י	י"י
3,000,000	<u>250,000</u>	(ד) הלוואות להקמת בנינים לבתי־ספר
		4. עבודות ציבוריות :
3,000,000		כבישים ועבודות ציבוריות אחרות
		5. עידוד התיירות :
1,250,000		הלוואות להקמת בתי־מלון בעיר ובכפר
		6. חקלאות. — השקעות והלוואות :
		(א) ע"י הסוכנות היהודית לא"י —
		ליישוב עולים בנקודות־התיישבות קיימות וחדשות וכן
		להקמת ישובי פלחה
3,000,000		(ב) ע"י המוסד לאשראי חקלאי ובאנקים —
	1,600,000	(1) מפעלי־השקאה
		(2) הלוואות לפיתוח הייצור החקלאי —
		למשקיעזר וגניירק במושבות, בישובים נטושים
	450,000	וליד הערים
		(3) הלוואות לניקוז, למלחמה נגד סחף קרקע ולפיתוח
	200,000	מרעה טבעי
	150,000	(4) הלוואות לגידול צאן ובהמות־עבודה
		(5) הלוואות להקמת בתי־קירור, מתקני־יבוש, מגדלי־
	500,000	החמצה ולאגודת "הזרע"
		(6) הלוואות לפיתוח הייצור ביישובים חדשים (בשיתוף
	250,000	עם באנקים)
	100,000	(7) הלוואות להרחבת מפעלי־הדיג
	100,000	(8) הלוואות למשק ההדרים ומשתלות
		(9) הלוואות לבנין שווקים חקלאיים בערים ולמפעלים
	500,000	חקלאיים
	<u>200,000</u>	(10) הלוואות לפעולות מיוחדות
	4,050,000	
		פחות : הקצבה משנת 1949/50 להקמת מוסד אש־
		ראי לחקלאות
3,050,000	<u>1,000,000</u>	(ג) הלוואות לרכישת צינורות וציוד חקלאי (מהמילווה
		של הבאנק ליצוא ויבוא של ואשינגטון)
4,300,000		(ד) השקעות —
	230,000	(1) לבנין מעגנים ומכונים
	150,000	(2) לשיקום מטעי הוית והחרוב
	450,000	(3) למכון לגידול בקר לבשר
	<u>500,000</u>	(ה) רורבה
11,300,000		
		7. תעשייה :
	1,200,000	(א) אוצר לתעשייה בע"מ
	500,000	(ב) הלוואות לבניני תעשייה
	2,500,000	(ג) הלוואות והשקעות לעידוד תעשיות־יסוד
	300,000	(ד) הלוואות לפיתוח אזורי־תעשייה
	3,700,000	(ה) הלוואות לרכישת ציוד תעשייתי
	<u>500,000</u>	(ו) רורבה
8,700,000		

י"ז

י"ז

י"ז

8. תחבורה :

השקעות לפיתוח מפעלי-תחבורה :

(א) ברכבת —

לגמר המסילה החדשה חדרה-תל-אביב, בדק המסי-
לות הקיימות והכנת תכניות לחיבור צפון תל-אביב
עם הדרום ;

1,800,000

(ב) בנמל חיפה —

לבנין רציפים חדשים ולשיפורים בנמל ועבודה
בקישון ;

1,800,000

(ג) בדואר, טלפון וטלגרף —

לרכישת ציוד מהמילווה האמריקאי לפיתוח רשת
החוט והאלחוט ;

1,800,000

(ד) בשדה-התעופה לוד —

הרחבות ושיפורים
רורבה

300,000

300,000

6,000,000

9. קרנות ומפעלים שונים :

(א) הלוואות לשיקים חיילים (בשיתוף עם מוסדות
כספיים)

800,000

500,000

(ב) פעולות לפיתוח הנגב

400,000

(ג) תכנון כללי ארצי (מפעלי-השקאה וכו')

1,800,000

רורבה

3,500,000

65,000,000

הסך הכולל של תקציב הפיתוח לשנת 1950/51

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לתוספת ראשונה

לסעיף 1

לסעיף-משנה 1 — מילווה מהבאנק ליצוא
ויבוא של ואשינגטון

י. בדר :

16.499.999

י. בדר :

בסעיף 1 (א), למחוק את המלים : "ומילוות למטרת
השקעות-יסוד", ולכתוב במקומן את המלים דלה-
לן : "ומילוות שכספם לא ישמש אלא להשקעות-
יסוד".

לסעיף-משנה 2 — שטרי מקרקעים

30.000.000

י. רוקח :

32.500.000

א. בן-אליעזר :

לסעיף-משנה 4 — תקבולים ע"ח הציוד
מהמילווה האמריקאי

13.400.000

י. בדר :

להוסיף אחר סעיף 1 (א) סעיף-משנה כדלהלן :
"השקעות-יסוד" פירושו — כל השקעה בבניית
קבע על כל סוגיה, או בציוד או בשיפורים בבניה
או בציוד או במלאי, עד כמה שהם מוסיפים לערך
הרכוש או מגדילים פריון עבודה או יעילותה".

י. רוקח :

הצעות למקורות-הכנסה נוספים

מ. סנה :

15.000.000

1. מילווה-חובה בארץ

בסעיף 1 (א) להוסיף אחר המלים "ומילוות לבט-
רת השקעות-יסוד" את המלים דלהלן : "והקצ-
בות בהשקעות-יסוד של מוסדות עירוניים וצי-
בוריים".

2. מילווה תמורת זהב ופקדונות
ישראליים מוחזרים במטבע-חץ
בחו"ל

10.000.000

י. רוקח :

לסעיף 5

5.000.000

1. מכירת רכוש

י. בדר :

א. בן-אליעזר :

להוסיף אחרי המלים "רשאי לקבוע" את המלים
דלהלן : "באישור ועדת-הכספים של הכנסת".

5.000.000

2. מכירת אדמה עירונית לאזרחי המדינה

לתוספת שניה

לסעיף 1 — שיכון

סעיף-משנה (א): שיכון לעולים —

א. בן-אליעזר :

מציע להוסיף את שתי הפסקות דלהלן :

א. בהקמת השיכונים לעולים, תוקדש שימת-לב מיוחדת למקומות המאפשרים קליטת עולים בעבודה : קיבוצים, קבוצות, מושבים, מושבות וערים.

ב. על כל תכנית שיכון ובנין תוכרו מטעם מח' לקת-העבודה הכרוה פומבית.

א. מ. גנחובסקי :

מציע להוסיף את הפסקה דלהלן :

תוקם ועדה בין-משרדית מורכבת מנציגי משרד-העבודה, משרד-הדירות ומשרד-החינוך, שתחלק 12% מסכום תקציב זה, שהוחלט ליעדם להקמת בתי-ספר ומוסדות-דתי, בין מקומות-הישוב השונים.

י. רוקח :

להקציב מתוך סכום זה בשביל 2000 יחידות, לפי 500 ל"י היחידה, לשיכון מפונים מיפו-העיר העתיקה ובנינים מסוכנים

1.000.000

סעיף-משנה (ג): שיכון הנוער העולה —

א. מ. גנחובסקי :

להגדיל

ל-500.000

ב. רפסור :

להקציב למען שיכון נוער עולה בחק' לאות

500.000

י. רוקח :

מציע להוסיף את הפסקה דלהלן :

להקציב בשביל הקמת בניני-מגורים במוסדות חקלאיים של עליית הנוער

150.000

לסעיף 2 — הלוואות לרשויות מקומיות ולחברות ציבוריות

י. רוקח :

מציע למחוק את הפירוט שבסעיף 2, ולכתוב במקומו את הפירוט דלהלן :

(א) הלוואות להגשמת עבודות ציבוריות

5.500.000

(1) הלוואות לרשויות מקומיות

500.000

(2) הלוואות לחברות ציבוריות

(ב) בניני בתי-ספר ע"י הרשויות המקומיות (כולל גני-ילדים)

1.000.000

(ג) הקמת מוסדות תרבות ודת

500.000

א. מ. גנחובסקי

מציע : לסעיף-משנה (א) : הלוואות להגשמת עבודות ציבוריות — להוסיף את המלים דלהלן :

ועדת-משנה של ועדת-הכספים תקבע את חלוקת הסכום של

6.000.000

להוסיף סעיף-משנה דלהלן :

הלוואות לרשויות המקומיות ולמוסדות-יישוב לשם הקמת מוסדות-דת —

350.000

לסעיף 3 — בנינים למוסדות רפואיים, בתי-ספר ובנינים ממשלתיים

ב. רפסור :

ל"י

מציע למחוק את הפירוט שבסעיף 3, ולכתוב במקומו את הפירוט דלהלן :

(א) הלוואות להקמת בנינים רפואיים ממשלתיים ועירוניים

500.000

(ב) הלוואות לבוני בתי-חולים ע"י קופת-חולים של הסתדרות-העובדים

500.000

(ג) הקמת מוסדות רפואיים וסוציאליים בשיתוף עם הגיינט

500.000

(ד) בנינים ממשלתיים בירושלים (כולל בניני-מגורים לעובדים) ובמקומות אחרים

1.000.000

(ה) הלוואות לבנין בתי-ספר

500.000

י. רוקח :

מציע למחוק סעיף-משנה (א) וסעיף-משנה (ג), ולכתוב במקומם סעיף-משנה כדלהלן :

(א) הלוואות להקמת בנינים רפואיים ממשלתיים — עירוניים — קופות-חולים

500.000

השתתפות הממשלה בנ"ל 25% מההשקעה בבנינים

250.000

(ג) בנינים ממשלתיים בירושלים-כולל בניני-מגורים לעובדים ולשוטרים

1.500.000

לסעיף 4 — עבודות ציבוריות

א. בן-אליעזר :

מציע להוסיף את המלים דלהלן :

כל חללים ועבודות ממשלתיות, כבישים ועבודות ציבוריות אחרות ייעשו על-ידי הכרוה פומבית.

לסעיף 5 — עידוד התיירות

א. מ. גנחובסקי :

מציע להוסיף את הפסקה דלהלן :

הלוואות תיתנה רק לבתי-מלון אשר תיירים דתיים יכולים להתארח בהם.

בתי-מלון אשר תיירים אוכלי-כשר אינם יכולים להתארח בהם — לא יהיו זכאים לקבלת הלוואה.

ב. רפסור :

מציע פירוט סעיף-המשנה דלהלן :

א. הלוואות להקמת בתי-

750.000

מלון בעיר

ב. הלוואות להקמת בתי-

מלון, בתי הארחה והבראה

בכפר (מושבה, מושב, שכר

נה, קיבוץ וקבוצה)

500.000

י. רוקח :

מציע פירוט סעיף-המשנה דלהלן :

א. הלוואות להקמת בתי-מלון

1.000.000

ב. הלוואות לעיריות להקמת בתי-מחסה

250.000

לסעיף 6 — חקלאות

מ. סנה :

א. בן-אליעזר :

מציע —

ל"ז	בסעיף-משנה (ב) (4) : הלוואות לגידול צאן ובהמות-עבודה	300.000
	בסעיף-משנה (ב) (7) : הלוואות לקרן הדיג ולהרחבת מפעלי-הדיג	500.000
	להוסיף סעיף-משנה (ו) כולהלן :	
1.900.000	קרן להלוואות ואשראי בתנאים נוחים, בשטחי החקלאות והתעשיה	
	ש. דיין :	
	מציע —	
	בסעיף-משנה (א) : השקעות והלוואות על-ידי הסוכנות היהודית לארץ-ישראל ליישוב עולים בנקודות-התיישבות קיימות וחדשות, וכן להקמת ישובי-פלחה	4.000.000
	בסעיף-משנה (ג) : הלוואות לרכישת צינורות וציוד חקלאי (מהמילוח של הבאנק ליצוא ויבוא של ואשינגטון)	3.300.000
	ש. לביא :	
	מציע —	
650.000	בסעיף-משנה (ב) (4) : הלוואות לגידול צאן ובהמות-עבודה	
200.000	להקציב מסעיף רורבה למען התחל בהקמת שתי חוות-לימוד חקלאיות	
	לסעיף 7 — תעשיה	
	מ. סנה מציע —	
5.000.000	(א) השקעה באוצר התעשיה	
	(ב) השקעות והלוואות —	
1.000.000	(1) להלוואות לבניני תעשיה	
5.000.000	(2) מפעלי-תעשיה חדשים בבעלות המדינה או בהשתתפותה	
500.000	(3) להלוואות לפיתוח אזורי-תעשיה	
4.700.000	(4) להלוואות לרכישת ציוד תעשייתי	
500.000	רורבה	
3.500.000	(ג) רשות לאומית לפיתוח ים-המלח וחבלו	
1.000.000	(ד) מפעל-חישובול (התחלה)	
	(ה) הפקעת בתי-הזיקוק והפעלתם, מח-קרי וקידוחי נפט (התחלה)	
1.000.000		
22.200.000		
	לסעיף 8 — תחבורה	
	מ. סנה —	
	מציע להוסיף סעיף משנה דלהלן :	
2.000.000	(ה) רכישת כלי-שיט	
	(ו) מיתקנים לתיקון אניות, מעגנים ומוזחים בדרום	
1.000.000		
3.000.000		

ל"ז	מציע פירוט סעיפי-המשנה דלהלן :	
	(א) השקעות והלוואות — לסוכנות היהודית לא"י להשלמת תכניות ליישוב עולים בנקודות-התיישבות קיימות וחדשות, וכן להקמת ישובי-פלחה	3.000.000
2.200.000	(ב) מפעלי-השקאה	
	(ג) הלוואות לפיתוח הייצור החקלאי — למשקי-עזר וגני-ירק במושבות, בישור בים נטושים וליד ההרים	600.000
350.000	(ד) הלוואות לניקוז, למלחמה נגד סחף קרקע ולפיתוח מרעה טבעי	
250.000	(ה) הלוואות לגידול צאן ובהמות-עבודה	
800.000	(ו) הלוואות להקמת בתי-קירור, מתקני ייבוש, מגדלי-החמצה ולאגודת "הזרע"	
350.000	(ז) הלוואות לפיתוח הייצור בישובים חדשים (בשיתוף עם באנקים)	
250.000	(ח) הלוואות לקרן הדיג להרחבת מפעלי-הדיג	
250.000	(ט) הלוואות למשק ההדרים ומשתלות	
500.000	(י) הלוואות לבנין שווקים חקלאיים ברעים ולמפעלים חקלאיים	
500.000	(יא) הלוואות לפיתוח הכפר הערבי	
4.300.000	(יב) הלוואות לרכישת צינורות וציוד חקלאי	
	(יג) השקעות —	
520.000	(1) לבנין מעגנים ומכונים	
300.000	(2) לשיקום מטעי הזית והחרוב	
130.000	(3) למכון לגידול בקר לבשר	
500.000	רורבה	
4.500.000	באנק לחקלאות	
19.300.000		
	פחות : ההקצבה משנת 1949/50 להון יסורי של המוסד האשראי לחקלאות	1.000.000
18.300.000		
	י. רוקח :	
	מציע —	
	(א) למחוק את סעיפי-משנה (ב) (1) ו-(ב) (9), ולכתוב במקומם סעיף-משנה כולהלן :	
	(1) מפעלי השקאה —	
	מטולה, יסודי-המעלה, בת-שלמה, ראש-פנה, גבעת-עדה, עתלית, באר-יעקב, כפר-תבור	600.000
	(9) הלוואות לבנין שווקים חקלאיים על-ידי המשווקים והעיריות — כולל פיתוח השטחים	700.000
	(ב) להוסיף את המלים דלהלן : עידוד החקלאות הפרטית והעברת ההלוואות דרך המוסדות הכספיים של ארגוני החקלאים.	

י. רוקח :	י. רוקח :	י. רוקח :	י. רוקח :
מזיע —	מזיע בסעיף-משנה (ג) : תכנון כללי	מזיע בסעיף-משנה (ג) : תכנון כללי	מזיע בסעיף-משנה (ג) : תכנון כללי
(א) להוסיף לסעיף-משנה (ב) פסקה דלהלן :	ארכי — ביוב, מים, אזורי-תעשייה	ארכי — ביוב, מים, אזורי-תעשייה	ארכי — ביוב, מים, אזורי-תעשייה
השתתפות בהקמת נמל עמוק-מים בחל-אביב ב-25% מהוצאות ראשונות	י. בדר :	י. בדר :	י. בדר :
(ב) להוסיף לסעיף-משנה (ג) פסקה דלהלן :	מזיע למחוק סעיף-משנה (ג) : תכנון כללי ארכי (מפעלי-השקאה וכו')	מזיע למחוק סעיף-משנה (ג) : תכנון כללי ארכי (מפעלי-השקאה וכו')	מזיע למחוק סעיף-משנה (ג) : תכנון כללי ארכי (מפעלי-השקאה וכו')
פיתוח טלפונים ציבוריים במקומות מרוחקים ובפרברים חדשים	ש. לביא :	ש. לביא :	ש. לביא :
לסעיף 9 — קרנות ומפעלים שונים	מזיע סעיף רורבה	מזיע סעיף רורבה	מזיע סעיף רורבה
מ. סנה :	י. רוקח :	י. רוקח :	י. רוקח :
מזיע לסעיף-משנה (ב) : פעולות פיתוח הנגב —	מזיע סעיף רורבה	מזיע סעיף רורבה	מזיע סעיף רורבה
	לסיכום — הסך הכולל	לסיכום — הסך הכולל	לסיכום — הסך הכולל
	מ. סנה מזיע :	מ. סנה מזיע :	מ. סנה מזיע :
	2.000.000	90.000.000	1.799.999
	500.000	400.000	500.000

ז. החלטה בדבר הגדלת מסי-בלו

בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949, מחליטה בזה הכנסת לאשר את צו מסי-בלו על משקאות משכרים (שינוי תעריף) (מס' 2), תש"י—1950, שפורסם בקובץ התקנות מס' 96 מיום

ח. החלטה בדבר הגדלת מסי-בלו

בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949, מחליטה בזה הכנסת לאשר את צו מסי-בלו על טבאק (שינוי תעריף) תש"י—1950, שפורסם בקובץ התקנות מס' 96 מיום י' בתמוז תש"י (25)

ט. החלטה בדבר הגדלת מסי-מכס

בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949, מחליטה בזה הכנסת לאשר את צו תעריף המכס והפטור (מס' 9), תש"י—1950, שפורסם בקובץ התקנות מס' 97 מיום ט"ו בתמוז תש"י (30)

י. הצעת חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים), תש"י—1950

- פירושים
בחוק זה —
"רשות מקומית" פירושה — עיריה או מועצה מקומית ;
"העברה" פירושה — מכר, מתנה או חליפין ;
"תקנות העברת קרקע" פירושן — תקנות העברת קרקעות (מסים), 1939).
- סמכות להטיל אגרה על העברת מקרקעים
(א) רשות מקומית רשאית, בחוק-עזר, להטיל אגרה על העברה של מקרקעים הנמצאים בשטח שיפוט ;
האגרה תיקרא "אגרת העברת מקרקעים".
(ב) חוק-עזר לפי סעיף זה טעון אישור מאת שר הפנים.
- שיעור האגרה לא יעלה —

המגיעה באותה העברה באותו יחס, לאותה תקופה ובאותם תנאים.

9. ניכוי לצרכי מט שבה מקרקעים

לצרכי חישוב הניכויים המותרים לפי סעיף 3 (ב) (1) (II) לחוק מט שבה מקרקעים, תש"ט—1949, דינה של אגרה ששולמה עלידי מוכר לפי חוק זה כדיון אגרה ששולמה כאמור באותו סעיף.

10. ביצוע ותקנות

(א) שריהפנים ממונה על ביצוע חוק זה.
(ב) שריהפנים רשאי, בהתייעצות עם שריהמשפטים, להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצוע חוק זה.

כל העברה של מקרקעים החייבת באגרה לפי חוק זה, אלא לאחר שהאגרה סולקה במלואה.

7. פטור מתשלום האגרה

גוף משפטי שפטורו מתשלום מס העברת מקרקעים, כולו או מקצתו, לפי תקנה 4 (5) לתקנות העברת מקרקעים, פטור מתשלום האגרה המגיעה לפי חוק זה, כולה או מחלק יחסי ממנה, הכל לפי הענין.

8. זחיית סילוק האגרה

נדחה סילוק מס העברת מקרקעים בהעברה מסר יימת, כולו או מקצתו, לפי סעיף 18 לחוק לעידוד השקעות הון, תש"י—1950, יידחה סילוקה של האגרה

יא. הצעת חוק לימוד-חובה (מס' 2), תשי"א—1950

1. תיקון חוק לימוד-חובה תש"ט—1949

חוק לימוד-חובה, תש"ט—1949, יתוקן כך: אחרי סעיף 3 יבוא סעיף זה:

33. סמכויות השר בקשר לרישום

(א) לא התחילה רשות-חינוך מקומית מסויימת לערוך רישום לפי חוק זה והתקנות שהותקנו על-פיו תוך עשרה ימים מהמועד שנקבע לכך, או שהיה לשר יסוד להניח שאין בדעתה או ביכלתה לערוך רישום כאמור — רשאי הוא לצוות, בצו שיפורסם בדרך הנראית לו, שאותה רשות-חינוך מקומית לא תערוך עוד רישום כאמור, ושהרישום ייערך עלידי מי שהשר יקבע, ובמועד ובאופן שהשר יקבע.

(ב) היה לשר יסוד להניח שרישום, או רישום מחדש, שנערך עלידי רשות-חינוך מקומית מסר יימת, נערך שלא בהתאם לחוק זה ולתקנות שהותקנו על-פיו — רשאי הוא, בצו שיוכא לידיעת הנוגעים בדבר בדרך הנראית לו, לבטל אותו רישום, ולצוות שהרישום ייערך מחדש —

(1) עלידי רשות-החינוך המקומית — במועד שהשר יקבע; או

(2) עלידי מי שהשר יקבע — במועד ובאופן שהשר יקבע.

2. הוראת שעה

על אף האמור בחוק לימוד-חובה, תש"ט—1949, ובתקנות שהותקנו על-פיו, הורים או נותן-עבודה שהיו חייבים — על-פי סעיף 3 של החוק האמור — לרשום, לפני היכנס חוק זה לתקפה, ילד או נער שבראשית שנת הלימודים תשי"א יהיה בגיל לימוד-חובה, וכן נער שבראשית שנת הלימודים תשי"א יהיה בגיל לימוד-חובה, שהיה חייב — על-פי אותו סעיף 3 — לרשום את עצמו לפני היכנס חוק זה לתקפה, ולא מילאו את חובתם — חייבים לרשום את הילד או את הנער, או חייב לרשום את עצמו, הכל לפי הענין, לא יאוחר מיום י' באלול תשי"א (23 באוגוסט 1950); רשמו לא יאוחר מן היום האמור — רואים אותם כאילו מילאו את חובתם על-פי אותו סעיף 3.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

את ביצוע החוק לגבי ילדים בגיל מסויים למועד אשר ייקבע עלידי השר תוך התייעצות עם שרי הפנים.

א. רזיאל גאור

מציעה: במקום סעיף-קטן 3א' (א) יבוא סעיף-קטן זה:

(א) היה לשר יסוד להניח שאין ביכלתה של רשות-חינוך מקומית מסויימת לערוך רישום לפי חוק זה והתקנות שהותקנו על-פיו מטעמים של חוסר בנינים או תקציב מתאים — ייערך

לסעיף 1

ד. צ. פנקס וש. פריס

מציעים: במקום סעיף-קטן 3א' (א) יבוא סעיף-קטן זה:

(א) היה לשר יסוד להניח שאין ביכלתה של רשות-חינוך מקומית מסויימת לבצע חוק זה, כולו או בחלקו, מטעמים טכניים, כגון חוסר בנינים או חוסר ציוד מתאימים או חוסר תקציב מספיק — רשאי הוא לצוות, בצו שיפורסם ברשומות, שאותה רשות-חינוך מקומית תדחה

(1) ספר החוקים 41 מיום י"ט בניסן תשי"א (5.4.1950), עמ' 129.

(2) ספר החוקים 21 מיום י' באלול תש"ט (4.9.1949), עמ' 174.

(3) ספר החוקים מס' 26 מיום כ"ד באלול תש"ט (18.9.1949), עמ' 237.

„(ד) רישום שנערך שלא עלידי רשות-חינוך מקומית, בתוקף צו לפי סעיף זה — ייעשה הרישום על אחריותו של השר.“

לסעיף 2

א. רזיא-ל-נאור וש. פרסיץ

מציעות : במקום „י“ אלול תש”י (23.8.50),
לכתוב „א“ אלול תש”י (14.8.50).

הרישום עלידי משרד-החינוך במועד שייקבע עלידי השר ועל אחריותו.“

א. רזיא-ל-נאור וש. פרסיץ

מציעות : להשמיט את סעיף קטן זא' (ב) ולסמן את הסעיפים הקטנים (ג) ו-ר(ד) כסעיפים קטנים (ב) ו-ג). במקום סעיף-קטן זא' (ד) יבוא סעיף קטן זה :

יב. הצעת חוק להגנת הצומח (נזקי עזים), תש”י—1950

ולערוך בה בדיקה, אם יש לו חשש שעוברים בה על הריאה מהוראות חוק זה ; אך לא ייכנס מפקח לתחומי בית או חצר, אלא בלוויית בא-כוח הרשות המקומית או שני עדים.

7. סמכות לתפוס

(א) ראה המפקח שמספר עזים בקרקע מסויימת עלה על השיעור המותר ברעייה או בהחזקה, או שראה עז רועה בניגוד להוראות חוק זה, רשאי הוא לתפוס עזים עד המספר העולה על השיעור המותר, או את העז הרר עז בניגוד להוראות חוק זה, הכל לפי הענין, ולמכרן במחיר שייקבע עלידי מי שנתמנה לכך עלידי שר החקלאות, במינוי שנתפרסם ברשומות.

(ב) בשעת התפיסה יתן המפקח למחזיק העזים קב"ל על העזים שתפס.

8. עבירות ועונשים

(א) העובר על הוראה מהוראות סעיפים 2 או 3, או על תנאי שהותנה לפי סעיף 4, דינו — מאסר עד ששה חדשים או קנס עד מאה וחמשים לירות, או שני העונשים כאחד.

(ב) אדם שנתפסו עזיו על-פי סעיף 7, ונתחייב בדין על עבירה על-פי סעיף-קטן (א), יצוה בית-המשפט שמי חיר העזים האמורות, כולו או מקצתו, יוחזר לבעל העזים או יוחזר ; במקרה שהעזים לא נמכרו לפי סעיף 7, ייקבע מחירן עלידי בית-המשפט.

(ג) לא יעניין בית-משפט בתביעה פלילית על עבירה לפי סעיף-קטן (א), שהוגשה נגד אדם שנתפסו עזיו לפי סעיף 7, אם לא הוגש המשפט תוך שלושה חדשים מיום שנתפסו העזים.

9. תמורה

(א) נתפסו עזים לפי סעיף 7, ולא הוגשה נגד בע"לם תביעה פלילית על עבירה לפי סעיף 8 (א) תוך שלוש שנים מיום שנתפסו העזים — תוחזר תמורתן לבעל העזים.

(ב) בעל העזים רשאי לתבוע את תמורתן בבית משפט השלום שבתחום שיפוטו נתפסו העזים.

(ג) לא יעניין בית-משפט בתביעה לפי סעיף-קטן (ב) אלא אם —

(1) לא הוגשה נגד בעל העזים תביעה פלילית על עבירה לפי סעיף (א) תוך שלושה חדשים מיום שנתפסו העזים לפי סעיף 7 ; או

(2) הוגשה נגד בעל העזים תביעה פלילית כאמור והוא לא חייב בדיון.

1. פירושים

בחוק זה —

„רעייה“ כולל היתר רעייה, גרם רעייה וכן הולכת עזים שלא בדרך ציבורית, והפעל „רעה“ לכל בניגוד ית-פרש לפי זה ;

„מפקח“ פירושו — אדם ששר-החקלאות מינהו להיות מפקח לצורך חוק זה ;

„שיעור מותר“ פירושו —

(א) לגבי התקופה שמיום היכנס חוק זה לתקפו עד יום כ"ו בסיון תשי"א (30 ביוני 1951) — עז אחת לכל עשרים דונם אדמת-בעל, או עז אחת לכל חמישה דונם אדמת-שלחין ;

(ב) לגבי התקופה מיום כ"ז בסיון תשי"א (1 ביולי 1951) ואילך — עז אחת לכל ארבעים דונם אדמת-בעל, או עז אחת לכל עשרה דונם אדמת-שלחין.

2. החזקת עזים

לא יחזיק אדם עזים ולא ירען אלא בתחומי הקרקע שבחזקתו ובשיעור המותר ; אולם מותר להוליך עזים דרך כל קרקע למקום-המרעה המותר לפי סעיף זה, אם הסכים לכך בעל-הקרקע.

3. איסור רעייה

על אף האמור בסעיף 2 ובפקודות היערות, לא ירעה אדם עזים —

(א) באיזור מיוחד ליער או יער סגור, כמשמעותם בפקודות היערות ;

(ב) בכל איזור אחר ששר-החקלאות הכריז עליו, כאכרזה שפורסמה ברשומות, באיזור אסור ברעיית עזים.

4. היתר החזקת עזים ורעייתן

שר-החקלאות, או אדם שהורשה לכך עלידי, רשאי להתיר בכתב החזקת עזים ורעייתן בתנאים שייקבעו בכתב-ההיתר.

5. עז בית

על אף האמור בסעיפים 2 ו-3, מותר להחזיק עזים במספר העולה על השיעור המותר, בתחומי החצר הסמוכה לבית בעליהן כשהן כלואות או קשורות וניזונות בתחומי החצר ; שר-החקלאות, או אדם שהורשה לכך עלידי, רשאי להתיר בכתב רעיית העזים האסורות בערנות מסויימות של השנה, אף מחוץ לתחום החצר האמורה אך בתחום הקרקע שבחזקת בעליהן.

6. סמכות להיכנס

מפקח רשאי, בכל עת, להיכנס לתחומי כל קרקע,

נות להסדר רישום עזים ולהסדר החזקתן והזנתן של עזים לפי סעיף 5.

11. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא מיום כ"ג בטבת תשי"א 1) ביאנואר 1951.

(ד) לא יעניין בית-משפט בתביעה לפי סעיף-קטן (ב), אלא אם הוגשה תוך שנה מיום שנתפסו העזים לפי סעיף 7.

10. ביצוע ותקנות

שר-החקלאות ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, ובכלל זה תק-

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 6

מ. א ר מ :

נוסח הרישא של הסעיף יהיה כדלקמן :
"מפקח, שהורשה לכך במפורש בכתב עלי-ידי שר החקלאות, רשאי להיכנס לתחומי כל קרקע, ולע-
רוך בה בדיקה, אם יש לו חשש..."

ח. ל נ ד ו י :

נוסח הסעיף יהיה כדלקמן :
"מפקח רשאי, בכל עת, להיכנס לתחומי כל קרקע שאינה בית או חצר, ולערוך בה בדיקה, אם יש לו חשש שעוברים בה על הוראה מהוראות חוק זה".

לסעיף 3

ש. ל ב י א :

אחרי סעיף 3 יוסף סעיף זה :

4. התרת רעייה במקומות מסויימים
על אף האמור בחוק זה, מותרת רעיית עזים בקר-
קע שאינה אדמת-מטעים, אדמת-יערות או אדמת-
מזרע, כל זמן שלא הוחל באותה קרקע בפעולות
הכשרה ליישובה או ליעורה.

סימון הסעיפים הבאים ישונה בהתאם לכך.

יג. הצעת חוק לתיקון פקודת הרועים (מתן רשיונות), תשי"א—1950

2. תחילת תוקף

תקפו של חוק זה הוא מיום כ"ג בטבת תשי"א 1) ביאנואר 1951.

1. תיקון פקודת הרועים (מתן רשיונות), 1946

פקודות הרועים (מתן רשיונות), 1946, תחוק כד :
בסעיפים 4, 5 (1) ו-10 (ד) יימחקו המלים "או העזים"
בכל מקום שהן מצויות בו.

יד. הצעת חוק העיריות (הוראות שונות) (מס' 2), תשי"א—1950

(2) בסעיף 16^א, בסעיף-קטן (א), בשורה השלישית, במקום המלים "ויתחום על כל דף ממנו ועל כל תיקון שעשה בו", יבואו המלים "ויתחום על כל דף ממנו ויצרף לפנקס רשימה, חתומה בידו, המציינת את מספר התיקונים שעשה בכל דף ואת המספר הסידורי של כל שם, הכלול בפנקס, שביחס אליו נעשה תיקון. רשימה זו תהווה חלק בלתי-נפרד מפנקס-הבוחרים".

(3) בסעיף 19^א, בסעיף-קטן (ג), בשורה השלישית, במקום המלים "והשטח שתושביו יצביעו בה", יבואו המלים "והשטח שאלה שכתובות מעונותיהם, כרשום בפנקס-הבוחרים, היו בתחומי יצביעו בה";

(4) בסעיף 23^א, בסעיף-קטן (א), בפסקה (4), בשורה השנייה, במקום המלים "השטח שתושביו יצביעו בה" יבואו המלים "השטח שאלה שכתובות מעונותיהם, כרשום בפנקס הבוחרים, היו בתחומי יצביעו בה";

גירסה א'

(5) בסעיף 24^א, בסעיף-קטן (א), בשורות השנייה והשלישית, במקום המלים "שיכילו את שמותיהם ואת שמות משפחותיהם של המועמדים ושיהיו מסומנים", יבואו המלים "שיהיו מסומנים";

1. שינוי שם העיר תל-אביב

(א) פקודת העיריות, 1934² (בחוק זה "הפקודה"), תחוק כד : בתוספת הראשונה, במקום השם "תל-אביב" יבוא השם "תל-אביב-יפו".

(ב) כל מקום בכל חוק או מסמך שבו מדובר ב"תל-אביב", ייקרא כאילו מדובר בו ב"תל-אביב-יפו", אלא אם כוונה אחרת משמעת מגופו של ענין.

(ג) תקפו של סעיף זה הוא מיום ג' בתמוז תשי"א 18) ביוני 1950.

2. תיקון פקודת העיריות, 1934

(א) הפקודה תחוק כד :

(1) בסעיף 19^א —

(i) בסעיף-קטן (א), בשורה הראשונה, במקום המלים "לדי כל עיריה" יבואו המלים "לדי עיריה בה מכהנת ועדת-העיריה תו";

(ii) אחרי סעיף-קטן (ד) ייוסף סעיף-קטן זה :
"(דד) לדי עיריה בה מכהנת ועדת-העיריה תו קם ועדת-בחירות שתמונה עלידי שר-הפנים, לאחר התייעצות עם ועדת-העיריה. אחד מחברי ועדת-הבחירות ימונה עלידי שר-הפנים להיות יושב-ראש ועדת-הבחירות".

(1) ע"ר מס' 1488 מיום 18.4.1948, תוס' 1, עמ' 120.

(2) ע"ר מס' 414 מיום 12.1.1934, תוס' 1, עמ' 1.

(3) ספר החוקים 31 מיום ח' בשבט תשי"א (2.1.1950).

(6) בסעיף 129, יימחק סעיף־קטן (ו) :

גירסה ב'

(5) בסעיף 130, בסעיף־קטן (א), בפסקה (11), אחרי המלה „רשימה“ ייוספו המלים „ומספר פתקיה הצבעה הכשרים שמהם נמחק שמו של כל מועמד“ ;

(6) בסעיף 131, בסעיף־קטן (ג), בפסקה (9), אחרי המלה „רשימה“ ייוספו המלים „ומספר פתקי ההצבעה הכשרים שמהם נמחק שמו של כל מועמד“ ;

(7) בסעיף 146, בסעיף־קטן (א), תסומן פסקה (ג) בפסקה (6), ולפניה תבוא פסקה זו :

(5) עובד בשכר באותה עיריה ;

(ב) תקפו של סעיף זה הוא מיום ח' בשבט תשי"ז (26 ביאנואר 1950).

3. תיקון החוק לתיקון פקודת העיריות, תשי"ז—1950 (א) החוק לתיקון פקודת העיריות, תשי"ז—1950, יתוקן כך : בסעיף 3, במקום סעיף־קטן (א) יבוא סעיף קטן זה :

„(א) שריהפנים רשאי, לאחר שהתייעץ עם שר הבטחון, להורות בדבר הכנת פנקסי־בוחרים מירי חדים לחיילים, פרסומם או אי־פרסומם, מתן או אי־מתן זכות ערר או ערעור בקשר אליהם, מחיקת חיילים הרשומים בהם מפנקסי־בוחרים שהוכנו, פורסמו או נחתמו בהתאם לפקודה, הנחלת פרטי טוקולים בקשר לבחירות של חיילים למועצות עיריות ומנין קולותיהם, אופן הכללת קולות אלה בסיכום הקולות של כל המשתתפים בבחירות, וכל ענין אחר שמוזכר בו בתקנון הבחירות (כמשמער“

תו בסעיף 19 לפקודה), הנוגע אל בחירות של חיילים, וכן בדבר אופן השתתפותם של חיילים בבחירות ; הוראה כזאת אינה טעונה פרסום ברשומות.

(ב) תקפו של סעיף זה הוא מיום ח' בשבט תשי"ז (26 ביאנואר 1950).

4. הוראות מיוחדות לצרכי הבחירות שיקוימו עד סוף סבת תשי"א

(א) לצרכי הבחירות למועצת עיריה שיקוימו עד סוף סבת תשי"א, ייקרא סעיף 11 (א) (1) לפקודה כאילו במ"קום „בשטח הכלול ביום הקובע באזור העיריה“ נאמר בו „בשטח הכלול ביום ט"ז בתמוז תשי"ז (1 ביולי 1950) באזור העיריה“.

(ב) תקפו של סעיף זה הוא מיום ח' בשבט תשי"ז (26 ביאנואר 1950).

5. שמירת מינויים

הוקמה עליידי שריהפנים, לפני יום פרסום חוק זה ברשומות, ועדת־בחירות ליד עיריה בה מכהנת ועדת־עיריה, ואותה ועדת־בחירות היתה מכהנת ערב אותו יום — יראו אותה כועדת־בחירות שמונתה כחוק.

6. מילוי מקומות פנויים בוועדת־בחירות

(א) חדל מכהנותו חבר של ועדת־בחירות, שמונתה לפי הפקודה לפני שנכנס לתקפו החוק לתיקון פקודת העיריות, תשי"ז—1950, והמשיכה בכהונתה לפי סעיף 4 לאותו חוק, רשאי שריהפנים למנות חבר אחר במ"קומו, על אף האמור באותו סעיף.

(ב) תקפו של סעיף זה הוא מיום ח' בשבט תשי"ז (26 ביאנואר 1950).

הסתייגויות להוק הנ"ל

לסעיף 2 (א) (7)

א. פראי, ת. טובי ו.ש. סרלין

מציעים : במקום „עובד בשכר באותה עיריה“, לכתוב „עובד בשכר, מנהל מחלקה, באותה עיריה, שעבודתו עלולה להביא לידי סתירה או אי־התאמה בין תפקידו בשירות העיריה ובין תפקידו כחבר המועצה“.

לסעיף 4

א. פראי ות. טובי

מציעים : בסעיף־קטן (א) במקום „ביום ט"ז בתמוז תשי"ז (1 ביולי 1950) — „ביום ב' באלול תשי"ז (15 באוגוסט 1950)“ ולהוסיף סעיף־קטן (ג) : סעיף זה יחול על כל שטח שיצורף לשטח שיפוט של רשות מקומית עד יום ב' באלול תשי"ז (15 באוגוסט 1950). לצורך סעיף זה יצורף שריהפנים עד אותו יום את שיכון המזרח לשטח שיפוט של המועצה המקומית ראשון־לציון, ואת גבעת־השלושה ונוה־עוז לאזור העיריה תחת תקוה“.

לסעיף 1

י. ספיר :

מציע : למחוק סעיף זה כולו.

לסעיף 2 (א) (1) (11) :

א. פראי ו.ש. סרלין :

מציעים : „(דד) ליד עיריה בה מכהנת ועדת־עיריה תוקם ועדת־בחירות שתמונה עליידי שריהפנים בהתאם ליחסי הכוחות הציבוריים בעיר, לאחר התייעצות עם ועדת־העיריה. אחד מחברי ועדת־הבחירות ייבחר עליידי להיות היושב־ראש שלה ; בחירתו טעונה אישור מאת שריהפנים“.

ת. טובי :

מציע : „(דד) ליד עיריה בה מכהנת ועדת־עיריה תוקם ועדת־בחירות שתמונה עליידי שריהפנים, לאחר התייעצות עם ועדת־העיריה, בהתאם ליחסי הכוחות במקום ובהתחשב עם כל גוף ציבורי המר"דע על רצונו להשתתף בבחירות והנמתך עליידי 2% של ציבור הבוחרים ומאכסיומם של 200 בוחרים פוטנציאליים“.

טו. הצעת חוק המועצות המקומיות (הוראות שונות), תש"י—1950

1. הוראות לפי צו המועצות המקומיות (בחירות בקרב חיילים), תש"י—1949
2. תחילת חוק
- תקפו של חוק זה הוא מיום כ"א באלול תש"ט (15 בספטמבר 1949).
- הוראה לפי צו המועצות המקומיות (בחירות בקרב חיילים) תש"י—1949, אינה טעונה פרסום ברשומות.

טז. הצעת חוק לתיקון פקודת החברות, תש"י—1950

1. תיקון פקודת החברות
- פקודות החברות ("תתקון כך :
- אחרי סעיף 119 יבוא סעיף זה :
- 119א. העברת מפעל של חברה נכרית לחברה ישראלית
- (1) באה חברה נכרית הרשומה בישראל על-פי פקודה זו (בסעיף זה — "חברה נכרית") לידו סי' דור עם חברה כמשמעותה בפקודה זו (בסעיף זה — "חברה ישראלית") להעברת כל מפעלה, עסקיה, רכושיה והתחייבויותיה לחברה ישראלית — רשאיות שתי החברות לפנות לבית-המשפט, בבקשה בדרך המרצה, למתן צו המאשר את הסידור. היתה החברה הנכרית במצב של פירוק עסקים — רשאי המפרק ביחד עם החברה הישראלית לפנות לבית-המשפט כאמור.
- (2) הודעה על הגשת בקשה לפי סעיף-קטן (1) ועל מועד שמיעתה, תפורסם ברשומות ובעתון יומי אחד בארץ בה נתייחס לה חברה הנכרית שנקבעו על-ידי בית-המשפט, במועד, בנוסח ובאופן שבית-המשפט קבע. בית-המשפט יקבע בהודעה את המועד והאופן של הפניות על-פי סעיף-קטן (4).
- (3) היועץ המשפטי לממשלת-ישראל יהיה צד בכל בקשה שהוגשה לפי סעיף-קטן (1).
- (4) אדם שיש לו ענין בדבר, הטוען כי הסידור איננו מתקבל על הדעת, או שהסידור עלול לפגוע בזכויותיו, רשאי לפנות לבית-המשפט, באופן ובמועד שבית-המשפט קבע ; ובית-המשפט לא יתן צו המאשר את הסידור, אלא לאחר שנתן לכל אדם בזה הזדמנות להשמיע את דבריו.
- (5) נוכח בית-המשפט כי —
- (א) רכוש החברה הנכרית נמצא, כולו או רובו, בישראל.
- (ב) שרי-המשפטים העיד, בתעודה בחתימת ידו, שאישור הסידור יש בו ענין לכלל ;
- (ג) הסידור התקבל על הדעת ומן הדין הוא לתת את הצו המבוקש,
- יתן בית-המשפט צו המאשר את הסידור.
- (6) בית-המשפט רשאי, אם בתוך הצו המאשר את הסידור ואם בצו נפרד לאחר-מכן, לתת הוראות בנוגע לענינים הבאים, כולם או מקצתם :
- (א) שמירה על זכויותיו של כל אדם, שפנה לבית-המשפט על-פי סעיף-קטן (4) בטענה כי הסידור עלול לפגוע בזכויותיו ;
- (ב) הקצאה או הקצבה על-ידי החברה הישראלית לית של מניות, אגרות-חוב או טובות-הנאה דור מות בחברה הישראלית, אשר על-פי הסידור עם החברה הנכרית צריכה החברה הישראלית להקצות או להקצין למישהו או בשבילו ;
- (ג) חיסול החברה הנכרית בישראל מבלי להזדקק לפירוק-עסקים ;
- (ד) כל דבר או ענין אחר הנראה בעיני בית-המשפט כנחוץ או כמועיל לשם ביצוע הסידור.
- (7) נתן בית-המשפט צו המאשר את הסידור, הרי מהיום שנקבע בצו באה החברה הישראלית לכל דבר וענין, וללא הפסק, במקום החברה הנכרית, כאילו שתי החברות היו זהות ; ומבלי לפגוע בכלליות האמור :
- (א) כל המפעל, העסקים, הרכוש וההתחייבויות של החברה הנכרית עוברים לחברה הישראלית ומוקנים לה ;
- (ב) כל החוזים וההתקשרויות, בין אם ניתנים להעברה או לא, נמשכים בתקפם המלא כאילו החברה הישראלית היא צד להם במקום החברה הנכרית ;
- (ג) כל שאומתן משפטי תהליך ועומד בשמה של החברה הנכרית או נגדה נמשך בשמה של החברה הישראלית או נגדה ;
- (ד) כל פסק-דין, צו או החלטה שניתנו נגד החברה הנכרית או לזכותה, רואים אותם כאילו ניתנו נגד החברה הישראלית או לזכותה ;
- (ה) בכל מסמך, חוזה או התקשרות, בין אם החברה הנכרית היא צד לו או לא, בא שמה של החברה הישראלית במקום שמה של החברה הנכרית.
- (8) שראוצר רשאי, בהוראה כללית או מיוחדת, לפטור כל העברת רכוש או התחייבות, כל תיקון של רישום, וכל פעולה אחרת הנעשית עקב צו המאשר סידור כאמור — מכל מס, אגרה או תשלום אחר, כולו או מקצתו, המשתלמים למדינה או לרשות מקומית.
- (9) החברה הישראלית תפרסם את הצו המאשר את הסידור ברשומות, ובעתון יומי אחד בישראל וב' עתון יומי אחד בארץ בה נתאגדה החברה הנכרית שנקבעו על-ידי בית-המשפט, במועד שבית-המשפט קבע.
- (10) ניתן צו על-פי סעיף זה, תגיש החברה הישראלית העתקה מאושרת מהצו לרשם החברות

(1) קובץ התקנות 47 י"ב בחשוון תש"י (14.11.1949), עמ' 117.

(2) חוקי א"י, כרך א', פרק כ"ב, עמ' 155.

(12) בסעיף זה כולל הביטוי "רכוש" כל רכוש, זכות מוחזקת או ראויה, טובת־הנאה, כוח־הרשאה, או סמכות מאוּה מִין שהוא; והביטוי "התחייב" כוונתו כולל כל התחייבות, קיימת או ראויה, וכל חובה שהיא; וכל זאת בין אם הרכוש או ההתחייבויות ניתנים להעברה ובין אם לא.

יז. הצעת חוק המילוא העממי, תש"י—1950

שהיא רשאית להוציאן בסדרה מסוימת, רואים, לצורך כל הגרלה וזכיה בסכומי הפרסים ולצורך פדיון אגרות־החוב הנפדות בהגרלה לפי חוק זה, כאילו הוציאה הממשי שלה ומחזיקה כמזכ"ז את שארית אגרות־החוב שלא הוציאה עד מועד ההגרלה;

(ב) הוראות סעיף־קטן (א) לא יגרעו מזכות הממשלה להוציא אגרות־חוב שעדיין לא הוצאה כל עוד לא עלתה בגורל.

5. רבית

אגרות־החוב לא ישאו רבית.

6. פרטון האגרות וביטולן

(א) אגרות־חוב העומדת לפדיון תיפרע למציגה עם מסירתה במקום ששר־האוצר יורה בהודעה שתפורסם ברשומות, ותיבטל עם הפרעון.

(ב) אגרות־חוב שעלתה בגורל תיפרע החל מיום חום שלושה שבועות לאחר ההגרלה.

7. העברת אגרות־חוב

אגרות־החוב תהינה ניתנות להעברה בדרך מסירה.

8. פטור ממס־הכנסה

סכומי הפרסים והפרמיות שישולמו לפי חוק זה לא ייחשבו בהכנסה לצרכי פקודת מס־הכנסה 1947.

9. שחרור ממס־בולים

אגרות־החוב פטורות ממס־בולים.

10. תשלום ובטחון

הסכומים המשתלמים לפי אגרות־החוב וכל ההוצאות הכרוכות בביצוע חוק זה, ישולמו על־ידי שר־האוצר מתוך הכנסותיה הכלליות ומתוך רכוש של המדינה.

11. נוסח אגרות־החוב

(א) אגרות־החוב ייערכו בנוסח שיקבע שר־האוצר.

(ב) כל אגרות־חוב תשא את חותם חתימותיהם של שר־האוצר והחשב הכללי.

12. ביצוע ותקנות

(א) שר־האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו, ובכלל זה — מינוי מועצה למיקוח על ההגרלות וקביעת תפקידיה; אולם תקנות לפי סעיף 3 יותקנו לגבי כל סדרה וסדרה של אגרות־חוב לפני הוצאתה.

בתוך שבעה ימים מיום מתן הצו. עברה החברה על הוראה זו, דינה — קנס עד חמש לירות לכל יום שבו נמשכת העבירה; וכל מנהל עסקים, מזכיר או פקיד אחר של החברה המרשים ביוזעם את העבירה, דינם כדין החברה, כאמור.

(11) הורה הצו על חיסול החברה הנכרית בישראל — ירשום הרושם את דבר החיסול בפנקסיו.

1. סמכות ללוות

(א) הממשלה מורשית בה: לקבל מילוא בסכום שלא יעלה על שנים־עשר מיליון לירות ולהוציא למטרה זו סדרות של אגרות־חוב למוכ"ז, (להלן — "אגרות־חוב"); (ב) כל סדרה של אגרות־חוב תהיה בסכום שיקבע שר־האוצר ותסומן באות סידורית.

2. הערך הנקוב

(א) כל אגרות־חוב תהיה על סך עשרים לירות ומסר־מנת באות הסדרה ובמספר סידורי;

(ב) הממשלה רשאית להוציא כל אגרות־חוב בשני חצאים בסך של עשר לירות כל אחד, ושניהם יסומנו במספר סידורי אחד;

(ג) דין חצי אגרות־חוב של עשר לירות כדין אגרות־חוב של עשרים לירות לכל דבר, למעט סכום הפדיון שיהיה מחצית סכום הפדיון של האגרה כולה, ללא כל תלות בחציה השני.

3. פדיון אגרות־החוב

(א) הממשלה תפדה את אגרות־החוב של כל סדרה במשך תקופה של 25 שנה (להלן "תקופת הסדרה"), מהיום שקבע שר־האוצר בהודעה שתפורסם ברשומות ביום הוצאת הסדרה.

(ב) בכל שנה מתקופת הסדרה ייפדו אגרות־חוב של אותה סדרה במספר שייקבע בתקנות. הפדיון יהיה בהג"רלות.

(ג) אגרות־החוב שעלו בגורל ייפדו בערכן הנקוב ובתוספת, בכל שנת הגרלה, של סכום (להלן "סכום הפרסים") שלא יפחת משלושה אחוזים מהסכום הכולל של אגרות־החוב באותה הסדרה.

(ד) כל הגרלה תהיה בפומבי ותכלול את כל אגרות־החוב שהממשלה רשאית להוציאן באותה סדרה ושעדיין לא עלו בגורל.

(ה) מועדי ההגרלות, סדריהן ותחלוקת סכום הפרסים בין אגרות־החוב שייפדו בכל שנה, ייקבעו בתקנות; הודעה על השעה ועל המקום של כל הגרלה תפורסם לפחות שבוע ימים קודם־לכן ברשומות.

(ו) יתרת אגרות־החוב של כל סדרה שלא נפדו בהג"רלה כאמור, ייפדו ב־30 לחודש הבא מיד לאחר תום תקופת הסדרה, בערכן הנקוב ובתוספת פרמיה לכל אגרות־חוב בסכום שייקבע בתקנות.

4. זכות הממשלה באגרות שלא הוצאו
כל עוד לא הוציאה הממשלה את כל אגרות־החוב

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 12

י. בדר :

להוסיף אחרי המלים „והוא רשאי“ את המלים : „באישור ועדת־הכספים של הכנסת“.

לסעיף 1

י. בדר :

בסעיף 1 (א), למחוק את המלים „שנים־עשר מי“
ליון לירות“ ולכתוב במקום : „אחר־עשר מיליון לירות“.

יח. הצעת חוק המילוא (מוסדות כספיים), תש"י—1950

1. פירושים

בחוק זה —

„מוסד כספי“ פירושו — באנק כמשמעותו בפקודת הבנקאות, 1941, או אגודה שיתופית לאשראי ;

„שטרי־ערך“ פירושו — שטרי־הערך שהוצאו בה“ אם לחוק זה.

2. סנכיות ללוות

הממשלה מורשית בזה ללוות ממוסדות כספיים סכום שלא יעלה על חמישה מיליון לירות ולהוציא למטרה זו שטרי־ערך.

3. פדיון, רבית ושאר התנאים

(א) שטרי־ערך ייפדו ביום ט"ו בחשוון תשט"ז (31 באוקטובר 1955).

(ב) שטרי־הערך ישאו רבית בשיעור של שלושה למאה לשנה, שתשולם בשיעורים חצי־שנתיים ביום 1 לאפריל וביום 1 לאוקטובר של כל שנה, החל מיום כ"ד באדר ב' תשי"א (1 באפריל 1951).

(ג) הממשלה רשאית לפני המועד הקבוע בסעיף־קטן (ב), לפדות בערכם הנקוב את כל שטרי־הערך, או חלק יחסי שווה שטר ושטר, לאחר מתן הודעה מוקדמת של שלושה חדשים לפחות בה ייקבע מועד הפדיון ; ההודעה תפורסם ברשומות. ניתנה הודעה כא"מור, לא ישאו שטרי־הערך, או החלק היחסי של כל שטר

ושטר, הכל לפי הענין, רבית לאחר המועד שהממשלה קבעה כמועד לפדיון.

(ד) שטרי־הערך ייערכו בצורת תעודות־סטוק, וכל תעודה תהיה בסכום שהוא כפל של עשר לירות ; התעודות יהיו לזכות הבעלים הרשומים או למוכ"ז.

(ה) שרי־האוצר יקבע בתקנות את שאר התנאים של שטרי־הערך ובכלל זה — נוסחם ודרכי העברתם.

4. תשלום ובטחון

הקרן והרבית המשתלמים לפי שטרי־הערך וכל ההוצאות הכרוכות בביצוע חוק זה, ישולמו מתוך הכנסותיה הכלליות ומתוך רכושיה של המדינה.

5. חתימת שטרי־הערך

כל שטר משטרי־הערך ישא את חתימות שרי־האוצר והחשב הכללי או את חותם חתימותיהם.

6. פטור ממס־בולים

שטרי־הערך פטורים ממס־בולים.

7. ביטול הגבלות חוקיות

כל מוסד כספי רשאי לרכוש שטרי־ערך, על אף כל איסור או הגבלה בחוק, בתוכיר ההתאגדות או בתקנות של המוסד.

8. ביצוע ותקנות

שרי־האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל ענין הנוגע לביצועו.

יט. הצעת חוק ערבויות מטעם המדינה, תש"י—1950

2. הגבלה של סך־הכל הערבויות

הסכום הכולל שלו יינתנו ערבויות לפי חוק זה בשנת־כספים מסויימת, לא יעלה על עשרה למאה מסכום התקציב הרגיל של המדינה לאותה שנת־הכספים, או על סכום אחר שהממשלה — באישור ועדת־הכספים של הכנסת שניתן על דעת כל חברי הוועדה שהשתתפו בישיבה — תקבע מזמן לזמן.

3. גבייה

הוראות פקודת המסים (גביה) יחולו לגבי גביית כל סכום המגיע למדינת־ישראל בקשר לערבות שניתנה לפי חוק זה, כאילו היה אותו סכום מס, כמשמעותו בא"י תה פקודה.

1. הרשאה למתן ערבויות

(א) שרי־האוצר מורשה — באישור ועדת־הכספים של הכנסת — לערוב בשם מדינת־ישראל למילוא, או לערבות למילוא, אשר — לדעת שרי־האוצר — נועד לשמש לפיתוח או לעידוד ענף משק בעל חשיבות כלכלית לאומית או לתכלית אחרת שיש בה ענין לכלל.

(ב) ערבות לפי חוק זה תינתן בתנאים ובבטחונות, ששרי־האוצר יקבעם, אם באופן כללי ואם למילוא מסויים או לסוג מסויים של מילוא, אך לא תינתן ערבות למילוא, או לערבות למילוא, בסכום העולה על 250.000 ל"י רות, אלא אם תנאיה ובטחונותיה אושרו על־ידי ועדת־הכספים של הכנסת.

(1 ע"ר מס' 1134 מיום 10.10.41 חוס' 1, עמ' 60.

(2 חוקי א"י, כרך ג', פרק קל"ג, עמ' 1374.

4. פרסום

דיווח שבין על הערבויות שניתנו לפי חוק זה באותה שנת־כספים.

5. ביצוע

שר־האוצר ממינה על ביצוע חוק זה.

שר־האוצר יפרסם ברשומות מדי שנה בשנה — בעת ובעונה אחת עם פרסום ההכנסות שנתקבלו וההוצאות שהוצאו בתקציב המדינה הרגיל בשנת־כספים מסוימת—

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

„הסכום הכולל של המילואות שלגביהם יינתנו ער־בויות לפי חוק זה, לא יעלה על חמישה מיליונים ל"י.”

י. רוקח וא. מ. גנחובסקי :

למחוק את המלים „עשרה למאה” ולכתוב במקומן את המלים „חמישה למאה.”

פ. נפתלי :

למחוק את המלים „שניתן על דעת כל חברי הוועדה שהשתתפו בישיבה.”

לסעיף 3

י. בדר :

להוסיף את המלים דלהלן : „אך יהיה מותר לכל אדם הטוען שאינו חייב את התשלום הנדרש ממנו, לפנות לבית־המשפט המחוזי בירושלים בתביעת אמצעי מתאים.”

לסעיף 5

א. מ. גנחובסקי :

למחוק את הספרה 5 ולכתוב במקומה את הספרה 6. להוסיף סעיף 5 כדלהלן :

„תוקף חוק זה הנו לשנת־כספים 1950/51.”

ב. רפפור :

בסעיף 1 (א), להוסיף אחר המלים „או לערבות למילואה, אשר” את המלים דלהלן : „אינו עולה על 50.000 ל"י ואשר.” בסעיף 1 (ב), להוסיף אחר המלים „ששר־האוצר יקבעם” את המלים דלהלן : „באישור ועדת־הכספים של הכנסת.” להוסיף סעיף־משנה (ג) כדלהלן : „החלטות ועדת־הכספים שנתקבלו לפי חוק זה תתפרסמנה ברשומות.”

בסעיף 1 (א), להוסיף אחר המלים „או לערבות למילואה, אשר” את המלים דלהלן : „אינו עולה על 100.000 ל"י ואשר.” בסעיף 1 (ב), למחוק את הספרה (ב) ולכתוב במקומה (ג). להוסיף סעיף־משנה (ב) כדלהלן : „שר־האוצר מורשה, באישור ועדת־הכספים של הכנסת, לערוך לסכום העולה על 100.000 ל"י, אם ועדת־הכספים תחליט פה־אחד שמתן הערבות כנ"ל נעשה, או מתוך צרכים דחופים בעלי חשיבות כלכלית לאומית המחייבים החלטה מיידית, או שקיימים נימוקים מיוחדים שלפיהם אין להביא הצעות חוק לערבויות מסוימות לפני הכנסת.”

לסעיף 2

י. בדר :

למחוק את הסעיף ולכתוב במקומו את המלים דלהלן :

כ. הצעת החלטה של ועדת־הכנסת בענין תקציב החינוך

וכן את פירוט הסעיפים להוצאה מתוך התקציב הזה באותה תקופה.

הכנסת מטילה על ועדת־הכספים, לאחר התייעצות עם ועדת־החינוך־והתרבות, לקבוע את הסכום אשר יוצא מתוך התקציב הכולל של החינוך עד ה'1 בנובמבר 1950,

הצעת החלטה של חברי־הכנסת א. ציזלינג

האחד בנובמבר 1950, וכן פירוט הסעיפים להוצאה מתקציב זה באותה תקופה, וסכום החוספת לשכר המורים.

הכנסת מטילה על ועדה מיוחדת, מורכבת מחברי ועדת־הכספים ומחברי ועדת־החינוך־והתרבות בכנסת, לקבוע את הסכום שיוצא מתוך תקציב החינוך הכולל, עד

הצעת חברי־הכנסת י. קליבנוב ואסתר רזיאל־גאור

לכנס עד סוף חודש זה כנס מיוחד של הכנסת, לשם דיון על תקציב החינוך.

סיכומי-השיבות

לכרך ו' י"ל „דברי הכנסת“: ישיבות ק"ס — קצ"ח

(י"ח בתמוז — כ"ז במנחם אב תש"י / 3 ביולי — 10 באוגוסט 1950)

בא לאשר את זכותו של כל יהודי באשר הוא שם לעלות ארצה.

שר-המשפטים פ. רוזן הציע לשמוע את דברי שר הפנים על חוק האזרחות, תש"י — 1950, ולאחד את הדיון בשני החוקים.

הוחלט: לדון בשני החוקים יחד.

שר-הפנים מ. שפירא הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק האזרחות, תש"י — 1950. החוק בא לקבוע את אופן רכישתה של האזרחות הישראלית מכוח ישיבה קבועה בארץ, מכוח עליה, מכוח לידה, אימוץ ונישואין וכן בדרך של התאזרחות.

ח. שר-המשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק המעבר (הוראת שעה), תש"י — 1950. החוק בא להטיל זמנית על יושבי-ראש הכנסת את התפקידים המוטלים על נשיא המדינה לתקופת היעדרו של הנשיא מגבולות ישראל. בדיון השתתפו: י. בריהודה, י. בדר, מ. גרובוסקי, שר-המשפטים פ. רוזן השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק למעדת-הכנסת.

ט. התחיל הדיון על הצעת חוק השבות, תש"י — 1950, ועל הצעת חוק האזרחות, תש"י — 1950. השתתפו בו: י. בריהודה, ז. ורהפטיג, י. בדר, י. גיל, א. שפסל, א. כהן, ב. אידלסון, ב. מינץ, ע. זיכטנסקי.

היו"ר נ. ניררפאלקס החליט להעביר מיד את הצעת חוק השבות, תש"י — 1950, למעדת החוקה, חוק ומשפט, כדי שתספיק הוועדה להביא את החוק לפני המליאה ביום כ' בתמוז.

ישיבה קס"א (י"ט בתמוז תש"י — 4 ביולי 1950)

היו"ר — י. בורג.

א. הוקראו שאלות ותשובות:

1. דירוג משכורתם של עובדי המדינה (מ. אינא — שר-האוצר);
2. היתרי הוצאה ליבואנים ומ. ד. לונשטיין — שר-האספקה והקיצוב);
3. מסירת ביתו של מר מאטוסיאן עלידי הממונה על מחוז ירושלים (ח. רובין — שר-הפנים);
4. גניבות פרייהדר מפרדסים שבסביבות מחוזות העולים (י. ספיר — שר-המשפטים);
5. המוצגים של אמני ישראל בתערוכה העולמית הרושנתית בונציה (פ. אילנית — שר-החינוך והתרבות).

ב. ג. ילינ'מור הגיש הצעה לסדרהיום לדון בשיגור משלחת של הכנסת לפארלאמנט הבריטי.

הוחלט: לעבור על הצעת ג. ילינ'מור לסדרהיום.

ישיבה ק"ס (י"ח בתמוז תש"י — 3 ביולי 1950)

היו"ר — י. שפרינצק.

א. הוקראו שאלות ותשובות:

1. תלונה על עיכוב סחורות יבוא במחסנים עקב השהיית קביעת המחירים (מ. ד. לונשטיין — שר-האספקה והקיצוב);
2. נדיקת הסדרים בבתי-הדין הרבניים (ח. רובין — שר-הדתות);
3. הטלת עונשים אדמיניסטרטיביים על אזרחים על ידי הממשל הצבאי (י. בריהודה — שר-המשפטים);
4. השירותים בנמל חיפה והכנסותיהם (י. גיל — שר-התחבורה).

ב. שר-המשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה), תש"י — 1950. החוק בא לתקן את הפקודה האמורה עלידי שינוי הרכב בית-הדין לעניני אניות ועלידי מהן זכות ערעור לפני בית-המשפט העליון על החלטות בית-הדין הכללי ובית-הדין לעניני אניות.

ג. יושבי-ראש הכנסת י. שפרינצק השמיע את דברו לרגל שובו משליחותו בחוץ-לארץ.

ד. נתקיים דיון על הצעת החוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה), תש"י — 1950. השתתפו בו: י. בדר, י. לם, שר-המשפטים פ. רוזן השיב למתווכחים. בשל אי-הבנה שנפלה בנוגע לנוסח הצעת-החוק, החליט היו"ר י. שפרינצק לדחות את סיום הדיון ליומיים.

ה. ד. בררביהאי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק לאישור מינוי שופטים של בית-המשפט העליון, תש"י — 1950. לחוק הוגשו שתי הסתייגויות. בדיון השתתפו: ח. רובין, י. לם, ד. בררביהאי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) השיב למתווכחים.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ו. שר-המשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק ביטול עונש מוות, תש"י — 1950. החוק בא לבטל את עונש המוות שאפשר להטילו על פי המשפט הקיים על עבירות מסוימות. בחוקף חוק זה לא יהיה עונש מוות במדינה, אלא על עבירה בגידה שנעברה בשעת-חירום וההמתה תהיה כיריה.

היו"ר — ג. ניררפאלקס.

ז. ראש-הממשלה ד. בן-גוריון הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק השבות, תש"י — 1950. החוק

ג. י. הררי (יו"ר ועדת הכנסת) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק המעבר (הוראת שעה), תשי"ז — 1950. לחוק הוגשו שתי הסתייגויות. בדיון השתתף: י. ברייהודה. י. הררי (יו"ר ועדת הכנסת) השיב. בקריאה שלישית נתקבל החוק בגומס ועדת הכנסת.

ד. א. פראי הגיש הצעה לסדרהיום לרון בפעולות המוניציפאליות של משרדהפנים. שריהפנים מ. שפירא השיב. א. שפטל הציע להעביר את הענין לוועדת הפנים.

הוחלט: להעביר את הענין לוועדת הפנים.

היו"ר — י. שפרינצק.

ה. בהתאם להצעות לסדרהיום שהוגשו עליידי סיעת מפ"ם, עליידי ה. קוק ועליידי מ. וילנר, נערך דיון בשאלת קוראיה, שריחוף מ. שרת מסר סקירה על עמדת הממשלה בענין זה. בדיון השתתפו: י. כןאהרן, א. כןאליעזר, ז. ורהפטיג, ב. מינץ, י. ספיר, י. הררי, מ. נורוק, מ. וילנר, נ. יליזמור, מ. גרבובסקי, א. מזור, ח. לנדוי, א. ליבנשטיין, י. ריפטיין, י. גרינברג, א. אלישר, פ. לוביאניקר. ראשי הממשלה ד. כןגוריון ושריהחוק מ. שרת השיבו למתווכחים.

נתקבלה הצעת פ. לוביאניקר וי. ספיר, האומרת: "הכנסת מאשרת את תשובת הממשלה לאו"ם בענין הסכסוך בקוראיה."

ו. מ. יערי מסר הודעה על עמדת "השומר הצעיר" במלחמה נגד היטלר. שריחוף מ. שרת וראשיהממ"שלה ד. כןגוריון השיבו.

ישיבה קס"ב (כ' בתמוז תשי"ז — 5 ביולי 1950)
היו"ר — נ. ניררפאלקס.

א. נמשך הדיון על הצעת חוק השבות, תשי"ז — 1950, ועל הצעת חוק האזרחות, תשי"ז — 1950. י. לם מסר הודעה בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט, על עיבוד הגומס של חוק השבות, תשי"ז — 1950.

ב. י. שמחוני (בשם ועדת העבודה) הגישה לקריאה שניה את הצעת חוק משפחות החיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תשי"ז — 1950. לחוק הוגשו 8 הסתייגויות.

ג. י. לם (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק השבות, תשי"ז — 1950. לחוק הוגשו 17 הסתייגויות. בדיון השתתפו: י. בדר, י. ברייהודה, ראשיהממשלה ד. כןגוריון, י. קליבנוב, א. לנקין, מ. וילנר, ז. ורהפטיג, מ. ד. לוונשטיין, ע. אסף, י. לם (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט), ב"צ דינבורג (בשם הרוב בוועדה), שריהמשפטים פ. רוזן, ד. כןריבהאי, א. כהיר. נתקבלו ההיקונים: תיקונו של ראשיהממשלה לסיפ"ג (2), תיקונו של ד. כןריבהאי למחוק את סיפ"ג 4.

בקריאה שלישית נתקבל החוק.

ישיבה קס"ג (כ"ה בתמוז תשי"ז — 10 ביולי 1950)
היו"ר — י. שפרינצק.

א. הוקראו שאלות ותשובות:
ו. משלוח מברקים בשעות הערב ברמתגן (י. מירדור — שריהתחבורה);

2. נחיתת האוירון "רחובות" בשדההתעופה בלוד ביום השבת (ק. כהנא — שריהתחבורה);
3. מחירי הנסיעה ברכבות ישראל (א. פרמינגר — שריהתחבורה);
4. שליחת כלימלאכה עצמאיים לארצותהברית לשם השתלמות מקצועית (י. גיל — שרת העבודה והביטוח העממי);
5. מינוי חברים נוספים לוועדת הבחירות למועצה המקומית של כרכור (ח. רובין — שריהפנים).

ב. י. בדר הגיש הצעה לסדרהיום בענין מחיר החלב לתעשיית הסוכן. שריהאספקהוהקיבוצ ד. יוסף השיב, שאח השאלות הכלולות בדברי י. בדר יש להגיש כצורת שאלתה. היו"ר י. שפרינצק קבע שהצעתו של י. בדר לא נוסחה כהצעה לסדרהיום.

ג. ז. ורהפטיג הגיש הצעה לסדרהיום בענין הטעות שנפלה לדעתו, בסעיף 5 של הצעת החוק לתיקון פקודת העיריות, תשי"ז — 1950. היו"ר י. שפרינצק קבע שיש להעביר את הענין לוועדה.

ד. נסתים הדיון על הצעת חוק האזרחות, תשי"ז — 1950. השתתפו בו: ת. טובי, ח. רובין, שריהמשפטים פ. רוזן, ד. כןריבהאי, ז. אהרנובין, א. ת. שאג, א. כהיר, י. לם, ר. כהן, י. כןצבי, י. רוקה, ב"צ דינבורג, סיףאלדן זועבי, י. קליבנוב, ה. קוק. שריהפנים מ. שפירא השיב למתווכחים.

הוחלט: להטיל על ועדת הכנסת לקבוע את הוועדה המתאימה שהצעת החוק תועבר אליה.

ה. נסתים הדיון על הצעת החוק לתיקון פקודת הפיצויים (הגנה), תשי"ז — 1950. השתתפו בו: ה. קוק, י. בדר, שריהמשפטים פ. רוזן השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ו. שריהפנים מ. שפירא הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק העיריות (הוראות שונות), תשי"ז — 1950. החוק בא לתקן את הסעיפים 3 ו-5 של החוק לתיקון פקודת העיריות, תשי"ז — 1950. ב. מינץ (יו"ר ועדת הפנים) הציע לדחות את הדיון ולהעביר את הסעיף 3 לוועדת הפנים בלי דיון מוקדם, מאחר שיש עליו הסכמה כללית. הצעתו נתקבלה.

ז. שריהמשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק לתיקון פקודת הירושה, תשי"ז — 1950. החוק בא לתקן את סעיף 4 לפקודת הירושה עליידי הוספת הוראות המונעות מדינה זרה מלרשת מיטל טלין ואדמת מולק שנכרי השאירם אחריו בישראל. בדיון השתתפו ז. ורהפטיג, שריהמשפטים פ. רוזן השיב.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ח. שריהמשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק ביטול עונש מלקות, תשי"ז — 1950. החוק בא לבטל להלכה את עונש המלקות נוסף על ביטולו למעשה מאז הקמת המדינה. בדיון השתתפו: ח. לנדוי, ב. אידלסון.

בקריאה שלישית נתקבל סעיף 3 של חוק העיריות (הוראות שונות), תש"י — 1950, בנוסח ועדת-הפנים.

היו"ר — ג. גירדפאלסק.

ז. נמשכה הקריאה השניה של הצעת חוק משפחות החיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י — 1950. בדיון השתתפו: י. גיל, ח. כהן-מגורי, ח. רובין, ח. למדן, שריהמשפטים פ. רוזן, ע. גלובמן (יו"ר ועדת-העבודה) השיב למתווכחים. נתקבל החיקון של ח. כהן-מגורי וח. רובין לסעיף 25(ד). בקריאה שלישית נתקבל החוק.

ח. ז. אהרנוביץ (יו"ר ועדת-החוקים-הבטחון) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק בתיקבורות צבאיים, תש"י — 1950. לחוק הוגשו 7 הסתייגויות. בדיון השתתפו: א. נקנין, י. ריפטיין, שריהמשפטים פ. רוזן, ד. צ. פנסק, ש. לבאי, א. צילינג, י. ברץ. ז. אהרנוביץ (יו"ר ועדת-החוקים-הבטחון) השיב. נתקבל חיקונו של שריהמשפטים פ. רוזן למחוק את הסעיף 12. נתקבלה הצעתו של ד. צ. פנסק להחזיר את החוססת לסעיף 1 לוועדה לשם עיון נוסף.

ישיבה קס"ה (כ"ז בתמוז תש"י — 12 ביולי 1950)

היו"ר — י. בורג.

א. הוקראו שאלות ותשובות:

1. בדיקת הסדרים בבתי-הדין הרבניים (ח. רובין — שריהמשפטים);
2. הקצבת סכום מתאים לפעולות המשטרה למניעת חבלה בפרדסים (י. ספיר — שריהמשפטים);
3. צריכת הבשר שהובא מפולין (ח. רובין — שריהמשפטים);
4. פקודת הממשל הצבאי למר טובחי אליאובי לעזוב את יפו (מ. ארם — שריהמשפטים).

ב. י. בדר הגיש הצעה לסדר-היום לדון בתיקון חוק מסמותרות. שריהמשפטים א. קפלן הציע לעבור על ההצעה לסדר-היום.

הוחלט: לעבור על הצעת י. בדר לסדר-היום.

ג. ד. בררביהאי (יו"ר ועדת-הכנסת) מסר הודעה על פגרת הכנסת ועל חילופי-גברי בוועדות.

ד. מ. וילנר הגיש הצעה לסדר-היום לדון בחופש התנועה לחברי-הכנסת בשטחי הממשל הצבאי. ראש-הממשלה ד. בן-גוריון הציע לעבור על ההצעה לסדר-היום.

הוחלט: לעבור על הצעת מ. וילנר לסדר-היום.

ה. ה. קוק נימק את ההצעה לסדר-היום, שהגיש ע. זיבוטנסקי, לדון בתקופת כהונתה של הכנסת הראשונה. ראש-הממשלה ד. בן-גוריון הציע לעבור על הצעת ע. זיבוטנסקי לסדר-היום. י. בררביהאי הציע להטיל על ועדת החוקה, חוק ומשפט להקדים את הדיון באותו פרק של חוקי-היסוד שיהא דן במועד כהונתה של הכנסת. ה. קוק וראש-הממשלה ד. בן-גוריון הצטרפו להצעתו.

הוחלט: לקבל את הצעת י. בררביהאי.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ט. שריהמשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק לחיקון פקודת בתי-המשפט העירוניים, תש"י — 1950. החוק בא לתקן את סעיף 4 לפקודת בתי-המשפט העירוניים על-ידי הגדלת מאכסימום הקנס שבתי-משפט עירוני מוסמך להטיל מ-20 לירות ל-100 לירות. בדיון השתתפו: י. לם, ד. הכהן, י. רוקח, ד. בררביהאי. שריהמשפטים פ. רוזן השיב למתי ווכחים.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

י. ד. בררביהאי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לפני הכנסת את החלטתה של ועדת החוקה, חוק ומשפט בשאלת חוק לביטול התקנות לשעת-חירום, שהתקנה ממשלת פלשתינה (א"י). לנוסח ההחלטה, שהוצע על-ידי הרוב שבועדה, הוגשה הסתייגות אחת. בדיון השתתפו: א. צילינג, י. בדר, ד. בררביהאי (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) השיב למתווכחים. הוחלט: לקבל את נוסח ההחלטה של הרוב שבועדה.

ישיבה קס"ד (כ"ו בתמוז תש"י — 11 ביולי 1950)

היו"ר — י. שפרינצק.

א. הוקראו שאלות ותשובות:

1. תשלום "דמי-מפתח" בעד "מספר ירוק" (רשימות למוניות) (י. בררביהאי — שריהמשפטים);
2. השימוש בפנסקסיהויו בבחירות לוועידת מפלגת פועלי ארץ ישראל (י. ספיר — שריהמשפטים);
3. מחירי השירותים של חברת החשמל (א. פרמינגר — שריהמשפטים).

ב. י. גיל הגיש הצעה לסדר-היום לדון בשאלת האחיות המוסמכות. שריהמשפטים מ. שפירא השיב. ז. אהרנוביץ ביץ הציע לעבור על ההצעה לסדר-היום.

הוחלט: לעבור על הצעת י. גיל לסדר-היום.

ג. מ. ארם הגיש בשם סיעת מפ"ם הצעה לסדר-היום לדון במכבצ הסריקה של המשטרה והצבא באכר גוש. ראש-הממשלה ד. בן-גוריון השיב. מ. גרבר בסקי הציע לעבור על ההצעה לסדר-היום.

הוחלט: לעבור על הצעת מ. ארם לסדר-היום.

ד. ת. טובי הגיש הצעה לסדר-היום לדון בענין הבחירות לעיריית נצרת. מ. גרבוטסקי הציע להעביר את הענין לוועדת-הפנים.

הוחלט: להעביר את הענין לוועדת-הפנים.

ה. ת. טובי הגיש הצעה לסדר-היום לדון בחופש התנועה והמגורים של התושבים הערבים. ראש-הממשלה ד. בן-גוריון השיב. מ. גרבוטסקי הציע להעביר את הענין לוועדת-החוקים-הבטחון.

הוחלט: להעביר את הענין לוועדת-החוקים-הבטחון.

ו. ב. מינץ (יו"ר ועדת-הפנים) הגיש לקריאה שניה את הסעיף 3 של הצעת חוק העיריות (הוראות שונות), תש"י — 1950.

ו. שריהבטחון ד. בן-גוריון הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אזורי בטחון), תש"י — 1950. החוק בא להאריך את תקפן של התקנות האלה עד יום כ"ד בשבט תשי"א (31 בינואר 1951), בדיון השתתפו: ה. קוק, מ. וילנר, ח. רובין.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת-החוק והבטחון.

ז. ג. גיררפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק רישום פטירות חיילים שנספו במלחמת השחרור, תש"י — 1950. בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ח. א. רקנטי (יו"ר ועדת-השירותים-הציבוריים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק מגן-דוד אדום, תש"י — 1950. לחוק הוגשו 8 הסתייגויות. בדיון השתתפו: ז. ורהפטיג, י. לם (בשם ועדת-השירותים-הציבוריים), א. רקנטי, א. הכרמלי (בשם הרוב בוועדת-השירותים-הציבוריים), א. פרמינגר, י. גיל.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח הוועדה.

ט. מ. ד. לונגשטיין מסר הודעה אישית.

ישיבה קס"ו (ג' במנחם אב תש"י — 17 ביולי 1950) היו"ר — י. שפרינצק.

א. הוקראו שאלות ותשובות:

1. זיהוי הגופות שנמצאו בקורדני (מ. סנה — ראש-הממשלה ושר-הבטחון);
2. הסוכנים מטעם האפוסטרופוס לנכסי נפקדים (א. פרמינגר — שר-האוצר);
3. דביוס ליבאו חמרי-גלם לתעשייה הפארמאצבטית (י. גיל — שר-הבריאות).

ב. א. בן-אליעזר וי. גיל הגישו שתי הצעות נפרדות לסדרהיום לזון במצב המלאי והיבוא לאור המצב בעולם. שר-האספקה-והקיצוב ד. יוסף השיב.

הוחלט: להעביר את ההצעות של א. בן-אליעזר ושל י. גיל לוועדת-הכלכלה.

ג. ע. גלובמן (יו"ר ועדת-העבודה) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון), תש"י — 1950. לחוק הוגשו שתי הסתייגויות. בדיון השתתפו: ח. רובין, ע. גלובמן (יו"ר ועדת העבודה) השיב.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת-העבודה.

ד. נמשך הדיון (קריאה ראשונה) על הצעת חוק העיריות (הוראות שונות), תש"י — 1950. השתתפו בו: א. פראי, י. גורי, י. ספיר, ז. ורהפטיג, י. לם, י. רוקח, ח. רובין, מ. גרבוסקי, י. גיל, שר-הפנים מ. שפירא השיב למתווכחים.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת-הפנים.

ה. שר-העליה מ. שפירא הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (אכסון במלון) (מס' 3), תש"י — 1950. החוק

בא להאריך את תקפן של התקנות האלה עד יום כ"ב באדר תשי"א (28 בפברואר 1951).

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת-הפנים.

ו. שר-המשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק למניעת הפקעת שיערים וספסרות (שיפוט), תש"י — 1950. החוק בא למלא את מקומה של הפקודה למניעת הפקעת שיערים וספסרות (שיפוט), תש"ח — 1948.

היו"ר — ג. גיררפאלקס.

בדיון השתתפו: ז. ורהפטיג, ח. רובין, ד. ברייב, האי, ח. לנדוי, י. לם, י. גיל, שר-העבודה ג. מאירסון.

ישיבה קס"ז (ד' במנחם אב תש"י — 18 ביולי 1950) היו"ר — י. שפרינצק.

א. הוקראו שאלות ותשובות:

1. דחיית הבחירות לעיריית באר-שבע (ח. רובין — שר-הפנים);
2. הגשת עזרה רפואית בבית-החולים על שם בילנסון (י. גיל — שר-הבריאות);
3. השירות הרפואי בכפרים הערביים (ח. טובי — שר-הבריאות).

ב. י. בריהודה הגיש הצעה לסדרהיום לזון בהצעת חוק משלו לתיקון פקודת סדריהשלטון והמשפט. ראש-הממשלה ד. בן-גוריון הציע להעביר את הענין לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

הוחלט: להעביר את הענין לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ג. נמשך הדיון על הצעת החוק למניעת הפקעת שיערים וספסרות (שיפוט), תש"י — 1950. השתתפו בו: א. הכרמלי, א. פרמינגר, י. קליבנוב, י. ספיר, ח. למדן, ח. מורד, א. בן-אליעזר, א. מזור, י. רוקח, שר-האספקה-והקיצוב ד. יוסף ושר-המשפטים פ. רוזן השיבו למתווכחים.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

א. בן-אליעזר הגיש הצעה שהכנסת תבחר בוועדה שתחקור בגורמים ליצירת השוק השחור, ד. צ. פנקס וע. גלובמן הציעו להעביר את הענין לוועדת-הכלכלה.

הוחלט: להעביר את הענין לוועדת-הכלכלה.

ד. ד. צ. פנקס הגיש הצעה לסדרהיום לזון בתיקון משלו לחוק לימוד-חובה.

הוחלט: לכלול בסדרהיום את הצעת-התיקון של ד. צ. פנקס לחוק לימוד-חובה.

ה. א. כהן וא. רזיאלנאור הגישו שתי הצעות נפרדות לסדרהיום לזון בענין בית-הספר "גאולים" בירושלים.

הוחלט: לעבור על ההצעות של א. כהן ושל א. רזיאלנאור לסדרהיום.

היו"ר — י. בורג.

ו. ש. פרסיץ (יו"ר ועדת-החינוך-והתרבות) הגישה לקריאה ראשונה את הצעת חוק לימוד-חובה (תיקון)

ישיבה ק"ע (י"ג במנחם אב תש"י — 25 ביולי 1950)
הי"ר — י. בורג.

א. הוקראו שאילתות ותשובות :

1. המפולת ביפו (מ. ארם — ראשהממשלה) ;
2. הרחקת ערבים ממקום מגוריהם באשמת הסתה (ת. טובי — שריהבטחון).

ב. ח. לנדוי הגיש הצעה לסדרהיום לדון בענין המשטרה בבארשבע.

הוחלט : להעביר את הענין לוועדתהפנים.

הי"ר — י. שפרינצק.

ג. לאחר חילופי־דברים בנוגע לדיון על הדין והחשבון של ועדת־החקירה הממשלתית על החינוך במחנות, שהשתתפו בהם : הי"ר י. שפרינצק, ד. צ. פנקס, י. בריהודה, נתקבלה הצעת ד. צ. פנקס לדחות את הדיון עד שיתקבלו מסקנותיה של הממשלה בדבר הדין והחשבון.

ד. נסתיים הדיון על הצעת חוק ביטול עונש מוות, תש"י — 1950. שריהמשפטים ס. רוזן השיב למתווכחים.

הוחלט : להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ה. נמשכה הקריאה השניה של הצעת חוק בתי־קברות צבאיים, תש"י — 1950. ז. אהרנוביץ (י"ר) הוועדה לעניני חוץ ובטחון) הגיש בשם הוועדה תיקון לסעיף 1 של הצעת החוק, התיקון נתקבל. לנוסח המתוקן של התוספת לסעיף 1, שהוחזרה בשעתה לוועדה, הוגשו 2 הסתייגויות. בדיון השתתפו: ז. אהרנוביץ (י"ר) הוועדה לעניני חוץ ובטחון), י. ספיר, א. לנקין, מ. גרובובסקי (בשם הרוב בוועדה לעניני חוץ ובטחון). נתקבל התיקון של י. ספיר לתוספת לסעיף 1.

בקריאה שלישית נתקבל החוק.

ו. י. ברץ מסר הודעה בשם ועד ההורים השכולים, שבניהם נספו במלחמת־השחרור ונקברו בקרית־ענבים. א. ת. שאג השיב.

ז. נ. ניררפאלקס (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק ביטול עונש מלקות, תש"י — 1950. לחוק הוגשה הסתייגות אחת. בדיון השתתף ת. לנדוי. נ. ניררפאלקס (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) השיב.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ח. נ. ניררפאלקס (י"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק לתיקון סקודה הפיצויים (הגנה), תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה, חוק ומשפט.

ט. ד. בריד־האי (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק לתיקון פקודת בתי־המשפט העירוניים, תש"י — 1950. לחוק הוגשה הסתייגות אחת. בדיון השתתפו : י. קליבנוב,

(מס' 2), תש"י — 1950. החוק בא לחקן את סעיף 3 לחוק לימוד־חובה, תש"ט — 1949, עליידי הארכת תאריך ההרשמה לבתי־הספר בשנת־הלימודים תש"א. הי"ר י. בורג הודיע שגם תיקונו של ד. צ. פנקס לחוק לימוד־חובה (מס' 3) יוכלל בקריאה ראשונה זו. בדיון השתתפו : י. קליבנוב, הי"ר י. בורג, ח. לנדוי, ע. זיבוטניסקי, א. ציולינג, ע. אסף, י. ספיר, ס. אילנית, י. גיל, א. הכרמלי.

ישיבה קס"ח (ה' במנחם אב תש"י — 19 ביולי 1950)
הי"ר — י. בורג.

א. י. בדר נימק את ההצעה לסדרהיום, שהוגשה עליידי א. רויאל־נאור, לדון במחיר החלב לתעשיית סבון, שריהאספקה־והקיצוב ד. יוסף השיב והציע לעיבור על ההצעה לסדרהיום.

הוחלט : לעבור על הצעת א. רויאל־נאור לסדרהיום.

ב. נסתיים הדיון על חוק לימוד־חובה (תיקון) (מס' 2) (מס' 3), תש"י — 1950. השתתפו בו : א. רויאל־נאור, ד. הכהן, ש. פריסק, י. בריהודה, מ. ד. לוונשטיין, י. רוקח, ד. צ. פנקס, י. גורי, שריהחינוך והתרבות ז. שור השיב למתווכחים.

הוחלט : להעביר את הצעת חוק לימוד־חובה (תיקון) (מס' 2), תש"י — 1950. ואת הצעת חוק לימוד־חובה (תיקון) (מס' 3), תש"י — 1950, לוועדת־החינוך והתרבות.

ישיבה קס"ט (י' במנחם אב תש"י — 24 ביולי 1950)
הי"ר — י. שפרינצק.

א. הוקראו שאילתות ותשובות :

1. השימוש באצטדיון הצבאי בתל־אביב לחגיגות בלתי־צבאיות (י. מרידור — שריהבטחון) ;
2. השימוש בטפסי המשכורת הממשלתית לניכוי "מס־אחיד" (י. ספיר — ראשהממשלה) ;
3. קבלת־הפנים הרשמית לאדמירל אדלסון (מ. ארם — ראשהממשלה) ;
4. התסכית "מגילת ר' איצ"י" ב"קול ישראל" (י. בורג — ראשהממשלה).

ב. נערך דיון על הצעת חוק ביטול עונש מוות, תש"י — 1950. השתתפו בו : ד. בריד־האי, ח. רובין, ז. ורהפטיג, י. בן־צבי, י. קליבנוב, י. גיל, ז. אהרנוביץ, א. ח. שאג, ב. אידלסון, א. מזור, א. כהן, מ. וילנר, ב. צ. דינבורג, מ. גורוק, מ. גרובובסקי, ד. צ. פנקס, ע. אסף, א. לנקין, ת. דרורית, י. לם.

הי"ר — נ. ניררפאלקס.

בהמשך הדיון השתתפו : י. גורי, ש. לביא, א. הרצפלד, י. ברץ, א. גולדראט, שריהמשטרה ב. שיטריה.

ג. ד. צ. פנקס (י"ר ועדת־הכספים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק המילות לפרדסנים (אשראי אמריקני), תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת־הכספים.

ב. א. אלישר הגיש הצעה לסדרהיום לדון בענין ההפ' ליה במתן רשיונות יבוא. שרהאוצר א. קפלן השיב והציע לעבור על ההצעה לסדרהיום.
הוחלט : לעבור על הצעת א. אלישר לסדרהיום.

ג. ב. רפטור הגיש הצעה לסדרהיום לדון בתיקון לחוק מסי מכס ובלו ובתיקון לפקודת מס'מותרות. שר' האוצר השיב והציע לעבור על ההצעה לסדרהיום.
הוחלט : לעבור על הצעת ב. רפטור לסדרהיום.

ד. ז. ורהפטיג (בשם ועדת'הפנים) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות'שעת'חירות (אכסון במלון) (מס' 3), תש"י — 1950.
בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת'הפנים.

ה. ז. שרהמשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות'שעת'חירות (עבירות תנועה — דין חיילים) (מס' 3), תש"י — 1950. החוק בא להאריך את תקפו של תקנות'שעת' חירות אלה עד יום כ"ב באדר ב' תש"א (1 במאוס 1951).

הוחלט : להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ו. ד. צ. סנקס (יו"ר ועדת'המשנה לעניני נכסי הגרמ' נים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק נכסי גרמנים, תש"י — 1950. לחוק הוגשו 8 הסתייגויות. בדיון השתתפו : ז. ורהפטיג, ח. רובין, שרהאוצר א. קפלן, א. צ. גרינברג, ד. צ. סנקס (יו"ר ועדת'המשנה לעניני נכסי הגרמנים). נתקבל תיקונו של ז. ורהפטיג לסעיף 2 (א).
בקריאה שלישית נתקבל החוק.

ישיבה קצ"ב (יו"ר במנחם אב תש"י — 31 ביולי 1950) היום"ר י. שפרניצק.

א. ח. לנדוי הגיש הצעה לסדרהיום לדון בהצעת חוק שהונחה על שולחן הכנסת עלידי סיעת תנועת החרות, ושמה : "חוק ועדות החקירה ובירור סאראל" מנטארי, תש"י — 1950". ד. בררבי'האי (יו"ר ועדת הכנסת) הציע לעבור על הצעת ח. לנדוי לסדרהיום.
הוחלט : לעבור על הצעת ח. לנדוי לסדרהיום.

ב. ר. שרי הגיש הצעה לסדרהיום לדון בהצעת חוק המוגשת עלידי י. גורי, ד. הכהן, ב. מינץ, א. פראי, ר. שרי — לתקון פקודת העיריות, 1934, כפי שתוק' נה בתש"י — 1950.
הוחלט : להעמיד את הצעת החוק האמורה על סדר' היום.

ג. שרהאוצר א. קפלן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק ערבויות מטעם המדינה, תש"י — 1950. החוק בא להרשות את שרהאוצר באישור ועדת'הכספים של הכנסת לערוב בשם מדינת ישראל למילוא או לערבות למילוא, אשר לדעת שרהאוצר נועד לשמש לפיתוחו או לעידודו של ענף משק בעל חשיבות כלכלית לאומית או לתכלית אחרת שיש בה ענין לכלל. בדיון השתתפו : א. כן'אליעזר, א. בהיר, א.

י. בדר, ז. ורהפטיג, י. למ, ד. בררבי'האי (בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט).
בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה, חוק ומשפט.

י. שרי'הבריות מ. שפירא הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק לתיקון פקודת רופאי השיניים, תש"י — 1950. החוק בא לאפשר לאלה שעסקו בריפוי שיניים בלי דיפלומה אוניברסיטאית, לקבל תעודת היתר לעסוק בריפוי שיניים תוך שנה מיום שיכנס לתקפו החוק המוצע; מי שעוסק בריפוי שיניים אבל איננו רופא שיניים, ייקרא שינן.

יא. שרהמשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות'שעת'חירות (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י — 1950. החוק בא להאריך את תקפו של תקנות'שעת'חירות אלו עד התאריך שייקבע עלידי הכנסת. מ. גרבווסקי (יו"ר ועדת'המשנה לחוקת השיפוט הצבאי) הציע לראות את דיוני הוועדה בהצעת החוק לתיקון חוקת השיפוט תש"ח (מס' 2), תש"י — 1950 (שקשורה במדומה בהצעת'החוק הקודמת) כקריאה ראשונה. הוחלט : לראות את דיוני ועדת'המשנה לחוקת השיפוט הצבאי בהצעת חוק לתיקון חוקת השיפוט תש"ח (מס' 2), תש"י — 1950, — כקריאה ראשונה. הוחלט : להעביר את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות'שעת'חירות (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י — 1950, לוועדת'המשנה לחוקת השיפוט הצבאי.

יב. נערך דיון על הצעת החוק לתיקון פקודת רופאי השיניים, תש"י — 1950. השתתפו בו : א. מ. גנחובסקי, נ. ניררפאלקס, א. כהן, י. גיל, ד. בררבי' האי, א. רקנטי, א. פרמינגר, ה. פורדר, י. בדר, שרי' הבריות מ. שפירא השיב למתווכחים.

הוחלט : להעביר את הצעת החוק לוועדת'השירותים הציבוריים.

יג. א. ח. שאג מסר הודעה אישית בענין קבורת חיילים בקרית'ענבים וחברא קדישא בירושלים.

ישיבה קצ"א (י"ב במנחם אב תש"י — 26 ביולי 1950) היום"ר — נ. ניררפאלקס.

א. הוקראו שאילתות ותשובות :

1. תלונה על המושל הצבאי בכאר'שבע בדבר הפ' ליה לרעה של תנועת החרות (י. מרידור — שר' הבטחון);

2. העלאת שכר'דירה עלידי האוטורפוס לנכסי נפקדים ביפו ובגבעת'עליה (ח. רובין — שר' האוצר);

3. רשיון מעבר בשטח הממשל הצבאי לעורך "אלאית'האד" (ת. טובי — ראש'המשלה);

4. פטוריו של החייל המשוחרר מנשה לוי (י. מרידור — שרהמשטרה);

5. השלטים מתקופת השלטון הזר בבתי'הדואר וב' תחנות הרכבת (א. רויאל'נאור — שרהתחבורה).

ציולינג, ז. ורהמטיג, נ. ניררפאלקס, ח. לנדוי, א. מ.
גנחובסקי, י. רוקח, א. כהן, ב. רפפור, פ. נפתלי, שר-
האוצר, א. קפלן השיב למתחכמים.
הוחלט : להעביר את הצעת החוק לוועדה הכספית.

ד. מ. בדר (יו"ר ועדת הכלכלה) הגיש לקריאה שניה את
הצעת חוק רשות הפיתוח (העברת נכסים), תש"י —
1950. לחוק הוגשו 17 הסתייגויות. בדיון השתתפו :
א. בהיר (בשם הרוב בוועדת הכלכלה), א. ציולינג, ח.
לנדוי, י. רוקח, מ. בדר, י. גיל, שרהמשפטים פ.
רוזן, ה. פורדר, מ. גרובובסקי, ש. לביא, ד. ברירבי
האי (יו"ר ועדת הכנסת), צ. יהודה.
בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת הכלכלה.

ה. ז. אהרנבוץ (יו"ר הוועדה לעניני חוץ ובטחון) הגיש
לקריאה שניה את הצעת החוק להארכת תוקף של
תקנות שעת-חירום (אזורי בטחון), תש"י — 1950.
בדיון השתתפו : י. בריהודה, י. בורג, ז. אהרנבוץ
(יו"ר הוועדה לעניני חוץ ובטחון).
בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח הוועדה לעניני
חוץ ובטחון.

ישיבה קצ"ג (י"ח במנחם אב תש"י — 1 באוגוסט 1950)
היו"ר — י. שפרינצק.

א. כתשובה להצעות לסדר-היום לקיים דיון בענין הקי-
צוב בהלבשה ובהנעלה, שהוגשו עליידי סיעת תנועת
החרות, עליידי סיעת מפ"ם, עליידי סיעת הצינים
הכלליים ועליידי מ. וילנר, הודיע שרהאספקה וזהקי
צוב ד. יוסף שהממשלה מוכנת לקיים דיון בענין זה.

ב. ע. זיבוטנסקי הגיש הצעה לסדר-היום בענין הבניה
בירושלים. שרת-העבודה ג. מאירסון השיבה.

היו"ר — י. בורג.

ג. נ. ניררפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט)
הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק לעשיית דין
בנאצים ובעוזריהם, תש"י — 1950. לחוק הוגשו שתי
הסתייגויות. בדיון השתתפו : י. בריהודה, י. לם
(בשם הרוב בוועדת החוקה, חוק ומשפט).
בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה,
חוק ומשפט.

ד. שרהמשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את
הצעת חוק תקציב השירותים הדתיים היהודיים
(תיקון), תש"י — 1950. החוק בא להאריך את תקופת
כהונתן של המועצות הדתיות הקיימות עד יום כ"ג
באדר ב' תשי"א (31 במארס 1951). בדיון השתתפו :
א. פראי, ע. זיבוטנסקי, א. הכרמלי, ח. רובין, א. ח.
שאג, י. רוקח, מ. וילנר, י. גורי, י. בדר, א. כהן, י.
בן-צבי, א. רנקטי, שרהדחות י. ל. מימון השיב
למתחכמים.

הוחלט : להעביר את הצעת החוק לוועדת-הפנים.

ה. י. גורי (בשמו ובשם ד. הכהן, ב. מינץ, א. פראי,
ר. שרי) הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק לתי-
קון פקודת העיריות, תש"י — 1950. החוק בא למנוע
את האפשרות למחוק מפתח בחירות של רשימה
מסוימת שמות של מועמדים המופיעים ברשימה.

בדיון השתתפו : א. כהן, י. בן-צבי, א. ליבנשטיין,
שרהמשפטים ב. שיטריה, י. רוקח, א. אלישר, מ.
וילנר, א. הכרמלי, י. גיל, מ. גרובובסקי, י. ספיר,
י. גורי.

הוחלט : להעביר את הצעת החוק לוועדת-הפנים.

ו. נסתיימה הקריאה השניה של הצעת חוק גיל הנישור
אין, תש"י — 1950. לסעיפים 3 (ב) ו-4 הוגשו 3
הסתייגויות. בדיון השתתפו : י. בריהודה (יו"ר
ועדת-המשנה לחוק גיל הנישואין), ד. ברירבי-האי
(בשם הרוב בוועדת-המשנה לחוק גיל הנישואין),
ק. כהנא, א. גירגורה, י. לם.
בקריאה שלישית נתקבל החוק.

ישיבה קצ"ד (י"ט במנחם אב תש"י — 2 באוגוסט 1950)
היו"ר — נ. ניררפאלקס.

א. ה. קוק הגיש הצעה לסדר-היום לדון במדיניות-החוץ
בקשר לעצרת האו"ם. שרהחוק מ. שרת הציע להע-
ביר את הענין לוועדה לעניני חוץ ובטחון.
הוחלט : להעביר את הענין לוועדה לעניני חוץ ובטחון.

ב. י. גיל הגיש הצעה לסדר-היום לדון באספקה לבעלי-
חיים. מ. בדר (יו"ר ועדת הכלכלה) הציע לעבור על
הצעת י. גיל לסדר-היום.
הוחלט : לעבור על הצעת י. גיל לסדר-היום.

ג. ה. קוק הגיש הצעה לסדר-היום לדון כשאלת עליית
יהודי רוסיה. ז. אהרנבוץ (יו"ר הוועדה לעניני חוץ
ובטחון) הודיע שהוועדה עומדת להקדיש דיון מיוחד
לשאלה. ה. קוק הסכים להסתפק לעת-עתה בהודעה
זו.

ד. ד. הכהן הגיש הצעה לסדר-היום לדון בחיקון משלו
לחוק נכסי נפקדים, תש"י — 1950. שרהמשפטים פ.
רוזן תמך בהצעתו.

הוחלט : להעמיד את הצעת התיקון לחוק נכסי נפק-
דים, תש"י — 1950, על סדר-היום.

ה. ח. רובין (בשם ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש
לקריאה שניה את הצעת החוק להארכת תוקף של
תקנות שעת-חירום (עבירות-תנועה — דין חיילים)
(מס' 3), תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה,
חוק ומשפט.

ו. שרהאספקה וזהקיציב ד. יוסף מסר הודעה על הקיצוב
בהלבשה ובהנעלה. בדיון על ההודעה השתתפו : ק.
כהנא, י. בדר, מ. בדר, פ. נפתלי, ח. לנדוי.

ישיבה קצ"ה (כ"ד במנחם אב תש"י — 7 באוגוסט 1950)
היו"ר — י. שפרינצק.

א. הוקראו שאלות ותשובות :

1. הוצאות תיאטרון "אהל" בחוף-לארץ (א. רויאל-
נאור — שרהאוצר) ;
2. תארו של מר גד פרומקין (א. ציולינג — שר-
המשפטים) ;
3. אספקת לחם בבאר-שבע (י. מרדור — שר-
האספקה וזהקיציב).

ב. נמשך הדיון על הקיצוב בהלבשה ובהנעלה. השתתפו בו: י. ספיר, ה. פורדר, ב. רפטור, א. גולדראט, א. חושי, מ. וילנר, שרה-החבורה ד. רמז, א. אלישר, ע. גלובמן, א. מזור, שרה-האוצר א. קפלן, שרה-משטרה ב. שיטריה, שרת-העבודה ג. מאירסון.

היו"ר — י. בורג.

הדיון נמשך והשתתפו בו: א. גירג'ורה, ח. רובין, ש. פרסיץ, ז. ורהפטיג, ב. אידלסון, י. בדר, נ. ילין-מור, א. ח. שאג, ר. שרי, פ. ברנשטיין, א. הרצפלד, מ. סנה, ש. לביא.

ישיבה קצ"ו (כ"ה במנחם אב תש"י — 8 באוגוסט 1950)
היו"ר — י. שפרינצק.

א. הוקראו שאלתה ותשובה:
המחסור בנרות וגורמיו (י. בורג — שרה-האספקה והקיצוב).

ב. נסתיים הדיון על הקיצוב בהלבשה ובהנעלה. שרה-האספקה והקיצוב ד. יוסף וראש-הממשלה ד. בן-גוריון השיבו למתוכננים. הוקראו הצעות עליי: מ. סנה (בשם סיעת מפ"ם), ח. לנווי (בשם סיעת חנונת החרות), י. ספיר (בשם סיעת הציונים הכלליים), מ. וילנר (בשם סיעת מק"י), מ. גרובובסקי (בשם סיעות הקואליציה), א. אלישר (בשמו).

נתקבלה הצעת סיעות הקואליציה, האומרת:

א. הנכנסת קובעת שהגשמת שיטת קיצוב בענפי הל-בשה והנעלה מהווה חלק בתכנית הממשלה שנת-קבלה עליידי הכנסת ביום ט' באדר תש"ט, 10 במארס 1949.

ב. הכנסת מקבלת לתשומת-לבה את הודעת הממ"שלה על מינוי ועדה מורכבת מחברי-הכנסת ונציגי הארגונים הנוגעים בדבר, לעיין בצו הקיצוב ולהציע את הצעותיה לממשלה.

א. אלישר, מ. סנה, ע. זיבוטינסקי, מסרו הודעות אישיות.

ג. מ. וילנר וי. ריפטין הגישו שתי הצעות נפרדות לסדר-היום לדון בשליחת עזרה רפואית לקוריאנה. מ. וילנר הגיש הצעה לסדר-היום לדון בענין קבלת סין העממית לאו"ם. שרה-חזון מ. שרת הציע לעבור לסדר-היום על שלוש ההצעות האמורות.
הוחלט: לעבור על ההצעות האמורות לסדר-היום.

ד. ז. ורהפטיג וא. פראי הגישו שתי הצעות נפרדות לסדר-היום לדון בענין ההפגנות של שומרי שבת בירושלים (ההצעה השניה נומקה עליידי ח. רובין). שרה-משטרה ב. שיטריה השיב. א. ח. שאג הציע להעביר את הענין לוועדת-הפנים.
הוחלט: להעביר את הענין לוועדת-הפנים.

ה. פורדר הגיש הצעה לסדר-היום לדון באספקת נייר לעיתונים. שרה-האספקה והקיצוב ד. יוסף השיב.
הוחלט: לכלול את הענין בסדר-היום של הכנסת.

ישיבה קצ"ז (כ"ו במנחם אב תש"י — 9 באוגוסט 1950)
היו"ר — י. שפרינצק.

א. נ. גיר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק לחקוק סקודת הירושה, תש"י — 1950. לחוק הוגשו שתי הסתייגויות. בדיון

השתתפו: ז. ורהפטיג, ד. בר-רביהאי (בשם הרוב שבוועדה), א. כהן, נ. גיר-רפאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט).
בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה, חוק ומשפט.

היו"ר — נ. גיר-רפאלקס.

ב. מ. גרובובסקי (יו"ר ועדת-המשנה לחוקת השיפוט הצבאי) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת-המשנה לחוקת השיפוט הצבאי.

לחוספת לחוק הוגשו 16 הסתייגויות. בדיון השתתפו: י. בריהודה, י. בדר, מ. גרובובסקי (יו"ר ועדת-המשנה לחוקת השיפוט הצבאי), י. למ, ז. ורהפטיג, שרה-המשפטים פ. רוזן, י. סמילנסקי. נתקבלו התיקונים: של י. למ זו. ורהפטיג לסעיף (ג) 3 ב (ב), של ז. ורהפטיג לסעיף (ז), של י. למ זו. ורהפטיג לסעיף (כ"ב). היו"ר נ. גיר-רפאלקס הודיע שהקריאה השלישית של התוספת תידחה עד שיושלם הנוסח כתוצאה מן התיקונים שנתקבלו.

ג. י. בריהודה (בשם הרוב בוועדת-הכנסת) הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק חסינות חברי-הכנסת (שירות בצבא), תש"י — 1950. החוק בא לשחרר את חברי-הכנסת מחובת שירות סדיר ולהסדיר את שירותם בכוחות המילואים לפי כללים שייקבעו על-ידי ועדת הכנסת.

היו"ר נ. גיר-רפאלקס הודיע שהגישאות הסכימה להחלטתה של ועדת-הכנסת לקיים את הקריאה הראשונה ואת הקריאה השניה יחד.

ד. נתקבלו ההשלמות והתיקונים הכרוכים בהסתייגויות שנתקבלו לחוספת לחוק להארכת תוקף של תקנות-שעת-חירום (חוקת השיפוט תש"ח) (מס' 2), תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבלה התוספת האמורה.

ה. הוקראו שאלות ותשובות:

1. דמי ההעברה של עולים מעבירי הון מפולין (ח. רובין — שרה-האוצר);
2. ההוראות לפקחים של משרד-האספקה והקיצוב (י. גיל — שרה-משפטים).

ו. א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת-הכספים) הגיש לקריאה ראשונה ולקריאה שניה את הצעת חוק תקציב הסיכוח לשנת 1950/51, תש"י — 1950. החוק בא להרשות לממשלה להוציא בשנת הכספים 1950/51 בדרך של השקעות יסוד ומילוח סכום של 65,000,000 ל"מטרות פיתוח שפורטו בחוק.

לפרק ההכנסה הוגשו 6 הסתייגויות. בדיון השתתפו: א. בן-אליעזר, י. רוקח, מ. סנה, א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת-הכספים) ושרה-האוצר א. קפלן השיבו למסתייגים. פרק ההכנסה נתקבל בנוסח הוועדה. לסעיף 1 של פרק ההוצאה הוגשו 6 הסתייגויות. בדיון השתתפו: א. בן-אליעזר, א. מ. גרובובסקי, י. רוקח, ש. פרסיץ, ב. רפטור, א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת-הכספים) ושר-

העבודה ואת ימי העבודה בכל מקום שבו עסקים באפיה. בדיון השתתפו: שרהסעד הרב י. מ. לוין, ח. רובין, י. בדר, י. גיל, ע. גלובמן (יו"ר ועדת העבודה), מ. אונא.

ה. קוק מסר הודעה בשמו ובשם ע. ז'בוטינסקי בענין הצבעתם נגד תקציב הפיתוח.

ו. הוקראו שאילתה ותשובה:
חקירה בדבר גביית שכר-דירה מבנינים ממשלתיים על-ידי איש פרטי (ח. רובין — שרהמשפטים).

ז. ח. לנדוי הגיש הצעה לסדר-היום לדון במסירת עכו דות ציבוריות בהכרזה פומבית. שרת-העבודה-ה"ב ביטוח-העממי ג. מאירסון השיבה. ע. גלובמן (יו"ר ועדת-העבודה) הציע לפני ח. לנדוי להסיר את הצעתו ולהמתין למסקנותיה של ועדת-העבודה. ח. לנדוי הסכים להצעת ע. גלובמן.

ח. טובי הגיש הצעה לסדר-היום לדון במנות הקמח לתושבי הכפרים הערביים. לאחר הודעת שרהאספקה והקיצוב ד. יוסף, שאין הוראות להפחית את המנות, הסיר ח. טובי את הצעתו.

ט. ש. פרטיץ (יו"ר הוועדה לחינוך ולתרבות) הגישה לקריאה שניה את הצעת חוק לימוד-חובה (תיקון) (מס' 2), תש"י — 1950. לחוק הוגשו 4 הסתייגויות. בדיון השתתפו: ש. פרטיץ, א. רוזאלינאור, י. גורי (בשם הרוכ בוועדה לחינוך ולתרבות).

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח הוועדה לחינוך ולתרבות.

י. מ. בדר (יו"ר ועדת-הכלכלה) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק לתיקון פקודת מחלות בעלי-חיים, תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת-הכלכלה.

יא. מ. בדר (יו"ר ועדת-הכלכלה) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק הגנת הצומח (נזקי עוים), תש"י — 1950. לחוק הוגשו 2 הסתייגויות. בדיון השתתפו: ש. לביא, ח. לנדוי, צ. יהודה (בשם הרוכ בוועדת-הכלכלה). נתקבל תיקונו של ח. לנדוי לסעיף 6.

בקריאה שלישית נתקבל החוק.

יב. מ. בדר (יו"ר ועדת-הכלכלה) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק לתיקון פקודת הרועים, תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת-הכלכלה.

יג. ז. ורהפטיג (מ"מ יו"ר ועדת-הפנים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק תקציבי השירותים הרתיים היהודיים (תיקון), תש"י — 1950. לחוק הוגשה הסתייגות אחת. בדיון השתתפו: א. פראי, י. גורי (בשם הרוכ בוועדת-הפנים).

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת-הפנים.

יד. ז. ורהפטיג (מ"מ יו"ר ועדת-הפנים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק העיריות (הוראות שונות) (מס' 2), תש"י — 1950. לחוק הוגשו 5 הסתייגויות. בדיון השתתפו: י. רוקח, י. בן-צבי (בשם הרוכ בוועדת-הפנים). א. פראי, ח. טובי, ש. מרלין, י. לם, י. גורי (בשם הרוכ בוועדת-הפנים).

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת-הפנים.

האוצר א. קפלן השיבו למסתייגים. סעיף 1 של פרק ההוצאה נתקבל בנוסח הוועדה.

ז. י. ברייהודה מסר הודעה בשם סיעת מפ"ם על הוועדה לבדיקת צו הקיצוב להלבשה ולהנעלה.

ח. הוקראו שאילתה ותשובה:
אגרות-החוב של ממשלת המאנדאט (א. רקנטי — שר-האוצר).

ט. נמשך הדיון על הצעת חוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51, תש"י — 1950. לסעיפים 2—7 של פרק ההוצאה הוגשו 18 הסתייגויות. בדיון השתתפו: ש. פרטיץ, י. רוקח, ב. רפפור, ח. לנדוי, א. מ. גנזוכסקי, מ. סנה, ש. לוין, ש. לביא, א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת-הכספים) ושר-האוצר א. קפלן השיבו למסתייגים. הסעיפים 7—2 של פרק ההוצאה נתקבלו בנוסח הוועדה.

ישיבה קצ"ח (כ"ז במנחם אב תש"י — 10 באוגוסט 1950) היו"ר — נ. גיררפאלסק.

א. שרהאוצר א. קפלן הגיש לפני הכנסת הצעה לאישור צווים בדבר הגדלת מסי מכס ובלו. בדיון השתתפו: י. בדר, ב. רפפור.

הוחלט: (1) לאשר את צו מסי בלו על משקאות משכרים (שינוי תעריף) (מס' 2), תש"י — 1950; (2) לאשר את צו מסי בלו על טאבאק (שינוי תעריף), תש"י — 1950; (3) לאשר את צו תעריף המכס והפיקוח (מס' 9), תש"י — 1950.

ב. שרהאוצר א. קפלן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק הרשויות המקומיות (ארנונת העברת מקרקעים), תש"י — 1950. החוק בא להרשות לעיריות ולמועצות המקומיות להטיל, באישור שרהפנים, מס על העברת מקרקעים בכסום שלא יעלה על 2% משוים.

הוחלט: להעביר את הצעת החוק לוועדת-הכספים.

ג. נסתיים הדיון על חוק תקציב הפיתוח לשנת 1950/51, תש"י — 1950. לסעיפים 8—9 של פרק ההוצאה הוגשו 8 הסתייגויות. בדיון השתתפו: ב. רפפור, י. רוקח, י. בדר, ש. לביא, א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת-הכספים) ושר-האוצר א. קפלן השיבו למסתייגים. נמסרו הודעות על-ידי ב. רפפור בשם סיעת מפ"ם ועל-ידי י. בדר בשם סיעת תנועת החרות.

בקריאה שלישית נתקבל החוק, על כל תוספותיו, בנוסח ועדת-הכספים.

היו"ר — י. שפרינצק.

ד. שרת-העבודה-הביטוח-העממי ג. מאירסון הגישה לקריאה ראשונה את הצעת חוק שעות העבודה והמנוחה, תש"י — 1950, ואת הצעת חוק איסור אפיית לילה, תש"י — 1950. החוק האחד בא לקבוע את מאכסימום שעות העבודה שבהן אפשר להעביד אדם בעבודה שכירה ולהטיל לעובדים שכירים מנוחה שבועית מתאימה. החוק השני בא להסדיר את שעות

טו. ז. ורהפטיג (מ"מ יו"ר ועדת הכספים) הגיש לקריאה ראשונה ולקריאה שניה את הצעת חוק המועצות המקומיות (הוראות שונות), תש"י — 1950. החוק בא לקבוע שההוראות של שריהכננים בדבר סדרי הבחירות למועצות המקומיות בקרב חילים, אין חובה לפרסמן ברשומות.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת הכספים.

טז. שריהמשפטים פ. רוזן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת החוק לתיקון סקודת החברות, תש"י — 1950. החוק בא לאפשר את העברת מסעלה של חברה נכרית לחברה ישראלית באופן שהחברה הישראלית תבוא לכל דבר במקום החברה הנכרית.

הוחלט : להעביר את הצעת החוק לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

יז. א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק המילוה העממי, תש"י — 1950.

ב. רפטור מסר הודעה בשם סיעת מפ"ם.
בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת הכספים.

יח. שריהאוצר א. קפלן הגיש לקריאה ראשונה את הצעת חוק המילוה (מוסדות כספיים), תש"י — 1950. החוק בא להרשות לממשלה ללוות ממוסדות כספיים סכום שלא יעלה על 5,000,000 ל"י ולהוציא למטרה זו שטררערך, שישאו רבית של 3% לשנה ושיופרו לא מאוחר מיום ט"ו בחשוון תשט"ז (31 באוקטובר 1955).

הוחלט : להעביר את הצעת החוק לוועדת הכספים.

יט. א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק הרשויות המקומיות (אגרת העברת מקרקעים), תש"י — 1950.
בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת הכספים.

כ. א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק ערבויות מטעם המדינה, תש"י — 1950. לחוק הוגשו 6 הסתייגויות. בדיון השתתפו : פ. נפתלי, ב. רפטור, י. בדר, י. רוקח, א. מ. גנחור בסקי. שריהאוצר א. קפלן וא. גרנות (מ"מ יו"ר

ועדת הכספים) השיבו למסתייגים. נתקבל תיקונו של א. מ. גנחורבסקי לסעיף 5.

בקריאה שלישית נתקבל החוק.

כא. ד. בררביהאי (מ"מ יו"ר ועדת הכנסת) הביא לפני הכנסת את הצעתה של ועדת הכנסת, שוועדת הכספים תקבע מתוך תקציב החינוך את הסכום שיש להוציא לצרכי החינוך עד האחד בנובמבר 1950. בדיון השתתפו : א. ציולינג, י. קליבנוב, א. רויאלנאור, שריהאוצר א. קפלן, ד. בררביהאי (מ"מ יו"ר ועדת הכנסת), י. רוקח, שריהחינוך והתרבות ז. שור. הוחלט : לקבל את ההצעה האמורה של ועדת הכנסת.

כב. נ. ניררסאלקס (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הגיש לקריאה שניה את הצעת החוק לתיקון סקודת החברות, תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת החוקה, חוק ומשפט.

כג. א. גרנות (מ"מ יו"ר ועדת הכספים) הגיש לקריאה שניה את הצעת חוק המילוה (מוסדות כספיים), תש"י — 1950.

בקריאה שלישית נתקבל החוק בנוסח ועדת הכספים.

כד. היו"ר י. שפרינצק הודיע שהדיון על הדין והחשבון של ועדת החקירה בנוגע למהומות במחנות יערך באחת הישיבות הראשונות של המושב הבא. א. ציולינג מסר הודעה בענין שהיית דיון זה.

כה. הוקראו שאלות ותשובות :

1. תוספת מזון לעובדים בתקלאות באזורים בלתי מנוקדים (מ. אונא — שריהאספקה והקיצוב) ;
2. הסברה ותעמולה באר"ם (י. גיל — שריהחוק) ;
3. דרישה לשחרור העסקנים הציוניים ברומניה ממעצרים ולהרשאת עלייתם לארץ (מ. גרבו בסקי — שריהחוק) ;
4. שחרורי הקפאה ומתן היתרי השימוש במלאי בזמן העדרו של סגן המפקח על המזונות (י. גיל — שריהאספקה והקיצוב).

כו. יושב ראש הכנסת י. שפרינצק השמיע את דברו לנעילת המושב השני.